Anecdota Oxoniensia

THE EARLIEST TRANSLATION OF THE OLD TESTAMENT INTO THE BASQUE LANGUAGE (A FRAGMENT)

BY

PIERRE D'URTE OF ST. JEAN DE LUZ, circ. 1700

EDITED, FROM A MS. IN THE LIBRARY OF SHIRBURN CASTLE, OXFORDSHIRE

BY LLEWELYN THOMAS, M.A.

FELLOW OF JESUS COLLEGE, OXFORD

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1894

Anecdota Oxoniensia

TEXTS, DOCUMENTS, AND EXTRACTS

CHIEFLY FROM

MANUSCRIPTS IN THE BODLEIAN

AND OTHER

OXFORD LIBRARIES

MEDIAEVAL AND MODERN SERIES—PART X

THE EARLIEST TRANSLATION OF THE OLD TESTAMENT INTO THE BASQUE LANGUAGE (A FRAGMENT)

EDITED BY

ILEWELYN THOMAS, M.A.

WITH A FACSIMILE

Oxford
AT THE CLARENDON PRESS
1894

INTRODUCTION

FOR some years it has been known among foreign scholars that Manuscripts in the Basque language, of great value and interest, have long been in the library of the Earl of Macclesfield, at Shirburn Castle, in the County of Oxford. The name of the County subjected Oxonians who visited the Basque provinces to many inquiries about these treasures, and to some reproaches when it became apparent that the MSS. were quite unknown to them. It had to be explained that, owing solely to difficulty of access, the contents of the Shirburn Castle library were less familiar to Oxford scholars than those of many libraries far more remote.

But it was from Oxford that the first definite information about these MSS. was, in 1884, conveyed to Basque students abroad. Professor Rhys visited Shirburn Castle in September of that year, and published[1] as full and accurate an account of the Basque MSS. as the shortness of his visit, and his work on other MSS. there, allowed. He was followed soon afterwards by the veteran philologist Prince Louis-Lucien Bonaparte, who described his researches in a letter addressed to the Professor and afterwards made public[2] by him. These two descriptions were used by Professor Vinson in his invaluable work *Essai d'une Bibliographie de la Langue Basque* (1891); and except on one point, to be explained later, his combination of the two is satisfactory and intelligible.

Perhaps this is the place where an attempt should be made to account for the existence of the Basque MSS. in the Shirburn collection. The current explanation depends on tradition and conjecture.

[1] *Academy*, No. 645, September 13, 1884. [2] *Academy*, No. 653, November 8, 1884.

The Shirburn Castle library contains a large number of Welsh MSS., chiefly transcripts from well-known originals, made by a group of Welsh[1] antiquarians early in the eighteenth century. They all came into the possession of William Jones, F.R.S., father of the celebrated Sir William Jones, and were bequeathed by him to his friend and patron George, the second Earl of Macclesfield, President of the Royal Society. The tradition is that the Basque MSS. formed part of this bequest[2], and it is slightly confirmed by the fact that some leaves of a Welsh MS. are bound in the third volume of the Basque Dictionary.

In the eighteenth century, and long since, there prevailed a mistaken opinion that the Basque language belonged to the Celtic family. George Borrow started his examination of the language on the assumption that it was Irish[3]. He soon found that this theory was untenable, and he begins one of his chapters with the quaint heading 'Basque not Irish.' A German scholar in 1807 wrote a long dissertation[4], in which he compared the Basque, Welsh and Gaelic languages. It is remarkable that he did not learn from the vocabularies which he collected and compared, that the latter two languages have little or no affinity with the former. Such being the state of learned opinion in the last, and the beginning of the present, century, we may conjecture with some probability that the Welsh antiquaries purchased the Basque MSS. under the impression that they had some possible bearing on Celtic studies. Whether they bought them direct from the Basque refugee who wrote them, or whether they obtained them from a

[1] Edward Llwyd, Lewis Morris, Moses Williams, Edward Browne, and William Jones.

[2] It is, however, quite possible that the MSS. came directly from D'Urte into the hands of Thomas, first Earl of Macclesfield. That nobleman was a friend and patron of the Huguenots in England. The Rev. Wentworth Webster has sent me the following note from an old pocket-book containing a family-register of the Desaguliers family, now in private hands at Amade, Bayonne. Thomas, fourth son of the Rev. John Theophilus Desaguliers (who was born at Rochelle in 1683), was baptized '5 Février 1720, à l'Eglise de Ste Marguerite de Westminster.' 'Cet enfant,' the old pocket-book says, 'a eu pour parrains *Thomas Parker, Comte de Macclesfield et Grand-Chancelier d'Angleterre*, et Archibald Campbell, Comte d'Ilay, et pour marraine Theodora, Comtesse de Clifton et fille de my-lord Clarendon, depuis décédée.'

[3] George Borrow, *Bible in Spain*, chapter xxxvi, ed. 1893.

[4] Georg Aug. Frid. Goldmann. Commentatio qua trinarum Linguarum Vasconum, Belgarum et Celtarum quarum reliquiae in Lingua Vasconica, Cymry et Galic supersunt, discrimen et diversa cuiusque indoles docetur. MDCCCVII. Gottingae.

Ethorquia.

^beth-el
= ra, oriente aldera, eta
hedatu cituen bere taber=
=nacleac Beth-el ciüela
occidentetic, eta Haï ori=
=entetic; eta han eguin
cioen aldarebat Eterna=
=lari
9 guero Abram partitu
cen handic ciboäla
eta aitcintcen cela
Eguberdi aldera
10 Bagnan Emaztebat
ethorri ican cen herri=
=ra, eta Abram Jaiit=
=eki ican cen Ejiptura

horren Emaztea da:
eta hillen niauten,
bagnan hi biciric utci=
=co aüte.
13 erran çan beraz,
othoirzten aüt, ene
arreba aïcela, hi
aïcela "caüssa" [illegible] [illegible]
niri vngui eguin da:
=quidantcat eta hi
aïcela moyen ene
bicia salba dadintcat
14 guerthatu cen beraz,
Abram Ejiptura ethor
=ri ican cen heçain

han biiaietan Ibiltce=
=co. ecen baeen berrian
goffete haiindibat.
1 eta guerthatu cen, nola
hurbiltçen baitcen Ejip=
=tuan sartceco, erran cio=
=ela Sarai bere Emazte=
=ari, horra baeignacuş=
=sat emazte ederbat ai=
=cela ikhusteco
2 hargatic guerthatuco
dun Ejiptuarrec ikhus=
=ten cietenean, erran,
erranen dutela, haü
sarri, Ejiptuarrec
ikhussi cutela Emaz=
=te hura haguitz cela
edcerra.
15 Pharaonen gortheco
Buruçaguiec ere ikhu=
=ssi cuten hagna eta
Laudatu çuten haren
aitcignean: hala go=
=ratua içatu cen erama
=na içateco Pharao=
=nen etchera.
16 çegnec ontaffun

GENESIS, CHAP. xii, vv. 8–16

From the MS. in Shirburn Castle, North Library. I. f. iii)

bookseller, to whom they had been sold, is a point on which, as yet, we have no information. The tradition of the source from which they came seems to have existed in the library from the first and is given as unquestionable by the cataloguer of the library in 1860. It would have surprised the Welsh antiquarians to learn that the outlandish MSS., which they probably acquired for a trifle, exceed a thousandfold the rest in value and are among the chief treasures of the library.

The following is a description of the MSS. :—

I. A Basque Grammar (press-mark, North Library, 112 H 18).—This is a folio volume of 540 pages. It is written in a careful and legible hand on both sides of the leaf, it contains few erasures or corrections and (unlike the other MSS.) is apparently not a first, but a final copy ready for the Press. The following introductory remarks are worth quoting, because they contain the only indication given of the authorship of the work :—

Gramaire Cantabrique
faite
Par Pierre D' vrte Min. du st Euangile[1]
natif de st Ieandeluz de la Prouince
de Labour dans la Cantabrie francoise
ditte vulgairem[t] pais de basque ou
bizcaye. Escalherria ou bizcaya.

De Toute la Cantabrie francoise ou l'on parle le meilleur basque c'est dans la prouince de Labour qu'on nomme Laphurdi et surtout à st Ieandeluz et a Sara, deux parroisses de cette prouince distantes de deux petites lieues[2] l'une de l'autre, c'est ce que tout le[3] ♁ auoue vnanim[t] en ce pais la.

The MS. proceeds to give a description of the Basque Alphabet with minute instructions as to the pronunciation of every letter. This takes twelve pages. On page 13 we have the Pater Noster given in Basque ('en tutoyant et sans tutoyer'). On page 14 we have the 'Credo.'

From page 15 to page 39 is a set of vocabularies, French-Basque.

[1] The existence of a 'Rue du Temple' in St. Jean de Luz is supposed by some to indicate that there was once a French Protestant Church in that town.

[2] The exact distance is rather greater: 13 kilomètres, i.e. a little over 8 miles.

[3] I.e. the old astronomical symbol for *Tellus*, 'le monde.'

These have been copied by the Rev. Andrew Clark, Fellow of Lincoln College, and are published in the *Revue de Linguistique*, 1893–94, by the editor, M. Julien Vinson.

On page 73 the Verbs begin and continue to page 425. Then the Adverbs, Participles, Prepositions, Interjections, Syntax, &c. are briefly treated, not without frequent reference to the Verb. Such a portentous phenomenon is the Basque Verb!

Page 538 is evidently the end of the treatise (though a leaf, by the mistake of the binder, has been placed after it), for it ends thus—

Soli Deo honor
et Gloria in
saecula saeculorum
Amen.

This MS. is, philologically, the most important of the trio, for it contains the first independent treatise[1] on the Verb, written many years before Larramendi published his Grammar.

Whether the wonderful complexity of the verbal forms has any importance or not remains to be seen, but it is a reproach to the curiosity of philologists that the earliest attempt at an exhaustive treatise on the subject should remain unpublished.

II. A Latin-Basque Dictionary.—This is a fragment, being carried on only to the word *commotus*. Formerly this fragment was unbound in twenty-six parcels or bundles. Now it is bound in five volumes, each about 2 inches thick. The following is a synopsis of the volumes:—

Vol.	Press-mark.	Pages.	Old parts.	First word.	Last word.
I	112 H 13	553	1–5	a ab	amoenare
II	112 H 14	508	6–11	amandatio	astrepere alicui
III	112 H 15	450	12–16	astricte	caduciter
IV	112 H 16	476	17–21	caducum	cholera
V	112 H 17	470	22–26	cholericus	commotus

At the beginning of Vol. I we have in Latin twelve prefatory observations on the Verb beginning 'Duo genera verborum.' (These I have copied, and they are published in the *Revue de Linguistique* of July 15, 1893.)

[1] There is, however, an account of the Basque verb in pp. 57–72 of A. Oihenart's *Notitia utriusque Vasconiae*, Paris, 1638 (and 1656), 4to.

On leaf 3 the Dictionary begins thus (the same words being written and afterwards erased on a later leaf):—

Dictionarium
Latino-Cantabricum
Dicçionario Latignescára
vel
Latignescarazca Dicçionarið̈a
vel
Dicçionário Latignescarázcoa.

This is a huge phrase-book rather than a Dictionary, and contains a vast number of words which must be of interest to Basque scholars. It is probably founded upon some old Latin-French work, which we hope to discover[1].

III. The MS. of the Old Testament Translation is a folio volume of 138 leaves, 12½ inches in height by 8 in breadth. It bears the press-mark North Library, 1 F 3. It contains the whole of Genesis, but ends abruptly (on folio 131) in the middle of the sixth verse of Exodus xxii; the remaining pages are blank. It is written on both sides of the leaf, in double column, in a bold, plain hand. It is the opinion of all who have examined the MSS. that they are written by the same hand, and that the date of the writing is about 1700. The Translation and the Dictionary are not (as has been said before) as carefully written as the Grammar and are remarkable for the number of erasures which occur. The divisions of words at the end of a line are very frequent and quite arbitrary, as is also the spelling. The headings of the chapters begin with a large capital letter, sometimes ornamented with a flourish.

[1] Larramendi, in the preface to his *Diccionario trilingue* (1745), mentions another dictionary, by Dr. Jean de Etcheberri (contemporary with D'Urte), as existing in MS. 'Dr. Juan de Etcheberria, a native of Sare in the Labourd, now physician of the town of Azcoitia . . . some years since composed a quadrilingual Dictionary of Basque, Spanish, French and Latin, which if printed might be of service . . . . About 10 or 12 years ago . . . he lent it me for two days, and I extracted from it many words in the Labourdin dialect, in order to place them afterwards with the corresponding terms in Spanish. It would have pleased me much if the printing of this Dictionary had preceded mine . . .' See the whole passage cited in M. Vinson's *Bibliographie*, pp. 160, 161. It seems difficult to identify this lexicographer, for Mr. Wentworth Webster on searching the Sare registers has found at that time in Sare five families Joannes de Etcheberri.

Proper names begin, sometimes with a small, sometimes with a capital letter[1]. The folios are numbered at the right-hand top corner, but one or two numbers have been cut off by the binder[2].

Besides the original MS. there is in Lord Macclesfield's library a transcript of the version, made in 1807 by the Rev. Samuel Greatheed, F.S.A. It is contained in two small volumes with the press-marks North Library, 1 G 15 and 16. The first volume contains the whole of Genesis, the second contains as much of Exodus as D'Urte translated, also the Latin dissertation on the Basque verb which is prefixed to the Dictionary, followed by some 'notes and observations on the grammar of the Cantabrian or Basque language.' These last are the composition of Greatheed, and are chiefly based on Larramendi's well-known grammar.

The existence of these two volumes has led to a slight confusion in the description of the MS. given by M. Vinson in his *Bibliographie*. Prince L.-L. Bonaparte mentioned the transcript only, and said nothing of the MS., which Professor Rhys had previously described. An attempt to combine their two accounts could not fail to mystify the reader. Greatheed's transcript is generally accurate and was made before the MS. was bound, so that it has been of considerable use to the Editor, where terminal letters in the original have been cut off or obscured.

At this point it is natural to inquire whether anything is known of the life and history of Pierre D'Urte, the author of the Grammar, the laborious translator and scribe of the Dictionary and Old Testament fragment. It is to be regretted that, notwithstanding long and diligent search, there is very little certain information about him. His brief mention of himself, at the commencement of the Grammar, informs us that he was a native of St. Jean de Luz and a Protestant. For no Roman Catholic priest would describe himself as 'Min. du St. Euangile,' nor would he choose for his translation (as D'Urte can be proved to have chosen) the Geneva Version of the Bible. The writer also uses language, in casually discussing[3] the derivation of the name of his native

[1] 'In the Sare registers of the date proper names begin sometimes with a capital letter, but much more frequently with a small letter.'—Wentworth Webster.

[2] *Academy*, January 21, 1893.

[3] In his Grammar, p. 15.

town, which only a rather aggressive Protestant could have used. It has therefore been supposed that he was one of the ministers of the reformed church, who, after the revocation (1685) of the Edict of Nantes sought refuge in England from the religious persecution which assailed them at home. I have been fortunate enough, with the assistance of Mr. R. L. Poole, to discover a reference which gives this supposition the authority of an established fact.

The passage is as follows :—

Pierre Durte de St. Jean de Luz, prêtre converti, assisté à Londres (15 *l.*) avec sa femme et son enfant, 1706[1].

No further discovery, however, has rewarded a diligent search. In the Library of the Guildhall, London, I have examined the original[2] receipts for charity bestowed on Huguenot and other refugees, but the name D'Urte is not to be found within the necessary period. In Agnew's[3] magnificent work, containing numerous lists of ministers and other refugees, the name (as far as I have been able to observe) does not occur at all. Many influential members of the Huguenot Society who have made the history of refugees in England their special study, have lent me their best assistance. The portion of the Wake MSS. at Christ Church relating to refugees has been carefully examined, but all without result. Yet it seems almost impossible that a man of such ability and industry should not have received recognition, of which some record might be found.

It has been stated that he returned to France and there associated with Larramendi at Bayonne, but the supposed authority for this is at present inaccessible[4]. The probability is that he died in England.

[1] Haag, *La France Protestante*, edit. 2, tom. v, col. 1063.

[2] I have here to acknowledge the kind courtesy of Mr. Welch, librarian of the Guildhall library. It is to be regretted that many of the documents are becoming illegible.

[3] D. C. A. Agnew, *Protestant Exiles from France*, second edition, 1886.

[4] P. Fidel Fita, Madrid, 10 July, 1893, states :—'J'ai lu quelque part que Larramendi profita des travaux de Pierre d'Urte. L'auteur du dictionnaire trilingue se trouvait certainement à Bayonne auprès de la Reine douairière Marie (de Neubourg), veuve de Charles II au commencement du siècle passé. Ce fut alors, je crois, qu'il fit connaissance avec notre Pierre, et qu'il profita pendant deux ou trois jours des Manuscrits que celui-ci lui prêta. J'ai quelque souvenir d'avoir lu tout cela dans

On the other side of the Channel (as might be expected) there is more material for his identification in early life, but even here there is much to be desired and nothing which positively enables us to recognize the man.

M. Vinson has ransacked the municipal records of the Basque country, and the result of his investigations will be best given in his own words[1].

Dans les anciens registres de l'état civil de Saint-Jean-de-Luz, dont les premiers ne contiennent que des actes de baptême, on trouve plusieurs fois, au milieu du XVIIe siècle, le nom d'Urthe, écrit d'ailleurs de différentes façons: Vrthe, Vrte, Ourte. Le 16 février 1640 fut baptisé un Jean d'Urthe (l'acte porte d'Urthisjan), fils de Joamperitz d'Urthe et de Marijan (sic) d'Etcheverry. Le 11 septembre 1643, le même Joamperitz d'Urthe servait de parrain à un fils d'une Marthe d'Urthe, sa sœur sans doute, femme d'un certain Vzu. A la date du 28 janvier 1657, fut célébré le baptême de Jeanne, fille de Joannis d'Urte (sic) et de Domiñs de Lapitzague; le parrain fut un certain Betry Canonier. Le 2 janvier 1664, fut baptisé 'Petri, fils de Joannis Dourte et de Marie de Camiño, sa femme' qui 'naquist hier;' le parrain était 'Betry Canonier.' Le 13 fevrier 1668, baptême d'un autre 'fils de Joannis d'Urthe et Marie de Camiño' ayant pour 'parrain Petry de Lissardy et marraine Maria d'Urthe.' Le 14 avril 1669, nouveau baptême d'un 'Betry d'Ourte, fils de Ioannis d'Ourte, charpantier (sic) et Marie de Camiño, maison de Delostenea;' le parrain fut 'Betry d'Ourte, escolier, demeurant en sa maison de Betry Esqueraren Semearen Etchea.' A la date du 27 mai 1670, fut enterrée une 'Jeanne d'Ourte' morte dans la maison de 'Paponenea.' Le 18 septembre 1670, Joannis d'Urthe, charpentier, demeurant

les manuscrits de Larramendi.' El P. Fita has since endeavoured to verify his statement, but unfortunately Larramendi's MSS. have been misplaced in the library in which they are deposited and cannot now be found. We must therefore wait till they are re-discovered before we can be sure that P. Fita's memory has not been at fault. It is possible that he has confused D'Urte with Jean de Etcheberri: see note to page xiii *supra*.

Several French scholars, engaged on works involving research in the archives at Pau and elsewhere in the Basque neighbourhood, have been asked by Mr. Wentworth Webster whether they have found any mention of D'Urte in the documents they have consulted. In every case the answer has been in the negative.

[1] *Bibliographie*, pp. 24, 25. The names d'Etcheverry, Lapitz, Camiño, appear in the Sare registers of that date, but they are too common in the Basque country to found any certain conclusion on them. There is only the reference to Sare by Pierre D'Urte to make the connexion probable. There is no D'Urte in the Sare registers.

maison Delostenea, assistait au convoi funèbre de son beau-père Betry de Camiño. De 1671 à 1678, Jean d'Urte et Marie de Camiño eurent plusieurs autres enfants: François d'Ourte, baptisé le 18 janvier 1671; Estebenny (Etiennette) d'Ourte, le 17 février 1672; Marie d'Urte, le 28 décembre 1673, ayant pour marraine Marie d'Urte; Jean d'Ourte, le 19 juin 1675, ayant pour parrain Jean d'Ourte, charpentier de Ciboure. Mais ils en perdirent plusieurs; nous trouvons, en effet, les actes de sépulture de 'l'enfant de Jean d'Urthe' le 9 décembre 1671, 'l'enfant de J. d'Urthe le 25 mai 1672, 'un enfant de J. d'Urthe' le 1er août 1672, et, le 10 juin 1673, de 'Marguerite d'Urte, fille de Jean d'Urte et de Marie Camiño' dont le convoi a été suivi par 'Betry Canonier, capitaine, beau-frère de Jean d'Urte, demeurant à Betry Esqueraren.'

Tels sont les actes que j'ai rencontrés en parcourant les registres des années 1640 a 1678; il m'avait paru que c'est vraisemblement pendant cette période qu'a dû naître Pierre d'Urthe, le correspondant de D. Wilkins; mais il est possible que les registres contiennent d'autre actes qui m'aient échappé[1].

Il y aurait là trois ou quatre Pierre d'Urte. Quel est celui qui nous intéresse? Probablement l'écolier qui était parrain en 1669. Celui-ci serait-il le Betry de 1664, frère du nouveau-né, ou un autre frère Betry plus âgé, ou un cousin germain? Ce qui ferait supposer que la première hypothèse est la bonne, c'est que le jeune écolier de 1669 est indiqué comme demeurant dans la maison 'Betri Esqueraren Semearen Etchea,' qui est celle de son oncle et parrain Betry Canonier, 'capitaine.' Cet enfant aurait donc été, en quelque sorte, adopté par son oncle qui lui aurait fait donner une éducation supérieure à celle que pouvaient recevoir les enfants d'un charpentier.

Quoi qu'il en soit, il semble résulter des divers actes rapportés ci-dessus que Joamperitz (Jean Pierre) d'Urte et Marianne d'Etcheverry ont eu au moins deux fils et une fille; que l'un de ces fils, Jean, charpentier, s'était établi à Ciboure; que l'autre, aussi charpentier et nommé aussi Jean, était resté à Saint-Jean-de-Luz, maison Delostenea; enfin que ce dernier, marié à Marie de Camiño, aurait eu plusieurs enfants, dont trois fils, appelés tous les trois 'Pierre,' nés en 1664, 1668, et 1669. Le premier de ces 'Pierre' est très probablement l'auteur des manuscrits de Lord Macclesfield.

The mention above of the correspondent of D. Wilkins[2] brings us to

[1] In 1891–92 M. Vinson again searched the records and found several D'Urte's from 1612 to 1691. The name disappears in the following century, possibly because the representatives of the family had daughters only.

[2] David Wilkins, born 1685, died Sept. 6, 1745; keeper of the Lambeth library, 1715; editor of *Concilia Magnae Britanniae*, 1736.

the latest notice of Pierre D'Urte which we have been able to find. In D. Wilkins' preface to a book published in 1715, containing versions of the Lord's Prayer in many languages, we read—

Cantabricam secundam, sive stylo Incolarum S[t] Iohannis de Luz, Dominus Petrus d'urte, Cantaber ex oppido S Iohannis de Luz in provincia nuncupata Labour in Biscaja oriundus conscripsit[1].

D'Urte made his translation from the French Geneva Bible. Of this there can be no reasonable doubt. The edition, which I have used for comparison, was published at Geneva in 1588. (It differs in some respects from the earlier edition used by Liçarrague for his famous translation of the New Testament in 1571.) With the later edition D'Urte's Basque translation corresponds in every particular. Wherever the French version varies from the Vulgate or other versions, the Basque follows the variation. Every mistake, mistranslation, misprint, misspelling is reproduced. But to make assurance doubly sure, there is another similarity. The French edition has long summaries of the contents of the chapters which are (I believe) peculiar to it. These appear clause for clause in D'Urte's translation.

Of the merits of the translation only a competent Basque scholar, probably only a native Basque, can form a trustworthy opinion. But that it has great merits is evident to the merest novice. It is accurate, easy and flowing; it does not fall below the standard of the original in the grandest[2] and most pathetic[3] passages; yet it has quaint touches of simplicity and almost of humour, of which an instance may be quoted later.

A question at once arose as to its intelligibility in the district for which it was written. Here was a document in the Labourdin dialect written about 200 years ago; it was an interesting experiment to try how far it could be understood by present speakers of the Labourdin

[1] *Oratio Dominica in diversas omnium fere gentium linguas versa.* Editore Joanne Chamberlaynio. Amstelodami. MDCCXV. A singular mistake is made here. The second Pater Noster is not in the dialect of St. Jean de Luz, but in Souletin. The third version is in Labourdin (St. Jean de Luz), but is not quite the same as that given by D'Urte in his grammar.

[2] Exodus xv. 2–20.

[3] Genesis xliv. 18–34.

dialect, especially in the parishes which the translator mentions as famous for the excellence of their Basque. Fortunately in one of these parishes—Sare—resides the well-known writer on Basque legends and history, the Rev. Wentworth Webster. He gladly undertook the experiment, and to him I sent a copy of the translation. He placed it in the hands of a Basque-speaking neighbour, and was able to report: 'My neighbour, a native Basque, has been through the MS.; he tells me that he can understand *every* word of it.' I am bound to add that the opinion of the merits of the translation was not as high as I could have wished, but this opinion I can claim as an involuntary testimony to the value of the work. The points alleged against it were its naturalness and frequent use of borrowed words. 'I could have done as well myself' was the unconscious praise of a local critic. When languages are strong, and have no fear of extinction, they are wonderfully hospitable to borrowed words, but when they become moribund and doubtful of the security of their tenure, a purism of diction is adopted and a literary style demanded which never characterized the languages in their best periods.

I have seen this in modern Welsh writings. In the sixteenth and seventeenth centuries English words with Welsh terminations were freely admitted by the best writers, but now there is a reaction against such hospitality; obsolete words are resuscitated and new ones coined, so that the style of many literary Pharisees is so pure as to be quite unintelligible to their countrymen. This is also the case with modern Basque. I will quote one instance. It might be thought that the Roman word 'centurion[1]' had established its position in all the languages of Southern Europe. It is used by Liçarrague and other translators. But in the most recent translation of the Holy Gospels it is discarded, and a word correctly formed from the Basque numeral, *ehuntari*, which has probably never been current, is introduced.

Another apology for the severe judgement of Sare critics is this, that the dialect of the inland village has always been purer than that of the

[1] St. Mark xv. 39 (Duvoisin's translation, published by the British and Foreign Bible Society, 1887). I am bound to add that *ehuntari* had been used in the edition of the New Testament published at Bayonne in 1828; St. Matt. viii. 5, &c.

seaport of which Pierre D'Urte was a native. Only those who are familiar with the Basque country can tell how few miles' distance is necessary to alter entirely the language of the people.

Yet another apology for the mixed nature of the diction may be offered. The translation was made from the French, and it was natural that a French word known to be familiar to the inhabitants of St. Jean de Luz should be admitted, even where the Basque equivalent is preferable. Besides, some words such as *Eternel* had the mint-mark of Protestant acceptance and could not be omitted.

Second only to the judgement of the natives is the verdict of scholars who have devoted much study to the Basque language. Foremost among these is M. Julien Vinson, who has been long considered a weighty authority on the Basque language and literature. The following quotations are from his letters which have reached me from time to time. 'I maintain that the language of D'Urte is an excellent one, clear, nice, exact, grammatically correct, and most superior to Liçarrague's as a dialect-type. His verbal forms are curious and interesting. His style is always intelligible.' 'The Basque of St. Jean de Luz was always mixed with Spanish and foreign words.' 'I am more and more of opinion that the translation is good and the language excellent.' 'I wrote lately to some competent men in the Basque country perfectly acquainted with the particulars of St. Jean de Luz dialect. They told me [with regard to the use of certain words] . . . so that I conclude that D'Urte is most generally right and correct.'

M. W. I. van Eys, the author of a well-known Basque Dictionary and Grammar and other works, writes, 'I have attentively read several chapters of Genesis, and I believe the text will be perfectly intelligible for any French Basque.'

M. le docteur F. Larrieu writes, 'Les mots dans la traduction des chapitres de la Genèse D'Urte sont très compréhensibles et la traduction en est généralement assez bonne.'

The purists who object to the translator's free use of foreign words, have invented the theory that the work was written in England after the exile had partially forgotten his native tongue. I think it will be found on examining the text that there is internal evidence to show

that he was more of a Basque than a Frenchman. He frequently mistakes or mistranslates French words. I will give three instances, all from Genesis. In chapter xii. 10 occur the words 'There was a famine in the land,' for which is given the extraordinary translation *Bagnan* Emaztebat *ethorri içan çen herrira*, 'now there came a woman to the land.' I have ventured to suggest that in an old French Bible he mistook the word 'famine' for *famme* or *femme*. Those who doubt the probability of this conjecture are unable to give any other reason for the mistake.

Again, in the preceding chapter, verse 31, 'Terah took Abram his son and Lot the son of Haran, his son's son, and Sarai his daughter-in-law.' The French for this last relation is *belle fille*, which is translated *alaba ederra* 'beautiful daughter,' though elsewhere the usual equivalent *erragna* is given.

Once more, the riches of the patriarch Isaac are in chapter xxvi. 14 exemplified by the number of his slaves. In the French version the word 'serfs' is used, which the translator seems to have taken for *cerfs* and renders by *Orkhaitç*[1] 'deer.'

The last two instances were brought to my notice by M. Vinson.

Perhaps I may here give one quaint instance of Basque simplicity. Abraham among the Basques is considered a person of great gravity and dignity, he is the hero of some of the most famous of the 'Pastorales,' and nothing would be more incongruous than to represent him as indulging in levity or merriment. So when the translator has to render the words 'Abraham[2] fell on his face and laughed,' he uses a strong diminutive and allows the patriarch to indulge only in *hirritchobat* 'a tiny little laugh[3]—a ghost of a laugh.'

It is premature to make confident assertions about the diction of the translation; the text will now be minutely examined by scholars familiar with the language, and much may be discovered of which we have no suspicion. But up to the present time only one word has

[1] The word is once more used in Jacob's blessing of Naphtali—'a hind let loose,' Genesis xlix. 21.

[2] Genesis xvii. 17.

[3] Even this may be a slight mistranslation of the French, an exaggeration of *sous-rire*.

been spoken of as absolutely obsolete. It is the word *oçar* 'a large dog,' and occurs only once, Exodus xi. 7. Other words may have slightly changed their meaning in the two centuries which have passed since the translation was made. For instance, the word *çhahal* is said to mean in modern Basque 'a calf.' The translator uses it for full-grown kine such as those in Pharaoh's dream.

It would be satisfactory if we could decide whether the translation was made in France or England. It was hoped that a minute examination of the paper, on which it is written, would have settled the question. But experts have been consulted and tell us that the paper is of Dutch or Flemish manufacture, the water-mark being the Belgian lion. Dutch paper seems to have been commonly used in the seventeenth and eighteenth centuries in France and England. The manuscript seems to have been hurriedly written, though the writing is generally clear and regular. The numerous erasures and abrupt termination seem to indicate that it was not prepared for the Press[1]. But there are practically no omissions. Every word is translated except in a few passages[2], and it is curious that in three of these the translator has failed to give the equivalents of common objects of country life. In Genesis xxx. 37 he does not attempt to translate 'green poplar and hazel;' in Exodus v. 12 he leaves blank the word for 'stubble,' and in Exodus ix. 32 he does not give the word for 'rye.' He was not a countryman, but the native of a small seaport full of fishermen and sailors.

When I first thought of copying and editing this MS., it was with the hope of issuing a popular edition to be circulated among the French Basques. I thought that it would be easy to get some religious Society to undertake the expense and trouble of conveying to the Basques a gift intended for them two hundred years ago. But when the Delegates of the University Press kindly consented to

[1] The work may, of course, have been cut off abruptly by the translator's death.

[2] These are indicated in the notes, and Basque renderings are given. The word for 'kneading-troughs' is omitted in Exod. viii. 3. The kneading-trough (*orhasca* or *maïra*), made out of a block of chestnut-wood, is to this day a prominent object of furniture in Basque cottages. In Exod. xii. 34, D'Urte gives the word, so the omission in the former passage was only a *lapsus memoriae*.

produce the work in their series of 'Anecdota,' I felt that something more must be done, and that the MS. must be reproduced in a form which would make it a trustworthy document for the use of students of the Basque language.

I was told and I hoped that this would only be a step towards the attainment of my original object, that the best preparation for a popular edition was the publication of a text for the criticism and approval of scholars. I therefore approached a well-known Society with a view to the ultimate publication of this fragment in a popular form, and I soon received the sufficiently commercial reply that there was 'no market.' On this subject I think that there are a few words which ought to be said.

The Basques (as is well known) are a strictly Roman Catholic people, and therefore are not enthusiastic for the study and dissemination of the Holy Scriptures. But they are enthusiastic for their language, and resent the slight which they think has been cast upon it by our religious societies. It is not unusual to hear such language as this: 'You English have given the Bible to people whose language has had to be reduced to writing for the purpose: you have never given it to us.'

There is some justice in this complaint; we have done very little for them, and that little has not always been done with knowledge and intelligence, without which even the best intentions may be mischievous. It will be admitted that the first point for disseminators of the Bible in a foreign country to ascertain is, whether a good translation already exists in the language of the people whom they are anxious to benefit.

Such an edition of the New Testament exists in Basque. It was made by Liçarrague in 1571, under the patronage of Jeanne d'Albret, and was produced in a style which indicates that no expense was spared on the work, and that a considerable number of copies must have been issued. If this translation had been widely circulated, it might have produced on the Basque an effect somewhat similar to that wrought upon the Welsh language by Bishop Morgan's Bible a few years later. It would have given the Basques a standard of literary style, and might have broken down the partition of rival dialects which now separate

provinces and districts one from another. Unfortunately the hostility of the Roman Church[1] to a free circulation of the Holy Scriptures was fatal to this end, and doubtless many copies were destroyed. Less than thirty are supposed to exist at the present time and most of these are exiled from their native land[2].

A friendly critic tells me that the hostility of the authorities of the Roman Church is probably exaggerated[3], and he attributes the paucity of copies to natural causes. He reminds me that of Dechepare's poems, which were published in 1545, twenty-six years before the Translation, only one copy survives. To this criticism I reply that the publication of the poems was a private venture, that the edition was certainly very small, and that, in the character of several passages in it, there are excellent and far more creditable reasons why the Roman clergy should have suppressed that work also.

It has been necessary to give this brief account of the noble work of Liçarrague, to enable the reader to form some opinion of the policy since adopted. About 1825 the British and Foreign Bible Society took a step in the right direction[4]. The copy of Liçarrague preserved in the Bodleian was made the basis of an edition of the Gospel according to

[1] Provoked, possibly, by the burning of Church Service books by the Protestant party during the religious wars.

[2] M. Vinson sums up the known copies of Liçarrague as follows:—*in France*, three complete copies in public libraries, two complete and five incomplete in private libraries—as against; *in England*, two complete and one incomplete in public, and one complete and two incomplete in private libraries; *in Spain*, one incomplete in a public and one incomplete in a private library. One complete copy is found in a public library at Berne, Hamburg, Stuttgart, Leyden, and one incomplete at Rome. This makes twenty-three definitely known copies, but some others are reasonably supposed to exist.

Of the English copies one complete copy is in the British Museum, another (almost complete) in the library of the British and Foreign Bible Society; and one incomplete copy is in the Bodleian. Two copies are supposed to exist in the library of the late Prince L.-L. Bonaparte.

[3] As a result of the Pope's last Encyclical, the *Eskualduna*, a Basque paper for Bayonne and St. Jean de Luz, published under clerical direction, proposes to bring out a cheap reprint of Duvoisin's version of the whole Bible.

[4] The only information I have been able to obtain about this early period has been from a book entitled *The Bible of every Land* (Bagster, 1848, new edition, 1860). It is a very useful book, but not quite trustworthy on linguistic points. For instance, among specimens of Basque the new edition gives a long passage of St. Luke, which is pure Armorican or Breton!

St. Matthew. As Liçarrague wrote as long ago as 1571 many archaisms had to be corrected, his verbal forms also are peculiar and had to be accommodated to modern usage. One thousand copies of this Gospel were issued. This revision of a Labourdin text was, however, made by a man who was acquainted with only the Navarrese dialect; and is consequently very defective.

Of course there was an attempt to suppress this work when it reached the Basque country, and there is a story of one Bishop who succeeded in collecting 800 copies for burning. This, however, did not discourage the Society, and in 1828, 1000 copies of the Gospels with the Acts of the Apostles, and 1000 copies of the whole New Testament were published.

These were widely circulated, and there is evidence that a considerable effect was produced on the Basques in the neighbourhood of Bayonne. Subsequently, probably soon after 1828, another edition of 1000 copies was issued, but I cannot ascertain the exact date.

It is easy to criticize such a book, but the answer to criticism is that it is not in the first edition that perfection can be expected. Every succeeding edition, in the hands of proper editors, would be more acceptable than its predecessor. Words found to be unintelligible would be altered, and the diction generally modified to suit the requirements of the time. But here is an instance of work begun on right lines and abandoned!

I cannot find that any considerable effort to benefit the French Basques was again made until Prince L.-L. Bonaparte came to England.

No one interested in the Basques can speak of the Prince except in terms of the utmost respect. They are under a deep debt to him; he was almost the first to bring their language and literature before the learned world, and to excite an interest in their country which has never flagged. But it may be said without any depreciation or disrespect, that no more unsafe adviser could have been selected by those who wished to produce versions of Holy Scripture which should be widely intelligible among the Basques. He was a specialist in dialects; the more peculiar a dialect was, the narrower the limits were within which it was spoken, the more

it excited his interest and regard. If we look at the British Museum Catalogue of his works, we are astonished at the industry and versatility of the man. In English alone he has investigated all the provincial varieties of speech; he has publications in the dialects of Cornwall, Craven (Yorkshire), Durham, Dorset, Wiltshire, Lowland Scotch, Cumberland, &c. In France, Spain, Italy, Sicily, Sardinia, he sought out and studied all forms of patois, and extended his researches to other than European languages. But he specially delighted in the complexities of Basque. It would be tedious to enumerate the various dialects and sub-dialects he discovered. His plan was to publish in each a small edition of one of the shortest books of the Old Testament; The Song of Solomon, Ruth, Jonah were his favourite selections.

Of course he was obliged to have the assistance of natives, and in the choosing of these he was not always fortunate[1]. At least one whole edition had to be recalled after publication on account of its incorrectness. In the more important dialects he printed a Gospel, usually that of St. Matthew or St. Luke; in the Labourdin dialect, with the aid of Captain Duvoisin, he achieved the great work of publishing a translation (based on a French version of the Vulgate) of the whole Bible (1859). From this translation the British and Foreign Bible Society has published the editions of the Gospels of St. Mark and St. John which are now on sale. The value of these editions must depend upon the merits of the Duvoisin Bible, which is too large a subject to enter on here, but it is understood that their circulation has not been successful[2]. Until this translation appeared, no considerable portion of the Old Testament is known to have been published in Basque. Even this has never reached the Basque people. The edition must have been very small and the book is now exceedingly rare and

[1] This was not the case in Basque only; the translation of the Song of Solomon into Lowland Scotch is (an excellent judge tells me) altogether forced and unnatural.

[2] The edition of St. Luke, now on sale, is a reprint from the edition of 1828, with scarcely any correction. It bears on its title-page 'Laurgarren Aldian Imprimatua,' fourth edition. The four editions probably are those of 1868, 1871, 1878 and 1887. For some reason (which is not apparent) the Gospel of St. Matthew was not re-issued and is not on sale, nor is there any copy of the whole New Testament.

expensive[1]. Except in public libraries and in the collections of the wealthy it is not to be found.

Although it has been available for thirty-five years, scarcely any use has hitherto been made of it for the Old Testament. Yet the publication of the Old Testament ought to be attempted, and is the natural preparation for the New. It would probably meet with less opposition from the authorities of the Roman Church and would be gladly read by the peasantry, who are now dependent on Epitomes of Scripture History, some of them admirably written, but lacking the interest of a continuous narrative.

I have indicated above that any criticism of the Basque Bible as a whole is beyond my powers, but a few remarks may be made about the small portion of it which is coincident with the Translation now issued. The more recent version seems to suffer from the purism of style to which I have already drawn attention, and to be inferior to the older one in ease, naturalness, and vigour. It would have been difficult to excel a version, the style of which is said by good judges to be equal, if not superior, to that of Liçarrague. Enough has already been said about the intelligibility of D'Urte's Translation. It seems therefore clear that a popular edition ought to be published. It may secure circulation and even command a 'market;' on the other hand it may be too late, and the number of Basque readers may now be too small for its success[2]. It carries with it a romantic interest which may excite attention; at any rate the experiment should be tried. If no Society will undertake the task, an appeal should be made to private enterprise.

Some explanation or perhaps apology may be offered for the form in which the Translation is printed. It has already met with criticism and even with ridicule. It has been said that rigorous reproduction of every

[1] Mr. Quaritch has a copy on sale, price £9 10*s.* 0*d.*! A book which commands such a price can hardly be said to be in circulation.

[2] It is said by some residents in the Basque country that there are now few interested in the distribution of such publications among the Basques. Professor Vinson tells me that a great loss has been sustained by the recent death of the Rev. J. Nogaret, of Bayonne, who was most anxious for the publication of this version by D'Urte.

detail is necessary in the case of a document thousands of years old, but that the method when applied to a MS. of the last century is pedantic. The reply is that the cases are fairly parallel; the MS. is unique, and, for foreign scholars, almost inaccessible. The object aimed at is to place them, as nearly as typography will allow, in the same position as if they had the MS. before them. The exact reproduction of the pages and lines of the original will enable them by correspondence to verify or correct any points which may seem doubtful. Another objection which has been made is that the following of the lines of the MS. makes the text look like poetry; but as the subject-matter is known, nobody can be misled. It has been rather daring on my part to indicate by the use of italic type any words or letters which seem to me wrong, doubtful, or peculiar. This could be done satisfactorily only by a competent Basque scholar. Many solecisms must have escaped my notice. It is to be hoped that few words are unnecessarily marked. The omission of the cedilla is thus marked only when the pronunciation is affected. Some inconsistency in the division of words must be pardoned; the practice of the translator is not uniform, and it would be presumption on the part of a foreigner to correct him.

It remains to mention with gratitude the names of those who have assisted me. First, I must acknowledge the invaluable help of the Rev. Andrew Clark, Fellow of Lincoln College. From the first visit to Shirburn library in 1892 to the present time, he has taken unremitting interest in the work. Every proof and revise he has read and collated with the MS.; every point of difficulty he has considered and advised upon. Whatever degree of accuracy may be found to belong to this edition is due chiefly to him. The proofs have been seen and corrected by two other scholars, Professor Julien Vinson[1] and Mr. E. S. Dodgson[2], an enthusiastic student of Basque. But to them no responsibility is attached, as they have not seen the original MS. Some of the proofs have been seen by M. Van Eys and Professor

[1] Professor Vinson has also contributed Appendix A, which will be invaluable to the Basque student.

[2] Mr. Dodgson has contributed Appendix B, on the various translations of parts of the Holy Scriptures known to be published in the Basque language.

Schuchardt of the University of Gratz. From all of these I have received hints and advice which have been most valuable. Professor Rhys was always at hand to be consulted upon points of difficulty; I have had to regret the absence of Professor Sayce, but he lent me some valuable Basque books. The Rev. Wentworth Webster has ungrudgingly placed at my disposal the results of his long experience among the Basques. On special points I have had the assistance and advice of Mr. R. L. Poole, Mr. F. Madan, and Mr. H. Butler Clarke, to all of whom my acknowledgements are due.

JESUS COLLEGE,
April 26, 1894.

Munduaren
creaçiònea.

Biblià Saindua

Testament çahárra eta berríã
iduquitçen dituena
bertçéla
Alièntçia çaharra eta berrià:
edo Iscritura saindu guçia.
Mòisseren lehenbicico Libúruã
Ieneraçiònea edo ethórquiã
deithúã.

---

*Munduaren creaçione eta dispossiçio-
-nea Sëÿ egunen barnean
akhabaturicacoa.*

LEHEN CAPITÚLUÄ.

1 HASTEAN creatu çitu-
-en Iaincoac çerúac
eta Lúrra.
2 eta Lurra molderic
gabe çen eta hutssa
eta Illhumbeac çiren
Leçearen gagnean
eta Iaincoaren Izpiritua
higuitçen çen vren gagne-
-an
3 eta Iaincoac erran çuen,
içan bedi arguíä: eta
arguia içatu çen
4 eta Iaincoac ikhussi
çuen arguia ona çela
eta Iàincoac apartatu
çuen arguia Illhumbe-
-enganic
5 eta Iaincoac dèithu
çuen arguia, Eguna eta

Illhumbeac dėithu çitu-
-en gaüa, horrela
içatu çen arratssa,
horrela içatu çen gòiça;
hori içatu çen lehenbi-
-çico eguna.

6 guero Iaincoac erran
çuen; içan bedi heda-
-durabat vren artéan:
eta aparta betça vrac
vrétaric.

7 Iaincoac bada eguin
çuen hedadura: eta
apartatu çituen heda-
-duraren azpian diren
vrac hedaduraren
gagnean direnetaric
eta hala içatu çen

8 eta Iaincoac dėithu çuen
. . . . hedadura
çeruac. hala içatu çen
arratssa, hala içatu
çen gòiça; hori içatu
çen bigarren eguna

9 guero Iaincoac erran
çuen, bill bėitez lekhu
batetara çeruen azpi-
-an diren vrac eta
aguer bedi leÿhorra:
eta hala íçatu çen.

10 eta Iaincoac dėïthu
çuen leÿhorra, lurra:
vr billduma ere dėithu
çuen Itssassoac: eta
Ikhussi çuen Iaincoac
hori ona çela.

11 guero erran çuen Iain-
-coac pussa beça
Lurrac bere egozquià,
erran nahida, belhar
bere motaren arabera
haçia dakharquena eta
arbola fruitu ^ . . . . . .
. . . . . . ^ dunac bere
motaren arabera fruitu
dakharquetenac, çegnec
içan deçaten bere haçia
bere bàithan lurraren
gagnean: eta hala içatu
çen.

12 Lurrac beraz, ekharri
çuen bere egózquià,
erran nahida, belhar
bere motaren arabera
haçià dakharquena
eta arbola fruitu da-
-kharquetenac, bere

bere haçia bere . . . . . .
. . . . motaren arabe-
-ra bere bàithan dutenac,
eta Ikhussi çuen Iain-
-coac hori ona çela.

13 hala içatu çen arratssa
hala içatu çen gòiça,
çegna içatu bàitçen
hirurgarren eguna

14 guero erran çuen Iain-
-coac, içan bèitez
arguiçáguiàc çerueta-
-co hedaduran, apartat-
-çeco gaüa egunaganic:
eta içan dàiteçen seg-
-naletçat eta sassogne-
-taco eta egunetaco eta
vrthetaco

15 eta içan dàiteçen ar-
-guicagùitçat çerueta-
-co hedaduran: arguit-
-çeco lurraren gagnean:
eta hala içatu çen.

16 Iaincoac beraz eguin
çítuën bi arguiçagui
handi (arguicagui
handiena egunaren
gagnean erreguignátçeco
eta mendrea gauaren
gagnean erreguignatçeco]
eta içarrac.

17 eta Iaincoac eçarri
çituen çeruetaco heda-
-duran lurraren gagne-
-an arguitçeco

18 eta erreguignatçeco
egunaren eta gaüaren
gagnéan eta apartat-
-çeco arguia illhumbe-
-enganic: eta Iaincoac
ikhussi çuen hori ona
çela

19 horrela içatu çen
arratssa, horrela içatu
çen gòiça, çegna içatu
bàitçen laurgarren
eguna

20 guero erran çuen
Iaincoac, vrec ekhar
betçate franquiaz
herrestacibillqui . . biçia
dutenac: eta hegástig-
-nac hegaldabèitez
Lurraren gagnean
çeruetaco hedadur . . . .
aldéra.

21 Iaincoac bada creatu
çituen baléä haündiac
eta animalia higuitçen
diren guçiac vrec fran-
-quiaz bere motaren
arabera ekharri çituz-
-tenac eta hegastin
guçiac bere motaren
arabera hegala dutenac:
eta ikhussi çuen Iaincoac
hori ona çela.

22 eta Iaincoac bedincatu
çituen erraten çuela,
berret eta haügnitç
eguin çàitezte eta
bethe tçatçue vrac
itssassoetan: eta hegas-
-tignac berret bèitez
Lurrean.

23 horrela içatu çen arrat-
-ssa, horréla içatu çen
gòiça, hori içatu çen
bortçgarren eguna.

24 guero erran çuen
Iaincoac, Lurrac
ekhar betça animaliac
bere motaren arabera,
arthaldeac, herrestacibill-
-quiac, eta lurreco
bestiac bere motaren
arabera: eta hala içatu
çen

25 Iaincoac bada eguin
çituen lurreco bestiac
bere motaren arabera,
eta arthaldeac bere mo-
-taren arabera eta
Lurreco herrestacibill-
-quiac bere motaren ara-
-bera: eta ikhussi çuen
Iaincoac hori ona çela.

26 guero erran çuen Iain-
-coac, eguin deçagun
guiçona gure imaijnara
gure iduriaren arabera
eta erreguigna beçate
Itssassoco arragnen
gagnean, eta ceruetaco
hegastignen gagnean,
eta arthaldeen gagnean,
eta Lur guçien gagnean,
eta herrestacibillqui
lurraren gagnean hi-
-guitçen diren guçien
gagnean

27 Iaincoac beraz creatu
çuen guiçona bere
Imaijnara, Iaincoaren
imaijnara creȧtu içan
çuen: harra eta emea
creatu çituen.

28 eta bedincatu çituen
Iaincoac eta erran
çioten, berret eta haü-
-gnitç eguin çȧitezte
eta bethe çaçue Lurra
eta azpira çaçue eta
erreguigna çaçue itssa-
-ssoco arragnen gagnean,
eta çeruetaco hegastig-
-nen gagnean, eta Lurra-
-ren gagnean higuitçen
diren bestia gucien gagne-
-an

29 eta erran çuen Iain-
-coac, horra eman
darozquitçúët haçia
dakharqueten belhar
guçiac Lur guçien gag-
-nean direnac eta arbola
guçiac haçia dakhar-
-quen arbola fruitua
berebȧithan duténac,
çegna içanen bȧitçȧitçüe
Ianharitçat.

30 bagnan eman diotçatet
Lurreco bestia guçieÿ
eta ceruetaco hegastin
guçieÿ eta Lurraren
gagnean higuitçen di-
-ren eta bere bȧithan
biçia duten gaüça
guçiey belhar ferde
guçiac Iatecótçat eta
hala içatu çen.

31 eta ikhussi çituen
Iaincoac eguin çituen
gaüça guçiac: eta horra
onac çiren. hala içatu
çen arratssa, hala içatu
çen goiça, çegna içatu
bȧitçen seygarren egúna.

2 BIGARREN CAPITULUA.

Çaspigarren egunaren
santificaçionea 6
guiçona eçarria heden-
-go barȧtçean, non
bȧitçiren beregȧinqui
biçiaren arbola eta

onaren

onaren eta gàitçaren çientçia arbola: 17 *çegnaz . . . . . . çhoïllqui baliatçea debecatu bàitçajo* 18 *emaztearen creaçionearen pintura.* 23 *ezcontça sainduaren instituçionea.*

ÇERUAC bada eta lurra
akhabatu içan çiren
eta hequien armada
guztia.

2 eta akhabatu içan
çuen Iaincoac çazpi-
-garren egunean bere
eguin çuen obra eta
sossegatu içantçen çaz-
-pigarren egunean
bere eguin çituen obra
guçietaric

3 eta Iaincoac bedincatu
çuen cazpigarren egu-
-na eta santificatu
çuen: çeren eta hartan
sossegatu bàitçen bere ^
. . . .
. . . . . . ^ eguignac içate-
-cotçat creatu çituen
obra guçiètaric

4 horrelacoac dire çerueta-
(-co) eta Lurreco ethorquiac
creatu içantçiren orduan
Iaungòico eternalac lurra
eta çeruac eguin çitue-
-nean.

5 eta Larretaco Landare
guçiac Lurrean içan
bagno lehen, eta larreta-
-co belhar guçiac pussa-
-tu bagno lehen. eçen
Iainco eternalac etçuen
vria eraguign Lurraren
gagnera eta etçen
guiçonic Lurra laborat-
-çeco.

6 eta baphore batere
igaten etçen lurretican
ihinztatceco lurgagna

7 Iaíncoac bada moldatu
çueń guiçona Lurreco
herraütssetic eta aür-
-thiqui çuen haren
sudurçillhotara biçi-
-aren hatssa: eta
eguign içan çen guiço-
-na arima biçi.

8 baratçebat ere landatu

içan çuen Iainco eternalac
hedenen, orienteco aldetic,
eta han eçarri çuen
moldatu çuen guiçona.

9 eta Iainco eternalac
ekharraraci çioten lurre-
-tican ikhusteco eder çi-
-ren eta Iateco on çiren
arbola guçieÿ: eta ba-
-ratçearen erdian çen
biçiaren arbolari eta
on eta gàitçaren çient-
-çiaren arbolari.

10 eta Ibaiabat ilkhit-
-çen çen hedenetic
barátçea ihinztátçeco:
eta handic errepartitçen
cen laür burutara.

11 lehenbiçicoáren içéna
da pisçon hura da habi-
-Laco herritican inguru
inguru iragaten dena
non sortçen bàita vrréa.

12 eta herri hartaco vrréa
ona da: han aurkhit-
-çen da Bdeliùn arbola
beltça ere baÿ eta onix
harria ere

13 eta bigarren Ibaiaren
içena da Guihon: hura
da Cusco herritican
inguru inguru iraga-
-ten dena

14 eta hirurgarren Ibaia-
-ren içena da hidde-kel
hura doha assiriaren
contra. eta Laurgarren
Ibaya da Euphrates

15 Iainco eternalac bada
hartu çuen guiçona
eta eçarri çuen heden-
-go baratçean Iorrátçeco
eta beguiratçeco barátçea

16 guero Iainco eternalac
manatu çuen guiçona
erraten çuela, Ianen
duc libroqui baratçeco
arbola gucietaric.

17 bitártean on eta
gàitçaren çientçia ar-
-bolaz denaz beçambá-
-tean eztuc handic
Ianen: eçen handic
Ianen duan egun bere-
-tican, hillen àiz he-
-riótçeaz.

18 eta Iainco eternalac
erran çuen, ezta on

den guiçona bakharric:
eguignen diot lagunbat
Lagundaquiontçat.
^ecen
19 ^ . . . . Iainco
^ etarnalac moldatu çi-
-tuen Lurretican larre-
-co bestia guçiac eta
çeruetaco bestia guçiac:
guero ekharraraci çituen
adamen aldera, ikhuss
çeçantçat nola dèithuco
çituen: eta biçià duten
gaüça guçiey, adamec
dèithuren çituen becala,
hura içan çedintçat
hequien içena
^Adamec
20 ^ . . . . . bada eman
çiòtçaten içenac besti-
-aqui abreguciey eta
çeruetaco hegástigneÿ
eta Larreco bestia
guçieÿ: bagnan Adami
etçitçaion aurkhitçen
lagunic Laguntcecot-
-çat
^eta
21 ^ Iainco eternalac erora-
-raçi çuen lo haundibat
adamen gagnera eta
loackhartuçen: eta
Iaincoac hartu çuen
haren sahetssetaric
bat, eta herstu çuen
haraguia haren lekhu-
-an.
22 eta Iainco eternalac
eguign içan çuen
emaztebat adamen-
-ganic
hartu çuen sahetsseti-
-can, eta ekharraraci
çuen adamengana
23 orduan erran çuen
adamec, oray haü
ene heçurretaricaco
heçurra da, eta ene
haraguiticaco hara-
-guia. hori dèithuco
dute Guiçónquià:
guiçonaganic hartua
ican bàita.
24 hori delacaussa gui-
-çonac vtçico ditu bere
ait'etamac eta, lothu-
-co çajo bere emazte-
-ari eta içanen dire
haraguibat
25 eta hec biac builluz-
-gorri çiren, erran
nahi da, Adam eta
bere Emaztea eta
etçuten ahalqueric.

3 HIRURGARREN CAPITÚ-
-LUA.

Emazteac, sugueac enga-
-natu eta Iaten du
fruitu debecatutic eta
handic adami ere ema-
-ten diò. 7 *eta hequien*
beguiac idequi eta eça-
-gutçen dute builluzgor-
-ri direla. 9 *Iaincoaren*
Iuramendua suguearen
contra, Ebaren contra
eta Adameren contra ;
eta Errescat. at`caillearen
promessa 21 *Iaincoac*
Adam eta Eba Larruz
beztitu ondoan dester-
-ratçen ditu hedengo
barátçetic.

ETA suguea, Iaincoac
eguin çituen larreco
bestia guçiac bagno
fignago çen : horrec
erran çioen Emázteari,
Eguia da, erran duela
Iaincoac, eztuçue Ianen
baratçeco arbola guçieta-
-ric ?
[IV. 10.]

2 eta Emázteac ihardet-
-ssi çioen sugueari,
Iaten dugu baratçeco
arboletaco fruitutic ;
3 bagnan baratçearen
erdiàn den arbolaco
fruituaz denaz beçamba-
-tean, Iaincoac erran
içan du, eztuçue handic
Ianen, eta eztuçue hun-
(-)vquituco, hill etçàitez-
-ten beldurrez
4 sugueac bada erran
çioen Emazteari etça-
-rete hillen niholere.
5 bagnan Iaincoac
badaqui, handic Ianen
duçuen egunean ide-
(-)quico direla çuen begui-
-ac, eta içanen çaréte-
-la Iaincoac beçala,
Iaquintssun onaz eta
gäitçaz.
6 Emazteac beraz ikhus-
-siric arbola ona çela
^agradagárria
Iatéco, eta^ . . . .
. . . . çela Ikhusteco
gutiçiagar-
eta arbola^ . . . .
^-ria
^. . . . . . . çiéntçia emateco,

handic hartu çuen fruitua,
eta handic Ian çuen, eta
eman ere çioën handic
bere senharrari cegna
bàitçen harequign, çegnac
handic Ian bàitçúën.

7 eta hequièn bièn beguiàc
idequi içan çiren: eta
eçagutu çuten builluzgor-
-ri çirela: hala Iossi
çituzten elkharrequign
fico ostóàc, eta beretçat
guerricoac eguin çitúzten.

8 orduan entçun çúten
eguneco hàiçéan Iainco
eternalaren bóça, barat-
-çean passaiatçen çela: eta
Adam eta bere Emaztea
gorde çiren Iainco eterna-
-laren àitçignetican ba-
-ratçeco arbolen artéan

9 bagnan Iainco eternalac
dèithu çuen Adam, eta
erran çioen, non àiz?

10 çegnac ihardetssi bàit-
-çuen, entçun diàt hire
boça baratçean eta bel-
-durtu naüc, çeren eta
builluzgorri bàinintçen:
eta gorde naüc.

11 Eta Iaincoac erran çuen
norc eracutssi daroc buil-
-luzgorri intçela? eztuc
Ian arbolatic çegneta-
-ric Iatera debecatu bai-
-naroen?

12 eta adamec Ihardetssi
çuen, enequign içateco
hic niri eman darota-
-can Emazteac eman
çiàrotac arbolatic: eta
Ian diàt handic.

13 eta Iainco Eternalac
erran çioen Emazteari,
çergatic eguin dun hori?
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . eta Emázteac
ihardetssi çuen, suguéac
enganatu niaüc, eta
Ian diàt handic.

14 orduan Iainco eternalac
erran çiòen sugueari,
çeren hori eguin duan,
içango àiz madaricatua
abre bestia guçien gagnetic
eta Larreco bestia gucien
gagnetic: . . . .
. . . . hire sabelaren
gag-

gagnean goango àiz eta
herraütssa Iango duc
hire biçiegun guçiez.
15 eta *ec*arrico diàt etssài-
-tassuna hire eta Emaz-
-tearen artean, hire
haçiaren eta Emaztea-
-ren haciaren artean:
haren haçiac lehertuco
^hiri
daroc^ burua eta hic
lehertuco diòc hari tha-
-logna
16 eta erran çioen Emaz-
-teari, haguitç berretuco
dignat hire içórra nequé-
-a: nequerequign erdico
àiz haürrez, eta hire
gutiçiac hire senharra-
-rengana goanen tun eta
horrec erreguignatuco
dign hire gagnean
17 guero erran çioen
adami, çeren eta obedi-
-tu bàitiòc hire Emaz-
-tearen hitçari eta Ian
^c
bàitu^ manatu naro-
-an arbolatic, erraten
nuela, eztuc handic
Ianen: Lurra madari-
-catua içanen duc hi àiçela
caussa: handic Ianen duc
nequerequign biçico àiçen
egun guçièz
18 eta harc ekharrico da-
-rozquic elhórriàc eta
otheac eta Ianen duc
Larreco belharra
19 hire bissaiaco içerdian
Ianen duc oguia, lur-
-rera bihur adign ar-
-teragno: eçen handic
hartua içatu àiz:
çeren herrautss àiçen
horrengatic herrautsse-
-ra bihurtuco àiz.
20 eta Adamec dèithu
çuen bere Emaztea-
-ren içena Eua
çeren hori içan den
biçi diren guçien Ama.
21 eta Iainco Eternalac
eguin çiòtçaten Adami
eta Euari larruzco
arropac eta hetaz
beztitu içan çituen.
22 Eta Iainco Eternalac

erran çuen, horra, guiço-
-na eguin da gutaricbat
beçala Ianquintssun
onaz eta gàitçaz. bagnan
oray beguiratu beharda,
benturaz àitçign ezteçan
escua eta biçiaren arbo-
-Latic ere . . . har ezteçan
eta handic Ian deçan
eta bici dadign bethiere-
-cotç.

23 eta Iainco Eternalac
Eman çuen guiçona
hedengo baratçetic
campoan, Lurra Ior-
-ratçeco, çegnetaric har-
-tua içatu bàitçen

24 eta khassatu çuen
guiçona: eta eçarri
çituen Çherubignac
hedengo baratçeco oriente
aldetic, harat hunat
dabillan ezpatarequign
biçiaren arbolaco bidea
guardatçeco.

4 LAURGARREN CAPITULUA.

Càignen eta Abelen sor-
-içēā 4 Abelen sacri-
-ficioa erreçebitua, eta
Càignēna arbuiátuā:
8 horrengatic Caignec
despitaturic hilçen du
bere anaia. 11 Iainco-
-ren madariçioneā
Càignen gagnean,
biçia ordean salbo vzten
dioela 17 Càignen on-
-docoac . . eta hequien
biçilçeco tragna. 25
Sethen bàithan bedinca-
-turicaco haçià conti-
-nuatua da.

ADAMEC bada eçagutu
çuen bere Emaztea,
çegnac conçebitu bàitçu-
-en, eta erdi baitçen
Caignez, eta erran bài-
-tçuen, içatu dut gui-
-çonbat Eternalagánic.

2 eta berriz erdi içant-
-çen haren anaia Abelez.

3 guerthatu çen bada çem-
-bèit demboraren buruan
ofrendatu çiòela Càignec
Eternalari lurreco frui-
-tu ofrenda

4 eta Abelec ere ofrenda-

-tu çiòela bere arthalde-
-co lehen sorthuëtáric eta
hequien guiçenetic eta
Eternalac beguiratu çiò-
-en Abeli eta haren
ofrendari.

5 bagnan etçiòen begui-
-ratu Caigni ez eta
haren ofrendari ere:
eta Càin despitatu çen
haguitç, eta haren bi-
-ssaia beheratu çen.

6 eta Eternalac erran çio-
-èn Càigni, cergatic des-
-pitatu àiz? eta çergatic
beheratu da hire bissaia?

7 Vngui eguiten baldinba-
-duc ezta erreçibitua
içango? bagnan vngui
eguiten ezpaduc bekha-
-tua athean çiàgoc.
haren gutiçiac bada hi-
-regana çihoäçec eta
haren gagnéan erreguig-
-natçen duc.

8 eta Càin mintçatu çen
bere anaia Abelequign.
eta nola Larrean bai-
-tçiren, altçhatu çen
Caign . . . . bere
anaia Abelen contra eta
hil tçuën.

9 eta Eternalac erran çi-
-oën Càigni, non da
Abel hire Anaia? çegnac
ihardetssi bàitçúen, etçe-
-aquiàt, ene anaiaren
guarda nàiz? ni?

10 eta erran çuen Iaincoac,
çer eguin duc? hire ana-
-iaren odolaren boça lurre-
-tic oÿhuz ciàgotac niri.

11 oraÿ bada madaricatua
içango àiz Lurreco alde-
-tic ere, cegnac idequi
bàitu bere ahóa erreçi-
bitçeco hire escutic hire
anaiaren odóla

12 Lurra Iorratuco duan
ordúan, eztaroc errenda-
-tuco guehiàgo bere ber-
-thutea: oragno herratu-
-turic ihessi ibillico àiz
Lurraren gagnean.

13 eta Càignec erran
çiòen Eternalari nic
Iassan ahal deçaquedan
bagno handiago da ene

Puniçionea.

14 horra, khassatu naüc
egun lur hunen gag-
netic, eta gorderic egon-
-go naüc hire bissaiaren
àitçignetic: eta herra-
-turic ihessi ibillico naüc
Lurraren gagnean eta
guerthatuco duc norc ere
aürkhituco bàinau eta
harc hillen naüela.

15 eta Eternalac erran çio-
-en horrengatic norc
ere hillen bàitu Càign,
Càin mendecatua içango
da çazpi aldiz biétan
hala Eternalac eçarri çuen
segnalebat Càignen bài-
-than norc ere aürkhituco
bàitçuen eta harc hill etçe-
-çantçat.

16 eta Caign ilkhiçen
campora Eternalaren
àitçignetican eta egotu
içantçen Nodco herriàn
hedengo oriente aldean.

17 guero Càignec eçagutu
çuen bere Emaztea,
çegnac conçebitu bàit-
-çuen eta erdi içan
bàitçen henocquez,
eta eguign içan çuen
hiribat: eta dèithu
içan çuen hiriàren içe-
-na henoc bere semea-
-ren içenaz

18 guero hirad sorthu
çitçaion henocki, eta
hiradec eniendratu çuen
Mehùiael, eta Mehu-
-ialec eniendratu çuen
Methusçael eta Methus-
-çaelec eniendratu çuen
Lemec

19 eta Lemequec hartu
çituen bi Emazte: bata-
-ren içena çen hada
eta bertçearen içena
Tsilla

20 eta hada erdi içatu
çen Iabalez, çegna
içatu bàitçen çholetan
daüdeçenen eta artçag-
-nen àita.

21 eta haren anaiaren
içenà içatu çen Iubal,
çegna içatu bàitçen çhir-
-ribica eta organo iotçai-
-lle guçien àita.

22 eta Tsilla ere erdi
içan çen Tubalcàignez,
çegna içatu bàitçen
cobre eta burdign erre-
-menta guçien olhagui-
-çona, eta Tubalcaignen
arreba içan çen Nahama.

23 eta Leméquec erran
çiòten hada eta Tsilla
bere Emázteeÿ, Leme-
-quen Emázteac, adi
çaçue ene boça, entçun
çaçue ene hitça: hillen
dut guiçonbat nic . . .
^caürthurican
^. . . . . oragno
guiçon gaztebat, nic col-
-patu eta.

24 eçen Càin mendecatua
içaten baldimbada cazpi aldiz
bietan: Lemec mendeca-
tua içango da hirurho-
-gòi eta hamaçazpi aldiz

25 eta Adamec eçagutu
çuen oragno bere Emáz-
-tea, çegna erdi içan
bàitçen semebatez,
eta dèithu çúen haren
içena Seth: eçen Iain-
-coac diòtssa, eman da-
-rot bertçe vmebat
Abelen orde çegna
hill bàitu càignec.

26 eta Sethi ere sor-
-thu çitçáion semebat
eta dèithu çuen haren
içena Enos. orduan
hassi içan çiren Eter-
-nalaren içena dèitçen.

5 BORTÇGARREN CAPITULUA.

Adameren eta Sethen ondocòen Noeremgnoco contua. 21 çegnen artean henoc Iauna-ren àitçignean Ibilli eta altçhátua içan bàita hartaz.

HEMEN da Adamen
haürren contua, Iain-
-coac guiçona creatu

çuen egunetic eta bere
idurirat eguin çuenetic
2 hec bada creatu çituen
harra eta Eméa eta
bedincatu çituen, eta
dèithu çuen hequien
içena Guiçóna, creatu-
-ac içatu çiren egune-
-an.
3 hala Adam biçi içan
çen ehun eta hogòita
hamar vrthe: eta
enjendrátu çúën semébat
bere Idúrira, bere Ima-
-ijnaren arabera, eta
dèithu çuen haren içéna
Seth.
4 eta Adamen Egunac,
Seth enjendratu ondoan,
içatu çiren çortçi ehun
vrthé: eta enjendratu
çituen seméäc eta Alá-
-bac.
5 Adam beraz biçi iça-
-tu çen dembora guçia,
içan tçen bederatçi
ehun eta hogòita ha-
-mar vrthe, guero
hill içan tçen.
6 orobat Seth biçi içan
tçen ehun eta bortç
vrthe, eta enjendra-
-tu çuen Enos.
7 eta Seth biçi içatu
çen Enos enjendra-
-tu ondóän, çortçi
ehun eta çazpi vrthe:
eta enjendratu çituen
semeac eta Alabac.
8 Seth beraz biçi içan
tçen dembora guçia,
içatu çen bederatçi
ehun eta hamabi vrthe,
guero hill içan tçen.
9 orobat Enos biçi içatu
çen Laürhogòi eta hamar
vrthe: eta Enjendratu
çuen Kenan.
10 eta Enos Kenan en-
-jendratu ondoan, biçi
içatu çen çortçi ehun
eta hamabortç vrthe:
eta enjendratu çituen
semeac eta Alabac
11 Enos beraz biçi içatu
çen dembora guçia,
içantçen bederatçi ehun

eta

eta bortç vrthe, guero
hill içan tçen
12 orobat Kenan biçi
içatu çen hirur hogói
eta hamar vrthe: eta
enjendratu çuen ma-
-hala. leel
13 eta Kenan, mahala-
-leel enjendratu ondoan,
biçi içatu çen çortçi
ehun eta berrogói vr-
-the: eta enjendratu
çituen semeac eta Ala-
-bac.
14 Kenan beraz biçi iça-
-tu çen dembora guçia,
içan tçen bederatçi
ehun eta hamar vr-
-the, guero hill içan
tçen
15 guissaberéän Mahala-
-leel biçi içatu çen hi-
-rur hogói eta bortç vr-
-the: eta enjendratu
çuen Iered
16 eta Mahalaleel, Iered
enjendratu ondoan, biçi
içatu çen çortçi ehun
eta hogóita hamar
vrthe: eta enjendratu
çituen semeac eta Alabac
17 Mahalaleel beraz biçi
içatu çen dembora guçia
içan tçen çortçi ehun eta
Laur hogóita hamabortç
vrthe, guero hill içan
tçen.
18 traçaberéan Iered
biçi içatu çen ehun eta
hirur hoigóitabi vrthe
eta enjendratu çuen
henoc
19 eta Iered, hènoc en-
-jendratu ondoan, biçi
içatu çen çortçi ehun
vrthe: eta enjendratu
çituen semeac eta Ala-
-bac.
20 Iered beraz biçi içatu
çen dembora guçia
içantçen bederatçi
ehun eta hirurhogóita
bi vrthe, guero hill
içan tçen.
21 moldeberéan Henoc
biçi içatu çen hirurho-
-góita bortç vrthe eta
enjendratu çuen Me-

-thusçela

22 eta Henoc, Methus-
-çela enjendratu ondoan,
ibilli içan tçen Iaincoa-
-requign hirur ehun vr-
-thez: eta enjendratu
çituen semeac eta ala-
-bac.

23 Henoc beraz biçi içatu
çen dembora guçia, içan
tçen hirur ehun eta
hirur hogòita bortç vr-
-the.

24 hala Henoc Ibilli
içan tçen Iàincoareq-
-uign, eta etçen ag-
-uertu guehiago: eçen
Iaincoac hartu içan
çuen.

25 moduberean Methus-
-çela biçi içatu çen
ehun eta Laurhogòita
çazpi vrthe eta enien-
-dratu çuen Lemec,

26 eta Methúsçela,
Lemec enjendratu
ondoan, biçi içatu
çen çazpi ehun eta
Laürhogòita bi vrthe:
eta enjendratu çituen
semeac eta Alabac.

27 Methuscela beraz
biçi içatu çen dembora
guçia, içantçen bede-
-ratçi ehun eta hirur
hogòita bederatçi vrthe,
guero hill içantçen.

28 maneraberéan Le-
-mec biçi içatu çen
ehun eta Laurhogòita
bi vrthe eta enjendra-
-tu çuen semebat.

29 eta dèithu çuen haren
içena Noé, erraten çu-
-ela hunec soleijtuco
gàitu gure obratic eta
gure escuetaco neque-
-tic Eternalac madari
-catu duen lurra dela
caussa.

30 eta lemec Noe en-
-jendratu ondoan, biçi
içatu çen bortç ehun
eta laürhogoi eta ha-
-mabortç vrthe: eta

eta enjendratu çituen
semeac eta Alabac
31 Lemec beraz biçi iça-
-tu çen dembora guçia
içantçen çazpi ehun
eta hirurhogöita ha-
-ma çazpi vrthe, guero
hill içan tçen eta Noec
bortç ehun vrtheren
adigna çuela, enjendra-
-tu içan tçuen Sem,
Cam, eta Iapheth.

6 Seÿgárren Capitúlua.

*Guiçonac ossóqui gaçhta-
-tu eta, declaratçen du
Iaincoac, ontçen expal-
-dim badire seÿ hogöi
vrtheren barnéan, hon-
-datuco duëla lurra
vholde ieneral baten
bidez.* 13 *bitartean
guiçonen* . . . .
. . . . *hegastignen
eta lurreco animalia
guçien casta begui-
-ratçeco manatçen du
Noé eguitera arcabat
ematen dioèn moldearen
arabera.*

Guerthatu içan tçen bada
guiçonac lurraren gag-
nean berretçen hassi
içan tçiren ordúän eta
alabac enjendratu çituz-
-ten ordúan:
2 Iaincoaren seméec Ikhus-
-siric guiçonen alabac
ederrac çirela, hetaric
hartu çituztela Emaz-
-tetçat beretçat, haütatu
çituzten guçietarican
3 eta Eternalac erran
çuen, ene Izpirituac
eztu atsseguign hartu-
-co bethi guiconequign,
eçen haragui dire:
hequièn egunac bada
içango dire ehun eta
hogöi vrthe.
4 dembora hartan çiren
Jigantac lurraren
gagnean eta oragno
Iaincoaren semeac na-
(-)hastatu çiren ondoan
guiçonen alabequign

eta heÿ haurrez erdi
çitçàizcoten . . . . . ondo-
-an; . . . . . horiòc dire
puçhantac çegnac be-
-thièrétic içatu bàitire
Iende ospea duténac.
5 eta Eternalari, ikhus-
-siric guiçonen maleçia
haguitç çela handià lur-
-raren gagnean eta he-
-quièn bihotçeco phent-
-ssamenduen Ìmaïjnaçione
guçia etçela bertçeric
gaçhtaquéria bàiçen
nòiz nahi:
6 vrriquitu çitçáion gui-
-çona eguignaz lurrean
eta desplaçer içatu çu-
-en bere bihótçeän.
7 eta Eternalac erran
çuen harrascatuco di-
-tut lurraren gagnetic
creatu ditudan guiçonac,
guiçonetaric bestia abre-
-taragno, herresta bestiè-
-taragno, oragno çeruco
hegastignetaragno:

eçen horiòc eguignaz
vrriqui dut.
8 bagnan Noec ediren
çuen graçià Eternala-
-ren àitçignean.
9 haüc dire hemen Noe-
-ren Ieneraçioneac.
Noë icatu çen guiçon
Iustu eta ossóa bere
demboran, Iaincoare-
quign çabillana.
10 eta Noe enjendratu
çituen hirur seme,
sem, cam eta Iapheth,
11 eta Lurra vssàindua
çen Iaincoaren àitçig-
-nean eta crueltassun
bihurqueriez bethéa.
12 Iaincoac bada begui-
(-)ratu çioen lurrari eta
horra vssàindua çen:
eçen haragui guçiac vssa-
-ındu çuen bere bidea
Lurraren gagnean
13 eta Iaincoac erran
çioen Noeri, haragui
guciaren figna ethorri

duc

duc ene àitçignera: eçen
Lurra bethea duc cruel-
-tassun bihurqueriez he-
-quiengatic: eta horra
hec deseguignen tiàt
Lurrarequign.

14 eguign eçac hiretçat
Gopher çurezco arcabat:
eguignen dituc arcan
egôitçac eta gantçutu-
-co duc alcatérnaz
barnetic eta campo-
-tic

15 eta eguingo duc hu-
-nela: arcaren luçetas-
-suna içango duc hirur
ehun besso: haren ça-
-baltassuna berrogôita
hamar besso, eta haren
haltotassuna hogôita
hamar besso.

16 emango diòc egun
arguia arcari, eta
akhabatuco duc besso ba-
-tez gagnetican, eta
eçarrico duc arcaren
athéa haren sahetsse-
-tic: hala eguingo duc
arca behereco, bigarren,
eta hirurgarren çubiba-
-téquign.

17 eta horra, erakharri-
-co diàt vholdebat lur-
-raren gagnera, desegui-
-teco haragui guçia,
çegnetan bàita biçiaren
hatssa cerúën azpiàn
eta lurrean diren
guçieÿ arĩmac eguig-
-nen diòte.

18 bagnan eçarrico diàt
ene alientçia hireq-
-uign: hala sarthuco
àiz arcan, hi eta
hire semeac, eta hire
emaztea eta hire se-
-meen emazteac hire-
-quign

19 eta haragui guciaren
artean biçia duten gu-
-çietaric sarraraçico di-
-tuc pareca arcan be-
-guiratçeco biçiric hire-
-quign: erran nahi da,
harra eta Eméa.

20 hegastignetaric bere
motaren arabera, bes-

-tietaric bere motaren
arabera eta herrestaqui
gucietaric bere motaren
arabera: han sarthuco
dituc guçietaric pareca
hirequign, biçiric be-
-guira detçacantçat.
21 hartçac oragno hire-
-quign Iaten diren . .
Ianhari gucietarican,
eta erretira tçac . . .
heüregana: içan dáite-
-çentçat Iateco hambat
hiretçat nola hequi-
-entçat
22 hori eguin tçúen
Noec: Iaincoac mana-
-tu çiótçan gaüça guçien
arabera, hala eguign
içan tçuen.

7 ÇAZPIGARREN CAPITULUA.

Noe, bere emaztearequign,
eta harengana ethorri
çiren animalia guciequign
arcan barna sarthu eta
vholde ieneralac honda-
du
-içen . . . Lurra 21 Lurra-
-ren gagnean biçi çiren
creatura guçiac hiltçen
dire, arcan barna çi-
-renac salbo.

ETA Eternalac erran çio-
-en Noeri, sar adi, hi
eta hire etçhe guçia
arcan barna: eçen ikhus-
-si aüt Iustu ene áit-
-çignean dembora hun-
-tan.
2 hartuco tuc bestia
garbi guçietaric çazpi
mota bakhotçhetic,
harra eta haren Emea:
bagnan garbi eztiren
bestietaric parebat,
harra eta haren Emea.
3 çeruetaco hegastigne-
-taric ere çazpi mo-
-ta bakhotçhetic, harra
eta haren Emea: casta
concerba dadintçat lur
guçiaren gagnean
4 eçen çazpi egunen
barnean eraguingo
diát
. . . . vriá lurraren
gagnera berrogói

egunez

Egunez eta berrogòi
gaüez eta harrascatu-
tiàt
-co . . . lurraren gag-
-netic içatea duten
guçiac, nic eguin ditu-
(-)danac

5 eta Noec eguin çuen
Eternalac manatu çiot-
çan gaüça guçien ara-
-bera.

6 eta Noëc Seÿ ehun
vrtheren adigna çúen,
vr'vholdea lurraren
gagnera ethorri içan
tçen orduan

7 Noé beraz sarthuçen
eta haren semeac, ha-
-ren Emaztea eta ha-
-ren semeen Emázteac
harequign, arcan bar-
-na, ...
. . . . . . vholde vrac
çirela caüssa

8 bestia garbietarican,
eta bestia garbi eztire-
-netarican, eta hegas-
-tignetarican, eta lur-
-raren gagnean hi-
-guitçen diren guçiètarican

9 hec sarthu çitçàizcon
Noeri birazca arcan
barna, erran nahi da,
harra eta Eméa, Iain-
-coac manatu çioen
beçala.

10 eta guerthatu içan
tçen *c*azpigarren
egunean vholde v-
-rac içatu çirela lur-
-raren gagnean

11 Noeren biçiaren seÿ
ehunen vrthean,
bigarren . . . . .
Illhabethean, illha-
-bethearen hamaçaz-
(-)pigarren egunean,
egun hartan leçe
haündiären ithurri
guçiac hautssi içan
çiren eta çeruetaco
tapac idequi. . . . .
. . . . . .

12 eta vria erori çen
Lurraren gagnera
berrogòi egunez eta
berrogòi gaüez.

13 egun hartan beréän
Noe eta Sem, Cam
eta Japheth Noeren
semeac sarthu çiren
arcan barna, baijta
noeren emaztea ere,
eta haren semeen hi-
-rur Emazteac hequiė-
-quign.
14 hec eta bestia guçiac
bere motaren arabera
eta abrebestia guçiac
bere motaren arabera
eta lurraren ^gagnean^ higuitçen
diren herrestaqui gu-
-çiac bere motaren
arabera, eta hegas-
-tin guciac bere mota-
-ren arabera, eta çho-
-ritçho hegaldun çer su-
-erte nahiden guçiac
15 ethorri çitçàizcon be-
-raz haraguiqui gu-
-çietaric, bere bàithan
biçi hatssa dutenetaric
birazca Noeri, arcara.
16 baÿ haraguiqui guçi-
-etaricaco harra eta
Emea hara ethorri
içan tçiren, Iaincoac
manatu çioen beçala:
guero Eternalac
herstu çuen athéä
beregana.
17 eta ethórri içan
tçen vholdea berro-
-gòi egunez lurra-
-ren gagnera: eta
vrac haünditu çiren,
eta goratu çuten ar-
-ca eta altçhatua
içatu çen . . . .
. . . . lurraren gagne-
-tic.
18 eta vrac borthiz-
-tu eta haguitç berre-
-tu içan tçiren lur-
-raren gagnean: eta
arca flotatçen çen
vren gagnean.
19 eta vrac çhoill ha-
-guitç borthiztu çiren
lurraren gagnean eta
estali içan tçiren çeru
guçien azpian çiren

mend-

mendiric haltoen guçiac:
20 vrac borthiztu çiren
hamabortç bessoz gag-
-nética: hetaz men-
(-)diac estali içan çiren.
21 eta Lurraren gagnean
higuitçen çiren hara-
-guiqui guçiac hill çi-
-ren, hambat hegasti-
-gnac nola abrebesti-
-ac, bestiàc eta herres-
-taqui guçiac lurraren
gagnean herrestaca dabil-
-tçanac: eta guiçon guçi-
-ac.
22 Leÿhorrean çiren biçi
^bere
hatssa ^ . . . . sudur çillho-
-tan çuten gaüça guçiac
hill içan çiren.
23 beraz lurraren gag-
-nean içatea çuten gaü-
-ça guçiac harrascatu-
-ac içan çiren, guiçone-
-taric bestietaragno,
herrestaquietaragno eta
çeruetaco hegastigneta-
-ragno. horrela harrasca-
- . . . tuac içatu çiren
Lurrétican: bagnan
Noé çhoillqui egotu içan
çen gòitituric eta hare-
-quin çirenac arcan bar-
-na.
24 eta vrec iraüin içan
çuten Lurraren gagne-
-an ehun eta berrogoy
ta hamar egun.

Çortçigarren Capitúluä.

vholde vrac ehun eta
berrogoyta hamar egun
iraün ondoan erretirat-
-çen dire 13 *eta Lurra*
idortu ondoan, Iaincoac
manatçen du Noé arcatic
ilkítçera han çiren guçi-
-equign 20 *Noec arcatic*
ilkhi eta sacrificatçen
dio Iaünári, cegnac
erreberritçen bàitu mun-
-duaren estatua.

Iaincoa bada orhòitu
içan çen Noez, eta
bestia guçiez eta arcan
barna harequin çiren

abrebestiàqui guçiez : eta
Iaincoac iraganaraçi
çuen hàiçebat lurraren
gagnean, eta vrac guel-
-ditu içan çiren

2 eçen leçeco ithúrriàc . .
. . herstúac içatu çiren
eta çeruetaco tapac : eta
vria idúquià içatu çen
çeruetaric

3 eta vrac erretiratçen
çiren lehenbagno lehe-
-nago lurraren gagneti-
-can : eta ehun eta ber-
egunen
-rogoyta hamar . . . .
buruan çhumetu içan
çiren

4 eta çazpigarren illha-
-beteco hamaçazpigar-
-ren egunean arca guel-
-ditu içan çen ararate-
-co mendièn gagnean

5 eta vrac çhumetu-
-az çihoaçen lehen bag-
-no lehenago hamargar-
-ren illhabeteragno, eta
hamargarren illhabeteco
lehen egunean mendi
puntac aguertu içan
çiren.

6 guero guerthatu çen
berrogoÿ egunen buruan
Noec idequi çuela arca-
-co leÿho eguin çuena.

7 hala vtçi çuen beléa,
çegna ilkhi bàitçen
goaten çela eta bihurt-
-çen çela vrac lurraren
gagnean idor çitéçen
arteragno

8 vssobat ere vtçi içan
çuen bereganic ikhus-
-teco eä vrac gutitu, çi-
-ren lurraren gagnetic.

9 bagnan vssóa non
bere ogna phaüssa ez
aurkhitu içanez, bihur-
-tu içan çen harengana
arcara : eçen vrac çiren
lurrguciaren gagnean.
eta harc bere escúa
àitçin du eta hartu içan
çuen eta erretiratu be-
-regana arcan barna.

10 eta ^bertçe^ çazpi egun oragno
iduriqui ondoan, berriz
vtçi içan çuen vssóa
arcatic campóra

11 eta arratssaldean vssoa
bihurtu çen harengana
eta horra haren mocóän
oliba osto atheratu çúëna:
eta Noec eçagutu çuen
vrac gutitu çirela lurra-
-ren ganetic

12 hala iduriqui çuen orag-
-no bertçe çazpi egun,
guero vtçi çuen vssóa,
çegna ezpàitçen bihurtu
guehiago harengána.

13 eta guerthatu içan çen
Noeren adignaren seÿ e-
-hun eta vrthe batean le-
-hen illhabeteco lehen egu-
-nean vrac idortu çirela
lurraren gagnetican: eta
noec arcaco estalquia
khendu eta beguiratu
çuela: eta horra, lur gag-
-na idortçen çen.

14 eta bigarren illhabeteco
hogoÿta çazpigarren
egunean lurra idor
içatu çen

15 guero Iaincoa mintça-
-tu çitçaion Noeri çiòtssa-
-la,

16 Ilkhi adi arcatic hi
eta hire Emaztea, hire
seméac eta hire semeen
emazteac hirequign.

17 Ilkhiàraçi tçac hire-
quign, hirequin diren
bestia guçiac haragui
gucietaricacoac hala
hegastignac nola besti-
-ac eta Lurraren gag-
-nean higuitcen diren
herrestaqui guçiac . .
vngui bethe beçate lurra,
eta berret eta haügnitç
eguin bèitez lurraren
gagnean.

18 Noé bada Ilkhi içan
çen haren semeac,
haren emaztea eta
haren semeen emaz-

-teac harequign.

19 besti guçiac, herresta-
-qui guçiac, hegastin
guçiac, Lurraren gag-
-nean higuitçen diren
guçiac bere motaren
arabera, ilkhi çiren
arcatic

20 eta Noec eguin çiò-
-en aldarebat . . . .
eternalari eta hartu
çituen bestia garbi
guciètaric, eta hegastin
garbi gucietaric eta
ofrendatu çituen holo-
-caüstac aldarearen gag-
-nean.

21 eta sentitu çuen Eter-
-nalac baque . . . vrrinbat
eta erran çuen bere bài-
-than, eztut guehiago
madaricatuco Lurra, gui-
-çonac direla caussa: eçen
guiçonen bihotçeco Ima-
-ijnaçionea gaçhtóa da
heqùien gaztarrassune-
-tic, eta hala eztiòtet
guehiago Iaçarrico gaüça
biçi gucieÿ, eguin dudan
beçala

22 bagnan Lurra içanen
degno haci eréĭntçe-
-ac eta biltceac, hotça
eta beróa vda eta
negúä eguna eta
gaba eztire gueldìtu-
-co

BEDERATÇIGARREN CAPITÚLUA.

*Iaincoac bere benediçioneac
erreberritçen dituela jene-
-ro humanoaren eta lurre-
-co animalia gucien mul-
-tiplicaçionearen aldera
acordatçen diòte guiçoneÿ
espressuquico hitçez ha-
-raguià Iatera 6 debecat-
-çen diòte nihor hiltçéä eta
odola jatéä 9 eta guiço-
-nac seguratçeco, eztirela
ethorrico guehiago vholde*
‸eçartçen
*ieneraleco vrac, ‸ . . . . .
du bere alientçia hequie-
-quign, confirmatçen duela*

ceruco arcobaren segnaleaz
20 Noec, camez trufa-
-tua içatu ondoan, ma-
(-)daricatcen du hagna,
eta bedincatçen ditu
sem eta Iapheth.

Eta Iaincoac bedincatu
çuen Noé, eta haren
semeac, eta erran çiòten,
berret eta haügnitç eguin
çàitezte eta bethe çaçúë
lurra.

2 eta çuendaco beldurra
eta ikhara içan bedi lur-
-reco bestia gucien gagne-
-an eta çeruetaco hegastin
guçièn gagnean, lurraren
gagnean higuitçen diren
gaüça gucièquign, eta
itssassoco arrain guçièquign:
‸cúën
eman çàizquitçue ‸ escúën
artean

3 higuitçen diren gaüça biçi
dun guçiàc içanen çàiz-
-quitçue janharitçat
eman darozquitçuet guçiàc
belhar ferdea beçala.

4 bizquitartean eztucue
Ianen haraguiric bere
arimarequign, cegna
bàita haren odola.

5 eta eguiàz galdetuco
dut çuen odola, erran
nahi da çuen arimen
odola: galdetuco dut
‸escutican
bestià guçien ‸ . . . .
. . eta guiçonaren
escutican, baÿ bere
anaia bat bederaren es-
-cutican, galdetuco dut
guiconaren arima

6 norc ere issurico bàitu
guiçonaren odola guiço-
-naren bàithan, haren
odola issuria içango da.
eçen Iaincoac bere imaij-
-nara eguign içan du
guiçóna.

7 çuec beraz berret çài-
-tézte, haügnitç, haündi
eguin çàitezte franquiàz
lurraren gagnean eta
hartan haugnitç eguin
çàitezte

8 guissaberean Iaincoa

mintçatu çitçaioten
Noeri eta haren seme-
-ey harequign, erraten
çuela,

9 eta nitaz denaz beçam-
-batean, horra, eçarri
diàt ene alièntçia çuë-
-quign eta çuën çasta-
-requign çuen ondóän:

10 eta çuequin diren
animalia biçi dun gu-
-çièquign hala hegas-
-tignequign nola besti-
-aquiàrequign eta çuë-
-quin diren Lurreco bestia
guciequign, arcatican
ilkhi diren guçiequign,
Lurreco bestía guçietarag-
-no.

11 eçarri diàt beraz ene
alientçia çuequign.
eta eztuc guehiago
hondatua içango hara-
-guibatere vholde vrez
eta eztuc guehiago v-
-holderic içango lurra
deseguiteco.

12 guero erran çuen
Iàincoac, haü duc
batassunaren segnálea
nic ematen . . . . .
dudana ene eta çuen
artean, eta çuequin
diren creatura biçi dun
guçien artean iraüteco
bethiere:

13 eçarrico diàt ene arco-
-ba hedóÿean, çegna
içanen bàita batassu-
-naren segnaletçat
ene eta Lurraren arte-
-an.

14 guerthatuco den orduan
estalico dudala hedoyez
Lurra, arcoba aguertu-
-co duc hedoyean.

15 eta içanen diàt orhói-
-tçapéna ene batassu-
-naz, ene eta çuen
artean denaz, eta ha-
ragui gucietan biçi diren
animalia gucien artean

eta vrac eztire guehiàgo
içanen vholdetçat hara-
-gui guçia deseguiteco

16 icanen duc beraz arcóba
hedóyean, eta beguira-
-tuco çiòat, orhòit nadin-
-tçat bethièreco batassu-
-naz Iaincoaren eta ani-
-malia biçi dun guçien
artean, çernahiden ha-
-raguitan diren lurraren
gagnean.

17 Iaincoac beraz erran
çioen Noeri hori duc
batassunaren segnalea
nic eçarri dudana ene
eta lurraren gagnean
diren haragui guçien
artean.

18 eta arcatican ilkhi
çiren Noeren semeac
içatu çiren sem, cam
eta Iapheth. eta Cam
içatu çen canaanen
àita

19 hirur haüc dire
Noeren semeac,
çegnetaz lur guçiä
bethea içatu bàitçen

20 eta Noé lurreco ne-
-khaçàleä hassi içan
tçen mahastia Lan-
-datçen.

21 hala edan içan çuen
arnóa eta horditu
içan çen eta billuçi
çen bere tabernaclea-
-ren erdiàn

22 eta cam canaanen
àitac, bere àitaren
ahalquissuna ikhussi-
(-)ric, hagna declaratu
çiòten campoan bere
bi Anáyeÿ

23 Semec eta Iapheth-
-tec bada hartu içan
çuten capabat çegna
eman bàitçuten bere
bi sorbalden gagnean,
eta guibela çihoaçela
estali içan çuten bere
àitaren ahalquissuna :
eta hequien bissaiac
guibela bihurtuac çiren,

hala etçuten ikhussi
bere àitaren ahalquis-
-súna

24 eta Nóėc bere arnó-
-tican iratçarri eta,
Iaquin çuen bere
seme çhumeénac eguin
çioëna.

25 hargatic erran çuen,
madarica bedi cana-
-an, bere anaien
muthillen muthill
içango da.

26 erran ere çuen,
bedinca bedi Semeren
Ïainco eternala eta
canaan heÿ eguin
bequiòte muthill.

27 Iaincoac tira deçala
eztitassunean Iaph-
-eth eta haü egon
dadillala semeren
tabernacletan: eta
canaan heÿ eguin
daquiotela muthill.

28 eta Noé bici içan
çen vholdearen ondóan
hirur ehun eta berro-
(-)goÿta hamar vrthe.

29 Noé beraz biçi içan
çen dembora guçià,
ʌ*bederatçi*[1]
içatu çen ʌ ehun
eta berrogoÿta ha-
-mar vrthe, guero
hill içan çen.

HAMARGARREN CAPITÚ-
-LUA.

Iaphethen ondócoën con-
-tuä 6 *camen ondocoë-*
-na 8 [*non bàita erre-*
-pressentátua monar-
-quien hastéa Nimro-
-ten bàithan] 21 *Seme-*
-ren ondocoena, eta
. . . *naçiöneena vh-*
-oldearen ondoan lur
guçia bethe dutenéna.

HEMEN dire bada Noe-
-ren haür Sem, cam,
eta Iaphethten castac:

cegneÿ

[1] Added in pencil in another hand.

çegneÿ sorthu bàitçit-
-çàizten haurrac vhol-
dearen ondóän.
2 Iaphethten haürrac di-
-re Gomer, magog,
madai, Iauan, Tubal,
mesech, eta Tiras
3 eta Gomeren haürrac
Asçkenas, Riphath, eta
Togarma.
4 eta Iauanen haürrac
Elisça . . . Tarsçis,
Kittim eta Dodanim.
5 haütaz errepartituac
içatu çiren naçiòne-
^bere
-en Irlac, ^ . . . lur-
-retaric, bat bedera bere
lengoayaren arabera,
bere famillen arábera,
bere nacioneen artean.
6 guissa berean Camen
haurrac dire Cus,
Mitsraim, Put, eta
Canaan.
7 eta Cussen haürrac
seba, Hauila, sabtah,
Rahma, eta Sabteca.
eta Rahmaren haür-
-rac Sçeba eta Dedan.
8 eta Cussec enjendratu
çuen Nimrod, cegna
hassi bàitçen puçhant
içaten Lurréän,
9 hori içatu çen Ihiz-
-tari puçhant bat
Eternalaren àitçig-
-nean.
10 eta horren gobernua-
-ren hastea içan çen
Babel, Erec, Accad eta
Calne Sçinharreco her-
-riän
11 herri hartarican
ilkhi içan çen assur,
eta eguign içan cuen
Niniué, eta hirico
carricac eta calah,
. . . .
. . . . . .
12 eta Resen Niniué
eta calahren artean,
çegna bàita hiri
haündibat.

13 eta Mitsraimec
enjendratu çuen
Ludim, hanamim,
Lehabim, Naphtuhim,
14 Pathrusim, Chaslu-
him [çegnenganic
Ilkhi bâitire Philis-
-tintarrac] eta Caphto-
-rim
15 eta Canaanec iça-
-tu çuen Sidon bere
lehen semea eta Heth:
16 Iebussiarrac, Amorr-
-hearrac, Guirgasçiar-
-rac,
17 Heuiarrac, Harkiar-
-rac, eta Siniarrac,
18 Aruadienarrac, Tsemar-
-riarrac, eta Hamati-
-arrac eta ondoan bar-
-raiatu dire Cananear-
-ren famillac.
19 eta içan çiren Cana-
-nearren baztérrac
Sidonetic, Guerar alde-
-ra heldu âiçéneän, Ga-
-zaragno, Sodom eta
Gomorraldera, Adma eta
Tseboim aldera Lesça-
-ragno.
20 hor dire Camen haü-
-rrac bere famillen
eta hizcuntçen ara-
-bera, bere lurretan
eta nacionetan
21 orobat Sem, Heber-
-ren haür guçien âita-
-ri eta Iapethten ana-
-iari cegna bâitçen
haündiena, Sorthu
çitçâizcon haürrac.
22 Semeren haürrac
beraz dire Helam,
Assur, Arpacsçad,
Lud eta Aram.
23 eta Aramen haü-
rrac Hus, Hul,
Guether eta Mas.
24 eta Arpacsçadec
içatu çuen Sçelah,
eta Sçelahc içatu
çuen Heber
25 eta Heberri
sorthu çitçâizcon
bi Seme: baten
içena Peleg: eçen

eçen horren demboran Lurra
errepartitua içatu cen: eta
horren Anaiaren icena,
Ioktan.
26 eta Ioktanec içatu
çuen Almodad, Sçeleph,
Hatsarmaueth eta Ierah,
27 Hadoram, vzal, Dikla,
28 Hobal, Abimael, Sçeba,
29 Ophir, Hauila, eta
Iobab: horiòc guçiac
dire Ioktanen haür-
rac
30 eta horiòn egöitça
çen Mesçatican hel-
(-)du àiçénean Sepharro
. . . . orienteco mendi-
-ra.
31 hor dire semeren haü-
-rrac, bere famillen eta
hizcuntçen arabera
bere lur eta nacione-
-tan
32 horioc dire beraz
Noeren haürren
famillac, bere casten
arabera bere naciòne-
-tan: eta haütaz içatu
dire errepartituac na-
çïoneac lurrean vhol-
dearen ondoan

Hamecagárren Capitúlua.

Babelco dorrearen egui-
-tea. 5 *poblua nahas-*
-sià hizcuntçen confus-
-siònea dela caussa. 10
semeren . . . .
. . . . ondocòen con-
-tua . . Abrahanen-
-ganaragno 31 *cegna*
Tarè bere àitarequign,
Lot bere anaiaren seme-
-arequign eta Sarai
bere emaztearequign
Khaldearren vrtican
ilkhi eta ethortcen
bàita Caranara 32
Tareren heriòtçea.

Ordúän Lur guçia
hizcuntça . . . . bate-
-taco çen, eta hitz be-
-reco.
2 bagnan guerthatu
çen, nola partitu
bàitçiren orientetic

aürkhitu çutela Larrebat
Sçinharco herriàn, non
egotu içan bàitçiren.
3 eta erran çiòten batac
bertçeari, ea, eguin
detçagun ardilluäc eta
erre detçagun vngui
vngui súän. hala
içatu çituzten ardillu-
-äc harri orde, eta
buztígnoä içatu çitça-
-jen morthero orde.
4 guero erran çuten, ea,
eguin deçagun gueü-
-retçat hiribat, eta dor-
-rebat çegnaren punta
içan bedi çeruetaragno:
eta ardietssico dugu
ospéa barraiatuac ez-
cäitecen beldurrez lur-
-raren gagnean
5 Eternala bada Iaütssi
çen ikhustera hiria eta
dorréa guiçonen seme-
-ec eguiten çituztenac.
6 eta Eternalac erran
çuen, horra, poblu haü
bat da eta guçiec hiz-
-cuntca bat dute: eta
horra nola hasten di-
(-)ren Lan eguiten, eta
oraÿ eztire debecátuac
içango deüssétan eguign
içan vste dutenetan.
7 eä bada, Iaütss gàite-
-çen eta nahas deça-
-gun hor horion hiz-
-cuntça adi ezteçaten
elkharren hizcuntça.
8 hala Eternalac barra-
-iatu çituen handic
Lur guçiètara: eta
guelditu içan çiren
hiria eguitetic.
9 horrengatic haren
içena dèithua, içan
çen Babel: eçen
Eternalac han na-
-hassi içan çuen lur
guçico hizcuntça eta
handic barraiatu
çituen Lur guciaren
gagnean.
10 hemen diren Seme-

Semeren castac. Semec
ehun vrteren adignean
içatu çuen Arpacsçad
bi vrte vholdearen ondóan.
11 eta Sem Arpacsçad en-
-jendratu ondoan biçi
içan çen bortç ehun
vrthe: eta enjendratu
cituen semeac eta ala-
-bac.
12 guissaberéan Arpacsçad
biçi içatu çen hogoÿta
hamabortç vrthe eta
enjendratu çuen Sçelah.
13 eta Arpacsçad Sçelah
enjendratu ondoan biçi
içatu çen Laür ehun eta
hirur vrthe: eta enjen-
-dratu çituen semeac eta
alabac.
14 guissaberean Sçelah
biçi ican çen hogoÿta
hamar vrthe; eta en-
-jendratu çuen heber:
15 eta Sçelah heber
enjendratu ondoan,
biçi içan çen Laur e-
-hun eta hirur vrthe:
eta enjendratu çituen
semeac eta alabac.
16 Guissabéreän Heber
biçi içan çen berrogoyta
hamalaür vrthe eta
enjendratu çuen Peleg.
17 eta Heber Peleg en-
-jendratu ondóan, biçi
içan çen Laür ehun eta
hogoyta hamar vrthe:
eta enjendratu çituen
Semeac eta Alabac.
18 guissabérean Peleg
biçi içan çen hogoÿta
hamar vrthe eta içatu
çuen Rehu.
19 eta Peleg Rehu içatu
ondoan, biçi içan çen
bi ehun eta bederatçi
vrthe: eta içatu çitu-
-en Semeac eta Ala-
-bac
20 guissabérean Rehu
biçi içatu çen hogóita
hamabi vrthe eta
enjendratu çuen Serug
21 eta Rehu, Serug

enjendratu ondoan, biçi
içatu çen bi ehun eta
çazpi vrthe: eta enj-
-endratu çituen Semeac
eta Alabac.

22 guissaberean Serug
biçi içatu çen hogòita
hamar vrthe etá en-
-jendratu çuen Nacor

23 eta Serug, Nacor en-
-jendratu ondóan, biçi
içatu çen bi ehun vr-
-the eta enjendratu
çituen Semeac eta
Alabac.

24 guissaberean Nacor
biçi içatu çen hogòita
bederatçi vrthe eta
enjendratu çúën Taré

25 eta Nacor, Taré en-
-jendratu ondoan, biçi
içatu çen ehun eta
hemeretçi vrthe: eta
enjendratu çituen Seme-
-ac eta Alabac.

26 guissaberean Taré
biçi içan çen hirur ho-
-gòita hamar vrthe,
eta enjendratu çitúën
Abram, Nacor, eta
haran.

27 eta haüc dire Tare-
-ren castac: Tarec
enjendratu çituen
Abram, Nacor eta ha-
-ran: eta Haranec
enjendratu çuen Lot.

28 eta Haran hill içan
çen bere àitaren àit-
-çignean bere sorlekhu-
-an, Kaldearren vr her-
-rian.

29 eta Abrahamec eta
Nacorrec hartu çi-
-tuzten Emazteac.
Abranen Emaztearen
içena . . . içan çen
Sarài: eta Nacorren
Emaztearen içena
içan çen Milca,
Haranen Alaba,
Milcaren eta Iiscaren

àita

Àita

30 eta Sarài agorra çen
eta etçúen haürrican.

31 Tarec hartu içan^çi tuen
bere Seméa Abram, eta
Lot bere seméaren semea
çegna bàitçen Haranen
semea eta Sarài bere
alaba ederra, bere seme
Abranen Emaztea eta
Ilkhi içan çiren elkhar-
-requign Kaldearren vr
herritican, Canaaneco
herrirat goateco. hala
ethorri içan çiren Ca-
-raneragno eta egotu
içan çiren han.

32 eta Tareren Egunac
. . . .
. . . içatu çiren bi
ehun eta bortç vrthe,
guero hill içan çen
Caranen

HAMABIGARREN CA-
-PITULUA

Abranen Bocaçiònea-
-ren declaraciònea
çegnetan confirmatua
bàita promes exelen-
-ten bidez 4 *haren*
arabera badabilla
Canaaneco herrian 7
eta eguiten ditu alda-
-reac: 10 *bagnan Cana-*
-anetican gosseteз khas-
-satua içaturic, erreti-
-ratçen da Eijptura: 14
non bere emaztea go-
-ratçen bàitçàio bere
edertassuna dela caussa
eta guero . . . .
bihurtçen bàitçàio osso-
-ric aberastassun haün-
-dièquign Iaincoaren
probidentçia particular
bateз

ETA Eternalac erran çiò-
-en Abrani, goän adi
hire herritic eta hire
ahàideen artétic: eta

hire àitaren etçhetic
nic eracutssico daroadan
herrira.

2 eta eguignaraçico aüt
naçiòne haündibat, eta
bedincatuco aüt, eta
errendatuco diàt haündi
hire içena eta içango
àiz benediçionea.

3 bedincatuco tiàt hi
bedincatuco aüténac:
eta içango dituc bedin-
-catuac hitan lurreco
familla guçiac.

4 Abram beraz goän
içan çen Eternalac
erran çioen beçala eta
Lot goan çen harequign.
eta Abranec hirurho-
-gòita hamabortç vrthe-
-ren adigna çuen Ca-
^campora
-ranetic^ ilkhi içan çen
orduan.

5 Saràì bere emázteä
ere hartu çuen Abra-
-nec eta Lot bere
anaiaren seméa eta
bere ontassun irabaçi
çituzten guçiac eta
Caranen içatu çituz-
-ten pressunac: hala
Ilkhi içan çiren ethor-
-tçeco Canaaneco herri-
-rat çegnetan sarthu
içan bàitçiren.

6 eta Abram iragan
içan çen herritican
Sikemeco lekhuragno
eta Moreco çelhaie-
-ragno, eta orduan
herriàn çiren Cana-
-nearrac.

7 eta Eternala aguertu
çitçaion Abrani, eta
erran çiòen, emanen
çiòtet herri haü hire
ondócoeÿ. eta Abra-
-nec eguin çiòen han
aldarebat Eternalari
çegna aguertu bàitçit-
-çajon.

8 eta handican aldaratu
içan çen mendi alde-

^beth-el
-ra ^oriente aldera, eta
hedatu çituen bere taber-
-nacleac Beth-el çüela
occçidéntetic, eta hài ori-
-entetic: eta han eguin
çioen aldarebat Eterna-
-lari

9 guero Abram partitu
çen handic çihoäla
eta äitçintçen cela
Eguberdi aldera

10 bagnan *Emaztebat*[1]
ethorri içan çen herri-
-ra, eta Abram Iaüt-
-ssi içan çen Eijptura
han biiaietan Ibiltçe-
-co. eçen baçen herrian
gossete haündibat.

11 eta guerthatu çen nola
hurbiltçen bàitçen Ejip-
-tuan sartçeco, erran çio-
-ėla Sarài bere Emazte-
-ari, horra, baçignacus-
-sat emazte ederbat ài-
-çela ikhusteco

12 hargatic guerthatuco
dun Ejiptuarrec ikhus-
-ten aüten orduan,
erranen dutela, haü
horren Emazteä da:
eta hillen niaüten,
bagnan hi biçiric vtçi-
-co aüte.

13 erran çan beraz,
othòizten aüt, ene
arréba àicéla, hi

^caüssa
àiçéla^ . . . . . .
niri vngui eguin da-
-quidantçat eta hi
àiçela moyen ene
biçia salba dadintçat

14 guerthatu çen beraz,
Abram Ejiptura ethor-
-ri içan çen beçàin
sarri, Ejiptuarrec
Ikhussi çutéla Emaz-
-te hura haguitç çela
ederra.

15 Pharaonen gortheco
buruçáguièc ere ikh-
-ussi çuten hagna eta
Laüdatu çúten haren
àitçígnean: hala go-
-ratua içatu çen erama-
-na içateco Pharao-
-nen etçhera.

16 çegnec ontassun

[1] Gossete haündibat.

eguin bàitçioen Abrani
haren amoreagatic:
eçen içatu çituen ar-
-diàc, idiàc, astóäc,
muthillac, nescátoäc,
asto eméäc, eta Camé-
-luac.

17 bagnan Eternalac
Iaçarri çióèn Pharao-
-ni plaga handiez
baÿta haren etçheari
ere, Sarai Abranen
emaztea çela caüssa.

18 Pharaonec bada
dèithu içan çuen Abram
eta erran çiöèn, çer
eguin d'aütac? çerga-
-tic eztarotac declaratu
hire emaztea çéla?

19 çergatic erran duc
ene arreba da? eta
enetçat hartu núën
emaztetçat: bagnan
oraÿ, horra hire Em-
-ázteä, har éçac eta
oha.

20 eta eman çiòten
hartazco cargua pressu-
(-)naia batçúèÿ, çegnec
eraman içan bàitçituz-
-ten hura, haren emáz-
-tea, eta haren çiren
gaüça guçĭàc.

HAMAHIRURGARREN
CAPITÚLUA.

Abram eta Lot Ejiptu-
tic bihurtu eta aparta-
-tçen dire bata bertçea-
-ganic. 10 *Lot erretirat-*
-çen da Sodoma aldera. 12
bagnan Abram egoten
da canaaneco herrian
14 *çegna berriz pro-*
-metatua bàitçaio Iatt-
-naz baÿta ondore han-
(-)*dibat ere.*

igan
ABRAM bada . . .
içan çen Ejiptutic
eguberdi aldera, hura,
haren emáztea, eta
haren çiren gaüça gu-
-çiàc, eta Lot harequign.

2 eta Abram puçhant eguin
çen abrebestiètan, cillhar
eta vrretan.

3 eta bihurtu içan çen
eguberdico bidetaric
Beth-elat, haren taber-
-nácleac eguign içatu
çiren lekhura hastéan
beth-el eta hài artéan,

4 aldáreä çen lekhúän
cegna lehenic eguin
bàitçúën han: eta han
Abranec othòiztu çuen
Eternalaren Içéna.

5 Lotec ere çégna bàitçe-
-billan Abránequign, ba-
-çituen ardiàc, Idiàc eta
tabernácleäc.

6 eta Lurrac eçign ekhar
çetçaquéen hagnac el-
(-)kharrequign egoteco: eçen
hequien ontassunac
haündíàc çiren, halaco
maneraz non eçign
egon bàitçitézquen el-
-kharrequign.

7 hargatican mobitu çen
dispúta Abranen arthal-
-dearen artçagnen
artean, eta Loten ar-
-thaldearen artçagnen
artean. eta orduan
çeüdeçen Cananearrac
eta Pheressiarrac her-
-riàn.

8 eta Abranec erran
çiòèn Loti, othòizten
aüt, ezten disputaric
ene eta hire artéän,
ez eta ene eta hire
artçagnen artéan ere,
eçen anaiac gàituc.

9 herri guçia ezta hire
manuco? aparta
adi, othòizten aüt,
enegánican. ezquer-
-ra agradatçen baçàic,
goanen aüc escúgnera:
eta escugna agradat-
-çen baçàic, goanen
aüc ezquérrera.

10 Lotec beraz . . . .
bere beguiac altçhatu
eta ikhussi içan çuen
^plano
Iordango ^ . . . . guçià
çegna bàitçen [Eterna-
-nalac Sodoma eta Gomor-

-ra hondatu bagno lehe-
-nago] ihinztatua
aldeguciétaric Tsohar-
-rat ethor adign artera-
-gno, Eternalaren barát-
-çea beçala, eta Eiiptuco
herria beçala.

11 eta Lotec haütatu
çuen beretçat Iordango
plano
. . . guçiá, eta goan
içan çen oriente alde-
-ra: hala apartatu
içan çiren bata bertçe-
-aganic.

12 Abram bada egotu
çen Canaango herri-
-an, eta Lot egotu
içan çen planoco hi-
-riètan eta han çhu-
-çhendu çituen bere
tabernácleac Sodoma-
-ragno

13 bagnan çiren sodo-
-maco Iendéäc gaçhtó-
-ac eta haguitç bekha-
-tóreac Eternalaren con-
-tra.

14 eta Eternalac erran
çioën Abrani [Lot
harengánic apartá-
-tu ondóän] altçha.
tçac oraÿ hire be-
-guiäc, eta beguira
çac äiçen lekhuti-
-can, Setentrion, . . .
. . eguberdi, oriente,
eta occidente aldera.

15 eçen emanen daroät
hiri, eta hire ondore-
-äri seculaco . . . . .
dacussaan herri gucia

16 hala eguignen diät
hire ondorea içanen
dela Lurreco herraüt-
-ssa beçala. nihorc
conda ahal baldinba-
-déça Lurreco herraut-
-ssa hire ondórea ere
içango duc condatua.

17 altçha adi beraz
eta passaia adi
herrian, haren luçe-
-tassunean eta haren

çabal.

çabaltassúneän: eçen
emanen daróät.

18 Abram beraz, bere
tabernacleac aldara-
-tù eta, ethorri çen
egotera Mamreco
Planotara, çegna bái-
-ta hebronen eta
eguin çioen han alda-
-rebat Eternalari.

Hamalaür garren Capitulua.

Sodomaco eta Gomorra-
-co Erregueen, eta bert-
-çe Adisquide eta haü-
-çoen deseguitea. 12
Lot eramana da presson-
-jer planoco hiritaco
çakhúan 13 *bagnan*
beguiratua da pillaia
guciarequign Abranen
bidez. 18 *çegnac ema-*
-ten bàitiò haren deiçhu-
-ma Melkissedeki
çegnez bàita bedinca-
-tua. 21 *handic deüss-*
-ere berëiçat iduqui . .
. . . nahi eztuela bag-
-nan vzten diotela bere
adisquídeëÿ parte hel-
-du çilçaiotena

Guero guerthatu çen
Amraphel . . . .
sçinharco Erregueren,
. . . . . . Araioc Ellas-
-sarco Erregueren,
Kedor-lahomer helame-
-co Erregueren, eta
Tidhal naçiónéen
Erregueren demboran,

2 horioc eguin çútéla
guerla Berah sodoma-
-co Erregueren, contra
eta Birsah Gomorraco
Erregueren contra, eta
Sçinab Admaco Erre-
-gueren contra, eta
Sçemeber Tseboimgo
erregueren contra, eta

. . . . . . Belahco Erre-
-gueren contra, cegna
bàita Tsohar.

3 haüc guçiac bateguin
çiren Siddingo Çelhá-
-jean, çegna bàita It-
-ssasso gaçia.

4 çerbitçatu çuten ha-
-mabi vrthez Kedor-
-lahomer, bagnan ha-
-mahirurgarrenean erre(-)
-boltatu içan çiren

5 hamalaürgarren vr-
-théän beraz Kedor-la-
-homer ethorri içan
çen, eta Erregue
harequin çirénac: eta
Iaçarri çiòten Refein-
-arreÿ Carnaimgo
Hasçterothdan, eta
Zuzinarreÿ Hamen,
eta Eminarreÿ Kir-
-iathaimgo planóan.

6 eta Horienarreÿ
Sçhir bere mendian.
Parango larreragno
dessertu gagnean

7 guero bihurtu çi-
-ren eta ethorri çi-
-ren Misçpatco
Henera, çegna bài-
-ta Kades eta eguin
çuten Hamalekitarren
herri guçià, eta Hamorrhe-
-onarrec ere Hatsatson-
-tamarren çaüdeçenec.

8 ordúän Ilkhi içan çiren

Sodom ^aco . . Gomorraco, Adma-
-co, Tseboimgo eta Tsohar-
-renden Belahco Errégueac,
eta arrimatu çuten bere
bere bataílla bere armada
Siddimgo çelháyeän hequièn
contra.

9 erran nahida Kedor-
(-)Lahomer Helamgo Erre-
(-)gueren contra, eta Tidhal
naçiòneen Erregueren con-
-tra, eta Amraphel Sçin-
-harco Erregueren contra,
eta Arjoc Ellasarco Erre-
-gueren contra. Laür Erre-
gue bortçen contra

10 ordéän Siddimgo Çelhaia
alcaterna . . phutçuz be-

-théä çen. eta Sodomaco
eta Gomorraco Erreguéac
ihessi goän çiren eta han
erori içan çiren eta
gagnerácoäc ihess eguin
çuten mendirat
11 hartu çituzten bada
aco
sodom . . eta Gomorraco
ontassun guztiäc eta
hequién Ianhari guçiäc:
guero goän içan çiren.
12 Lot ere Abranen ana-
-iaren semea hartu
çuten eta haren ontassun
guçiäc eta goän çiren.
an
eçen sodóm . . egoten
çen.
13 handic itçuri içan çen
çembéit, ethorri çen
Abram hebreärra aber-
-títçera, çegna egoten
bàitçen Mamre amorrhe-
-arraren, Esçcolen eta Hane-
-ren anajaren Lanote-
-guiètan, çegnac bàitçiren
Abranequign Iuntátuäc.
^bada
14 Abranec ^ aditu çùèn orduan
haren anaia presso . . .
eramana içatu çela, arma-
-tu çituen hirur ehun eta
hemeçortçi haren etçhean
sorthuricaco çerbitçarieta-
-ric . . . hala Iarràiqui
çitçaióten Daneragno.
15 eta gabaz aurthiqui
içan çuen bere burua ban-
-daca hequien gagnera, harc
eta haren çerbitçariéc: eta
Iaçárri içan çiòten, eta
ondotic Iarràiqui içan çitçá-
-jen Hobareragno, çegna
bàita Damasco Ezquerretic.
16 eta eraman çituen ontas-
bere
-sun guçiac, eta Lot . . .
anaja ere ekharri içan
çuen, eta haren ontassun
guçiac: eta Emazteac eta
poblua ere.
17 eta Sodomaco Erregue goän
çitçajon àitçignera, nola
bihurtçen bàitçen desseguigni-
-can Kedor-lahomer eta Erre-
-gue harequin çirenac Lano-
-teguico çelháièan çegna
bàita celhaï Erreala
18 Melkisede Salemgo Erre-
-guec ere ekharri çituen
oguià eta arnóa [eta hori
çen Iainco puçhant sobe-
-ranoaren . . . .
. . . . . . sacrificatçáillea]
19 eta bedincatu çuen,

çiótssála, bedinca bedi Abram
Iainco puçhant, soberánoäz
çeru eta lurreco Iaünaz
20 eta Lauda bedi Iainco
puchant, soberánoä, çeg-
-nac eçarri bäititu hire
etssaiac hire escuètan:
eta Abranec eman çioën
gucien hamargárrena
detçhúma.
21 eta sodomaco Erreguec
erran çioen Abrani, indat-
-çic pressunac eta harret-
-çac ontassunac hiretçat
22 eta Abranec erran çió-
-en sodomaco Erregueri,
altçhatu çióat neüre
escúä Eternal . . Iainco
. . . . puçhant, sobe-
-rano, ceru eta Lurreco Iaü(-)
-nari, diòdála,
23 hartçen baldimbadut
. . . . . deüssic hiré . .
diren gaüca gucietaric,
oragno haribatetaric
çapata lokharriragno:
erran ezteçaántçat abe-
-rastu . . . dut abram.
24 Lekhat . . solament
. . . . pressuna gazteec
ian duténa, eta enequign
ibilli diren guiçonen partea,
erran nahida, Haner,
Esçcol, eta Mamré, cegnec
hartuco bäitute berc partéä.

HAMABORTÇGÁRREN
CAPITÚLUA.

Iaincoac erreberritçen diò
abrani ondore haündi
baten promessa 6 *hori*
signhetssi eta Iustifica-
-tua da 7 *Iaünac aliènt-*
-çià eguiten du horrequign
confirmatçen duela campo-
-ticaco segnáleez 13 *eta*
prometatçen duela emanen
horren
dioela . . . . ondoreari
Canaango herria Laür
ehun vrtheren buruan.

GÁÜÇA horión ondóän
Eternalaren hitça adreça-
-tu çitçaion Abrani bissio-
-nean ametssetan erraten
çuela, Abram, ezadillala
beldur, hire harrógna
eta hire golardo haündia
naüc ni
2 Abranec ihardetssi içan
çuen, Iaün Eternala,

çer

çer emanen darotac?
haür castáric gabe niàbillac:
eta ene etçhéco gobernua
duena Dammesec Eliheser
haü duc

3 Abranec erran çuen orag-
-no, horra, eztarotac eman
ondocoric, haürric eta horra,
ene etçhean sorthuricaco
muthilla içanen duc ene
primu.

4 eta horra Eternalaren
hitça adreçátuä içan
çitçaion, erraten çuela,
. . . hori eztuc hire
primu içanen: bagnan
hire erraietaric ilkhico
dena içanen duc hire
primu

5 guero hura . . campora
eraman içan çuen, eta
erran içan çiòen, beguira
çac oraÿ ceruetara eta
conda tçac içarrac, conda
ahal badetçac, horrela içan-
-go duc hire ondóreä

6 eta Abranec signhetssi
çuen Eternala eta hori
Iustiçiatçat iduqui içan
çiòen

7 guero erran çiòèn, Eter-
-nala naüc ni, Caldear-
-ren vrtic ilkhiàraçi
aüdána, hiri emateco
herri haü possedi deça-
-antçat

8 eta erran çuen, Iaün
Eternala, çertan eçagu-
-tuco dut hura posseditugo
dudala

9 eta ihardetssi çiòèn, har
dièçadac hirur vrthetaco
bildotssbat eta hirur vrthe-
-taco ahuntç bat, eta hirur
vrthetaco çhikhirobat, eta
vssotortoil . . bat eta vssobat

10 hartu çituen bada gaü-
-ça horiòc guçiàc, eta
erditic eguin çituen, eta
eman çuen erdi bakhotçha
bata bertçearen àitçignaz
àitçign: bagnan etçituën
çhoriàc erditic eguign

11 orduan iaütssi içan çen
çhori tropela bat gorphu-
-tç hequien gagnera eta
Abranec hàiçátu çituen

12 eta guerthatu içan çen,
nola iguzquià estaltçen
bàitçen, Lo haündibat
erori çela Abranen
gagnera, eta horra

Illhuntassun haündi içial-
-durabat erori çen haren
gagnera.
13 eta Eternalac erran
çiöen Abrani, Iaquin
çac eguiàz hire ondo-
-rea egonen dela arrotç
becala haren ezten herri-
dituz-
-an: eta çerbitçatuco . . .
-tela
. . . lekhuco yendéäc,
eta afliijtua içanen dela
Laür ehun vrthez
14 bagnan juiatuco ere
diàt nic naçio hec
çerbitçatuco duténa: eta
. . . ondóan guero il-
(-)khico dituc ontassun
haündiequign
15 eta hi goanen àiz
hire àitengana baque-
-an, eta ehortçià içango
àiz çahartassun onéän
16 Laurgarren arraçan
bihurtuco tuc hunat.
en
eçen Amorrhe . . . hobe-
-na eztuc oragno akha-
-batu
17 guerthatu ere çen, iguz-
-quià estali eta, içatu çela
illhuntassun bat ossoqui
beltça: eta horra labebat
khéä eguiten duena, eta
su Illhitibat çegna iragan
bàitçen erditic eguign
içatu çiren gaüca hequien
artétican
18 egun hartan Eternalac
tratatu çuen aliéntçià
Abranequign, erraten
çuela, eman çiöàt herri
hori hire ondoreari,
Eijptuco Ibayatic . . .
Ibaya haündiragno,
erran nahida, Euphrate-
-co Ibaia
19 Keniàrrac, Keniziarrac,
Kadmoniàrrac,
20 Hetiàrrac, Pherezi-
-arrac, Rephearrac,
21 Amorrhearrac, Cana-
-nearrac, Guirgasçiar-
-rac eta Iebussiàrrac.

HAMASSEYGARREN CAPITU-
-LUA.

*Saràï agorrac ematen
diö emaztetçat Abrani
Agar bere nescátoa.* 4
*Agarrec, concebitu eta
arbuiatçen du bere andr-
-éa.* 3 *çegnetan gàizqui
tratatua içanic ihessi*

goat-

goàlen bàita 7 bagnan
bihurtu eta Aïnguerua-
-ren abissu eta promessa-
-ren arabera, erditçen
çajo Ismaelez Abrani
Laürhogöi eta sey vrthe-
-ren adigna duenari.

SARÀIC bada Abranen
Emazteac etçioën eguign
haür batere: bagnan
baçuen nescatobat Eiip-
-tuärra Agar çeritçána
2 hala erran çiòen, horra
oraÿ Eternalac debecatu
niaüc haür eguitetic,
athor, othòizten aüt, ene
nescatoagána, benturaz
haürcasta içango diàt haren
bidez eta Abranec obeditu
çioën Saràiren hitçari
3 Saràï Abranen Emazteac
bada hartu çuen Agar
bere nescato Ejipçiàrra
eta eman çiòèn Emaztet-
-çat Abram bere senhar-
-rari, hamar vrthez Cana-
-ango herrian egotu ondoan.
4 ethorri çen bada Agarga-
-na, çegnac contçebitu
bàitçúën eta ikhussiric
contçebitu çúëla, mespre-
-cio eguin cúën bere An-
dreaz
5 orduan Saràic erran
çiòèn Abrani, eguiten
darotaten injuria hire
gagnera heldu duc: neüre
nescátoä ematen daroat
hire galtçárbeän: bagnan
ikhussi dic contcebitu çuëla,
horrengatic mespreçio egui-
-ten dic nitaz. Eternalac
Iuiatçen dic ene eta hire
artean
6 orduan Abranec ihard-
-etssi çioën Saràiri, hor-
-ra hire nescatoa heüre
n
escuan dun, eguin diò . .
nahi dunan beçala. Sarà-
-ic bada aflijtu çuen
hágna eta ihessi góän
çen haren àitçignética.
7 bagnan Eternalaren
aurkhitu içan çuen
hagna ithurri vr baten
aldean, dessértuan, sçur-
-reco bidean den ithurrià-
-ren ondoan
8 hala erran çioen, Agar

Sarairen nescatoa, non-
-dic heldu àiz? eta
norat oha? eta ihardet(-)
-ssi çuen, ihessi nihó-
-ac Sarài ene etçheco
andrearen àitçignetic

9 eta Eternalaren Aingue-
-ruac erran çioën, bihur
adi hire etçheco andre-
-agána, eta humilia
adi haren azpiàn.

10 guehiago Eternalaren
Ainguéruäc erran çioën,
berretuco diàt haguitç
hire ondórea: halaco ma-
-neraz non eçin conda-
-tuco bàita hagn haün-
-dià içanen duc

11 Eternalaren Aingueruac
erran çiòen oragno . . .
horra, contcebitu dun,
eta erdico àiz semebatez,
çegnaren içena dèithuco
bàithun Ismael: eçen
Eternalac entçun dign
hire aflicciòneä.

12 eta hagna içanen dun
. . . . . . guiçona bassa
astóä: horren escua
içanen dun batbederaren
contra, eta batbederaren
escuac horren contra: bere
anaia guçièn escúgnean
egongo da

13 harc bada dèithu çuen
‸ icen
Eternalaren ‸ hari minçat-
-çen çitçaióna, bissiòneco
Iainco . . . borthitça
àiz hi. eçen erran cuen
eztut nic oragno ikhussi
hemen ni ikhusten
ninduenaren ondóan?

14 hargatic dèithu çuten
phutçu hori, biçi den
ni ikhusten naüenaren
phutçúä, cegna bàita
. . Kadess eta Bereden
artéän

15 Agarrec bada eguin
çioën semebat Abrani.
eta Abranec deithu çuen
bere seme . . . . . Agar-
-rec eguin çiòenaren içéna
Ismael.

16 eta Abranec Laür ho-
(-)göi eta seÿ vrthéren
adigna çúën, Agar
Ismelez erdi içan çitça-
-jon orduan

HAMAÇAZPIGARREN CAPITU-

-LUÄ

Iaincoac eçarlçen du bere
seculaco Alientçià Abrane-
-quign, gambiatçen diðe . . .
Abranen içena Abraham
içenera 7 *prometatçen du*
. . . . bere aldetic içanen
dela Abrahanen eta haren
ondorearen Iaincóà eta
haren eta haren ondócoeÿ
galdetçen diöte . . ibill dàite-
-çela haren àitçignean 10
ordenatcen du . . . . .
çircontçiçiónez alientciàren
segnaletçat eta gambiàtçen
du saràï içena Sara içe-
-nera 19 *prometatçen duela*
Isaac çegnari confirmatu
nahi bàitiö bere Alient-
-çià 23 *Abrahanec Iainco-*
-ari obeditçen dioëla, bere
burua çircontcissatçen du
bere yende guciequign.

GUERO Abrahanec Laürho-
(-)goi eta hemeretçi vrthe-
-ren adigna çuëla, Eternala
aguertu çitçaion eta erran
çiòen, ni naüc Iainco
borthitça, haguitç puçhan-
-ta. Ibill adi ene àitçigne-
-an, eta içan adi osso.

2 eta eçarrico diàt ene ali-
-entçia ene eta hire
artéan eta berretuco
aüt haguitç Largoqui.

3 orduan Abraham erori
çen bere bissaiaren gag-
-nera: eta Iaincoa mint-
-çatu çitçaion, çiöela,

4 nitaz denaz becambá-
-tean, horra, ene alient-
-çià hirequin duc, eta
eguingo àiz haugnitç
naçioneren Aïta

5 eta hire içena eztuc
guehiago içendatuco
Abram, bagnan hire
içena içanen duc Abra-
-ham: eçen eçarri aüt
haügnitç naçiòneren
Aïtátçat.

6 eta berretaraçico aüt
haguitç Largóqui eta
eguignaraçico naçiòne:
oragno Erregueac ilkhi-
-co dituc hireganic.

7 eçarrico diàt beraz ene
Aliéntcia ene eta hire
artéän eta hire ondorea-
-ren artean hire ondóän
bere adignetan, içateco

seculaco Aliėntçiȧ bat: ni
hiri Iainco içan naquiant-
-çat, eta hire ondoreari
hire ondoan

8 eta emanen daróät
hiri eta hire ondoreari
hire ondóan arrotç beçala
hi agóën herriȧ, erran
nahida, Canaango herri
guçiȧ seculaco possessionet-
-çat: eta hėi Iainço içanen
niȧtçaiótec

9 Abrahani ere erran çiöen
Iaincoac, bagnan hic,
beguiratuco duc ene ali-
-entçiȧ, hic eta hire ondó-
-reac hire ondóän bere
adignetan

10 hemenduc ene Aliėntcia
çegna beguiratuco bȧitu-
-çue ene eta çuen artean,
eta hire ondorearen arte-
-an hire ondóan: erran
nahida, çuen arteco har
guçiȧc çircuntçissatuco
direla

11 horrela çircuntçissatuco
duçue çuen prepucioco
haraguiȧ eta hori içanen
da ene eta çuen arteco
segnaletçat

12 çortçi *vrthetaco*[1] haür
guçiȧc çircuntçissatuco
dire çuen artean çuen
Ieneracionetan, hambat
etçhean sorthu dena
nola arrotç gucien di-
-ruz erossiricaco esclȧboä
hire castȧtic eztėna
eztitec

13 . . . . . beraz faltatuco
çircuntçissatçera hire
etçhean sorthu dena, eta
hire diruaz erossiȧ dena,
eta içanen duc ene Ali-
(-)entçiȧ çuën haraguian,
içateco seculaco alientçia
bat.

14 eta har ez çircuntçissa-
-turicacoa, çegnaren pre-
-pucióco haraguiȧ ezpȧita
çircuntcissatua içatu, hara-
-co pressuna hura khendua
içango duc bere pobluën
artėtic, çeren eta haütssi
içan bȧitu ene aliėntçiȧ

15 oragno Iaincoac erran
çiöen Abrahani, Sarai
hire Emazteaz denaz
beçambatean eztuc dėithu-
-co guehiȧgo haren içena
Sarȧi, bagnan haren
içena içanen duc Sara.

16 eta bedincatuco diȧt
hagna: eta oragno ema-

[1] egunetaco.

-nen daróät Semebat haren-
-ganic. bedincatuco diàt eta
eguingo duc naçióne: eta
pobluen Erregueac ilkhico
dituc harenganic.
17 Abraham beraz erori içan
bere bissaiaren gagnera eta
eguin çuen hirritçhobat . . .
çiótssála bere báIthan, erran
nahi da, eä ehun vrtheren
adignetaco guiçonari sor
ahal daquíqueön arraça?
^eta
eta Sarac Laurhogöi ^ bede-
-ratçi vrthéren adigneän
haurra eguin deçan?
18 eta Abrahanec erran çiöen
Iaincoari oçhola bada
Ismael biçi dadign hire
àitçignean.
19 eta Iaincoac erran çúën,
eguiaz sara hire emaztea
erdico çàic Semebatez, eta
dèithuco duc haren içena
Isaac eta . . . . . . eçarri-
-co diàt ene alientcia hare-
-quign içateco seculaco ali-
-entçiàbat haren ondorea-
-rentçat haren ondoan.
20 entçun içatu àùt oragno
Ismaelez denaz beçambá-
-tean. horra, bedincatu
diàt hagna eta berretara-
-çico eta haüindiàracico diàt
çhoill haguitç francoqui.
eniendratuco tic hamabi
printçe: eta eguignaraçico
diàt nacione haüindibat
21 bagnan eçarrico diàt
ene alientçià Isaaque(-)
(-)quign, çegnetaz Sara
erdico bàita dathorren
vrthean sassogn huntan
berean.
22 eta akhabatu çuen
harequico mintçátçeä: eta
Iaincoa igan içan çen
Abrahanen àitçignetic.
23 eta Abrahanec hartu
çúën bere semea Ismael, eta
haren etçhean sorthuri-
-caco guçiac, eta bere diru-
az- erossi çituen guçiàc,
erran nahida, haren
etçheco jendetaric çiren
har guçiàc: eta çircunt-
-cissatu çuen hequien pre-
-puçioco haraguià egun
hartan berean, Iaincoac
erran içan çiöen beçala
24 Abrahanec Laurho-
-gòi eta hemeretçi . . .
vrtheren adigna çuen,
bere burua çircuntçissa-
-tu çuen orduan bere
prepucioco haraguiàn.

25 eta Ismael haren
semea hamahirur vrthe-
-ren adignean çen,
çircuntçissatua içatu çen
orduan bere prepuçioco
haraguian
26 egun hartan berean
Abraham çircuntçissa-
-tua içan çen: eta Ismael
haren semea.
27 eta haren etçhéco
jende guçiac, hambat
etçhéän sorthu çirénac,
nola diruz arrotçetaric
errossiàc içatu çirénac
çirçuntçissatuac içatu
çiren harequign.

HEMEÇORTÇIGARREN
CAPITÚLUÄ.

*Abrahanec bereganatçen
ditu Ainguerauc 9 çegnec
erreberritçen bàitiote
. . . . sarari Isaa-
(-)quezco promessa 12 çeg-
-netaz hura hirri eguign
eta erreprehenditua
bàita Iaünaz 16
Sodomaren destrucçione
hurbilla Eternalac Abra-
(-)hani declaratu eta
othòitç eguiten du Abraha-
-nec Iaincoac destruitu
nahi çituen hirientçat,
han aurkhi ahal baçite-
-çen cassúan hamar gui-
-çon prestutaragno.*

GUERO Eternala aguertu
çitçaion hari Mamreco
Lekhu çelhaiétan nola
Iarriric bàitçégoën taber-
-nacleco athéän eguneco
beróän.
2 eçen bere beguiac altçha-
çituela
(-)tçen beguiratu çuen:
eta horra, hirur persona-
-ja çihatóçen harengana
eta harc, hec ikhussi eta
Laster eguin çuen hequien
àitçignera tabernacleco
athetic, eta ahuspez Iarri
içan çen Lurréän.
3 eta erran içan çuen, ene
Iaüna, othòizten aüt,
aurkhitu baldimbadut
graçià hire bàithan,
ezadillála iragan, othòiz-
-ten aüt, hire muthillaz
haratago
4 har beçate, othòizten
çàituztet, vr çhortabat

eta

eta garbitçátçue çuen
ognac: guero errepaüssa
çàitezte arbolabaten azpĩán.
5 eta ekharrico dut ogui po-
-çin bat, çuen bihotça bor-
-thitç deçaçuentçat: ondoan
guero iragánen çarete hará-
-tago: eçen hargatic çaréte
iragan çuen muthilla ga-
-na, eta hec erran çuten,
eguic erran duan beçala.
6 Abraham bada goan içan
çen Laster tabernaclera
Sararengana eta erran
çuen, kheçha adi, hartçat-
-çic hirur neürri irin lóre
. . . . . . orrha tçac eta
eguitçic ophillac
7 guero Abrahan curri goan
çen arthaldera, eta hartu
çuen çhahal samur . . eta
onbat eta eman çioen mu-
-thill bati çegna kheçhatu
bàitçen haren alogatçera.
8 guero hartu çuen burra eta
esnéa eta çhahal aloga-
-tu çuténa, eta ecarri çuen
hequien àitçĩgneän. hura
ere hequien ondoan çegóën
arbolaren azpiàn, eta
Ian çuten
9 eta erran çiòten, non da
Sara hire Emázteä? eta
ihardetssi çuen, hara non
den tabernaclean
10 eta . . . .
. . . hequien arteco ba-
-tec erran çuen, eztiàt
faltatuco bihurtçera hire-
(-)gana dembora huntan
berean non bàicáre: eta
horra, Sara hire Emazte-
-ac içanen dic semebat.
eta Sarac entçuten çuen
hagna tabernacleco athe-
-an, çegna bàitçen haren
guibelean.
11 bagnan Abraham eta
Sara çaharrac çiren,
eta àintçinduac adĩgneän
halaco maneraz non
^cúën
sarac ezpàit ^ . . . . gue-
(-)hiàgo emazteac içatera
costumatu duten hura
12 eta Sarac hirri eguin
çuen bere bàithan,
çiòtssála, cahartu eta,
içanen dut nic atsseguig-
-nic? guehiàgo ene
Iaüna çaharra da.
13 Eternalac erran çiòen
Abrahani, çergatic hirri
eguin du Sarac, erraten
duela, bagnan . . . . .
. . . . eguiàz
haürra eguingo dut nic,
ikhussiric çahartu nài-
(-)çela?

14 bada gaüça batere
Eternalari gorderiçacó-
-ric? bihurtuco naüc
hiregana sassogn hun-
-tan dembora huntan
berean non bàicáre
eta sarac içanen dic
semebat

15 Sarac vkhatu çuen,
çiótssala, eztiät hirri
eguign: eçen beldurtu
çen. eta erran çuen, eztun
horrela: eçen hirri eguin
dun.

16 guero personaja hec
altçhatu çiren handic,
eta beguiratu çuten
Sodoma aldera: eta
Abraham hequiequign
goaten çen, laguntcen
çituela,

17 eta Eternalac erran
çuen, estalico Abrahani
eguitera nohan gaüça?

18 ikhussiric Abraham . .
eguin behar dela eguiáz-
-qui nacióne haündi
eta borthitçbat eta
hartan içango direla
bedincátuac Lurreco na-
-çióne guçiác?

19 eçen badacússat mana-
-tuco diótela bere haurreÿ,
eta bere etçheari bere
ondóän, beguira deçatela
Eternalaren bidéä, eguite-
-co justu eta çuçen dena:
Eternalac ethor eraguin
detçan Abrahanen gag-
-nera erran diótçan gaüça
guçiác.

20 eta Eternalac erran çuen
eguiaz Sodoma eta Gomorra-
-co óihúä haündítu da,
eta hequien bekhatua ha-
-guitç pissatu da

21 Iaütssico nàiz oraÿ,
eta ikhussico dut, erran
nahi da, ea eguin duten
ossoqui enegana ethorri
içan den oyhuaren arabera,
eta horrela baldimbada,
Iaquingo dut.

22 Personaja hec bada
handic bihurtçen çirela
baçihoäçen Sodoma aldera:
bagnan Abraham egotu
oragno Eternalaren àit-
-çignean

23 eta Abraham hurbildu
çen eta erran çuen, dese-
-guignen duc orobat Iustúä
. . . gaçhtoarequign?

24 benturaz bàituc berro-
-gòi eta hamar Iustu hi-
-riän barna, hec ere des-
-eguingo dituc? eztiòc bar-

barkhatuco hiriàri han
içanen diren berrogòi eta
hamar Iustu ‸ . . . ‸ engatic?

25 eztaqùiala guertha eguin
deçacala horlaco gaüçabat
hill eraguin deçacala justua
gaçhtoarequign eta içan
dadillala justúä gaçhtóa
bágno ez guehiago ez gutia-
-go. eztaquiàla guertha,
çiòàt. Lur guçià juiatçen
duenac eztu eguignen
Iustiçià.

26 eta Eternalac erran çúën,
aurkhitçen baldimbàitut
sodoman berrogòi eta ha-
-mar Iustu hiriàn barna,
barkhatuco diòt lekhu
guçiàri hequièn amorea-
gatic.

27 eta Abrahanec ihardetssi
çuen, çiòtssála, horra oraÿ
hartu diàt aussartçià
mintçatçeco Iaünari, her-
-raütss eta haütss nàiçelá-
-ric

28 bentúraz escas içanen
dituc bortç berrogòi eta
hamar Iustuetáric, honda-
-tuco duc hiri guçià bortçen-
-gatic? eta Ihardetssi çiòèn,
eztiàt hondatuco, han aür-
(-)khitçen baldimbàitut heta-
(-ric) berrogoÿ eta bortç

29 Abrahanec perseguitu
çuen hari mintçatçera,
çiòtssála, beharbada aür-
-khituco dire han hetaric
berrogoÿ? eta erran çúën,
eztiàt eguingo berrogoÿen
amoreagatic.

30 eta Abrahanec erran
çuën, othoÿ Iaüna esta-
(-)dillala hassarra, eta min-
-tçatuco naüc: beharbada
aurkhituco dire hetaric
hogoy eta hamar? eta erran
çuen eztiàt eguingo, han
hetaric hogoÿ eta hamar
aurkhitçen baldimbàitut

31 eta Abrahanec erran
çuen, horra oraÿ hartu
diàt aüssártçià Iaünari
mintçatçeco: benturaz
aurkhituco dire hogoÿ?
eta erran çúën eztiàt
hondatuco hogoÿen amo-
-reagatic.

32 eta Abrahanec erran
çuen, othoÿ Iaüna ez-
(-)tadillala hassarra, eta
mintçatuco naüc sola-
-ment aldi huntan:
beharbada aurkhituco
dire han
. . . . hetaric hamar?
eta erran çuen, eztiàt
hondatuco hamarren

amoreagatic.

33 eta Eternala goän
içan çen akhabatu
çuen orduan Abraha-
-nequign mintçátçeä.
eta Abrahan . . . . bi-
(-)hurtu içantçen bere
Lekhura.

HEMERETÇIGARREN CAPITÚLUA.

Bi àingeru . . . . .
sodomaren hondátçera
egorriac aloijtçen dire
Loten etçhéän 4 *Sodo-*
(-)*marrac loti bortçha*
eguin nahi diölénac itssut-
-çen ditúzte àinguéruec,
Lot lehenic etçhera erreti-
-ratu ondóän. 16 *àingué-*
-ruec guidatçen dute Lot
hiritic campóra bere familla(-)
-requign eta Lotec ardiësten
du aingueruenganic Tsoh-
-arco hiriän salbátçeä 24
Sodoma eta lekhuçelhaieco
hiriac hondatuac su eta
suffre vribatez 26
Loten Emázteä turnátuä
estoc imaïjna
gatç 30
Lot mendiän dagóëla, haren
alabec bekhatu eguiten dute
harequign, hortic sortçen
dire Moab eta Hammon.

ARATSSÁLDEÄN bada bi àin-
(-)gueru ethorri içan çiren
Sodomara eta Lot Iarri-
-ric çegoen Sodomaco athe-
-an: eta hec ikhussi eta
Iàiqui çen goäteco hequi-
-en àitçignera eta Iarri
içan çen ahuspez bissaia
Lurraren contra.

2 eta erran çuen, horra,
othöizten çàitúztet, Iaünac
erretira çàitezte oray çuen
muthillaren etçhéra, eta
han aloij çàitezte gaürco
gaüaz: çuen ognac ere
garbi tçatçue: eta Iàiquico
çaréte göiz, eta goängo
çaréte çuen bidéän. çegnec
ihardetssi bàitçúten, ez:
bagnan iraganen diägu
gaürco gaüa carrican.
hambat khecharáçi çituën
3 bagnan . . . .
hagnac . . . .
non erretiratu bàitçiren
haren etçhéra. eta haren
etçhéän sarthu çiréneän,
eguin çiöten banquet bat,
eta erreäráçi çituen lema-
(-)miric gabeco oguiàc, hala

hala jan içan çuten
4 bagnan hec etçitera goan,
bagno lehen, hirico guiçonec,
erran nahi dut, Sodomaco
guiçonec ingurátu çúten
etçhéä, gaztétic çaharrerág-
-no, poblu guçiàc buru bate-
-tic bertçerágno.
5 eta Lot dèithu eta, erran
çiòten, non dire Persona-
-jac gaür. . gaüaz hire etçhe-
-ra ethorri dirénac? hec ekh-
-ar diètçáguc campora, eça-
-gut detçaguntçat
6 Lot bada ilkhi içan çen
campora hequièngana
athéra eta bere ondoan
athea çarratu eta,
7 erran çuen, othòizten çài-
-tuztet, Ene Anajac, eztiò-
-ço çuetéla eguin gàizquiric.
8 horra, bàitut bi Alaba çeg-
-nec ezpàitúte eçagutu orag-
-no guiçonic: ekhar diètça-
-quitçuedan, eta hetaz eguig-
-nen duçue nahi ducuen beça-
-La, solament eztiòçoçuen eg-
-uin deüssere personaia hori-
-oÿ: eçen horrengátic ethorri
içatu dire ene etçhetheilla-
-ren itçálera.
9 eta hec erran içan çiòten,
erretira adi harat. guero
erran çuten, huna haü çhoill-
-qui ethorri duc hemen egote-
-ra arrotç beçala, eta içanen
Gobernadore haündi? oray
eguignen daroägu hiri heÿ
gàizquiàgo. hala bortçha
handiä eguiten çiòten Loti,
eta hurbildu içan çiren
athéä haüsteco.
10 bagnan personajec bere
escuac àitçintçen çituztéla,
erretiratu çuten Lot bere-
-gana etçhera: eta çarratu
çuten athéa
11 eta Io çitúzten Itssutas-
-sunez guiçon etçheco athe-
-an çirenac, ttipitic hàún-
-dirágno: hargatic vnha-
-tu içan çiren athéa bilha-
-tçen
12 ordúän Personajec erran
çiòten Loti, nor da oragno
hiri heldū çaianic, edo
suhi, edo seme, edo alaba,
edo bertçe çembeit hiri
heldu çaiánic hiriàn?
erretira tçac lekhu hunta-
-ric.
13 eçen . . . lekhu haü
^guihoäçec
hondátcera ^ çeren eta
horiòn oyhúä haündi
eguin bàita Eternalaren
àitçignean: eta horren
hondatçera bidaldu guiài-
-tic
14 Lot bada ilkhi içan
çen, eta mintçatu çitçaio-
-ten bere suhieÿ, çegnec

hartu behar bàitcituzten
haren Alabac, eta erran
çúën, Iàiqui çàitezte,
Ilkhi çàitezte lekhu hun-
-taric, eçen Eternala hirià
. . . . . hondatçera doha :
bagnan iduritçen çitçaien
haren suhiey, trufatçen
cela.

15 guero argui alba altçha-
-tu çen beçain sarri : Aın-
-gueruec kheçharaçi çuten
Lot, erraten cutéla, Iàiqui
adi, hartçac hire emaz-
-tea eta hire bi seme hem-
-en aurkhitçen direnac :
gal . . . . eçadign
beldurrez hiriaren pu-
(-)niçiòneän

16 eta nola berantésten
bàitçúèn, personaiec
hartu çiòten escúä, eta
haren emaztearen escua,
eta haren bi alabéna:
çeren eta Eternalac guphi-
-testen bàitçúën : hala
eraman çúten eta eçarri
çuten hiritic campóän

17 eta campóan eçarri çi-
-tuzten beçàin sarri . . .
erran içan çuen batec,
Salbac çac hire biçià, ez
beguira hire guibelera, eta
ezadillala gueldi nihon-
-ere lekhu çelhàieän. Salba
adi mendira, gal ezadin
beldurrez.

18 eta Lotec ihardetssi çiòte
ez Iaüna, othòizten aüt.

19 horra, hire muthillac
oraÿ aurkhitu dic graçià
hire àitçigneän eta
gracia eguin darotacána
miragarriqui duc haün-
-dià, ene biçiàren Salbat-
-çea. bagnan eçin Salba-
-tuco nàite mendira, non
ez naüen gàitçac ardièsten
eta ez nadign hill.

20 horra, othòizten aüt
haraco hiri hura hurbil
duc nic harat ihes egui-
(-)teco, eta ttipià duc :
othòizten aüt, Salba na-
-dign harat : ezta ttipià,
eta ene arima biçico da?

21 eta erran çiòèn, horra,
eguign huntan ere entçun
içatu aüt : eztudala honda-
-tuco hirià cegnétaz hi
mintçatu içan bahàiz.

22 Kheçha adi, Salba adi
harat : eçen eçign eguin-
-go diàt deüssere, hi
han saradign arteragno.
hargatic . . . . dèithúa
içatu çen hiri haren
içéna Tsohar.

23 nola Iguzquià altçha-

-tçen bàitçen Lurraren
gagnéra, Lot sarthu içan
çen Tsoharren

24 Eternalac bada eguin çu-
-en vrià çeruetáric sodo-
-ma eta Gom*a*rraren gagne-
-ra, sufréä eta suba Eter-
-nalaren partez

25 eta hondatu cituen hiri
. . . . hec, eta lekhu çelhài
guçià eta hirita ^co^ habitant
guçiàc eta Lurreco sorquiia

26 bagnan Loten emazte-
-ac beguiratu içan çuen
haren guibelera, horrenga-
-tic eguign içan çen . . .
. . gatç estoc imaijna.

27 eta Abraham gòizgòi-
-çean Iàiqui eta lekhúra
non egotu içan bàitçen
Eternalaren àitçignean.

28 eta beguiratu *c*uen Sodo-
-ma eta gomorra aldera
eta lekhu celhài hartaco
Lur gucietara, eta ikhussi
içan çuen khebat igaten
Lurretic Labebatetaco
khea béçala.

29 bagnan guerthatu çen
Iaincoac hondatçen çituë-
-neän lekhu çelhaieco
hiriàc, orhòitu içan çela
Abrahanez: eta bidaldu
çuela Lot hondamendutic
campóra, hondatu içan
çituen orduan hiriàc
çegnetan egoten bàitçen
Lot.

30 eta Lot igan içan çen
Tsohartic, eta egotu çen
mendiàn, eta haren bi
alabac harequign: eçen
beldur çen egoteaz Tsohar-
-ren, hargatic egotu i*c*an
arroca çillho batean hura
eta haren bi Alabac.

31 eta lehen sorthuac erran
çiòèn gazteenári, gure
àita çahárra dun, eta
hala eztun nihor lur-
-rean ethortçeco gure-
(-)gana Lur guçico vssant-
-çaren arabera.

32 athor, eman diòçógun
arnoa edatera gure àita-
-ri eta etçan gàiteçen
harequign: hala cont-
-cerbatuco dignágu gure
àitaren çerbèit casta

33 eman çioten bada arno-
-a edátera bere àitari
gaü hartan: eta çahar-
-réna ethórri çen eta
etçan içatu çen bere
àitárequign bagnan et-
-çuen eçagutu ez nòiz
etçan içan çen, ez nòiz
Iàiqui çen

34 eta biharámuna
ethorri eta, çaharrénac
erran çiöèn gazteenari,
horra, etçátu naün ira-
-gan . . . gaüeän ene
àitarequign, eman diòço-
-gun oragno gaürgaüaz
arnoa edatera : guero
oha, eta etçan adi ha-
-requign, hala contçer-
-batuco dignagu gure
àitaren çerbèit arráça.

35 gaü hartan bada em-
-an çiòten oragno arnoa
edatera bere àitari : eta
gazteena Iàiqui içan
çen eta etçintçen hare-
-quign : bagnan etçuen
eçágutu ez nòiz etçin
çen, ez nòiz Iàiqui çen

36 hala Loten bi Alabec
contçebitu çuten bere
àitaganic.

37 çegnetaric çaharre-
-na erdi içan bàitçen
semebatez, eta dèithu
bàitçuen haren içena
Moab, hori da Moa-
-biàrren àita gàürco
egun huntaragno.

38 eta gazteena ere
erdi içan çen semeba-
-tez eta dèithu çuen
haren içéna Ben-ham-
-mi. hori da Hammo-
(-)nen haürren àita gaü-
-rco egun huntaragno.

HOGOYGÁRREN CAPITÚLUÄ.

*Abrahanec egòitca e-
-guiten du Guerarен,
non altçhàtua bàita
haren emaztea Abi-
(-)melec Erregueaz* 3
*çegnac hori dela caussa
haguitç erreprehenditua
eta punitua içatu eta
Iaünaz,* 9 *errendatçen
bàitiò Sara ossòric
Abrahani.* 14 *cegnari
eguilen bàitiòtça pres-
-sent haünдiàc* 17 *eta
ondoan sendatua da
bere familla guciare-
-quign Abrahanen oth-
-òitça dela caüssa.*

ETA Abraham goan
içan çen handic egu-
-berdico . . . . . herrira :
eta egotu içan çen Ka-
-dessen eta sçurren ar-
-téan, eta egotu içan çen
arrotç becala Gueraren

2 eta Abrahanec erran
çuen Sara bere emaz-
‸arreba da
-teaz, ene ‸ . . . .
Abimelec bada Guerarco
Erregueac

Erregueac bidaldu çuen eta
hartu *c*uen Sara.
3 bagnan Iaincoa ethorri
. . . çitçajon Abimelequi
gabazco ametssetan: eta
erran çioën, horra, hill
àiz, hartu duan emaz-
-tea dela caussa: eçen
ezcondua duc senhar bate-
-quign.
4 eta Abimelec etçitçáion
hurbildu hari Ihardet-
-ssi çuen bada, Iaüna,
hillen duc naçione Ius-
-tua ere?
eztarot
5 . . . . . erran, ene
arreba da . ? eta erran
du harc berac ere, ene
Anaia da. hori eguin
diàt nic ene bihotceco
ossotassunean eta ene
escuetaco garbitassúnean.
6 eta Iaincoac erran çioën
ametssetan, baçeäquiàt
eguin duala hori hire bi-
(-)hotçeco ossotassunean,
ere
hargatic guardatu aüt ez
^tetic
bekhatu egui ^ . . . .
. . . ene contra. horrenga-
-tican eztaroat permetitu
hura vquitçera
7 oray bada errenda dióçoc
emaztea gui*c*on horri:
eçen profeta duc, eta egui-
-gnen dic othoitç . .
hiretçat, biçi adintçat,
bagnan errendatçen ez-
-paduc, Iaquintçac
hillen àiçéla heriòtçez,
eta hire diren guçiàc.
8 eta Abimelec Iàiqui
içan çen göizgöiçean
eta dèithu çituen bere
muthil guçiàc, eta erran
çituen gaüça horioc gu-
-çiàc, hec aditçen çute-
(-)La çerengatic haguitç
beldurtu bàitçiren.
9 guero Abimelec . . . .
dèithu içan çuen Abra-
-ham, eta erran çioën,
çer eguin darocuc? eta
çertan ofentssatu aüt,
ekharraraçi içatu duan
ene gagnera eta ene erre-
-ssumaren gagnera bekha-
-tu haündibat? eguin daroz-
-quidac eguiteco eztiren
gaüçac
10 Abimelec erran çiöen
oragno Abrahani, çer
ikhussi duc, cergatic eguin
duan gaüça haü?

11 eta Abrahanec ihardetssi
çuen, çeren eta erraten
bàinúën, hambatenaz ez-
-pàita Iàincoaren beldur-
-tassunic lekhu huntan,
eta hillco naüte ene Emaz-
-tea dela caussa.

12 bagnan oragno eguiàz-
-qui ene Arreba da, ene
àitaren Alaba: ene ama-
-ren alaba ezten arren:
eta hala eman içatu çàit
emaztetçat.

13 eta guerthatu içan da,
Iaincoac eraman naüen
orduan harat hunat, ene
àitaren etçhétic campóra,
erran içan diòdála, hemen
dun graçià hic niri . . . .
. . . . eguignen darota-
-nana: ethorrico garen
lekhu guciètan, erran ni-
-taz, ene Anaia da.

14 orduan Abimelec hartu
çítuen ardiac, idíäc, mu-
-thillac eta nescátoäc, eta
eman çiòtçan Abrahani,
eta errendatu çioën Sara
bere emáztea.

15 eta erran çuën, horra,
ene herrià hire . . . . . .
manuco: egon adi non
ere . . . .
placer içanen bàituc eta
han.

16 eta erran ciòen Sarari,
horra, eman çiòtçánat
hire anaiari milla
çillhar pheça: horra,
begui estalquibat çàign
hiri hirequin diren gu-
-çièn aldera, eta bertçe
guçien aldera: horrela
içatu cen erreprehendi-
-tua.

17 eta Abranec eguin
çiòen esquéä Iaincoari:
eta Iaincoac sendatu
çuen Abimelec, haren
emaztea, eta haren
nescatoac: guero haur-
-rac eguin çitúzten

18 eçen Eternalac herstu
çituen ossoqui Abimelen
etçhéco Emasabel guçiàc,
Sara Abrahanen emaztea
çela caussa.

HOGÓYETABATGARREN CAPITÚLUA.

Isaac Sararenganic sorthu eta jaincoaren promessa-(-)ren arabera çirçunçissá-tua da çorçigarren egu-nean 8 bulharretic khen-dua den demboran, Ismael hartaz trufatçen . . . da eta khassatua da Iaincoa-ren manuz, cegnac pro-(-)metatçen bàitiö haçià abrahani Isaaquen bài-

-than 17 *Agar contsso-*
-Latua da jaunaren àin-
(-)guéruaz, çegnac confirm-
-atçen bàitiò promessa
Ismaelen òndoreaz 22
Abrahanec eguiten du ali-
-entçià Abrahanequign
eta cobratçen du bortçhaz
eraman içan . . . . . . çitça-
-ion phutçuä.

ETA Eternalac bissitatu
çuen Sara, erran içan cuen
beçala; eta eguign içan
çioën nola ere mintçatu
bàitçen eta hala.
2 Sarac bada contçebitu cuen,
eta eguin çioën semebat
Abrahani bere . . . . .
çahartassunean, Iaincoac
erran içan çioën Sassógn-
-ean.
3 eta Abrahanec dèithu cuen
bere seme . . . . [sor-
-thu çitçaionaren, eta Sa-
rac eguin çiòenaren içe-
-na] Isaac
4 guero Abrahanec çircunt-
çissatu cuen bere semea
Isaac çortçi *vrtheren*[1]
adignetácoa, Iaincoac
manatu çiòen beçala.
5 eta Abrahanec ehun vr-
-theren adigna çuen, Isaac
bere semea sorthu çitça-
(-)jon ordúan
6 eta Sarac erran çuen,
Iàincoac hirri eraguin
darot: adituco duten gu-
-çièc hirri eguingo dute
enequign.
7 erran çuen oragno, norc
errango çioën Abrahani,
Sarac bulharra emenen
çiòtela haürreÿ? eçen
eguin diòt . . . . semebat
bere cahartassúnëan.
8 eta haürra handitu içan
çen eta bulharretic khen-
-du: eta Abrahanec eguin
çuen banquet haündibat
Isaac bulharretic khendu
içatu çen egúneän.
9 eta Sarac ikhussi çuen
Agar eijptuärraren semea
[abrahani eguin çioëna]
mussicátçen çéla,
10 eta erran çiöen Abrahani,
khassa çac hunaco nesca-
-to haü eta horren semea:
eçen nescato hunen se-
-méäc eztic primutúco
ene Semearequign, Isaa-
(-)quequign
11 eta horrec ^haguitç^ desplacer eguin
çiöen Abrahani bere
Semearen okhassionez.
12 bagnan Iaincoac erran
çioën Abrahani, horrec
eztiaçácala desplacer
eguign haurraz eta

[1] egunetaco.

nescatoaz. Sarac
erranen darozquiàn gaü-
-ça guçietan obedi dióçoc
haren hitçari: eçen Isaa-
-quen bäithan dèithuco
çàic haçià.
13 eta bitártean eguigna-
-raçico diàt oragno nes-
-catoaren Semea nacióne-
-bat, ceren eta hire haçià
bàita.
14 Abraham beraz Iàiqui
içan çen gòiz gòiçetic eta
hartu çuen oguia eta
flascubat vr, eta eman
çiòtçan Agarri, eçartçen
çituela haren sorbalda
gagnean: . . . . . eman
çiòen, haurra ere, eta
bidaldu çúën. guero
eman çitçaion bideari,
eta errebelaturic ibilli
içan çen Beer-sçebahco
dessertuan.
15 eta flascu vra faltatu
içatu çen orduan, aür-
-thiqui çuen haürra ar-
-bolatçho baten azpira.
16 hala goän içan çen, eta
Iarri çen àitçignaz àit-
-çign, . . . vrrun bales-
-ta aürthic colpebat béça-
-la: eçen erran çuen ezte-
-çadan ikhus hiltçen
haurra. eta Iarriric
çegoela àitçignaz àitçi-
-gn, bere boça altchatu
çuen eta nigar eguin çúen.
17 eta Iaincoac aditu çuen
haurraren bóca, Iaincoa-
-ren àingueruac dèithu çu-
-en çeruetaric Agar: eta
erran çioën çer dun, Agar?
eztunala beldurric, ecen
Iaincoac aditu dign hau-
-rraren boça, den lekhutic.
18 Iàiqui adi, altçha çan
haürra eta hartçan hire
escüárequign: eçen eguig-
(-)naraçico dignat naçióne
haündibat
19 eta Iaincoac idéqui çi-
. . . -tuen haren beguïäc,
eta ikhussi içan çuen
vrphutçúbat eta goän
içan çen eta bethe ican
çuen flascua vrez eta
eman çioën edatera haür-
-rari.
20 eta Iaincoa içatu çen
haurrarequign, çegna
haündi eguin bàitçen, eta
egotu çen dessértuan, eta
içatu içan çen balesta aür-
-thiquitçáille.
21 eta egotu içan cen Pa-
-rango dessértuan, eta
bere Amac hartu çioën
emaztebat Eiiptuco herri-
-tic
22 eta guerthatu çen dem-
(-)bora hartan, Abimelec
eta Picol haren armadaco
burucaguia

burucaguià, mintcatu
çitçaiola Abrahani, çiòtssála,
Iaincoa hirequin duc egui-
-ten dituan gaüça guçiètan.

23 oray bada, Iuramentu
eguin dieçadac hemen Iain-
-coaren partez, estarotaca-
(-)La erranen gueçúrric . .
niri, ez ene haürreÿ, ez
ene haürren haürreÿ. nic
hiri eguin daroadan graçiàren
arabera, hic . . . eguig-
-nen darótac, niri eta hi
arrotç beçala egotu àiçen
herriari

24 Abrahanec ihardetssi
içan çuen, Iuramentu
eguignen diàt.

25 . . . . bagnan Abra-
(-)hanec erreprehenditu
çuën Abimele vrphut-
-çubat çela caüssa, çegna
Abimelequen muthillec
ocupatu bàitçuten bort-
-çhaz

26 eta Abimelec erran
çúën, eztiàt jaquign
içatu norc eguign iça-
-tu duen gaüça hura:
eta hic abertitu ere ez-
-naüc, eta eztiàt hartaz
oragno aditu mintçat-
-çen egun bàiçen.

27 Abrahanec bada har-
-tu çituen ardiàc, eta Idiàc,
eta eman çiòtçan Abi-
-melequi, eta eguin . . .
çuten Alièntçià elkhar-
-ren artean

28 eta Abrahanec eman
çituën apartean çazpi
bildots eme artçàin té-
-guitic, arthalde teguitic,

29 eta Abimelec erran çiò-
-en Abrahani, çer erran
nahi dute haraco çazpi
bildots . . . apartean
eman ditúän hec?

30 eta ihardetssi çuën,
hori duc hartuco dituäla
çazpi bildotss hec ene
escutican: hec niri le-
-khucótçat içan daquizqui-
-dántçat çillhatu dudála
hunaco phutçu haü.

31 eta horrengátic dèi-
-thu içan çuten Lekhu
hura, Beer-sçebah: eçen
bièc han Iuramentu
eguign içan cuten.

32 tratatu çuten bada
alièntçià Beer-scebahn
guero jàiqui içan çen
Abimelec eta Picol
haren armadaco buruçá-
-guià, eta bihurtu çiren

‸tin
philis‸tárren herrira.

33 eta Abrahanec landa-
-tu çuën hariz téguibat
Beer-scebahn, eta han
inbocatu çuen Eterna-
-Laren içéna . . . eterni-
-tateco Iainco borthitça.

34 eta Abraham egotu
içan çen arrotç beça-
-la Philistintarren
herriän dembora lúçeä.

HOGÔŸETABIGARREN CAPITÚ-
-LÜÀ.

Iaincoac frogatçeägátic
Abrahanen fedea manat-
-çendu Isaquen sacrificát-
-çera. 3 *Abrahanec obe-*
-ditçen diö Iaünari eta
eramaten du bere semea
. . eracusten çaion lekhu-
-ra : 10 *bagnan hagna*
sacrificatçera dohan pon-
-tuan, debecatua da àin-
-gueruaren . . . . . . bo-
çaz 13 *eta ofrendatçen*
du holocaüstatçat Iain-
-coac incuntrara ‸ *. . . . .*
. . . . ‸*razten dioën*
çhikhirobat. 15 *aprobat-*
-çen du Iaincoac Abraha-
-nen obediëntçiä eta con-
diötça
-firmatçen . . . . . bere
proméssac Iuramentüre-
-quign. 19 *Abrahanec*
bere etçhera bihurtu eta
erreçibitçen ditu Nacorren
famillaren berriàc.

GUERTHATU çen gaüça
horiön ondóän Iaincoac
frogatu cuela Abrahan,
eta erran çiöèla, Abraham
eta ihardetssi çuela, huna
ni.

2 guero erran çioën hart-
-çac oray hire seméä,
hire bakhótçha . . . .
màite . . . . duána
erran nahida, Isaac,
eta oha morijaco herri-
-ra eta han ofrenda
çac holocaüstátçat
erranen daroádan mendi-
-taric batéän.

3 Abrahanec bada göiz
göicétic Iäiqui eta ecarri
çuen astoaren gagnean,
eta hartu çituen biä
bere muthilletaric bere-
-quign, eta Isaac bere
semea. eta holocaüsta-
-rentçat egurra arrailla-
-tu eta lothu çitçáion
bideari, eta goan içan

çen

çen jaincoac erran çioën
lekhura.

4 hirurgarren egúneän Abra-
-hanec bere beguiäc altçha-
-tçen çituela, ikhussi içan
çuen lekhua vrrunetic.

5 eta erran çiöten bere mu-
-thilleÿ, çaüdéte hemen
astoärequign. ni eta haü-
-rra goango gare harerág-
-no, eta adoratuco dugu:
guero bihurtuco gare
çuengána

6 eta Abrahanec hartu çuën
. . . . . holocaüstaren egur-
-ra, eta eçarri çuen Isaac
bere semearen gagnean:
eta hartu çuen suba bere
escúän eta canibet bat,
eta goan çiren horiöc biàc
elkhárreguign

7 Isaac bada mintçatu
çitçaion Abrahan bere
àitari eta erran çúen, ene
Aïta. Abrahanec ihardet-
-ssi çuen, huna ni, ene
semea. eta erran çuen,
huna súba eta egúrra:
bagnan non da bestiä
holocaüstarentçat?

8 eta Abrahanec ihardetssi
çuen, Ene Semea, Iain-
‸probedituco
-coac ‸ . . . . du . . . .
bestiä . holocaüstaréntçat.
eta

eta baçihoáçen hec biàc
elkharrequin bidean

9 eta hec ethorri eta Iain-
-coac erran çioën Lekhu-
-ra, Abrahanec eguin
çuen han aldarebat, eta
arrimatu çuen egúrra,
hala estecatu çuen Isaac
bere sémeä, eta eçarri çuen
aldarearen gagnean egur-
-raren gagnean:

10 guero Abrahanec bere
escúä àitçintçen çuela
hartu çuen canibeta bere
Semeari çintçurrac egui-
-teco

11 bagnan Eternalaren
àinguéruäc oÿhu eguin
çioën çeruetaric, çiötssála,
Abraham, Abraham:
çegnac ihardetssi bàitçú-
-en, huna ni.

12 .eta erran çioën, ezteçá-
-cala eman escúä haür-
-raren gagnéän, eta
eztiòcacala eguin deüssere
eçen oraÿ diät eçagutu
Iaincoaren beldur àiçéla,
ikhussiric eztuala gu-
-phitetssi hire sémeä,
hire bakhöitça, enétçat.

13 eta Abrahanec bere be-
(-)guiäc altçhat ‸ . . . ‸ çen
çituela beguiratu cúën,
eta horra haren guibélean
. . . çhikhiro

Çhikhírobat, çegna . . .
. . . .
bàitçégocan itçhíquiric
hessi bati bere adarretá-
-rican. Abraham bada
goan içan çen eta hartu
çuen çhikhíroä eta offren(-)
-datu çuen holocaüstátçat
bere Semeáren orde.

14 eta Abrahanec dèithu
içan çuen lekhu haren
içena, Eternalac probe-
-dituco du. hargatican
erraten dute egun, Eter-
-nalaren mendiàn pro-
-beditua içango da.

15 eta Eternalaren àingu-
-éruäc oÿhu eguin çioën
çeruetárican Abrahani
bigarrénean,

16 ciòtssála, Iuramentu
eguin diat neüróriz
diòtssa Eternalac: çeren
eta eguin bàituc gaüça
hori eta ezpàituc gu-
-phitetssi hire Semea
hire bakhòitça,

17 eguiàz bedincatuco
aüt eta haguitc franco-
(-)qui berrétuco diàt hire
ondóreä çeruetaco içar-
-rac beçala, eta Itssas
bazterrean den haréa
becala: eta hire ondórea
goçatuco duc bere etssaien
athéäz

18 eta Lurreco naçiòne guçiàc
bedincatuac içango dituc
hire haçiàn: çeren obe-
(-)ditu dioän ene boçari.

19 hala Abrahan bihur-
-tu içan çen bere muth-
-illétara eta Iàiqui eta
goan içan çiren elkhar-
-requign Beer-scebahra.

20 bagnan guerthátu
içan çen gaüca horiòn
ondóän norbàitec
erran çiòela abrahani,
çiòtssála, horra, Mil-
eguin çiòtçac
-cac ere . . . .
haürrac Nacor hire
Anaiari

21 erran nahi da, Huts
haren lehen sorthúä, eta
Buz haren anáia eta
Remuel Aramen àita.

22 eta Resed, eta Hazo,
eta Pildas, eta Iidlaph,
eta Bethuel.

23 eta Bethuelec enjen-
-dratu du Rebecca.
Milcac eguin çiòtçan
çortçi haür horiòc
nacor Abranen ana(-)
-iari

24 eta haren Ema
oheco lagúna · erdi ican ·
çen· Tebahz, Gahàmez,
Tahasez, eta Mahacaz.

HOGOŸ ETA HIRURGARREN CAPITÚLUÄ.

Sararen adigna eta herïðt-
-çeä 2 Abrahanec dolua
ekharri eta erosten du
Hetiendarren Larrebat
içateco sepultura çuçéna
19 *eta han ehorzten du*
Sara.

SARA bada biçi içatu cen
ehun eta hogoÿtaçazpi
vrthe çegnac bàitire haren
biçiàren vrthéäc
2 eta hill içan çen Kirjath-
-Arbahn çegna bàita hebro-
-nen, Canaango herriàn.
hala ethorri içan çen
Abraham aühen eta nigar
eguitera.
3 eta bere hillaren àitçigne-
-tic altçhatu eta mintça-
-tu çitçaioten Hetiendárreÿ,
erraten çuéla
4 arrótça eta campocóa nàiz
ni çuen artéän: eman
dièçadaçue sepultura posse-
-ssiònebat çuen artéän,
ehortç deçadantçat ene hilla,
khentçen dudala ene àitçig-
-netican.
5 eta Hetièndarrec ihardet-
-ssi çiòten Abrahani, erra-
-ten çiòtela,
6 Ene Iaüna, entçun gàitçac,
Printçe exelent bat àiz
hi, ... ehortç
çac hire hilla gure sepul-
-tura hoberenetaric batéän.
eztároc gutaric batec ere
ʌbere
errefussatuco ʌ sepultúra,
han ehortç ezteçaantçat
hire hilla.
7 Abraham bada altçhatu
içan çen eta jarri çen
ahuspez, herrico poblua-
-ren àitcigneän, erran
nahi da, Hetiendarren
àitçignean
8 eta mintçátu çen hequiè-
-quign çiòtssala, plaçer
baduçue ehortç deçadan
ene hilla, khentçen duda-
-la ene àitcignétican, adi
naçáçue, eta çaitézte
othòitç eguille enétçat
Hephron Tsoharren se-
-meären aldéra:
9 eman dièçadántçat Mac-
-pelaco bere arroca çillhoa
çégna bàita haren Lar-
-rearen burúän.

hura eman dièçadan çuen
artéän, baliò duenaren
preçiòan, sepultura posse-
-ssiònetçat
10 eta Hephron Iarriric
çegóèn Hetièndarren
. . . . . baltssan. Hephron
Hetiendarrac bada ihardet-
-ssi cioën Abrahani, [
aditçen çutela Hetiendar-
-rec, erran nahida, haren
hirico athétic sartçen çiren
gucièc] çiòtssála,
11 ez ene Iaüna, entçun
naçac, ematen daröat
Larréä, han den arroca
çillhóa ere ematen daroat:
ene pobluaren haürren
àitçignean ematen daróat:
han ehortç eçac hire hilla.
12 eta Abraham ahuspez
Iarri içan çen herrico
pobluaren àitçigneän:
13 eta mintçatu çitçaion
Hephroni, [aditcen çuela
herrico poblu guçiàc] eta
erran çuén, bagnan
plàçer baduc, othòizten
aüt, adi naçac: emanen
diàt Larreären dirúä: erre-
-çibiçac hura eneganic,
guero han ehortçico diàt
ene hilla.
14 Hephronec ihardetssi
çiòen Abrahani, erraten
çioëla,
15 ene Iaüna entçun na-
-çac. Lurrac baliò dic
Laür ehun çillhar lùis er-[1]
-di ene eta hire artéän.
bagnan çer da hori?
ehortç eçac beraz hire
hilla.
16 eta Abrahanec Hephron
aditu eta pagatu çioën
mintçatu çitçaion dirúä,
aditçen çutela Hetièndar-
-rec, erran nahi da Laur
ehun çillhar lùis erdi
mercatarien artean currit-
-çen çuténac.
17 eta Hephronen ‸Larréa . . . . çégna
bàitçen Macpelan Mamré àitçig-
-nean, ... hambat Lar-
-réä nola arroca çillho
han çéna eta . . . . . .
. . . .
. . . . arbola gu-
-çiàc çegnac bàitçiren larre-
-an eta haren bazter . . . .
. . . . . . guçiètan ingu-
-ru arrastátua içatu çen,
18 posseditua içateco Abra-
-hanez Hetiendarren
. . . . . . erran nahi
da, ‸hirico . . . . athetican
sartçen çiren guçièn pres-
-séntçiàn
. . . .

[1] Fr. Luisard?

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

19 eta ondoan guero Abra-
-hanec ehórtçi içan cuen
Sara bere emázteä Mac-
-pela Larreco arroca çillhóän,
Mamré àitçignean, çegna
bàita Hebron, Canaango
herriàn.

20 Larrea beraz eta arroca-
-çillho han çéna arrasta-
-tua içatu çen Hetiëndar-
(-)rez Abrahanentçat sepul-
-tura possessionetçat.

HOGOŸTALAÜRGARREN CAPITU-
-LUA.

*Abrahanec iadan cahar
eguign eta egortçen du bere
muthil çaharréna Messo*(-)
(-)*potamiara, Iuramenta era-
-guiten diotla, eguingo duela
bere eguinbide guçià han
hartçeco emaztea Isaac
bere semearentçat* 10
*muthilla bedincatua
içanic Iaincoaz bere
bijajan arribatçen da
Bethuelen etçhera eta
handic ekhartçen du
Rebecca* 62 *çegna Isa-
-quec hartçen bàitu
emaztetçat.*

ETA Abraham çahartu içan
çen eta àintçindu adig-
-neän: eta Eternalac be-
-dincatu çuen abraham
gaüça guçiètan

2 Abrahanec bada erran
çióèn bere etçheco muthill
çaharrenari çegnac bàit-
-çúën haren çiren gaüça
guçièn gobernua, emac,
othòizten aüt hire escúä
ene içhterráren azpiàn

3 eta Iuramentu eraguig-
-nen daròàt Eternalaz,
çeruetaco Iaincóäz, eta
Lurreco Iaincoaz, eztuä-
-la hartuco emazteric
ene semearentçat Cana-
-neärren alabetaric, çeg-
-nen artéän bàinágo:

4 bagnan gòànen àiz ene
herrira eta ene ahàidé-
-tara, eta hartuco duc Emáz-
-têä ene Seme Isaquéntçat

(5) eta muthill harc ihardet-
-ssi içan çioën, beharbá-
-da, etçitçáioc agradatuco
emazteäri
ni seguitçeä herri hunta-
-ra. ekharri beharco dut
nic sinfalta hire sémeä hi
ilkhi içatu äiçen herri-
-ra?
6 Abrahanec erran çiöen,
beguiräuc eramatetic
hara ene Séméa
7 Eternalac, çeruetaco Iain-
-cóäc, cegnac hartu bäi-
-naü ene äitaren etçhe-
-tic, eta ene ahäideen herri-
-tic, eta çegna mintçatu
bäitçäit niri eta cegnac
Iuramentu eguin bäita-
-rot, diötssála, emanen
çioät hire ondoreari herri
haü: harc bidalduco dic
bere aingúeruä hire äitçïg-
-neän, eta handic hartuco
diöc emázteä ene semeari
8 emázteäc seguitu nahi
ezpáhaü, descántssu içan-
-go äiz eraguin daroädan
Iuramentutic: çer ere
bäita etçacala eraman
hara ene sémeä
9 muthillac bada eman
çuen escúä Abraham .
bere Iaünaren
içhterráren azpián, eta
Iuramentu eguin çioën
gaüça hequien arabera

10 eta muthilla bere
naüssiären cameluen
artetic hamar camelu
hartu eta, goan içan
çen: eçen bere naussiä-
-ren ontassun guçiäc bere
escúän çituën. partitu
çen bada eta goan çen
Mesopotamiara, Narco
hirira.

11 eta errepaüssaraci çitú-
-en belhaünen gagnéän
caméluac hiritic campoan,
vrphutçubaten . . . ondóän
arratssaldean, vr atherat-
(-çera) dohaçen hec ilkhitçen di-
-ren demboran:

12 eta erran çuen, ô eternala,
ene Iaün Abrahanen
Iaincoa, eman dièçadac
incuntru egun eta eguin
diöçoc graçiä Abraham
ene Iaünári.

13 horra, egongo näiz vr
ithurriaren ondóän eta
nescatçhac
hirico jendéen . . . .
ilkhico dire vr atherát-
-çera

14 guertha dadillala bada,
nescátçha gaztea, çegnari
nic errango bäitiót, eman,
othöizten aüt, hire pegar-
-ra, edan deçadantçat, et(a)
çegnac ihardetssico bäitu:

edan

edántçac, eta oragno emanen
çiötet edatera hire camélueÿ:
içan dadign, hic, Isaac hire
çerbitçariàri segnalatu dioän
hura : eta handic diàt eça-
-guturen nic eguin diöàla
graçià ene Iaünari.
15 eta guerthatu çen, mintçát-
-çera akhabatu çuen bagno
lehen, horra, Rebecca, Be-
-thuelen alaba, milcaren
semearena, Nacorren Emaz-
-tearena, Abrahanen anaia-
-rena ilkhitçen çela bere
pegarra çuela bere sorbalda
gagnéän.
16 eta nescátçha gaztéa
haguitç çen edérra ikhus-
-teco eta phontçéla, guiçonac
eçagutu etçúen beçalácoä
eta Iaütssi içan çen ithur-
-rira, eta bethé çúën bere
pegarra, eta igaten çen.
17 muthillac beraz Laster
eguin çuen haren àitçig-
-nera, eta erran çuen, eman
dièçadan, othöizten aüt, vr
çhortabat hire pegarretic
edátera
18 eta erran çuen, ene Iaüna,
edan çac. eta berehala
hartu çuen bere pegárra
bere escúän, eta eman çioën
edátera.
ra
19 hari edatera emáte . akha-
-batu ondóan, erran çuen
oragno vra atheratuco diàt
hire cameluéntçat, edatera
akhaba deçaten arteragno
20 eta hustu çuen beréhala
bere pegarra aspillera,
eta goan çen oragno laster-
-ca phutçura vr atherat-
-çera, eta atheratu içan
çuen haren camelu guçi-
-entçat
21 eta guiçon hara espanta-
-turic çegoen hartaz, cont-
-ssideratçen çuela, hitçic
eguin gabe, Iaquíteco eä
Eternalac dohatssu eguin
çuquéen haren bijaja,
edo ez.
22 eta Cameluec edatera
akhabatu . . . çuten ordu-
-an, guiçon harc hartu
içan çuen vrre errez-
^eta
-tun bat bi ezcutu ^ erdi . . .
pissatçen çüéna, eta bi
escu muthur edergarri haren
escuëtan eçártçeco, pissat-
-çen çuténac ehún eta berro-
^ezcutu
-goï eta hamar ^ . . . . vrre
phecabat
23 guero erran çioën,
noren alaba àiz? othöiz-
-ten aüt, Iaquignaraz
dièçadan. ezta Lekhuric
hire àitaren etçhéän han
alojítçeco?
24 harc ihardetssi çiöen,

Bethuelen Alaba naüc, Mil-
-caren semearena, (ç)egna eguin
baitiò . . . . horrec Na-
-corri.
25 erran çioën oragno, ba-
(-)duc gure etçhean Lasto . . .
. . . . . . eta abrejanhári
haügnitç, baÿta alojitçeco
lekhua ere.
26 eta guicon makhurtu
çen eta ahuspez Iarri
Eternalaren àitçigneän
27 eta erran çuen, bedinca
bedi Eternala ene Iaün . .
. . . . Abrahanen
Iàincőa, çegna ezpàita
guelditu eguitetic bere gra-
-çià eta eguià ene Iaüna-
-ren aldera. ni bidean nài-
-çela Eternalac guidatu naü
ene Iaünaren anajen etçhé-
-ra
28 eta nescatçha gaztéä
goäçen lasterca, eta eguin
çuen hartazco errepórta bere
amaren etçhéän perpaüs
hequièn arabéra
29 Rebeccac bada baçuen
anaja bat dèithúä laban,
çegnac laster eguin bàitçúen
campóra guiçon harenga-
-na ithurri aldera
30 eçen ikhussi çuen beçàin
sarri errestuna eta escu-
-muthurretaco edergárriàc
bere arrebaren escúëtan eta
aditu Rebecca . . . .
bere Arrebaren hitçac, çiòtssa-
-la, guiçon hori horrela
mintçatu çàit niri: ethorri
içan çen guiçona gana, eta
horra, Cameluen ondoan
çen ithurri aldéra.
31 eta erran çúën, Eternala-
-ren Bedincátua, sar adi:
çergatic ago . . . . . . cam-
-poan? alegatu tiàt etçhéä,
eta Lekhúä hire Cameluent-
-çat
32 ethorri çen beraz guiçona
etçhéra, eta desarnassatu
çitúzten caméluäc eta
eman çiòten lastóä eta
abrejanháriä, eta vra ham-
-bat haren ognac . . .
garbitçeco, nola harequin
çiren pressunen ógnac
33 eta escágni çiòten iaté-
-ra. bagnan erran çúën
eztut janen, erran gabe
erran gogo dudána, eta
Labanec erran çuen, mintça
adi
34 erran çuen bada, Abra-
(-)hanen muthilla nàiz
35 eta Eternalac haguitç
bedincatu du ene Iaüna

horrengatic haündi eguign
içan da eçen eman diòtça
ardiàc, idiàc, dirua, vrréa,
muthillac, nescátoäc, cameluac,
eta astoac.

36 eta Sara ene Iaünaren Emáz-
-teäc eguin diò semebat ene
Iaünari iadan çahar eguin
dela cegnari eman bàitiòtça
dituën guçiàc

37 eta ene Iaünac iuramentu
eraguin darot erraten dúëla,
eztiòc hartuco emazteric
ene Semeäri Cananeärren
nescatçhetaric, çegnen
herriàn bàinago.

38 bagnan goänen àiz ene
Aïtaren etçhera, eta ene
ahàidétara, eta handic
hartuco duc emazteä ene
semearéntçat

39 eta erran niòen ene
Iaünári, benturaz ezniá(-)
-üc
seguituco emázteäc

40 eta ihardetssi çarótan,
Eternalac, çegnaren bissa-
-jaren àitçignen Ibilli
. . . . . . bàinaüc, egorri-
-co dic bere àinguéruä hire-
-quign, eta dohatssu erren-
-datuco dic hire bijaja
eta hartuco diòc Emáztea
ene semeari ene ahàideta-
-ric, eta ene àitaren etçhetic.

41 goäten baldim bahàiz
ene ahàidétara, ordúän
descantssu içango àiz
. . . .
. . . . eraguin daroádan
Iuramentuaren madari-
-çiònétic: eta ematen ez-
-palimbadarotec, descantssu
içango àiz eraguin daro-
-adan Iuramentuaren ma-
-dariçiònétic

42 ethorri naiz bada egun
ithurrira, eta erran dut,
ô Eternala, Abraham ene
Iaünaren Iàincóä, oray
dohatssu errendatçen baldim-
-baduc ni nabillan bi-
-déä.

43 horra egongo nàiz vr-
-ithurriàren ondóän:
guertha dadillala bada
nescatçha çegna ilkhico
bàita vr atherátçera eta
. . . . çegnari er-
-ranen bàitiòt, indan,
othòizten aut, edátera vr
çhortabat hire pegárretic:

44 eta erranen bàitárot,
edantçac, hic; eta oragno
atheratuco diàt hire
cameluentçat, hura içan
dadign emaztea Eterna-
-Lac segnalatu dioëna

ene Iaünaren Semeari.
45 neüre bàithan mintçat-
-çera akhabatu núën
bagno lehen, horra, Re-
(-)becca ilkhi da, bere pe-
-gárra bere sorbalda gagnean
duela, eta Iaütssi da ithur-
-rira, eta atheratu du vra,
guero erran içan diòt,
ema dan, . . othòizten aüt,
edatera.
46 eta berehala beheratu
du bere pegarra bere gag-
-netic, eta erran du, edan
çac : eta oragno emanen
. çiòtet edátera hire came-
-lueÿ. edan dut bada, eta
eman diòte oragno edatera
Cameluey
47 interrogatu dut, erraten
dudala, noren Alaba
àiz ? ihardetssi içan du,
Bethuelen Alaba nàiz,
nacorren semearena, çegna
Milcac eguin bàitiò . . . . .
orduan eçarri diòt errez-
-tunbat bekhoquiären
gagnean, eta escumuthur-
bere
-edergarriàc escüetan.
48 guero makhúrtu nàiz
eta ahuspez iarri Eter-
(-)nalaren àitçignean, eta
bedincatu dut Eternala,
ene Iaün Abrahanen Iain-
-cóa, çegnac guidatu bài-
-naü eguiazco bidétican,
hardeçadantçat ene Iaüna-
-ren Anaiaren alaba haren
Semearentçat
49 oray bada nahi baldim-
-badúçüe . . . baliàtu gra-
-çiàz eta eguiaz ene Iaü-
-naren aldéra, declara dièça-
-dácuë : non ez, declara dièça-
-daçue oragno, eta bihurtu-
-co nàiz escuign edo ezquer.
50 eta Labanec eta Bethuelec
ihardetssi çuten, çiòtssatela,
eguiteco hori Eternalagánic
. . . . ethorri da : eçign erran
ahal guigneçáquec hire con-
-tra ez vnguiric ez gàizqui-
-ric.
51 horra Rebecca hire
manuco, hartçac, eta oha
eta içan bedi hire Iaüna-
-ren . . . .
Semearen Emazte, Eter-
-nala mintçatu içan den
beçala.
52 eta guerthatu çen
Abrahanen muthillac
aditu çituën beçain sarri
hequièn hitçac, ahuspez
Iarri içan çen lurréän
Eternalaren aitçignean.
53 guero muthillac
atheratu içan çitúën

çillhar eta vrre erreztúnac
eta trésnac, eta eman çiòt-
-çan Rebeccari: eta oragno
eman çiòtçaten pressent edérrac
haren anaiar*en* eta haren
amari
54 guero Ian eta edan çuten
harc eta harequin çiren
jendéec, eta han aloiitu
içan çiren: eta gòiçean
Iàiqui içan çiren ordúän,
erran çuen, bidal naçáçuë
ene Iaünagana.
55 eta Anáiac eta Amac
erran çiòten, nescátçha
egon bedi guréquign
çembèit egúnez, gutie-
-nean hamarrez: ondóän
guero goanen da.
56 eta erran çiòten, eztièça-
-daçuéla berantetssiaraz,
Eternalac dohatssu errenda-
(-)tu duenaz gueroz ene
bidéä; egor naçáçuë, goan
nadign ene Iaünagana.
57 orduan erran içan çuten
dèitçágun nescátçha eta
galde diòçogun . . . . . .
bere ahoco errepústa
58 dèithu içan çuten bada
Rebecca, eta erran çiòten,
nahidun goän guiçon
hunequign? çegnac ihar-
-détssi bàitçúën, goango
náiz
59 hala bidaldu içan çuten
Rebecca bere Arreba eta
haren vnhideä, elkhar-
-requign Abrahanen
muthilla eta haren jendé-
-ac
60 eta bedincatu çuten Rebec-
-ca eta erran çiòten, gure
Arréba àiz, içan adi frui-
-tútssu milla milliunca, eta
hire ondóreäc possedi beça
higuinduco duténen athéä.
61 Iàiqui içan beraz Rebecca
eta haren Nescátoäc eta
igan çiren cameluen gag-
-nera, eta seguitu içan çu-
-ten guiçon hura: muthill
harc bada hartu çuën Re-
-becca, eta goan içan çen.
62 eta Isaac bihurtçen
çen ikhusten naüen biçi-
-denaren phutçútic: eçen
eguberdi aldéco herriàn
çegóën.
63 eta Isaac ilkhi içan
çen othoitç eguitera Lar-
-réän arratssáldeän: eta
beguiàc altçhatçen çituela
beguiratu içan çuen eta
horra cameluac çegnac

bàitçathóçen.

64 Rebecac ere bere begui-
-àc altçhatçen çituëla
ikhussi içan çuen Isaac,
eta Iaüçi eguin çuen . .
. . . . behèi(-)
-ti cameluaren gagnétic;

65 [eçen erran çiòen mu-
-thillari, norda . . . .
. . haraco guiçon hura
Larréan gure àitçignean
dabillana? eta muthil-
-lac ihardetssi çuen ene
Iaüna da] eta hartu
çúen belobat, eta hartaz
estali içan çen

66 eta muthillac condatu
çiòtçan Isaaqui eguign
içan çitúën gaüça guçiac

67 guero Isaaquec eraman
çuen Rebecca, bere Ama
Sararen Tabernáclera:
hala hartu içan çuen, eta
içatu çitçaion emaztet-
-çat eta màitatu içan
çuten: hala Isaac . . cont-
-ssolatu içantçen bere
ama hill ondóän

HOGÒIETA BORTÇGARREN
CAPITULUA.

*Abrahanec hartçen du Emaz-
-tetçat Ketura çegnac egui-
-ten bàitiotça háürrac,
çegnac bidaltçen bàititu
Isaaquen guibelera, hori
çhoillqui vzten duela
primu, eta ematen diòtça-
-tela pressentac bere
emaohelagunen haürreÿ
7 guero hiltçen da eta
ehortçià da Isaaquez eta
Ismaëlez 12 Ismaelen
adigna eta heriòtçea eta
harenganic i(l)khi dirénac
20 Isaaquec othòitç egui-
(-)ten du Rebecca bere emaz-
-tearentçat çegna bàitçen
agor eta entçuna da
24 hargatic erditçen da
bi haürrez, Esaüz eta
Iacobez 27 hequiën
naturaleça errepressenta-
-tua da eta nola Esaüc
saldu . . . . çiòen primu-
-tassun çuçena Jacobi.*

ETA Abrahanec hartu
içan çuen bertçe emazte-
(-)bat dèithua Ketura.

2 çegnac eguin . . . . . .
. . . . bàitçiòtçan
Zimran, Iokscan, medan,
madian, lisçbak, eta
Sçuah.

3 eta Ioksçanec enjendratu
çuen Sçeba eta Dedan. eta
Dedanen haürrac içatu çiren
assçurim eta Letusçim, eta
Leummim.

4 eta Madiänen haürrac
içan çiren Hepha, Hepher,
Hanoc, Abidah, Eldaha.
horiöc guçiäc Keturaren
haürrac dire

5 eta Abrahanec eman çiö-
-tçan heldu çitcäizcon
guçiäc, Isaaqui:

6 bagnan bere Emaohecola-
^semeeÿ
-gunen ^ pressentac eman
çiotçáten, eta egorri çituen
bere seme Isaaquen guibele-
-ra oriente aldera, oriente
partera, bera oragno biçi
çela.

7 eta Abraham biçi içan çen
vrthéac içatu çiren ehun
eta hirurhogoÿta hama-
(-)bortç vrthe

8 Abraham . . . . bada . .
flacátuäz goänez hill içan
vngui çahárturic, iadan
çahárra eta egunez asséä,
eta erretiratua içatu çen
bere pobluetara.

9 eta Isaac et Ismael bere
Semeec ehortçi içan çuten
Macpelaco arroca çillhóän,
Hephron, Tsohar Hetiendar-
-raren Semearen Larréan,
çegna bäita Mamreren
äitçignaz äitçign:

10 çegna bäita, Abrahanec
Hetiendarrenganic erossi
çuen Larréä. han bada
ehortçiä içatu çen Abraham
Sara bere emaztearequign

11 eta guerthatu çen Abra-
-ham hill ondoan, Iaincoac
bedincatu çuela Isaac haren
Semea. eta Isaac, ikhus-
-ten naüen biçi denaren
phutçuaren aldean egoten
çen

12 hemen dire Ismael
Abrahanen semearen jene-
-raçiöneac, çegna Agar
Eijptuarrac Sararen nescá-
-toäc eguin bäitçiöen Abra-
-hani.

13 eta hemen dire Ismaelen
haürren içénac, çegnetaz
içendátuäc içátu bäitire
bere jeneraçiönetan.
Ismaelen lehen sorthúä,
Nebajoth, guero Kedar,
Adbeel, Mibsam.

14 . . . . Misçmah,
Duma, Massa,

15 Hadar, Tema, Ietur,
Naphis, eta Kedma.
16 horiòc dire Ismaelen
haürrac, eta horiòc dire
hequien içénac, bere
herrièn arábera, eta bere
gazteluen arabera: erran
nahida, ...
bere pobluen hamabi
Printçe
17 eta haüc dire Ismaelen
biçiären vrthéäc, erran
nahida, ehun eta hogoÿ
eta hamaçazpi vrthe.
hala flacatuaz goänez
hill içan çen eta erreti-
-ratua içatu çen bere
pobluen artéra.
18 eta egotu içan çiren
Habilatic Sçurreragno
cegna bàita Eiiptuaren
àitçignaz àitçign, heldu
àiçen orduan assurera.
eta Ismaelec içatu çüën
bere hedadura bere anaia
guçièn aldera
19 eta haüc dire Isaac . . .
Abrahanen semearen Iene-
-raçioneac: Abrahanec
engendratu çuen Isaac.
20 Isaaquec *Laürhogoÿen*[1]
adigna çúen, hartu çüën
ordúän . . . . emaztet-
-çat Rebecca Bethuel
Aramiendar Paddan-Aram-
-goaren Alaba, Laban Ara-
-miendarraren Arréba.
sessatu gabe
21 eta Isaaquec . . . .
othòiztu çuen Eternala
bere emázteäz, çeren eta
agorra bàitçen: eta Eter-
-nala vquitua içatu çen
haren othòitçez: harga-
-tic Rebecca haren Emaz-
-teac contçebitu içan çúen.
22 bagnan . . . . . haür-
-rac bere artéän alegue-
-ratçen çiren haren sabe-
-lean: eta erran çúen,
horrela baldimbada,
çertaco nàiz ni? eta
goan içan çen galdetçera
Eternalagana.
23 eta Eternalac erran
çiòen, bi naçiòne
hire sabéleän ditun,
eta bi poblu ilkhico
ditun hire erraietaric
eta poblu bat borthitça-
-go içanen da bertçe po-
-blua bagno: eta haundiè-
-nac çerbitçatuco du
mendreena.
erdítçeco
24 eta haren . . . .
dembora

[1] Berrogoÿen.

dembora complitu çen
ordúän, horra, baçiren
bi haür haren sabéleän.

25 eta lehembiçicoa ilkhi
içan çen gorricara, ossoqui
Illétssu illézco manteligna
bat beçala: eta dëithu içan
çuten haren içena Esaü.

26 eta ondoan ilkhi içan
çen horren anaia, itçhi-
-quitçen çiöèla bere escúäz
Esauren Thalognari: har-
(-)gatican haren içena dëithua
içatu çen Iacob. eta Isaa-
-quec . . . . hirur
hogoÿ vrtheren adigna çuen,
hec sorthu içan çiren orduan.

27 guero haürrac haündi
eguin çiren, eta Esau
guiçon aditua çen Ihiçián,
Larretaco guiçóna: bagnan
Iacob guiconn simpléä çen
Tabernacletan çegöéna

ˆeta
28 ˆ Isaaquec mäite çúën
Esaü: eçen ihizquiä
çen haren Ianháriä:
bagnan Rebeccac mäi-
-te çuen Iacob

29 eta nola Iacob hari
baitçen eltçéä egossera-
-guiten, Esau bihurtu
içan çen Larretárican,
eta vnhatuä çen

30 eta Esauc erran çiöen
Iacobi, indac jatéra, othöiz-
-ten aüt, *erréqui hortaric* hor-
ˆric [naüc
-raco erréqui horta ˆ eçen vnhátuä
hargatican dëithu içan çúten
haren içéna Edom

31 bagnan Iacobec erran içan
çioën sal dièçadac gaür
hire primutassun çuçéna.

32 eta Esauc ihardetssi çúën
horra, hiltçera nihóäc,
çertaco baliatuco çäit pri-
-mutassun çuçéna?

33 eta Iacobec erran çuen,
eguin dièçadac Iuramentu
. . . gaür. eta Iuramentu
eguin çioën: hala saldu
içan çiöen bere primutas-
-sun çuçéna Iacobi

34 eta Iacobec eman
çioën . . . . Esaui oguiä,
ˆac
eta illhárqui egossi ˆ . . . eta
Ian içan çuen, eta edan,
eta Iäiqui . . . eta goan
çen. hala Esaüc mes-
(-)preçatu içan çúën bere
primutassun çuçéna.

HOGOÏETA SEYGARREN CAPI-
-TULUA.

*Isaac gueraren egoten da
Iaincoaren manuz çegnac
erreberritçen bäitiötça Abra-*

*Abrahani eguignicaco pro-
-messac 7 erreprehenditua
da erranaz Rebecca
haren arrèba çela, Abi-
-melec Erreguez, çegnac
bitartean manatçen bài-
-tiö bere poblu guciàri ez
eguitera hari gàizquiric
batere. 13. guero aberas-
-tu eta khassatua da phi-
-listindarrez çegnec khent-
^ate
-çen bàitiotç oragno bere
phutçüäc. 23 bagnan
Iaincoaren promessez segu-
-ratua içanic egoten da
Beer-sçebahn 26 non
·Erregue Abimelec egui-
-ten bàitu alientçià haré-
-quign 32 eta haren
muthillec phutçubat
çillhatçen dutela aurkhit-
-çen dute vra 34 Esauc
hartçen ditu emazteac bere
àil eta amen borondatearen
contra.*

GUERT(H)ATU içan çen bada
içatu çela gossétea herriàn
Lehembicico gosséteäz lekhora
çegna içatu bàitçen Abraha-
-nen demboran. eta Isaac
goan içan çen Abimelec
Philistindarren Erregueaga-
-na guerara.

2 ecen Eternala aguertu-
çitçáion, eta erran çioën,
ezadillala Iaütss Eiiptura:
egon adi nic erranen da-
-roädan herriàn.

3 Ibill adi herri huntan,
eta hirequign içango naüc,
eta bedincatuco aüt eta
emanen . . . .
. . . . darozquiät
hiri eta hiri ondoreari
bazter haüc guciàc, eta
confirmatuco diàt, hire
àita Abrahani eguin diò-
-dan Iuramentua.

4 eta berretuco diàt hire
ondóreä çeruetaco içarra
beçala, eta emanen çiöt-
-çat hire ondoreari baz-
-ter horiòc: eta Lurreco
naçiòne guçiac bedincatu-
-ac içango dituc hire
haçiàn.

5 çeren eta Abrahanec
obeditu bàitiò ene boçari,
^u
eta beguiratu baitit ^ ene
ordenantça, ene mana-
-menduac, ene erressolu-
-çioneac, ene leguéac.

6 Isaac bada egotu içan
çen Gueraren

7 eta lekhuco Iendeec galde-

-tu çuten orduan haren
emazteaz, ihardetssi içan
çuen ene Arreba da. eçen
beldurçen erratera, ene
emaztea da: beldurrez, .
[phentssatçen çuen] benturaz
Lekhuco jendeec hill ezna-
-çaten Rebecca dela caussa:
eçen ederra da ikhusteco.
8 eta guerthatu çen, han
çembėit dembora iragan
ondóän, Philistindarren
Erregue . . . . Abi-
(-)melec leyhotican beguira
çegóëla, eta horra, ikhussi
çuen Isaac dostatçen çela
Rebecca bere Emazteare-
-quign
9 Abimelequec beraz dėithu
çúën Isaac, eta erran çioën,
çer ere nahiden, horra, hire
emaztea duc: eta nola
erran duc, ene arreba da?
eta Isaaquec ihardetssi
çioën, ceren eta phentssatu
bȧitut, beguiratu behar
diȧt, benturaz hill ezna-
. . . . -dign hura dela caüssa
10 eta Abimelequec erran
çuen, çer eguin darocuc hic
guri hemen? pobluaren
arteco çembėit etçiter duc
hire Emaztearequign eta
hobenduri errendaraçitçer
gȧituc

11 Abimelecquec bada eguign
içan . . . . çioën ordenant-
-ça bat poblu guçiȧri, çiȯt-
-ssala, norc ere vquituco
bȧitu guiçon hori edo
horren Emáztea eztu
faltatuco hilla içátera.
12 eta Isaaquec ereindu
çuen Lur hartan eta
ediren çuen vrthe hartan
ehungarréna. eçen Eter-
-nalac bedincatu çúën.
13 guiçon hori bada berre-
-tu çen, eta bethi haündi-
-tuaz, berrétuäz çihóän
miracuilluzqui haündítu
eta berretu içatu çen
arterágno.
14 eta içatu çituen arte-
-ragno bestiȧqui çhehe
eta Larri eta *orkhȧitç*[1]
haügnitç. çegnétaz
imbidiȧ ekharri bȧitçiȯ-
-ten Philistindarrec:
15 halaco maneraz non
tapatu bȧitçituzten,
haren ȧitaren muthillec
çillhatu çitúzten phutçu
guçiȧc, haren ȧita Abra-
-hanen dembóran, eta be-
-the içan bȧitçitúzten
Lurrez.

[1] muthil.

16 Abimelecquec erran çioën
oragno Isaaqui, goan adi
gure guibélera : eçen
eguign içan àiz gu bag-
-no haguitç puçhantágo

17 Isaac bada partitu çen
handic eta gueldítu çen
Guerarco çelháieän, eta
egotu içan çen han.

18 eta Isaaquec berriz çill-
(-)hatu çituen vrphutçu-
-ac, haren àita Abraha-
-nen demboran çillhatu
çituztėnac, çegnac Phi-
-listindarrec tapatu bàitçi-
-tuzten Abraham hill
ondóän : eta dèithu içan
çituen, haren àitac dèithu
çituen çituen içen berez.

19 Isaaquen muthillec bada
çillhatu çuten çelhaÿ
hartan eta han aurkhi-
-tu çuten vr biçi phutçu
bat.

20 bagnan Guerarco Artçag-
-nec iharduqui çuten Isaa-
-quen Artçagnequign,
çiòtssatela, vra guréä da;
hargatic dèithu içan çuen
phutçuären içéna Hesek,
çeren eta iharduqui bàitçu-
-ten harequign.

21 ondoan çillhatu içan
çuten bertçe phutçu bat
çegna çela caüssa
. . . . ere ihardu-
-qui bàitçúten : hargatic
içan çuen haren içéna,
Sitnah.

22 ordúän aldaratu çen
handican, eta çillhatu
çuen bertçe phutçubat,
çegna çela caussa ezpài-
-tçuten iharduqui : harga-
-tic dèithu içan çuen
horren içéna Rehoboth,
çiòtssala, oraÿ Eterna-
-lac Largóän eçárri gài-
-tuenaz gueroz, berrétuco
guero herri huntan.

23 eta handic igan içan
çen Beer-sçebahra.

24 eta Eternala aguertu
çitçaion gaü hartan
beréan eta erran çúën,
hire àita Abrahanen
Iaincoa naüc ni, eztu-
-ala beldurric : eçen hire-
-quin naüc, eta bedinca-
-tuco aüt, eta berretuco
diät hire ondóreä Abra-
-ham ene çerbitçariaren
amoreagatic.

25 han beraz eguign
içan çuen aldarebat,

eta

eta inbocatu çuen Eternala-
-ren içéna, eta hedatu çituen
han bere tabernácleac : eta
Isaaquen Muthillec çillhátu
çuten han phutçubat.

26 eta Abimelec ethórri
içan çen harengana
guerartic, eta Ahusath ha-
-ren adisqúidėà, eta Picol
haren armadaco buruçáguià.

27 bagnan Isaaquec erran
çiòten, çer arraçogn dela
caüssa heldu çaréte ene-
-gana, ikhussiric higuint-
-çen naüçuëla, eta egorri
naüçuela çuen guibélera ?

28 eta ihardetssi içan çuten,
clarqui ikhussi diàgu Eter-
-nala hirequin çela : eta
erran diàgu, içan bedi or*o*y
Iuramentua madariçiòne-
-arequign gure artean,
erran nahida, gure eta
hire artéän : eta eguin
deçagun aliéntçià hiré-
-quign

‸ric
29 gàizqui ‸ eguiten baldim-
-badarócuc hala nola
guc hi vquitu ezaügun
beçala eta nola ezpàita-
-roagu eguign . . . . vngui(-)
-ric bàiçen eta egorri bahaü-
-gu baquéän : hi oray Eter-
-nalaz bedincátua.

30 eguin çiòten bada ban-
-quetbat, eta Ian eta edan
çuten.

31 eta Iàiqui içan çiren
göiz göiçétic, eta Iura-
-mentu eguin çiòten
batac bertçeäri. guero
Isaaquec bidaldu çitúën,
eta goan çiren harenga-
-nic baquéän.

32 guerthatu çen egun
hartan beréän, Isaaquen
muthillac ethorri çirela
eta erran çiòtçatela ber-
-riàc çillhatu içan çuten
phutçu hartaz, erraten
çiòtela, aurkhitu diàgu
vra

33 eta dèithu içan çuen
Sçibha. horrengatic
hiriaren içéna içan da
Beer-sçebah . . . . . .
gaürco egun arteragno.

34 Esauc bada berrogoy
vrtheren adignean
çituen
hartu . . . . . emaztet-
-çat Iudith Beeri
Hetiendarraren Alaba
eta Basmath Elon
Hetiendarraren Alaba :

35 çegnac içatu bàitçit-

-çàizcóten Izpirituco
khiratss Isaaqui eta
Rebeccari

HOGOYETA ÇAZPIGARREN
CAPITÚLUA.

*Isaaquec iadan çahartu eta
bedincatu nahi du Esaü, eta
egortçen du Ihiçira, aloga
diòçontçat çerbèit bere goga-
-raco Ianhari* 5 *bagnan
Esaü Larréän den bitárleän,
Iacob desguissatçen da bere
amaren contsseilluaren ara-
-bera eta ekhartçen diòtça
Isaac bere àitari Rebeccac
alogaturicaco Ianhàriàc.*
. . 23 *hargatic eztu
eçagutçen Isaaquec Iacob
eta bedincatçen du* 30.
*Esauc ihiçitic bihurtu eta
galdetçen du bedincátuä
içatera Isaaquez* 33 *çeg-
-nac bitártean ossóqui es-
-pantaturic confirmatçen
bàitu Iacobi emanicaco
Benediccióneä* 38 *eta
vquitua içanic Esauren
deÿhadar eta nigarrez
ematen bàitio oragno
çembèit benediccióne* 41
*Rebeccac contsseillu ema-
-ten diò Iacobi erreti-
(-)ratçera Paddan-Ara-
(-)mera, çeren eta Esauc
erressolitu bàitccäën ha-
-ren hiltçéra.*

ETA guerthatu içan çen
Isaaquec, çahartu içan
çen orduan eta beguiàc
gòibeldu çitçàizconean,
halaco maneraz non
ezpàitçuen deüssere ikhus-
-ten, dèithu çuela Esau
bere seme lehen sorthúä,
eta erran çiòèla, ene Sém-
-eä, eta ihardetssi çiòèla,
huna ni.

2 hala erran çuen, horra,
oray çahar eguin naüc,
etçeäquiàt ene heriòtçe-
-co eguna

3 oraÿ bada othòizten
aüt, hartçàtcic hire
errementac, hire flet-
-çhatóquià, eta hire bales-
-ta, eta oha Larrétara
eta atçeman dièçadac
ihiçíquià

4 eta aloga diètçaquidac
ene guztuco Ianhariac
ene gogara diren beçaláco-
-ac: eta ekhar diètçaquidac
eta Ian . . . . deçadan
ene Arimac bedinca açan-

-tçat ni hill bagno lehen

5 eta Rebeccac aditçen çuën,
Isaac bere seme Esauri
mintço çitçaion bitárteän:
Esau bada goan çen Larréra
ihiçiquià atçeman eta ekhar-
-tçera.

6 Rebecca beraz mintçatu
çitçaion . . . . Iacob
bere semeari, çiòtssála,
horra aditu diàt mintçat-
-çen hire àita Esau hire
anaiari, diòtssála,

7 Ekhar dièçadac ihiçiquià,
eta aloga diètçaquidaco ene
gogaraco Ianháriàc, eta
hetaric Ianen diàt: guero
bedincatuco aüt Eternala-
-ren àitçignean hill bagno
lehen

8 oray bada, Ene Sémeä,
obedió diòcoc ene hitça-
-ri manatçen daroädan
gàùçan.

9 oha oraÿ arditéguira
eta han har diètçaquidac .
bi bigthirign on ahunt-
-çen artétican, eta
alogatuco . . . . çiotçat
hire àitari bere gogara-
-co Ianháriàc . . . . .
çale den beçalácoac,

10 eta eramanen diòtçac
hire àitari, eta Ianen dic,
bedinca açantçat hill
bagno lehen.

11 eta Iacobec ihardetssi
çiòèn Rebecca . . . bere
Amari, horra, Esau ene
Anaia . . . . guiçon
Illetss dun bagnan ni
naün
guiçon Ille gabea . . . . .

12 bentúraz ene àitac
niaün
vquituco . . . eta . . .
niaün
iduquico . . . . engana-
-Laribatentçat eta era-
dignat
(-)kharrico . . . . . ene gagne-
-ra madariçiònea eta
ez benediçiónëä:

13 eta bere Amac erran
çioën, Ene sémeä, hire
madariçionea içan dadil-
-llala ene gágneän:
solament obedió diòçoc
ene hitçari eta oha har
dièçadac erran daroada-
-na.

14 goäntçen bada, eta hartu
çituen
içan . . . . eta ekharri
^tçan
çio ^ . . . bere amari, eta
haren amac aphaindu
çituen guztuco Ianhá-
-riàc nola ere çale bàit-
-çen haren àita eta
hala.

15 guero Rebeccac hartu
çituen Esau bere Seme

Lehen sorthuaren tresna-
-ric ederrenac . . . .
berequign etçhéan çitu-
-enac, eta hetaz bezti-
-tu çúën Iacob bere seme
ondócoä.

16 eta estali citúën ahu-
-ntçen arteticaco bigthi-
-rin Larruz haren escúäc
eta lepho alde illeric gabe
çena

17 eta eman çitúen Iacob
bere Semearen escúän
guztuco janhari hec, eta
alogatu içan cuen oguiä.

18 ethorri çen bada bere
àita gana, eta erran
çioën, ene Aïta, çegnac
ihardetssi bäitçuen, huna
ni: nor äiz hi ene
Sémeä?

19 eta Iacobec erran çioën
bere . . . . äitari
ni naüc Esau hire Seme
lehen sorthúa: eguin
diät nola ere hic niri
erran bäiharótan eta
hala. Iäiqui adi othöiz-
-ten aüt, eta Iar adi *eta*
eta Iançac ene ihiçi-
-quitic, hire arimac
benedica naçántçat

20 eta Isaaquec erran
çioën bere semeäri çer
da haü, horren Laster
ediren içan ahal dúän,
ene semea? eta erran
çuen, hire Iainco Eter-
haü
-nalac eguin dic . . . .
incuntratu içan den
ene äitçígneän

21 eta Isaaquec erran
çioën Iacobi, ene Sémea
hurbill adi, othoizten
aüt, eta vquituco aüt
Iaquiteco, ea hi äiçen
ene seme Esau bera, edo
ez

22 Iacob bada hurbildu
çen bere äita Isaaquen-
-gana, çegnac vquitu
bäitçúen: guero erran
çuen, boça haü Iacoben
boça da: bagnan escu
hauc Esauren escúäc
dire.

23 eta etçúën eçágutu eçen
haren escuac illetssuac
çiren haren anaia Esau-
-ren escuac beçala: hala-
-co maneraz non bedin-
-catu bäitçuen

24 erran çuen bada, hi
äiz ene seme Esau bera?
ihardetssi çuen, ni naüc
húra.

25 erran çioën oragno,
hurbill dièçadac Ianhá-
-rià, eta jan deçadan
ene semearen ihiçiqui-
-tic, ene arimac bedin-
-ca açantçat, eta hurbil-
(-)du içan çuen, eta Ian
çuen. arnóä ere ekhar-
-ri çioën, eta edan çúën.

26 guero Isaac bere àitac
erran çioën, hurbill adi,
othóizten aüt, eta
mussu emadac, Ene
sémeä.

27 eta hurbildu içan çen,
eta mussu eman çioën.
eta Isaaquec sentitu
çuen haren tresnen
vrrigna
. . . . . . eta bedincatu
çuen, erraten çuela,
horra, ene semearen
vrrigna, Eternalac
bedincatu duen Larrea-
-ren vrrigna beçala

28 Iaincoac bada eman
dièçaala çeruetaco ihin-
-tçétic, eta Lurreco gui-
-çenetic, ogui bihi franco
eta arnóric hobérena

29 Pobluec çerbitça açáte-
-la, eta naçióneac Iar
dàitéçela ahúspez hire
àitçignean. ican adi
naüssi hire anaien
gagnéän, eta hire amá-
-ren semeac Iar dàitéçela
ahuspez hire aitçigne-
tu-
-nean. hi madarica . . .
-co aüéna madaricá . . . .
bedi, eta hi bedincatuco
aüena, bedinca . . . bedi.

30 eta guerthatu çen
Isaaquec akhabatu çuen
beçain sarri Iacoben
^nola
bedincátçea, eta ^ solament
Iacob ilkhitçen bàitçen
bere àita Isaaquen àit-
-çignetican, haren Ana-
-ia Esaü bihurtu içan
çela . . . . . bere ihi-
-çitic.

31 çegnac ere aphàin-
(-)du bàitçituën guztu-
-co Ianháriàc, eta ekhar-
-ri bàitçiòtçan bere
àitari eta erran bàit-
-çioën, ene àita Iàiqui
bedi, eta Ian beça bere
semearen ihiçiquitic,
hire arimac bedinca
naçántçat

32 eta Isaac bere àitac
erran çioën, nor àiz

hi? eta erran çuen, hire
sémeä naüc, hire seme
lehen sorthúä Esau.

33 eta Isaac sessítuä
içatu cen bere bàithan
miracuilluzco mobimen-
-du haündi batez: eta
erran çuen, çèin da eta
non da bada ihĭzquià
atçeman duen . . . eta
ekharri darotan hura,
eta Ian diàt guçiètári-
-can hi ethorri bagno
lehen: eta . . . . hagna
bedincatu diàt, harga-
-tican ere içango duc
bedincátua?

34 eta Esauc aditu çituen
beçain sarri bere àitaren
hitçac, eguin çuen harri-
-garrizco deyhadar handi
èta minbat. guero erran
çioën bere àitari, bedinca
naçac, ni ere haign vngui,
ene Aĭta

35 bagnan erran çúën,
hire anaja ethorri duc
tromperiàz eta eraman-
(-)dic hire benediçionea.

36 eta Esauc erran çuen,
eztute vngui dèithu içatu
haren içéna Iacob? eçen
Iadan azpiratu içan . . .
niaüc
bi aldiz. eramandic ene
primutassun çuçéna, eta
horra, oray, eramandic
ene benediçiòneä. guero
erran çúën, eztarotac
guardatu benediçiòneric?

37 eta Isaaquec ihardetssi
içan . . . çioën Esauri,
çiòtssala, horra, eçarri
diàt hágna naüssi hire
gagnean, eta eman içan
çiòtçat bere anaia guçiàc
muthiltçat: eta guarni-
-tu diàt oguiz eta arnoric
hoberenez. eta çer eguig-
-nen daroat bada nic, ene
sémeä?

38 eta Esauc erran çioën
bere àitari, eztuc bene-
(-)diciònebat bàicen, ene
Aĭta? bedinca naçac ni,
ni ere haign vngui, ene
àita. eta Esauc bere boça
goratçen çuela, nigar
eguin çúen.

39 eta Isaac haren àitac
ihardetssi çúen, erraten
çioëla, horra, hire egòit-
-ça içango duc lurreco
guiçéneän, eta cerugag-
-netaco ihintçan

40 eta biçico àiz hire ezpá-
-taz, eta çerbitçatuco
duc hire Anaja: bagnan
guerthatuco duc naüssi
eguign eta porroscatuco

duäla

düála haren vztárrià
hire lepho gagnétic.
41 eta Esauc higuindu içan
çuen Jacob bere àita . . .
. . . .
bedincatu çuen . . . . . .
benediciònea çela caüssa:
eta erran çuen bere bài-
-than, ene Aitaren dolu
egunac hurbiltçen dire:
orduan hillen dut Iacob
ene Anaja
42 eta salatu çiòtçaten
Rebeccari Esau bere seme
lehen sorthuaren perpaüss-
-ac eta egorri çuen dèitçera
Iacob bere seme ondócoä eta
erran çioën, horra, Esau
hire anaja contssolatçen
duc hitaz hillen aüéla.
43 oray bada, ene sémeä,
obedi diòçoc ene hitçari.
altçha adi, eta eguic ihessi
Caranera Laban ene Ana-
-iagána:
44 eta egon adi haréquign
çembèit demboraz, hire
anajaren fulià iragan
dadign arterágno:
45 eta haren colera hire-
-ganic aldara dadign arte-
-ragno eta eguin diòtçá-
-an gaüçac ahanç da-
-quizcon arterágno. guero
bidalduco diàt hi erreti-
-rátçera handic. çergatic
gabétuco nintéque çuez bièz
egun batez?
46 eta Rebecac erran çioën
Isaaqui, vnhatu naüc
biçitçen Ema Hetièndar
haüc direla caüssa. Iacobec
hartcen baldimbadu emaz-
-tétçat Hetiendar haütá-
-ric, herri huntaco huna-
-co nescátçha haüc diren
beçála, çertaco baliàtçen
çàit biçià.

HOGOYETA ÇORTÇIGÁRREN CAPI-
-TÚLUÄ.

Isaaquec egortçen du Iacob
Paddan-aramara han
hartçéra emázteä eta be-
-dincatçen du 6 *hori Esauc*
ikhussi eta, bere bertce
emazteez lekhóra hartçen
du emázteìçat Ismaelen
Alaba. 10 *Iacob contssola-*
-tua da eta borthíztua
bidéän çurubiären bissiò-
-neaz, cegnaren buruan
çegoela Iaincoac erreberrit-
-çen bàitiotça haren àiteÿ
eguignicaco proméssac. 16
hargatic bere ecagutçaren
segnaletçat çhaniatçendu
lekhuaren içéna, dèitçen
duela Beth-el eta eguiten
diò botu bat Iaincoari.

ISAAQUEC bada dèithu içan

çuen Iacob, eta bedincatu
çuen, eta manatu çuen,
çiòtssála, eztuc hartuco emaz-
-tetçat canaango nescátçhen
artétican. . . . .
2 Iàiqui adi, oha Paddan-
(-)Aramara Bethuel hire
amaren àitaren etçhéra,
eta handic hartçat hiretçat
emaztetçat Laban hire
amaren Anaiaren alabeta-
-ric.
3 eta Iainco borthitç guçiz
puçhantac bedinca açála
eta berretaraçi, eta haüg-
-nitç eguign açála, eguign
adintçat poblu bildúma.
4 eta eman dièçaála Abra-
(-)hanen benedicióneä, hiri,
eta hire ondoreari hire-
-quign, ardiètss deçaántçat
primutassuntçat hiri
arrotç içatu àiçéna, Iain-
-coac Abrahani eman dioë-
-na.
5 Isaaquec bada egorri çuen
Iacob, çegna goan içan
bàitçen Paddan-Aramara,
Laban Bethuel Aramiend-
-arraren semeagana, Rebec-
-ca, Iacob eta Esauren ama-
-ren anaiagana.
6 eta Esauc ikhussi çúën
Isaaquec bedincatu çuela
Iacob, eta bidaldu çuela
Paddan-Aramara handic
har çeçántçat emázteä
beretçat: eta manatu
çuela, bedincatçen çuéneän,
çiòtssála, ezteçaala har
emázteä canaango nes-
-catçhen artétican:
7 eta Iacobec obeditu çitue-
(-n) bere àita eta bere ama,
eta goan içan çela Pad-
-dan-Aramara.
8 Esauc beraz ikhussirican
Canaango nescátçhac des-
-agradatçen çitçàizcola
Isaac haren àitari,
9 goan içan çen Ismaelgana,
eta hartu çuen emaztet-
-çat [bere bertçe emazteez
lekhora] mahalath, Isma-
-el Abrahanen semearen
Alaba, nebaiothen Arréba.
10 Iacob bada partitu çen
Beer-scebahtic eta goan
içan çen Caranara.
11 eta incuntrátu içan çen
lekhu báteän, non ira-
(-)gan gaba, çeren eta iguz-
-quià estali bàitçen. hartu
. . . . çuen bada
Lekhuco harriètáric eta
hetaz eguign içan çuen
bere buhúrquià, eta lo
eguin çuen lekhu har-
-tan.
12 orduan eguin çuen
ametss, eta horra

çurubibat

çurubibat phaussatua çen
Lurraren gagnean, eta ha-
-ren buruac vquitçen çuen
çeruetaragno, eta horra,
Iaincoaren àingueruac iga-
-ten eta Iaüsten çiren
hartaric
13 eta horra, Eternala ha-
-ren gagnéän çegóën, eta
erran çuen, ni naüc Eter-
-nala, hire àita Abraha-
-nen Iaincóä eta Isaa-
-quen Iaincóä, emanen
daróät hi Lo atçan lúrra,
hiri eta hire ondoreari.
14 eta hire ondorea içanen
duc Lurreco herraütssa
beçala, eta hedatuco àiz
occidentera, eta orientera,
eta Septentrionera, eta
eguberdira, eta Lurreco
arraça guçiàc bedincátu-
-ac içango dituc hitan eta
hire haçiàn
15 eta horra, hiréquin naüc,
eta beguirátuco aüt no-
-rat ere goango bahàiz
eta han: eta bihurrara-
-çico aüt herri huntárat.
eçen ez aüt vtçico non
eztaroadan eguign erran
daroadána.
16 eta Iacob iratçarri iça-
-tu çen ordúän bere lota-
-ric, erran çúën, eguiàz,
Eternala lekhu huntan
da, eta ezneäquièn deüss-
-ere
17 eta beldurtu çen eta
erran çuen, ala lekhu
hau harrigárrià bàita!
ezta hemen Iaincoaren
etçhéa bàiçen, eta hemen
da çeruetaco athéä.
18 eta Iacob iàiqui çen
gòiz gòiçétic eta hartu
içan . . . çúën harri bere
buhúrquià eguign içan
çuena eta alogatu çuen
segnáletçat, eta issúri
içan çuen olioä haren
buruären gagnera
19 eta dèithu çúën lekhu
haren içéna Beth-el:
nola ere lehenago her-
-riàc içéna Luz içatu
bàitçuen eta hala.
20 eta Iacobec eguin içan
çuen botubat, çiòtssála,
Iaincoa enéquin baldim-
-bada, eta beguiratçen
baldimbanaü eguiten
dudan bijajan, eta ema-
-ten baldimbadarot oguià
jateco, eta trésnac bez-
-titçeco
21 eta bihur . . . . banadi

baquéän ene àitaren et-
-çhéra : eguiàz Eternala
içanentçat Iainco.
22 eta hunáco harri . . .
segnáletçat alogatu du-
^haü
-dan, ^ içanen da Iaincoa-
-ren etçhéä : eta hic
niri emango darozquida-
-can gàüça guçiètaric
emanen daroät ossoqui
detçhúma

HOGOYETA BEDERATÇIGARREN CAPITÚLUÄ

Iacob Paddan-Aramara et-
-horri eta erreçibitua da
Labanen Etçhéän, 15 *eta*
çerbitçatçen du çazpi vr-
-thez içatecótçat Rachel
haren Alaba emáztetçat
21 *guero eztáyac eguiten*
diren ordúän, Lea eçarri
içatu eta arratssaldean
Raçhelen lekhúän, assuiet-
-itçen da oragno bertçe çaz-
-pi urthetaco çerbitçu^ . . . ^ra
Raçhel ere içatécotçat,
28. *çegnaren eztayac*
çelebratçen bàilitu bizqui-
-tartean berehala Learen
eztayen ondoan. 30 *Raçhel*
màitatua da Lea bagno
guehiägo, agorra da,
bagnac Leac eguiten
Laür haür Iacobi.

IACOB bada Lothu çitçaion
bideäri, eta goan ican çen
orientárren herrira :
2 eta beguiratu çuen, eta
horra, phutçubat Larre
báteän, eta han béreän
hirur ardi tropéla phu-
-tçu ondóän çeüdeçénac :
eçen phutçu hartan
edaraten çitúzten arth-
-áldeac, eta baçen harri
haündibat phutçuären
çintçúrreän
3 eta arthalde guçiàc hau
bildu eta, khentçen çu-
-ten harrià phutçuaren
çintçur gagnetic, eta
edaraten çituzten ar-
-tháldeäc : guero eçart-
-çen çuten harrià bere
lekhuän phutçuären
çintçur gágnean
4 eta Iacobec erran çiòten,
ene Anajac, non góäc
çaréte ? eta ihardetssi
çuten, Carango gare
5 eta erran içan çiòten
eztúçuë eçagutcen Laban

Laban
Nacorren sémeä? eta
ihardetssi çuten, eçagut-
-çen dugu.

6 erran çiòten . . . .
. . . .
vngui
. . . . . dago? ihardetssi
çiòten, vngui dago: eta
horra, Raçhel haren ala-
-ba, çegna heldu bàita
arthaldeärequign.

7 eta erran çuen, horra,
egun çabala da oragno,
ezta arthàldea erretirat-
-çeco dembóra: edara . .
çatçúë arthàldeä̃c, eta
goanaraz bazcátçera.

8 ihardétssi içan çuten,
eçign ahal guigneçáque,
arthalde guçiàc biribillca
dàiteçen arterágno eta
khen deçaten artéan har-
-rià phutcúären çintçur
gagnetican, eta edara . .
detçagun artean arthál-
-deäc.

9 eta nola oragno mintço
bàitçen hequièquign,
Rachel ethorri içan çen
bere àitaren arthaldeäre-
-quign: eçen artçágna
çen hagna.

10 eta guerthatu içan çen,
Iacobec ikhussi çuen
beçain sarri Raçhel . . . .
Laban
bere amaren Anaiaren
alába eta Laban bere
amaren Anaiaren ar-
-thàldea, hurbildu içan
çen eta khendu çuen
harrià phutçúären çint-
-çur gagnétic eta edara-
-tu çúën Laban bere
amaren anajaren ar-
-thàldeä

11 eta Iacobec mussu eman
çioën Racheli, eta bere
boça goratçen çuela ni-
-gar eguin cuen

12 eta Iacobec declaratu
çioën Racheli, haren
àitaren anaia çela, eta
Rebeccaren sémeä çela:
eta Laster eguign içan
çuen, eta erran çioën
bere àitari.

13 eta guerthatu çen La-
-banec aditu çituen be-
-çain sarri bere Arre-
-baren semearen berriàc,
Laster eguin cuela haren
aitçignera, eta bessarcá-
-tu çuela eta eman çioë-
-la mussu, eta erakharri
çuéla bere etçhéra: eta
condatu çiòtçan Labani
gauça horiòc guciàc.

14 eta Labanec erran
çioën, eguiàzqui ene

heçúrra eta haraguià àiz:
eta egotu içan çen hare-
quign illhabéthebat
ossóqui.

15 Labanec erran çioen
oragno Iacobi, çerbit-
-çatuco naüc dohágnic,
çeren àiçen ene Anaia?
declara dièçadac çer iça-
(-)nen den hire sarià.

16 Labanec bada baçituen
bi alaba: çaharrenaren
içena çen Lea: eta
gazteenaren içena Ra-
-çhel.

17 bagnan leac beguiàc
mimbera çituen, eta (Raçhel)
gorphutç tháillu ederbat
çuen eta ederra çen ikhus-
-teco.

18 eta Iacobec màite çuen
Raçhel, hargátic erran
çuen, çerbitçatuco aüt
çazpi vrthez Rachel
hire alaba gazteenaren
amoreagatic.

19 eta Labanec ihardetssi
çuen, hobeago duc hiri
eman dièçadaan hagna
eçen ez bertçe guiçon
bati ematen banió: egon
adi enequign.

20 Iacobec bada çerbitçatu
çuen çazpi vrthez
Rachelentçat, çegnac
iduritu bàitçitcáizcon
çembèit egun guti beça-
-la, çeren màite bàitçú-
-en.

21 eta Iacobec erran çiòèn
Labani, eman dièçadac
ene Emázteä: eçen ene
dembora akhabatu duc,
harengana nohántçat.

22 Labanec bada biribill-
-catu çitúën lekhuco jen-
-de guçiàc, eta eguin çuen
banquet bat.

23 bagnan arratssa ethor-
-ri çen orduan, hartu
bere
çuen Lea . . . . Alaba,
eta ekharri çioën Iacobi,
çegna ethorri bàitçen
harengana

24 eta Labanec eman
çioën Zilpa bere nes-
-cátoä Lea bere ala-
(-)bari nescatótçat.

25 bagnan gòiça ethorri
içan çen ordúän, horra,
Lea çen: eta Iacobec
erran çioën Labani,
çer eguin darótac?
eztut çerbitçatu hire
etçhéan Rachelèntçat?
eta cergatic engana-
-tu naüc?

26 Labanec ihardetssi
çuen, eztute horrela
eguiten lekhu huntan,
ematea gazteéna ça-
(-)harrenáren àitçi'gneän

27 akhaba çac hunen
astéà, eta emanen da-
-roägu . . . . húra ere
ene etçhéän oragno eg-
-uingo dúän çerbitçua-
-réntçat bertçe çazpi
vrthez.

28 Iacobec beraz eguin
hala, eta akhabatu
çuen Learen astéa,
guero Labanec eman
çioën Iacobi Emaztet-
-çat Raçhel bere alaba
ere.

29 eta Labanec eman
çioën Bilha bere nes-
-cátoä, Raçhel bere
Alabari nescatótçat.

30 Ethorri çen bada Ra-
-çhelengana ere, eta
màitatu içan çuen gue-
-hiàgo Rachel eçen ez
Lea: eta çerbitçatu çuen
oragno haren etçhéän
bertçe *c*azpi vrthez

31 Eternalac ikhussiric
higuindua çéla Lea,
idéqui i*c*an haren Ema-
-sábela, bagnan Rachel
agor çen.

32 eta Leac contçebitu çuen
eta eguign içan çuen . . .
. . . semebat, eta dèithu
haren içéna Ruben.
eçen erran çuen, çeren
Eternalac beguiratu
bàitiò ene aflicçioneari,
hargatican oray ere
maitatuco naü ene
senhárrac

33 berriz contçebitu içan
çuen . . . . . ., eta eguin
çuen semebat, eta erran
çuen, çeren eta Eternalac
entçun bàitu higuin-
-dua nintçéla, eman
içan darot haü ere: eta
dèithu çuen horren içéna
Simeon

34 eta contçebitu çuen
oragno eta eguin çuen
semebat, eta erran çúën,
oràingo aldiàn bada
ene senharra egongo da
enequign Iuntáturic:
eçen eguin diòtçat hi-
-rur seme: hargatican
dèithu içan çuten haren
içena Leui

35 oragno guehiàgo cont-
-çebitu çúën eta eguin
çuen semebat eta erran
çuen, aldi huntan Lau-

Laüdatuco dut nic Eterna-
-la. hargatican dèithu
çuen haren içéna Iuda:
. . . . guero gueldîtu çen
haür eguitetic.

HOGOY ETA HAMARGARREN
CAPITÚLUA.

*Rachelec agórra içanez
ematen diö bere nescátoä
Iacobi emáztetçat çegna-
-rengánic içáten bàititu
bi seme. 9 Leac orobat
eguiten du, çegnareng(a)nic
içaten bàititu bi seme eta
alaba bat, 22 eta Rache-
-lenganic semebat. 25 hala
bere çerbitçu dembora akha-
-batu eta, escatçen diö cun-
-jita Labani handic Cana-
-ango herrira bihúrtçeco: 34
bagnan gueldituric Laba-
-nec eguiten dioën promessa
dela caüssa, emanen dio-
-tçala
. . . . . bere saritçat ardi-
-ac eta ahúntçac mercatu-
-ac ethorrico litezquénac
. . . . çhoillqui
colore batetaco çirenetáric
eguiten da harrigarri abé-
-ratss.*

ORDÚÄN Rachelec ikhus-
-siric etçiòela eguiten
haürric Iacobi Ielos-
-cor içatu çen bere
àizpa Leaz; eta erran
çioën Iacobi, eman
diètçaquidac haürrac,
bertçela hilla naüc.

2 horrengatic hassarra-
-tu içan çen Iacob Ra-
-chelen contra, eta erran
çuen, Iaincoaren le-
-khúän nàiz ni, çeg-
-nac debecatu bàitáron
sabeleco frùitúä.

3 eta erran çúën, hórra
Bilha ene nescátoä,
athor horrengana, eta
haürra eguignen dic
ene belhaünen gágne-
-an, eta içanen diàt
casta haren bidez.

4 eman çioën bada bilha
bere nescátoä emaz-
-tetçat, eta Iacob ethor-
-ri içan çen harengana:

5 çegnac contcebitu bài-
-tçúën eta eguign . . .
semebat Iacobi.

6 eta Raçhelec erran
çúën, Iaincoac juiatu
içan du enétçat, eta
entçun içan du ene
boça ere, eta eman

darot semebat: hargatic
dėithu içan çuen haren içé-
na, Dan.

7 guero Bilha Rachelen
nescátoac contcebitu
çuen oragno, eta eguin
cioën bigarren semebat
Iacobi.

8 eta Rachelec erran cuen,
. . . . çhóill vngui
guducatu içan nàiz ene
àizpáren contra, hargá-
-tican içatu ere dut nic
bitóriá: eta dėithu içan
çuen haren içéna, Neph-
-thali.

9 Leac beraz ikhussirican
guelditu çela haür egui-
-tetic, hartu içan çuen
Zilpa bere nescátoä eta
eman çiòen Iacobi emaz-
-tetçat.

10 eta . . . .
Zilpa . . . . Learen
nescátoac eguin çioën
semebat Iacobi.

11 eta Leac erran çuen,
tropela ethorri da, eta
dėithu çuen haren içéna,
Gad.

12 berriz Zilpa, Learen
nescátoäc, eguin çioën
bigarren semebat Iacobi

13 eta Leac erran çúen,
hori da ni dohatssu egui-
-teco. eçen nescátçhec
ni erraüngo naüte
dohátssu: eta dėithu
içan çuen haren içéna,
asçer.

14 eta Ruben góän içan
çen ogui bil demboran,
eta aurkhitu çituen
mandragorac Larréan
eta ekharri içan çiotçan
Lea bere Amari. eta
Raçhelec erran çiòen
Leari, eman . . . . .
dièçadan, othòizten aüt,
hire semearen mandra-
. . . . -gorétaric.

15 eta ihardetssi çioën,
gaüça gutiá da hic
niri eraman içan da-
-rotanála neüre sen-
-hárra, ...
. . . . ene semearen
mandragorac ere era-
(-)maten ezpaldimbada-
-rozquidan? eta Rache-
-lec erran çuen, lo eguin
beça bada gaürco gabaz
hirequign, hire semea-
-ren mandragorengatic.

16 eta Iacob bihurtu
içan çen orduan Larre-
-tic arrátsseän, Lea

Ilkhi çitçáion àitçignera,
eta erran çioën, ethorrico
àiz ene gana: eçen guel-
-ditu aüt mercatúria eguig-
-nican ene semearen man-
-dragorentçat: eta harequin
Lo eguign içan çuen gaü
hartan.

17 eta Iaincoac entçun içan
çuen Lea, eta contçébitu
çuen, eta eguin çioën
Iacobi bortçgárren sem-
-ébat

18 eta erran çuen, Iaincoac
eman darot ene golárdoä,
ceren eta eman bàitiòt
ene nescátoa Neüre sen-
-harrari, eta dèithu içan
çuen haren icéna; Issacar.

19 eta Leac contçebitu çuen
oragno eta eguin çioën
seygarren semébat Iacobi

20 eta Leac erran içan çúën,
Iaincoac eman darot dote
on batetarican: . . . . . .
. . . oraingo aldiàn, ene
senharrac hantatuco naü:
ecen eguin diòtçat Seÿ
haür, eta dèithu cuen
haren içéna, Zabulon.

21 ondoan guero erdi içan
çen Alaba batez, eta deÿ(-)
-thu çuen haren içéna,
Dina.

22 eta Iaincóa orhòitu
içan çen Rachelez, eta
Iaincoac hagna entçu-
-nic idequi çioen bere
Emasabéla.

23 orduan contçebitu içan
çúën, eta erdi içatu çen
semebatez eta erran çúën,
Iaincoac khendu *du* ene
Làidóä

24 eta dèithu çuen haren
içéna Iosep, erraten
çuela, Eternalac ematen
darot bertçe semebat.

25 eta guerthatu içan
çen, nola Rachel .
erdi içatu bàitçen Io-
-sepez, Iacobec erran
çioëla Labani, egor
naçac, eta bihurtuco
naüc hemendic ene
lekhúra eta ene herrira.

26 eman diètçáquidac ene
Emázteäc eta ene
haürrac çegnen amo-
-reacgatic çerbitçatu içan
bàihaüt, eta goango naüc:
eçen badaquic çer çer-
-bitçuz cerbitçatu aü-
-dan.

27 eta Labanec ihard-
-etssi çiòen, adi çac,
othòizten aüt, ediren

ediren baldimbadut gracia
hire àitçígnèàn. ikhussi
diàt, Eternalac bedincatu
nauëla hi àiçela caüssa.

28 erran ciòen oragno, decla-
-ra çac, obligatua içango
natçàican sarià, eta
emango daróät.

29 eta ihardetssi çioën, bada-
-quic nola çerbitçatu aüd-
-an eta nolaco eguign içan
den hire abrebestiáquià ene-
-quign

30 eçen hic vēna ni ethorri
bagno lehen gaüça gutià
çúän, bagnan berretu içatu
duc hambatenaz eta guehià-
-goz, eta Eternalac bedincatu
içatu aü ene ethórtçeän:
eta oraÿ nòiz eguingo dut
nic çerbèit gaüça neüre etçhe-
-cotçat ere?

31 eta Labanec erran çiòen,
çer emanen dároät? eta
Iacobec ihardetssi çuen:
eztárotac emanen deüssere:
eguin nahi baldimbadarótac
haü, oragno bazkeraguin-
-go ditiàt hire arthàldeäc
eta beguiratuco tiàt

32 iragan nadign gaür hire
arthaldeen artean, eta eman
betçáte apárteän ardi pico-
-tatu eta nothatu guçiàc: eta
bildotssen artéco gorricara
guçiàc: orobat ahuntçen
arteco nothatuac eta pico-
-tátuäc: eta hori içango
duc ene sarià.

33 eta hemendic àitcígnera
ene Iusticia içango duc
lekhuco enetçat: eçen ethor-
-rico àitçignean ene golar-
-doaren gagnera hire pressen-
-tçiàn, ahuntçen artean
picotátuac edo nothátuac eta
bildotssen artéan gorrícara
içango eztiren guçíàc
içanen dire idúquiàc ohòin-
-queriàtçat, aurkhitçen
baldimbadire ene bàithan

34 ordúän Labanec erran
çuen, vngui duc: nahi
diàt: içan bedi nola ere
erran bàituc eta hala.

35 eta egun hartan, apar-
(-)tatu içan çituën akher
mercatu eta picotatuac eta
ahuntç picotatu eta notha-
-tu guçiàc, çhuri non ere
bàitçiren guçiàc, eta bil-
-dotssen artéän gorricara
çiren guçiàc: guero eçarri
bere
çitúën . . . . . semeen escúen
artéän.

36 eta eman çuen hirur
egunen bidea bere eta

Iacoben artéän eta Iacobec
bazcaraçitçen çitúen Laba-
-nen gagneraco artháldeäc.
37 bagnan Iacobec hartu çi-
-tuen[1]
eta gaztagn ondo
. . . çhigor frescóäc, eta
pelatu çituen açal çhuriäc,
aguertçen çuéla çhigorretan
çen çhuriä.
38 eta eçarri citúën çhigor
pelatu çituénac, arthalde-
-en äitçignean, edateco
vrasketan, non edatera
ethortçen bäitçiren ardiäc
eta sartçen çiren beróän
ethortçen ciren orduan
edátera.
39 ardiäc bada berotçen çi-
-ren çhigórrac . . . .
ikhústeän, hargatic egui-
-ten çituzten ardi mercatu,
picotatu, eta nothátuäc.
40 eta Iacobec errepartitu
çitúën bildótssac eta eguin
çuen Labanen arthaldeco
ardiëc içan çetçáten bistan
mercaturicaco ardiäc eta
gorricara çiren guçiäc: eta
eçarri çitúën apártean,
eta etçituen eçarri Laba-
-nen arthaldeen ondóän.
41 eta guerthatçen çen
ardi kheçha bérac berótçe-
-ra ethortcen çiren aldi gu-
-çiëz, Iacobec ematen çitu-
-ela çhigórrac asketan bar-
-na arthaldearen beguiën
äitçignean, sar çiteçent-
-çat beróän çhigorreÿ be-
-guiraturic.
42 bagnan ardiac berancor
çirénean, etçituen eçartçen,
eta berancorrac labani
heldu çitçäizcon eta kheçha-
-berac Iacobi.
43 hala persunaia hori
haïndi eguign ican çen
ontassunez guehiägo
bagno guehiago, eta içatu
çuen arthalde franco,
nescato eta muthil, camelu,
eta asto.

HOGOY ETA HAMECAGARREN
CAPITÚLUÄ

Iacobec penélan dela Labanen haürren murmuraciöneac dire-
-la caüssa erreçibitçen du Iaincoaren manua handic
bihurtçeco Canaango herrira.
4 *hargatican gaüca guçiac bere emazteey erran ondóän he-*
-quiën contsse(n)timenduare-
-quign, partitçen da bere familla guçiärequign Laban

abertitu

[1] The words 'green poplar and hazel' are not translated. These may have been '(hartu çituen) zurçhuri, vrritz, (eta gaztagn).' D'Urte followed the Geneva French version which says 'de peuplier, de coudrier, et de chastagnier.'

abertitu gabe 22. *hori Labanec adilu eta jarràiquit-çen çajo ondotic, eta alçema-ten du Galaadco mendiàn:* 24 *bagnan Eternalaz erre-prehenditua içánic eztu egui-ten bortçháric batére, sola-ment errencùratçen da çeren Iacob erretiratçen den içhilli-can, eta ceren ebatssi içan diòlçalen bere Iaincóac* 36 *haguitç hargatican Iacobequign ihar-duqui eta, . . azquénean erreçibitçen ditu haren de-fenlssac, eta harequign ali-entçià eguignic bihurtçen da bere herrira*

ADITÇEN ditu bada Labanen haürren perpáüssac, çiòtssá-tela, Iacobec hartu ditu gure àitari çihoazcon gaüça gu-çiàc: eta gure àitari çihoäz-con gaüçen bidez ordiètssi gloria hori guçià.

2 eta Iacobec beguiratu çioën Labanen bissaiari, eta horra, etçen haren aldéra lehena-go beçála.

3 eta Eternalac erran . . çiòen Iacobi, bihur adi hire àiten herrira, eta hire ahàidétara eta hirequign içanen naüc.

4 Iacobec beraz egorri çitúën dèitçéra Raçhel eta lea Larréra ethórtçeco arthal-detára,

5 eta erran çiòten, eçagutçen dignat çuen àitaren bissa-ian eztela ene aldéra Lehen beçala: bizquitárte-ean ene àitaren Iaincóa enequign içatu dun.

6 eta badaquiçuë, ene . . . . eguign ahal guçiàz çerbitça-tu dudála çuen àita:

7 bagnan çuen àita . . . trufatu içan dun nitaz, eta gambiatu içan dign ene golárdoa hamar aldiz: . . . . guçiàrequign ere Iaincoac etçiòn permetitu niri eguitera gaitçic batere

8 horrela erraten cuënean, picotatuac içanen dituc hire golardo: orduan ardi guçièc picotatuac egui-ten çitúzten: eta erraten çuénëan, mercátuäc iça-nen dituc hire golardo ordúän ardi guçiec merca-tuac eguiten çitúzten.

9 eta Iaincoac khendu içan du abrebestiaquià çuen àitaganic, eta niri eman içan darot.

10 eçen guerthatu içan çen

ardiàc beróän sartçen çiren
dembóran, altçhatu nitue-
-la neüre béguiàc, eta ikhu-
-ssi nuëla amétssetan, eta
horra akhérrac igaten çi-
-ren ahuntç mercatu, pico-
-tatu, eta nothatuëtara.
11 eta Iaincoaren àingué-
-rûàc erran çiàutánan am-
-étssetan, Iacob, eta ihardét-
-ssi nignan, huna ni.
12 eta erran çignan, altçhac
tçac oraÿ hire beguiàc, eta
beguira çac: akher guçiàc
ahuntçétara igaten dirénac
mercátuäc, picotátuäc, eta
nothátuäc dituc. eçen
ikhussi tiàt hiri Labanec
eguiten darozquiàn guçiàc.
13 ni naüc Iainco borthitç
Beth-élcoä, non gantçútu
bàihúën harri segnáletçat
altçhaturicácoa, han botu
bat eguign arotan ordúän.
oray bada . . . Iàiqui adi,
ilkhi adi herri hortaric,
eta bihur adi heüre ahài-
-deen herrira
14 Rachelec bada eta Leac
ihardétssi çuten eta erran
çiòten, badiàgu oragno
gure parte eta primutássu-
-na gure àitáren etchean?
15 ezcare hartaz idúquiac
içatu atçe beçala? eçen
saldu guiàitic: eta oragno
Ian içan dic ossoqui gure
dîruä
16 eçen aberastassun guçiàc
Iaincoac gure àitari
khendu diòtçanac guri
heldu çitçàizquigun eta
gure haürreÿ. oraÿ bada
eguitçic Iaincoac erran
darózquiàn gaüça gúçiàc.
17 hala Iacob iàiqui içan
çen, eta iganaraçi çitúën
bere haürrac eta bere emáz-
-teac cameluen gagnéra.
18 eta eraman çuen bere
àitçigneän bere abrebes-
-tiäqui eta irabaci çituen
ontassun gúçiàc, eta posse-
-ditçen çituen eta Paddan-
-Aramen irabaçi çituen
gaüça gúçiàc, ethortçeco
bere Aita Isaaquen gana
Canaango herrira.
19 eta nola Laban goän
bàitçen bere ardien moç-
-htéra, Rachelec ebatssi
. . . içan cituen bere àita-
-ren niniàc.
20 eta Iacob itçuri çitça-
-jon laban Aramiendar-
-rari, . . . ceren ezpàitçi-

ezpaitcioen hitçic erran,
ihessi bàitçihóan.

21 ihessi eguin çuen bada bere
gaüça guçièquign: eta parti-
-tu çen, eta iragan çúen
Ibaya, eta goan çen Gala-
-adco mendi aldéra.

22 eta hirurgarren egúneän
erran çiòten Labani, Iacob
goän çela ihessi.

23 orduan hartu çituen bere
anaiac berequign, eta jarrài-
-qui içan çitçáion ondótic çaz-
-pi egunen bidéän, eta atçe-
-man içan çuen Galaadco men-
-diàn

24 eta Iaincoa ethorri çitça-
-jon Laban Aramiendarrari,
amétssetan, gábaz, çiòtssála,
beguiraüc, bentúraz ez adign
ethor mintçátçera Iacóbe-
-quign onetic gàitçéra

25 Labanec bada atçéman
içan çuen Iacob. eta Iacobec
Landatu çitúën bere taberná-
-cleac mendiàn. eta Labanec
Landatu çúën beréä bere ana-
-iéquign Galaadco mendiàn.

26 eta Labanec erran çioën
Iacobi, çer eguin duc? niri
itçuri atçàit: eta eraman
dituc ene alabac guerlaco
pressoniérac beçála.

27 çergatic gorde içan àiz
ihéssi goätéco, eta itçúri àiz
enegánican, eta eztárotac
declaratu, eta bidálduco in-
-dúdan bozcariòrequign,
canta, thamburign, eta çhi-
-rribicárequign.

28 eta eztárotac vtçi mussu
emátera ene semeeÿ eta
ene Alabeÿ: oraÿ erhóqui
eguinduc hori eguïteän.

29 escuan diàt ahala çueÿ
gàizqui eguiteco: bagnan
çúën àitaren Iaincóä min-
-tçatu çitçàitan niri ira-
-gan gabéän, erraten ça-
-rotála, beguiraüc min-
-tçátçetic Iacobequign oné-
-tican gàitçéra.

^vngui duc bada
30 ^ . . . . góän
içan àiçen horréla khéçha,
çeren eta hire àitaren etçhera-
-co gutiçià haundià bàihú-
-ën: bagnan çergatican
ebatssi içan dituc ene Iain-
-coac?

31 eta Iacobec ihardesten çuë-
-la, erran çioën labani, çeren
beldur bàinintçen. eçen erra-
-ten niàn beguiratu behar
çéla, benturaz gora eze-
-çantçat hire alábac ene-
-gánican.

32 nori ere aurkhituco bài-
-tiòtçac heüre Iaincóac eta
hura, ez bedi biçi; eçagut

çac gure anajen àitçig-
-neän, ea baden çerbèit
gaüça . . . . . hireric ene
bàithan, eta hartçac . eçen
Iacobec etçeäquièn Rache-
-lec ebatssi çituela hec.
33 Laban bada ethorri içan
çen Iacoben tabernáclera,
eta Learen tabernáclera eta
bi nescatoen tabernaclera,
eta etçituen ediren içátu.
eta Learen tabernacletic
ilkhirican, ėthorri içan
çen Rachelen tabernaclera.
34 bagnan Rachelec hartu
çitúën niniac eta eçárri
çitúen camelubaten bastan,
guero Iarri içan çen hequi-
-en gagnean. eta Labanec
miratu çúën tabernacle gu-
-çià, eta etçituen aurkhitu.
35 eta erran çioën bere àitari,
eztaquiòla desagráda ene
Iaünari, çeren eçign Iàiqui
ahal nàiten horren àitçig-
-nean: eçen badut emaz-
-teey ethórtçera vssaturicaco
gaüca húra. eta miratu
çúën, bagnan etçituen edi-
-ren niniàc
36 eta Iacob hassarratu çen,
eta ihardúqui çuen Laba-
-nequign, eta ihardesten
çioëla, erran çioën, çer da
ene hobéna? çer da ene be-
-khátuä, khar handirequign
ondótic jarráiqui bahàitçat?
37 erabilli içan duc ene ma-
-gnada gúçià: cer gaüça
aurkhitu duc hire etçheco
magnada guçitic? eçártçac
hemen ene Anajen eta hire
Anajen artéän, eta iuja be-
-çáte norc dúën fálta guc
biėtáric.
38 hirequign içatu naüc
iragan hogoÿ vrthe haü-
-tan: hire ardi eta ahunt-
-çec eztitec hutss eguign:
eztitiàt Ian hire arthal-
-detaco çhikhíroäc.
39 içatu baldimbada . . .
çembèit, bassabestiàz çathi-
-caturicacóric, eztarozqui-
-at ekharri: neurorrec
Iassan içatu diàt bidegá-
-beä: eta ene escutican
galdetçen vën: oragno
egunez ebasten çéna, gaüaz
ebasten çéna.
40 egunaz beróac contssu-
-mitçen nindiàn et(a) gaüaz
jeládac: eta ene Loä ihessi
çihóän ene beguièn àit-
-çignetican
41 çerbitçatu aüt iragan
hogoÿ vrthe haütan
hire etçhéän, erran nahi
da, hamalaür vrthez
hire bi alabentçat, eta

eta seÿ vrthez hire arthalde-
-entçat: eta gambiatu darótac
hamar aldiz neüre golárdoä.

42 ene àitaren Iaincoa, Abra-
-hanen jaincoa, eta Isaa-
-quen ikhara içatu ezpaliz
enetçat, eguiàz bidalduco
. . oraÿ hútssic. bagnan .
Iaincoac beguiratu çiòc
ene aflicçiònèàri, eta ene
escuetaco nequëari: eta
erreprehenditu içan aü ira-
-gan gaüéän.

43 eta Labanec ihardétssi çi-
-oën Iacobi eta erran çúën,
hunaco nescatçha haüc ene
alabac dituc, eta hunaco haür
haüc ene haürrac dituc, eta
hunaco arthalde haüc ene
arthaldeac . . . . dituc, .
eta . ikhusten dituan guçi-
-ac eneac dituc. eta çer gaü-
-ça içan nintçaioquéte gaür
neüre alaba hauÿ edo horiòn
haür eguin dituzténeÿ?

44 oraÿ bada, eä trata deça-
-gun alientçià hic eta nic,
çegna içango bàita segnalet-
-çat hire eta ene artéän.

45 eta Iacobec hartu çúën
harribat, eta çhuçhendu
çuen segnáletçat.

46 eta erran çiòten bere
anajeÿ, bilçatçuë harriàc:
çegnec harriàc ekharri
eta, eguin bàitçúten ma-
-hain bat eta jan bàitçúten
han mahagn haren gág-
-neän.

47 eta Labanec dèithu çuen
hura Iegar sahadutha.
eta jacobec dèithu içan
çúën Galhed.

48 guero Labanec erran
çuen, mahagn haü içan
bedi gaür lekhuco ene
eta hire artéan hargatic
haren içéna dèithua içan
çen Galhed

49 baÿta Mitspa ere: ceren
erran bàitçúèn, Eternalac
eman beça guardià hire
eta ene gagnean, bata
bertçeaganic erretiratçera
ethortçen garen ordúän

50 aflijtçen baldimbàituc
ene alabac, eta hartçen
baldimbaduc emazteric
ene Alabez Landan, .
eztuc içango nihor lekhu-
-co gure artéän, beguira
çac, Iaincoa icango duc
^ene ^hire
lekhuco ^ . . . eta ^ . . . ar-
-téän

51 guehiàgo Labanec erran
çioën Iacobi, horra, ma-
-hagn haü, eta horra seg-
-náleä çhuçhendu dudana
ene eta hire artéän.

52 mahagn haü içángo

duc lekhuco eta segnale hori
içanen duc lekhuco, nic,
hiregana heldu nàiçéla,
eztudála iraganen mahagn
hori : hic ere, enegana
heldu àiçéla, eztuala ira-
-ganen mahagn hori eta
segnalea gàitç eguiteco.

53 Abrahanen Iaincóëc eta
Nacorren Iaincóëc Iuia
beçate gure artéän, erran
nahida, hequièn àitaren
Iaincóec. bagnan Iacobec
eguin çuen Iuramentu
bere àita Isaaquen ikha-
-raz.

54 eta Iacobec ofrendatu
çuen sacrifiçiòbat men-
-diàn : eta dèithu citúën
bere Anajec ogui Iatéra.
Ian içan çuten bada oguià
eta iragan çuten gaüa men-
-diàn

55 eta Labanec gòiz gòiçetic
Iaiquirican, mussu eman
çiòten bere semeeÿ eta bere
Alabeÿ, eta bedincatu çi-
-túën eta goan içan çen.
hala Laban bihurtu içan
çen bere lekhura.

HOGOŸ ETA HAMABIGARREN
CAPITÚLUA.

*Iacobec, seguratua içaturic
ainguеru tropelabaten bissiō-
-neaz, Iaquignaraçilçen diö
Esauri bere arribada :* 6
*bagnan aditurican àilçig-
-nera heldu çilçaiola laür
ehun guiçonequign, aurkhit-
-çen da sessituä içiàldura
haündibatez* 7 *hargatican
errepartitçen dilu dituen
gaüca guçiàc bi bandélara,*
9 *gomendatçen çaio Iaünari,*
13 *eta alogatçen du pressent
bat Esaurentçat, haren
sossegaraçilçeco.* 24 *guero
àingueru batequin guduan
harituric eta eçin garàitu
ahal içaturic, seguratua
da horlaco bissiönebatez eta
bere içenaren çhanjatceaz
beldur çilçaion hirris cuaren
contra.*

ETA Iacob goan içan çen,
eta Iaincoaren àingueruac
ethorri çitçàizcon àitçig-
-nera.

2 eta Iacobec ikhussi çituen
beçain sarri erran çuen,
hemen da Iaincoaren egòit-
-ça, eta dèithu içan çuen
lekhu haren içena, Maha-
-najim

3 eta Iacobec bidaldu içan
çituen mandatáriàc bere

àitçigneän Esau bere
anajagána, Sehirco herri-
-ra, Edomgo lurrera:
4 eta gomendatu çiòten,
çiòtssala, hunela erranen
dióçuë Esau ene Iaünari,
hunela erran içan dic Iacob
hire muthillac, egotu
içan naüc arrotç beçala
Labanen etçhéän, eta han
egotu naüc oraÿ arteragno.
5 hala, badiàt idi, asto, ardi,
muthill eta nescato: hori
bidaltçen çioät erratera ene
Iaünari, ediren deçadántçat
graçia horren àitçignean.
6 eta mandatáriac bihurtu
içan çiren Iacobengana,
çiòtssatéla, Ethorri içan
gàituc hire anaia Esauren-
-gana, eta oragno heldu duc
hire àitcignera, Laür ehun
guiçon berequin dituela
7 ordúän Iacob haguitç
beldurtu . . . . eta pene-
-tan içatu çen, eta errepar-
-titu içan çuen . . harequin
cen poblua, eta ardiàc,
eta idiàc, eta Caméluäc
bi bandetara, eta erran
çuen,
8 Esau ethórtçen baldimbada
banda batétara, eta Iaçart-
-cen baldimbadiò, egongo
den gagneraco banda salba-
-tuco da
9 Iacobec erran çuen oragno
Ô ene àita Abrahanen Iain-
-coa, ene aita Isaaquen
Iaincóä, Ô Eternal niri
erran darotana, bihur adi
hire herrira eta heüre a-
-hàidétara, eta eguign da-
-róät ontassun
10 . . . Tgipiègui naüc,
hire graçià guciėn eta
hire muthillari eguin
dioän eguia guçiàren alde-
-an: eçen iragan ^diàt ene ma-
-khillarequign Iordan haü:
bagnan oray eguin naüc
bi banda.
11 othòizten aüt, ...
beguira naçac ene Anaia
Esauren escutican: ecen
beldur niàtçájoc, benturaz
ethor eztadign, eta jaçar ez-
-tièçadan eta Amari haür-
-ren gagnetic.
12 eta erran duc, eguiàz
eguignen daróät ontassun,
eta eguignaraçico diàt hire
ondóreä Itssassoco haréa
beçala, haügnitç içanaren
podorez nihorc ere eçin
conda ahal deçaquéna
13 eta iragan çuen gaüa
lekhu hartan, eta hartu
içan çuen, escura ethorri
çitçaionetican pressent bat
bere anaja Esaurentçat:
14 erran nahida, bi ehun

ahuntç, hogoÿ akher,
hogoÿ
bi ehun ardi, ...
çhikhiro,
15 hogoy eta hamar camélu
esnédun, eta hequièn
vméäc, berrogoÿ çhahal
gazte, hamar çeçen gaz-
-te, hogoÿ asto eme, eta
hamar asto cúme.
16 eta eçarri çituen bere
muthillen escuen artéän,
tropela bakhotçha apart,
eta erran çiòten, iragan
çàitezte ene aitçígneän,
eta eguïçüe, içan dadin
^arthalde
distántçia ^ . . . . . baten
eta bertçearen artean.
17 eta manatu çuen lehembi-
-çicoa, çiòtssala, ene Anaia
Esauc incuntratuco aüéneän,
eta galdetuco daroâneän,
diòtssala, noréna àiz? eta
norat oha? eta nórenac
dire hire aitçígneän diren
gaüça horiòc?
18 orduan errango duc, ni
naüc Iacob hire muthilla-
-rena: haü duc pressent bat
Esau ene Iaünari egórrià:
eta horra oragno gure ondo-
-tican.
19 eta orobat manatu çioën
bigarrenari, eta orobat
hirurgarrenari et(a) orobat
arthaldeen ondotican çiho-
-açen guçieÿ, erraten çúëla,
mintçatuco çàizcóte hitç
horren arabera, Esauri,
aurkhitçen duçúen ordúän:
20 eta erranen duçúë orag-
-no horra . . . Iacob hire
muthilla gure guibeleti-
-can, eçen erraten çuen,
sossegaraçico . . diàt haren
bissaia pressent hunen bi-
-dez çegna goango bàita
ene àitçigneän, eta horren
ondóän ikhussico diàt ha-
-ren bissaia: beharbada,
gogotic ikhussico niaüc.
21 pressenta bada iragan
içan çen haren aitcigne-
-an: bagnan hura egotu
içan çen gaü hartan bere
bandarequign.
22 eta Iàiqui içan cen
gaü hartan, eta hartu
çituen bere bi· emázteäc,
eta bere bi nescátoäc,
eta bere hameca hàürrac,
eta iragan çuen Iabboko
Çhirripa
23 hartu çituen bada eta
iraganaraçi çiòten ibaia,
elkharrequign iraganara-
-çi çituen, çituen guçïäc.
24 eta Iacob bakharric
guelditu eta, guiçon bat
guducatu içan çen hare-

harequign . . . .
. . . . gòiçeco
^çedign
alba aguer ^ . . . . arteragno
25 eta guiçon harc ikhussi
çuen ordúän eçin garaÿ
çeçáquela, vquitu içan
çuen haren hanca tóquià:
hala Iacoben hanca he-
-çur tóquià . . . .
. . . . bihurtu içan çen
guiçon guducatçen çen
ordúän harequign
26 eta guiçon harc erran
çioën, vtç naçac, eçen
argui alba agueri duc.
bagnan erran çuen, ez aüt
vtçico, non ez naüan be-
-dincatu.
27 eta erran cioën, çer da
hire içéna? eta ihardetssi
çuen Iacob.
28 ordúän erran çuen, hire
içena eztuc içanen gue-
-hiago errana Iacob, bag-
-nan Israel: eçen naüssi
içatu àiz guducátçen ài-
-çela Iaincoarequign eta
guiçonequign, eta içatu
àiz borthitçéna
29 eta *Iabec* galdetu çuen,
çiòtssala, othòizten aüt,
declara dièçadac hire içé-
-na. eta ihardetssi çuen,
çergatican galdetçen duc
ene içéna? eta han
bedincatu içan çuen
30 eta Iacobec dèithu çúën
Lekhuaren içéna Peniel:
eçen ikhussi diàt, diò,
Iaincoa bissaiaz bissaia,
eta ene arima libratua
içan da.
31 eta Igúzquià aguer-
-tu çitçajon, Penuel
iragan içan cuen beçain
sarri, eta màingu çen
bere hancaren gagnéän.
32 hargatican egungo
egun arterágno, Israeleco
haürrec eztúte Iaten
musculiò erretiratçen-
-denic çegna bàita han-
-ca tóquiàn: çeren eta
Guiçon harc vquitu bàit-
-çúen Iacoben hanca tó-
-quià . . . . . erretirat-
-cen den musculioän

HOGOY ETA HAMAHIRUR-GARREN CAPITÚLUÄ.

*Iacoben eta Esauren incun-
-trada màilagárrià.* 4
*Esauc beguilarte ona
eguiten diò Iacobi.* 8 *ha-
-ren othòilçagátic hartçen
du alogatu çioën pressenta.*
12 *eta escàintçen da ha-
-ren Lagúntçera.* 15 *bagnan
harc othòilç eguign eta bi-*

bihurtçen da Sehirrat. 17
Iacob ethortçen da Succoth-
-era, eta guero Sichemera,
non larrebat erossi eta
han eguign içan cüen
aldarebat.

ETA Iacobec bere begüiac
altçhatu eta beguiratu
çuen: eta horra, Esau
heldu çen, eta Laur ehun
guiçon harequign: erre-
-partitu çiòtçáten bada
haürrac Leari et Ra-
-çheli, eta bi nescátoeÿ.
2 eta eçarri çituen nescá-
-toac eta hequièn haürrac
àitçignean, Lea eta ha-
-ren haürrac ondóän, eta
Rechel eta Iossep azquénic.
3 eta hura iragan içan çen
hequien àitcignean, eta
Iarri içan çen ahuspez
çazpi aldiz, bere anaja-
-gana . . . .
. . . . . . hurbildu içan çen
artéan
4 bagnan Esaüc Laster eguin
çuen haren àitçignera, eta
bessarcatu çüën, eta erori
çen haren lepho gágnera, eta
mussu eman çioën: eta ni-
-gar eguin çuten.
5 guero bere beguiac altçhat-
-çen çituela, ikhussi çituen
emázteäc eta haürrac,
eta erran çüën, çer çàiz-
-quic haüc? eta ihardetssi
çuen, haüc dituc Iaincoac
bere graciaz hire muthilla-
-ri eman diòtçan haürrac
6 eta nescatoac hurbildu içan
çiren, hec eta hequien haü-
-rrac, eta Iarri içan çiren
ahuspez: . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
7 guero Lea ere hurbildu içan
çen, eta haren haürrac, eta
Iarri içan çiren ahúspez:
eta guero hurbildu içan
çen Iossep eta Rachel
cegnac oragno Iarri bàit-
-çiren ahuspez.
8 eta erran cuen, çer eguin
nahi duc incuntratu ditu-
-dan gaüça hec guciequign?
eta ihardetssi çuen, hori
duc graçià ediretecótcat
ene Iaünaren àitçignean.
9 eta Esauc erran çuen
badiàt franco, ene Anaja:
hiréä dena, dela hiréä.
10 eta Iacobec ihardetssi cüën,
ez, othòizten aüt, oraÿ
ediren baldimbadut graçià
hire àitçignean, har de-
-çaan ene pressenta ene
escutican

escútican: çeren eta ikhus-
-si bàitut hire bissaia, Iain-
-coaren bissaia ikhussi banu
beçala: eta esmaratu içatu
àiz ene aldera.
11 hartçac, othòizten aüt, ene
pressent ekharrià içatu
çaiána: eçen Iaincoac eman
çiàrotac bere graçiàz, eta
badiàt gaüça guçiètaric. pres-
-satu içan cuen bada hambat
non hartu içan bàitçuen.
12 eta Esauc erran çuen parti
gàitéçen, eta goaçen, eta
goango naüc hire aitçig-
-nean.
13 eta Iacobec erran çioën,
ene Iaünac baçeâquic haür
hauc mimbera direla, eta
cargatua nàiçéla ardi eta
çhahal esnecumedúnez:
egun batez çhoillqui kheçha-
-raçitçen baldimbàitúzte,
arthalde guçià hillen da.
14 othoÿ ene Iaüna iragan
bedi bere muthillaren
àitçígneän, eta guidatuco
nàiz barátçhe barátçhe,
ene àitçignean den bagaia
tragnaren arábera, eta
haür haüquièn tragnaren
arabera, ene Iaünaren
etçhera sehirrera ethor
nadign artéän.
15 eta Esauc erran çuen,
othòizten aüt egonaraz de-
-çadan hirequign enéquin
den poblu huntárican.
eta ihardetssi çuen, çerga-
-tic hori? ediren beçat
gracia ene Iaünaren bài-
-than
16 hala Esau bihurtu içan
çen egun hartan bere
bide sehirrat çihoänaz.
17 eta Iacob goän içan cen
Succothera eta eguin çuen
etçhebat berétçat, eta eguin
çituen cabanac bere abre-
-bestiàquiàrentçat: harga-
-tican dèithu içan çuen
lekhuaren içena Succoth.
18 eta Iacob ethórri içan
çen sendo eta salbo Sichem-
-go hirira Canaango her-
-rira, Paddan-Arametic
çathorréla, eta guelditu
içan çen hiriaren àitcig-
-nean
19 eta erossi içan çuen [bere
tabernaclea hedatu çuen]
Larrepartebat Hemor
Sichemen àitaren haürren
escutican, ehun çillhar
pheca.
20 eta çhuçhendu çuen han
aldarebat, çegna dèithu
bàitçúen, Iainco borthitça,
Israëleco Iaincoa.

HOGOŸ ETA HAMALAÜRGAR-
-REN CAPITÚLUÄ.

Sichemec, Dina Iacoben Ala-
-ba goratu eta bortçhatu eta,
4 *escatçen du emaztétçat,*
Lagun çuela Hemor bere
àita. 13 *Iacoben haürrec*
tromperiaz baliaturic pro-
-metatçen diòte hagna,
condiçionerequign Sichemgo
poblu guçià çircuntcissatua
içango cela. 20 *hori com-*
-plitu eta, Simeon eta leui
ethortçen dire, eta hiltçen
dituzte Sichemgo guiçon
guciàc eta bere anaiequign
pillatçen dute hirià. 30.
horrengatic Iacob haguitç
. . . . fasticatçen
da, eta ezlaqui çer eguig(n)
bere etçhea seguratçeco.

DINA bada Leac Iacobi
eguin çioën Alaba ilkhi
içan çen herrico nescat-
-çhen ikhústera
2 orduan Sichemec Hemor
Heuiendarraren semeac,
herrico Printcéäc ikhussi
içan çuen hagna, eta gora-
-tu çuen, eta etçitu içan
çen harequign, eta bort-
-çhatu çuen.
3 eta haren bihotça lothu
çitçájon Dina Iacoben
Alabari eta màitatu içan
çuen nescatçha gaztéä eta
mintçatu çitçajon bere
gogara.
4 . . . . Hemor bere
àitari ere mintçatu çit-
-çajon Sichem, çiótssala,
hartçac nescatçha hori
enetçat emazte içateco.
5 Iacobec bada entçun çuen
bortçhatu cuela haren
Alaba Dina, eta haren
^haren
semeac ^ arthaldearequign
Larrean çiren. hala Iacob
içhillic egotu içan çen hec
. . . . bihurtu
artéän.
6 Hemor beraz Sichemen
àita ethorri çen Iacobga-
-na harequin minçátçera.
7 eta Iacoben haurrec egui-
-tecoa aditu çuten beçain-
-sarri, bihurtu çiren Larre-
-tican, eta desplacer içatu
çuten eta haguitç despita-
-tu çiren Israelen contra
cometitu çuen itssusqué-
-rià çela caüssa, Iacoben
alabarequign etçiturican:
çein gaüça ezbàitçen behar
eguign.

8 eta Hemor mintçatu çit-
-çajen heÿ, erraten çuela,
Sichem ene semeäc çúën
Alaba bàithan eçarri içan du
bere affecçiònea: eman diòço-
-çue, othòizten çàituztet,
emaztetçat.

9 eta junta çàitezte gurequign,
eman diètçagútçuë çuen
nescátçhac, eta hartçátçue
gure nescatçhac çuéntçat

10 eta egon çàitezte gurequign:
eta herrià çuen manuco iça-
-nen da: egon çàitezte han,
eta trafica çáçuë eta posse-
-di çáçuë.

11 Sichemec ere erran çiòten
haren àita eta Anajeÿ, edi-
-ren deçadan graçià çuen
àitçigneän, eta erranen da-
-rotácuen hura, emango dut.

12 haguitç haündi eguíçuë
ene gagnean dotéä, eta
pressenta, eta emango ditut
nola ere errango bàitarotá-
-çue eta hala: eta eman diè-
-çadáçuë nescátçha gaztéä
emáztetçat

13 Iacoben seméec beraz ihar-
-desten çiòtela sichemi eta
Hemor haren Aĭtari eta
tromperiàz mintçátçen
çirela [çeren eta bortçhatu
bàitçúën Dina hequièn
arréba]

14 erran içan çiòten, eçign
eguign ahal guigneça-
-que gaüça hori, eman
gure Arréba prepuçiòa
duen guiçonbati: eçen
hori Làido çáĭcu.

15 bizquitártean alogatuco
gare çuequign huntan,
eguiten baldimbaçárete
gu béçala, çircuntçissat-
-çen ditut çuela çuen
arteco haür har guciàc.

16 ordúän emanen daroz-
-quit çuĕgu gure nescat-
-çhac, eta hartuco ditugu
çuen nescátçhac guretçat:
eta egongo gare çuequign,
eta eguingo gare poblubat.

17 bagnan obeditçen ezpal-
-dimbagàitutçúë çircunt-
-cissatuac içateco, hartuco
dugu gure Alaba, eta
goanen gare.

18 eta hequièn perpaüssac
. . . . agradatu çitçàiz-
-coten Hemorri eta Sichem
Hemorren semeari.

19 eta guiçon gazteac etçu-
-en berantétssi içatu hori
eguitera: eçen Iacoben
Alaba haguitç agradatçen
çitçájon: eta bere àitaren

etçheco jende guciètarie
ohoragarriena çen
20 Hemor beraz eta Sichem
haren sémeä ethorri içan
çiren bere hirico athera,
eta mintçatu çitçaizcoten
bere hirico jendeeÿ, çiòtssa-
-tela,
21 jende haüc sossegúzco-
-ac dire, gurequin dire:
egon beïtez herriàn, eta
trafica beçate. eta horra,
herriä çabala da heda-
-duraz horiòn aitçignean:
hartuco ditugu emaztet-
-çat hequien nescátçhac
guretçat, guc ere gure
nescátçhac emanen diò-
-tçagúte.
22 bitárteän jende horiòc
alogatuco dire gurequi-
-gn huntan, gurequign
egoteco, poblubat eguite-
-co, gure arteco har guçiàc
çircuntçissátuac içan dài-
-teçen moyenez, hec çir-
-cuntçissatuac diren beça-
-la.
23 horiòn arthàldeäc eta
horiòn sustantçiä eta
horiòn bestià guçiac
eztire gure içángo?
solament aloga gàiteçen
horiòquign, eta egon
bèitez guréquign.
24 eta bere hirico athetic
ilkitçen çiren guçiec
obeditu çiòten Hemorri
eta Sichem haren seme-
-ari eta . . . . har guçi-
-ac çircuntçissatuac içatu
athetic
çiren bere hirico . . . . .
ilkhitçen çiren guçièn
artetican
25 eta guerthatu çen hi-
-rurgarren egúneän,
dolóreän çiren ordúän,
Iacoben haürretaric bièc,
Simeonec eta Leuic Dina-
-ren Anajec hartu çutela
bat bedérac bere ezpáta,
eta sarthu çiréla aussar-
-qui hiriàn, eta hil çituz-
-tela har guçiàc.
^çitúzten
26 hill içan ^ . . . . orag-
-no ezpatahoz Hemor
eta Sichem haren sémeä,
eta hartu çuten Dina
Siçhemen etçhétic, eta
ilkhi içan çiren
27 eta Iacoben haürrac
ethorri içan çiren, hec
hill içatu eta, eta pilla-
-tu çuten hiriä, ceren
eta bortçhatu bàitçuten
hequièn Arréba.
28 eta hartu çituzten
hequien arthaldeac,
hequien idiàc, hequien

astoac

astóäc, eta hiriàn eta
Larréän çena:
29 eta hequien sustantçià
guçià, eta hequien çhehé-
-ria guçià: eta eraman
çitúzten presso hequien
emázteäc: eta pillatu çi-
-tuzten etçhetan ciren
gaüça guçièquign.
30 Iacóbec bada erran çiòten
Simeoni eta Leuiri, na-
-hassi naüçúë, higuig-
-naraçitçen naücuéla her-
-rico habitanteÿ, ham-
-bat Cananearreÿ nola
Phereziendarreÿ: eta
yende guti diàt: bilduco
dituc bada ene contra,
eta jaçarrico çiärotátec,
eta deseguigna içango
naüc ni eta ene etçhéä.
31 eta ihardétssi içan çu-
-ten, eguin deçaten gure
arrebaz ema paillart ba-
-tez beçala?

HOGOŸ ETA HAMABORTÇGARREN CAPITÚLUA.

*Iacob bere etçhéa purifica-
-tu eta erretiratçen da Beth-
-elera Iaincoaren manuz* 6
non eguiten bàitu aldarebat
8 *ehorzten du bere amaren
vnhìdeä* 9 *eta erreçibitçen
du Iaünaren promessen
confirmaçióne berrià* 16
*Beth-eltic partitçeän Ra-
-chel hiltçean Beniamig-
-nez erditçeän* 22 *eta Ru-
-benec cometitçen du adul-
-terlikhisquéria billhare-
-quign* 28. *Isaaquen adig-
-na eta heriôtçeà.*

IAINCÓÄC bada erran çioën
Iacobi, Iàiqui adi, igan
adi Beth-elera, eta egon
adi han, eta han eguin
diòçoc aldarebat Iainco bor-
-thitçari çegna aguertu
bàitçitçáian ihessi ìndóan
orduan hire anaia Esauren
aitçignétican
2 Iacobec beraz erran çioën
bere familiari, eta hare-
-quin çiren guçieÿ, khent-
-çátçue arrotçen Iainco
çuen artéän dirénac, eta
purifica çàitézte, eta gam-
-bià tçátçue çuen trésnac.
3 eta Iàiqui gàitéçen, eta
igan gàitéçen Beth-élera,
eta eguignen diòt han alda-
-rebat Iainco . . borthitçá-
-ri çegnac ihardétssi bài-
-tárot ene aflicçio egune-
-an, eta içatu bàita ene-

-quign goän içan nài-
-çen bidéän.

4 ordúän eman çiòtçáten Ia-
-cobi arrótçen Iainco he-
-quièn escúän çiren guçiùc,
eta Erréztun hequien be-
(-)harritaric dilindan çeüde-
-çénac, çegnac gorde içan
bàitçitúën Sichemgo ondó-
-an çen haritçbaten azpi-
-an.

5 guero partitu içan çiren.
eta Iaincoaren ikharabat
ethorri içan çen hequien
ingurutan çiren hirièn
gagnéra halaco maneraz
non ezpàitçitçàizcóten
Iarràiqui ondotic Iacoben
haürreÿ

6 hala Iacob hori eta
horrequin çen poblu gu-
-çià ethorri çen Luzera,
çegna bàita Canaango
herriàn, çegna bàita
Beth-el.

7 eta han eguign içan
çuen aldarebat, eta dèi-
-thu çuen lekhu hura,
Beth-elco Iainco borthitça:
eçen Iaincoa aguértu
çitçáion han, ihessi çi-
-hóän ordúän bere anaia-
-ren äitçignétic

8 orduan hill içan çen
Debora Rebeccaren vn-
-hïdeä, eta içatu çen ehó-
-rtçià Beth-elco behére-
-an haritçbaten azpïän:
çegnaren içéna dèithúa
içan bàitçen Allon-ba-
-cuth.

9 berriz Iaincóä aguertu
çitçáion Iacobi, Paddan-
-Arametic heldu çen or-
-dúän eta bedincatu çu-
-en:

10 eta erran çioën, hire
içéna duc Iacob: hire
içéna eztuc içanen
guehiägo içendátua Ia-
-cob, bagnan hire içéna
içango duc Israel: eta
dèithu çuen haren içena
Israel.

11 Iaincoac erran çioën
oragno, Iainco borthit-
-ça naüc ni, guciz pu-
-çhánta: berret adi eta
eguign adi haügnitç:
naçiònebat, baÿ naçiò-
ethórrico
-ne bildumabat . . . . .
dituc hireganic, orágno
Erregueac ilkhico dituc
hire erragnétaric.

12 eta Abrahani eta

Isaaqui

Isaaqui eman içan diòte-
-dan herrià, emanen dá-
-roat hiri, eta emanen
çioät hire ondoreäri hire
ondóän.
13 hala Iaincoa igan içan
çen harenganic hari min-
-tçatu çitçáion lekhu beré-
-rat.
14 eta Iacobec çhuçhen du
çuen segnalebat Iaincóa
harequin mintçatu çen
lekhúän, erran nahida,
harribat segnáletçat eta
issúri
. . . . çuën gagnetic ihinz-
- . . . . turbat eta issuri
çuen olioä haren gagnera.
15 Iacobec bada dèithu çuen
Iaincoa mintçatu çitçáion
lekhuaren içéna, Beth-el
16 guero partitu çiren Be-
-th-eltic, eta baçen orag-
-no çerbèit herri espaçiò
gtipi inguru ethórtçeco
Ephratera: ordúän Ra-
-chel erdi içatu çen haürraz
eta penaz erdi içatu çen.
17 eta nola bàitçen erditçe-
-co mignétan, Emáguig-
-nac erran içan çioën, ez-
-tunala beldúrric: eçen
hori çaign oragno hiri hemen
semebat.
18 eta bere Arimaren
partiàdan, [eçen hill içan
çen] dèithu içan çuen ha-
-ren içéna Benoni, bag-
-nan bere Aĩtac dèithu
çuen Beniamin.
19 hala hill içan çen
Rachel, eta içatu çen
ehortçià Ephratco bidéän,
çegna bàita Beth-lehem.
20 eta Iacobec çhuçhen du
çúën segnalebat haren
sepulturaren gagnéän.
hori da Raçhelen sepul-
-turaren segnáleä gaurco
eguna arteragno.
21 guero Israel partitu
içan çen, eta hedatu çi-
-tuen bere tabernacleac
Migdal-hederez harátago.
22 eta guerthatu çen,
Israel herri hartan çegóën
ordúän, Ruben ethorri
içan çela eta . . . . . .
etçan çela Bilha bere
Aĩtaren Emàòhelaguná-
-requign: hori Israelec
aditu içan çúën . eta
Iacoben haürrac . . . .
hamábi çiren,
23 Learen semeäc, Ruben
Iacoben lehen sorthúä,
Simeon, Leui, Iuda,
Issacar, eta Zabulon.
24 Rachelen seméäc,

Iossep, eta Benjamin.
25 Bilha . . . . Ra-
-çhelen nescatoären
seméäc, Dan, eta Nep-
-hthali.
26 Zilpa Learen nescatoa-
-ren seméäc, Gad, eta
Ascer. horiòc dire Ia-
-coben haür, Paddan-
-Aramen sorthu çitçàiz-
-cónac
27 eta Iacob ethorri içan
çen bere àita Isaaquen-
-gana Mamrera Kir-
-jath-arbahra, çegna bàita
Hebron non egotu bài-
-tçiren arrotç beçala
Abraham eta Isaac.
28 eta Isaac biçi içatu
çen dembora, içan
çen ehun eta Laür
hogoy vrthe.
29 hala Isaac flacátu-
-az goan içánic hill
içan çen, eta bildua
içatu çen bere àitéta-
-ra çahartu eta egu-
-nez asséä içáturic:
ete bere seme Esau eta
Iacobec ehórtçi içan
çúten

HOGÖY ETA HAMASSEY-
-GARREN CAPITÚLUA

Çer okhassionez Esau, ber-
-tçéla Edom, erretiratu
içan den Sehirat 9 *Esaũ-*
-ren ondócoën contua. 20
orobat Horiendarrena:
çegnen artéãn dèithúã
bàita Hana . . . . man-
-doac aurkhitu dituena.
31 *Horiendarren Erre-*
-gueen contúã. 40 *orobat*
Esauganic Iaũtssiricaco
Printçeéna

HAÜC dire bada Esau
Edom denaren Ieneraçió-
-neac.
2 Esauc hartu çituen bere
emázteäc Canaango
nescatçhétaric: erran
nahi da Hada Elon He-
-tiendarraren Alaba, eta
Aholibama, Hanaren
Alaba eta Tsibhon He-
-uièndarraren Alaba gtípia.
3 hartu çuen oragno Bas-
-math Ismaelen Alaba,
Nebajothen Arréba.
4 eta Hada . . . . erdi
içan çitçaion Esauri
Eliphazez, eta Basmath

erdi

erdi içan çen *B*ehuel.

5 eta Aholibama erdi içan
çen Iehusez, eta Iahlamez,
eta Korahez. horioc dire
Esauren haürrac cegnac
sorthu bàitçitcàizcon Can-
-aango herriàn.

6 eta Esauc hartu içan çitu-
-en bere emazteac, eta
bere semeac, eta bere Ala-
-bac, eta bere etçheco pressu-
-na guçiàc, eta bere arthal-
-de guçiàc, eta bere haçièn-
-dac, eta bere conquesta
Canaango herriàn irabaçi
çuen guçià, età goan içan
çen bertçe herri batetara
bere Anaja Iacóben guibé-
-lera.

7 eçen hequien ontássunac
hagn haündiàc baçiren,
non eçign egon ahal içan-
-go bàitçiren elkhárrequign:
eta arrotç beçala ceüde-
-çen . . . . . herriàc eçign
Iassan ahal içango çitúën
hequien arthaldeac çirela
caüssa

8 hala Esau egotu içan çen
Sehirco mendiàn. Esau
Edom da.

9 eta . . . . haüc
dire hemen Esau Edomen
Aĭtaren jeneraçiőnèàc
sehirco mendiàn.

10 haüc dire hemen Esauren
harren içénac, Eliphaz
Hada Esauren Emaztearen
Sémeä: *B*ehuel Basmath
Esauren Emaztearen Sémeä.

11 Eliphazen haürrac icatu
çiren Teman, omar, Thsepo,
Gahtam eta Kenaz

12 eta Timnah Eliphaz
Esauren semearen Emàöhe-
-Lagúna içátu çen, eta erdi
içatu çitçàjon Hamalekez
Eliphazi. horiòc dire hor
Hada Esauren Emaztea-
-ren haürrac

13 eta haüc dire hemen
*B*ehuelen haürrac, Na-
-hath, Zerah, Sçamma, eta
Miza. haüc içatu çiren
Basmath Esauren Emaz-
-tearen haürrac.

14 eta haüc içatu ciren .
Aholibama Hanaren
Alabaren haürrac . .
. . . . Tsibhonen ala-
-ba gtipiarenac, eta Esauren
Emaztearenac çegna erdi
bàitçitçaion Esauri Iehusez,

Iahlamez, eta Korahez
15 haüc dire hemen Esau-
-ren haurren Duquéäc
Eliphaz Esauren lehen
sorthuaren haürrénac:
Teman Duquéä, Oman Du-
-quéä, Tsepho Duquéa, Kenaz
Duquéä,
16 Korah Duquéä, Gahtam
Duquéa, Hamalek du-
-quéa: horiòc dire hor
Eliphazen duquéäc Edom-
-go herriàn: çegnac içatu
bàitciren Hadaren haür-
-rac.
17 eta haüc dire hemen *Be*-
-huel Esauren semearen
haürrénac: Nahath du-
-quéä, Zerah duquéä,
Sçamma duquéä, eta Miza
duquéä: horiòc dire hor
*B*ehuelganic ilkhiricaco
duquéac Edomgo herriàn:
cegnac içatu bàitçiren
Basmath Esauren Emaz-
-tearen haürrac.
18 eta haüc dire hemen
Aholibama Esauren Emaz-
-tearen haürrénac: Iehus
duquéä, Iahlam duquéa,
Korah duquéä, çegnac bài-
-tire Aholibama Hanaren
Alaba Esauren Emazteaga-
-nican ilkhiricaco duqué-
-ac.
19 horiòc dire hor Esau Edom
denaren haürrac, eta ho-
-riòc dire hor hequien du-
-quëac.
20 haüc dire hemen Sehir
Horiendarraren haürrac,
çegnac herriàn egotu
içan bàitçiren, erran
nahida, Lotam, Sçobal,
Tsibhon eta Hana.
21 Disçon, Etser, eta
Disçan: çegnac bàitire
Horiendarren duquéac,
Sehirren haürrac Edom-
-go herriàn.
22 eta Lotanen haürrac,
i*c*atu çiren Hori eta
Hema*m*: eta Timnah
çen Lotanen arreba.
23 eta haüc dire hemen
Sçobalen haürrac erran
nahida Haluan, Ma-
-nahath, Hebal, Sçepho,
eta Onam.
24 eta haüc dire hemen
Tsibhonen haürrac Aja,
eta Hana. Hana
haü da dessertuan
mandoac aurkhitu içan
çituen hura, bere Aita

Tsib-

Tsibhonen astóäc Ian era-
-guiten çituen orduan.

25 eta haüc dire hemen
Hanaren haürrac, Disçon,
eta Aholibama Hanaren
alaba

26 eta haüc dire hemen Dis-
-çanen haürrac, erran nahi
da Hemdan, Esçban, *L*ith-
-ran, eta Keran

27 eta haüc dire Etseren haü-
-rrac, erran nahida, Bilhan,
Zahauan, eta Hakan.

28 eta . . . . hunaco haüc
dire Disçanen haürrac,
erran nahida, Huts, eta
. . . . Aran

29 hunaco haüc dire Hori-
-endarren Duquéäc, Lotan
duquéä, Sçobal duquéa,
Tsibhon duquéä, Hana
duquéä.

30 Disçon duquéä, Etser du-
-quéa, Disçan duquéä.
horaco horiòc dire Horièn-
-darren duqueac, nola bài-
-tciren duque eçárriàc Sehirco
herrian.

31 eta hunaco haüc dire
Edomgo herriàn erreguig-
-natu içan duten Errégueäc,
Erregue batec Israeleco
haürren gagnéän erreguig-
-na çeçan bagno lehenago.

32 Belahc bada Behorren
sémeäc erreguignatu
içan çuen Edomen, eta
haren hiriären içena çen
Dinhaba.

33 eta Belah hill içan çen,
eta . . . . Iobab Botsraco
Zerahren · sémeäc erre-
guignatu çuen haren le-
-khúän

34 eta Iobab hill içan çen,
eta Husçam, Temanit-
-arren herricoac erreguig-
-natu içan çuen haren
lékhuän.

35 eta Husçam hill içan
çen, eta Hadad Bedaden
sémeäc erreguignatu çuen
haren Lékhuän, cegnac
garàitu bàitçúën Madiàn
Moabeco Lurréän: eta
Hauith çen haren hiriä-
-ren içéna.

36 eta Hadad hill içan
çen, eta Masrekaco
Samlac erreguignatu
çuen haren Lékhuän.

37 eta Samla hill içatu çen,
eta Sçaul Ibaya Reho-
(-)bothécoac erreguignatu

çuen haren Lékhuan.

38 eta Sçaul hill içan çen, eta Bahal-hanan Hacbo-
-ren semeac erreguignatu çuen haren lékhuan.

39 eta Bahal-hanan Hac-
-boren sémeä hill içan çen, eta Hadarec erre-
-guignatu çuen haren le-
-khuan: eta Pahu çen haren hiriären içéna: eta haren Emaztearen içéna Mehetabeel, çegna bàitçen Matreden Alaba, eta Mezahaben alaba ttipia.

40 eta hunaco haüc dire Esauren duqueen içénac bere famillen arábera, bere lekhuen arábera, bere içénen arábera: Timnah duquéä, Halua duquéa, Ieteth duquéa,

41 Aholibama duquéä, Ela duquéä, Pinon duquéä,

42 Kenaz duquéä, Teman duquéä, Mibtsar duquéä,

43 Magdiel duquéä, eta Hiram duquéä. horraco horioc dire Edomgo du-
-quéäc bere egòitçen arábera bere possessióne-
-co herriàn. Esau da Edome ‸ . . . . . . ‸ ren Aìta.

HOGOYETA HAMAÇAZPIGAR-
-REN CAPITÚLUA.

Iossep màitátua beregain-(-)qui bere àita Iacobez 4 *eta higüindua bidegábequi bere anajez* 5 *bere* ‸*bi* *amet-
-ssac heÿ condatu eta hi-
-guindua da guehiago hetaz.* 18 *hargátican erressolitçen dule haren hiltçéra* 21 *Rubenec debecatu içan ez-
-palitu* 26 *guero Iudaren contsseillus saltçen diòte Ismaelitar baïçúeÿ,* 28 *cegnec eramaten bàitúte Ejiptura.* 31 *azquéneän eztaltçen diòte bere eguigna dohacabequi bere àita . . . Iacobi* 34 *çegnac signet-
-ssirican hil çela Iossep hartu bàitçuen tristéciä, haïndibat.*

IACOB bada haren àita arrotç beçala egotu içan çen herriàn egotu içatu çen, erran nahida Cana-
-ango herriàn.

2 hunaco haüc dire Iacoben jeneracioneac

jeneraçiòneac. Iossepec ha-
-maçazpi vrtheren adigna
çüéla Ian eraguiten çitúën
bere Anajequign arthàldeac,
eta . . . . mu-
-thill gazteä çen Bilharen
haürren artéän eta Zilpa-
-ren haürren artéan, haren
àitaren emazteac. eta
Iossepec salatu çiòtçan bere
àitari hequien hitç gaçhto
Làidagárriàc

3 eta Israelec màite çuen
Iossep bere bertçe seme
guçiàc bagno guehiàgo, çeren
eta bere çahártçeän içatu
bàitçuen, eta eguign içan
çiòën arrópa pincardatu
bat.

4 eta bere Anajec ikhussiri-
(-)can àitac màite çuela
hec guciàc bagno guehiàgo,
higuintçen çuten, eta eçin
mintça ahal çequiòten
hari eméqui.

5 eta Iossepec eguign içan
çuen ametssbat çegna
declaratu bàitçiòten bere
anajeÿ, hargatican higuin-
-du içan çuten oragno . .
. . . . hambatenaz
guehiàgo

6 erran çiòten bada, entçun
çaçúe, othòizten çàituztet,
eguign içan dudan Ametss
haü:

7 horra, oguiçamac amarrat-
-çen guintúën Larréän, eta
orduan ene oguiçáma altçha-
-tu içan çen eta egotu çen
çhuçhen: eta horra çuen
oguiçámec inguratu çuten,
eta ahuspez iarri içatu
çiren ene oguiçamaren
àitçígneän.

^eta
8 ^ bere anajec . . . . erran
içan çiòten, erreguignatuco
vque beraz eguiàzqui gure
gagnean? edo errealqui
. . gure naussi içango
. . . . baldimbahintç
? hala higuindu içan
çuten oragno guehiago
haren ametss eta hitçac
çirela caüssa.

9 berriz eguign içan çuen
bertçe ametss bat eta
condatu çiòten bere aná-
-jeÿ, çiòtssátela, horra,
eguin dut oragno ametss
bat: eta horra Iguzquià
eta illhárguià eta h*e*meca
Içar Iarri içan çiren
ahuspez ene àitçígne-
-an.

10 eta condatu çioën ordu-
-an bere àitari eta bere
anajeÿ, bere àitac erre-
-prehenditu çuen, eta

erran çioën, çer da
eguign içan dúän ametss
hori? ethorri beharco bide
diägu nic eta hire amac eta
hire anajec Lurréän ahus-
-pez jartçéra hire äitçíg-
-nean?

11 eta haren anajec imbi-
-diä içatu çuten haren
contra: bagnan haren
äitac guardatçen çuen
perpaüs hori.

12 haren anajac bada
goan içan çiren bazc-
-eraguitera bere äitaren
arthäldeac Sichemen.

13 eta Israelec erran çioën
Iossepi, hire anajec ez-
-tute bazceraguiten Siche-
-men? athor, egor açadan
hequiengana. eta ihard-
-etssi içan çioën huna ni
hemen.

14 eta erran çioën, oha oraÿ
beguira çac eä hire aná-
-jac eta arthäldeäc vngui
diren, eta Iaquignaraz
dièçadac. hala egorri içan
çuen Hebrongo çelháje-
-tic, eta ethorri içan
Sichemeragno

15 eta guiconbatec aurkhitu
içan çuen Larrez larre
errebelaturic çebillala, eta
guiçon harc galdetu çioën,
erraten çioëla, çeren
billha abilla?

16 eta ihardetssi içan çúën,
neüre anajen billha
niäbillac: othöizten
aüt, eracutss dièçadac
non bazceraguiten
duten

17 eta guiçonac erran
çuen, partitu dituc
hemendic: eçen aditu
diät erraten çutéla,
goaçen Dothäinara.
eta Iossep goän çen
bere anajen ondóän,
eta ediren içan çituen
Dothäinen:

18 eta ikhussi içan çuten
vrrundic. eta hequien-
-ganic hurbildu bagno
lehen, phentssatu içan
çuten haren contra
haren hiltçéra.

19 eta erran çiöten batac
bertçeari, horra, naus-
-si ametsseguille hori ba-
-dathor.

20 oray beraz çatózte,
eta hil deçagun, eta
aürthic deçagun phut-
-çu horiotaric batétara:
eta erranen diägu,

bestiä

bestia gaçhto batec iretssi
içan du: eta ikhussico
diägu çer eguingo diren
haren ametssac
21 eta Rubenec entçun
çuen hori, eta libratu
içan çuen hequién es-
-cuëtaric, çiötssala,
eztiöçógun khen biçia.
22 guehiago Rubenec erran
çiöten, ezteça cuela issur
odola: aurthic çaçue,
dessertuan den phutçu
hortara, eta ezteçaçuela
eman escúä horren gag-
-nean: hequien escuetari-
-can libra çeçantçat, bihur-
-raraçitceco bere äitagana
23 Iossep bada bere anajen-
-gana ethorri çen beçain
sarri, eraüntçi içan çiö-
-ten bere arropa, haren
gagnean cen arropa pin-
-cardatu hura.
24 eta hartu içan çuten,
eta etçhatu çuten phut-
-çura: bagnan phutçúä
hutssa çen, eta etçen han
vric.
25 guero Iarri içan çiren
oguiä Iateco. eta bere
beguiac altçhaturic be-
-guiratu içan çuten eta
horra bidearen gagneco Is-
(-)maelitar tropela bat, Gala-
-adetic heldu çena, eta he-
-quien caméluec drogac
çakharzquéten, eta bal-
-tssámuä, eta mirra, eta
hori Ejiptura eramateco
çihoacen.
26 eta Iudac erran çiöten
bere anajeÿ, çer irabaçi
içango da, gueure anáia
hiltçen badúgu eta estalt-
-çen haren odola?
27 çatózte, eta sal diöço-
-guten Ismaelitar
horioÿ, eta gure escua
eztadign içan horren
contra: ecen gure ana-
-ja, gure haráguia duc,
eta bere anajec obeditu
çúten
28 eta nola mercatari
madianitarrac iraga-
-ten bäitçiren, atheratu
içan çuten eta iganara-
-çi çuten Iossep phutçu-
-tican, eta saldu içan
çiöten Ismaelitarreÿ
hogoÿ çillhar phéça;
eta horióc eraman içan
çuten Iossep egiptura
29 guero Ruben bihurtu

çen phutçúra, eta horra,
Iossep etçen guehiago phut-
-çúän: orduan çathicatu
çituen bere tresnac.
30 eta bihurtu çen bere
anajetara, eta erran
çuen, haürra ezta aür-
-khitçen eta ni, ni nora
goango nàiz?
31 eta hartu çuten Iossepen
arropa, eta hill içan
çuten akherbat ahunt-
-çen artetican, eta odolz-
-tatu içan çuten arropa
32 eta egorri çuten arropa
pincardátua, eta ekharra-
-raçi çiòten bere àitari,
eta erran çuten, aurkhi-
-tu diàgu haü: eçagutçac
oraÿ eä hire semearen
arropa den, ala ez.
33 eta eçagutu ican çuen,
eta erran çuen, ene Se-
-mearen arropa da; bestia
gaçhto batec deboillátu içan
du: eguiàzqui Iossep ça-
-thicatua içan da
34 eta Iacobec çathicatu
çituen bere tresnac, eta
eçarri çuen çakhubat
bere erragnen gagnean
eta ekharri içan çuen
dolúä bere semearen
gagnean haugnitç egu-
-nez
35 eta haren Seme eta
alaba guçiäc ethorri
çiren haren contsolat-
-çera: bagnan errefussa-
-tu çuen contsolaçione
guçià eta erran çuen,
eguiàz iaütssico nàiz
dolua dakharquedala
hobira ene semeagana.
hala nigar eguiten çioën
36 eta Madianitarrec saldu
çiòten Ejiptuan Potiphar
Pharaonen Gambaraçag-
-nari Iaüreguico Pre-
-bostari.

HOGOY ETA HEMEÇORTÇIGAR-
-REN CAPITÚLUA.

Iuda esconlçen da Cananear
batequign, 3 *eta harenganic*
. . . . hirur haür içatu
eta ematen diöte Tamar
emaztetçat hetaric bieÿ bata
berlçeären ondóän: 11 *çegnac*
haürric gabe hill eta, bidaltçen
du bere erragna prometa-
(-)turic esconduco duela bere
hirurgarren semearequign,
12 *bagnan çeren eta ezpàit-*
-çuen complitu promes hori,
Tamarrec mascatu eta comet-

cometitçen du bekhatua
harequign . . . 18 *çegnen-*
-ganic contçebitçen bàitu,
27 *eta eguiten bàilitu*
bi haür

GUERTHATU çen dembora
hartan Iuda Iaütssi içan
çela bere anajengánic,
eta aldaratu çela guiçon
Hadullamitar batengana
çegnac bàitçuen içena
Hira.

2 eta Iudac han ikhussi
çuen Cananearbaten
alaba, cegnac bàitçuen
içena Sçuah, eta hartu
içan çuen, eta ethorri
içan çen harengana.

3 çegnac contçebitu bàitçu-
-en eta eguin semebat
eta dèithu . . . .
. . . . cuten haren
içena Her

4 eta contçebitu çuen orag-
-no, eta erdi içan çen
semebatez, eta dèithu
çuen haren içéna onan

5 guehiago erdi içan çen
oragno semebatez, eta
dèithu çuen haren içena
Sçela. eta Keziben
çen huntaz erdi içatu
çen ordúän.

6 eta Iudac hartu çuen emáz-
-tea Her bere lehensorthu-
-arentçat, çegnac bàitçuen
içena Tamar

7 bagnan Her Iudaren
lehensorthúä gaçhtóa çen
Eternalaren àitçignean,
hargatican Eternalac
hillaraçi içan çuen.

8 ordúän Iudac erran çió-
-en Onani, athor hire
anajaren emazteagána,
eta hartçac emaztetçat,
haren cognat àiçen beçala,
eta sor eraguin dióçoc casta
heüre anajari.

9 . . . . bagnan Onan,
ikhussiric etçela casta
içanen harena, bere ana-
-jaren . . . . emazteagana
ethortçen çen aldi guciez
lohitçen çen Lurraren
contra, bere anajari
casta eman etçióçontçat.

10 eta eguiten çuena desa-
-gradatu çitçaion Eternala-
-ri: hargatic hillaraci çuen
hori ere

11 eta Iudac erran . . .
çioën Tamar . . bere
Erragnari, egon adi al-
-hargun hire àitaren
etçhéän, Sçela ene

Semea handi dadign artéän :
eçen erran çuen, guardià
eguin beharda hill eztadi-
-gn bere anajac beçayn
vngui. hala Tamar goan
içan çen, eta egotu çen
bere àitaren etçhéän
12 eta çembeit egunen
ondóän hill içan çen
Sçuah Iudaren emaztea-
-ren alaba. ondoan Iuda
contssolatu içan çen, eta
igan çen bere ardièn
murritçailleengana
Timnathara, hori eta
Hira Hadullamitarra
horren adisquide haün-
-dià.
13 Tamarri bada Iaquig-
-naraçi çiòten, çiòtssátela,
horra, hire àitaguign-
-harraüa igaten dun
Timnathara bere ardiàc
. . . . murriztera.
14 ordúän khendu . . . .
. . . . . . çituen . . . .
. . . . . . soignetic bere
alhargun habituac, eta
estali içan çen belobatez
eta alogatu çen, eta Iarri
içan çen cantoin batéän
cegna bàitçen . . . . . .
. . . . . Timnathara-
-co bidegagnéän :
çeren eta bàitçacússan
Sçela haündi eguin çela,
eta . . . . etçitça-
-jola eman içatu emaz-
-tetçat.
15 eta Iudac ikhussi çuen
ordúän hura, vste iça-
-tu çuen puta çela : eçen
estali çuen bere bissaia
16 eta aldaratu içan çen
harengana hura çen
bidéra, eta erran çúën,
permeti çan, othòizten
aüt, ethor nadign hire-
-gana : eçen etçeäquièn
haren erragna çela. eta
ihardetssi çuen, çer ema-
-nen darotac ethor adin-
-tçat enegána ?
17 eta erran çuen, egorri-
-co darónat ahuntçigno
bat arthaldeco ahunt-
-çen artétic. eta ihar-
-détssi çuen, baÿ, ema-
-ten badárotac bahià
egor deçáän artean.
18 eta erran çuen, çer
bahi emanen daronat ?
eta ihardetssi cuen, hire
çiguilluä, hire mocanés-
-sa, eta hire escuan

escüan duän makhilla:
hori eman içan çioën, eta
ethorri içan çen haren-
-gana, eta contçebitu çuen
harenganic.

19 guero jäiqui çen, eta
goan içan çen, eta
khendu çuen sognetic
bere béloä, eta Iaüntçi
çituen bere alhargun
habituäc.

20 eta Iudac egorri içan
çuen ahuntçignobat
ahuntçen artética bere
adisquide haündi Hadu-
-llamitarraren bidez, har
çeçantçat bahia emaz-
-tearen escutic, bagnan
etçúën ediren içatu

21 eta galdetu çiòten . .
. . . . hura
içatu çen lekhuco gui-
-çoneÿ, çiòtssála, non da
bidegagnean bistan çen
Puta hura? eta ihardet-
eztuc
-ssi içan çuten, ...
içatu hemen Putaric.
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

. . . .
. . . .

22 eta bihurtu içan
çen Iudagana, eta
erran çioën, eztiat
aurkhitu hagna, eta
lekhuco jendeec ere
erran çiàrotátec eztuc
içatu hemen Putaric.

23 eta Iudac erran çuen
iduc beça bahiä bere-
-quign mespreciàtuac
içan ezcaiteçen bel-
-durrez. horra, egorri
diàt ahuntçigno haü,
bagnan eztuc aurkhi-
-tu içatu húra.

24 eta guerthatu çen
hirur illhabetheren
inguru ondóan, erre-
-portatu çiòtela Iudari,
erraten çutéla, Tamar
hire erragna erori içan
duc paillardiçan: eta
horra, içórra ere duc
paillardiçaz. eta Iudac
erran çuen, ilkhiàraz
çaçue, eta erréä içan
bedi

25 eta nola ilkhiara-
-çitçen bàitçúten egorri
çioën erratera bere àita-

-guignharraüari, içórra
naüc
. . . . gaüça haüc do-
-hazcon guiçonaganic.
erran çuen oragno,
eçagut çac, othòizten
aüt norena den çiguil-
-lu haü, mocanes haü
eta makhill haü.
26 Iudac bada eçagutu
çituen, eta erran çuen,
ni bagno Iustuago
duc: çeren eta ezpài-
-tiòt eman içatu Sçela
ene semeari. eta etçúen
eçagutu guehiàgo.
27 eta guerthatu çen
haürraz erditçeco
demboran, horra bi
haür ciren haren sa-
-bélean:
28 eta nola haürrez
erditçen baitçegoen,
batec eman içan çúën
escúä: eta Emaguig-
-nac hartu çuen eta
amarratu çuen haren
escugagnéan escarlat
haribat erraten çuela,
. . . hunaco haü ilkhit-
-çen da lehénic.
29 eta bere escua erretiratu
içan çuen orduan, horra
haren anaja ilkhi çen.
eta erran çuen, nolaco
ideqüitçeä eguin diòan
heürorri! idequitçea
dela hiregagnean.
eta dèithu içan çuten
haren içena . . . Pha-
-rez.
30 ondóan guero ilkhi
içan çen haren anaja
çegnac bàitçúën escu
gagnean escarlat ha-
-rià, eta dèithu çuten
haren içéna Zara.

HOGOŸ ETA HEMERETÇIGAR-
-REN CAPITÚLUA.

*Iossep Potiphari saldua,
bedincatua da Iaünaz* 4
*hargatic bere . . . Naü-
-ssiàc ematen diọ bere
eguiteco guçien artha* 7
*bagnan çeren ezpàitiö
eguin nahi atsseguign
bere . . . . . . etçheco andre-
-aren amudio lohiari* 17
*Làidatua da hartaz bere
naussiaren bàithan,* 19
*çegnac hersten bàitu pres-
-sondéguiàn* 21 *non bizqui-
-tàrteän Iaincoac bere graçi-
-as Lagunduric eguiten
bàita Pressonjeren Iabe.*

JOSSEP bada eraman çuten
orduan Ejiptura, Potiphar
Pharaonen Gambaraçagn
Iaü-

Iaüreguico Prebost . . . Ejiptu-
-arrac erossi içan çuen Is-
-maelitarren escútic çegnec
ekharri içan báitçuten ha-
-rat
2 eta Eternala Iossepequin
çen: hala guiçon dohát-
-ssua içatu çen, eta bere
Naüssi Ejiptuarraren etçh-
-ean çen.
3 eta haren Naüssiác ikhussi
çuen Eternala harequin
çela, eta eguiten çituen
gaüça guçiác, Eternalac vn-
-gui goanaraçitçen çituela haren
escuetan
4 Iossepec beraz ediren çuen
graçiä bere Naüssiären
äitçignean, eta çerbitçat-
-çen çuen: eta horrec
eman içan çioën bere et-
-çheären cargúä, eta eman
çiótçan escuan . . . . . .
. . . . . . çihoäzcon guciac.
5 eta guerthatu çen, bere
etchearen eta çituen guçi-
-en cargúä eman çioënaz
guerostic, Eternalac be-
-dincatu içan çuela Ejiptuar
haren etçhéä Iossepen
bidez . eta Eternalaren
benedicçióneä içatu çen
haren çiren gaüça guçietán,
hambat etçhean nola
Larréan.

6 hargatican vtçi içan
çituen bere gaüça guçiac
Iossepen escúän: halaco
maneraz non ezpäitçen
sartçen contútan hare-
-quign deüssezere, ...
. . . . . . Iaten çuen oguiàz
bäiçen. eta Iossepec thai-
-lla ederbat çuen eta ederra
çen ikhusteco.
7 guerthatu çen beraz gaü-
-ça horión ondóän haren
naüssiären emázteäc
aurthìqui çituela beguiäc
Iossepen gagnera, eta erran
çuela, etçan adi enequign.
8 bagnan bere Naüssiären
emázteä errefussatu eta,
erran çioën, horra, ene
Naüssiä eztun sartçen
enequin contutan haren
etçheän diren gaüçez eta
eman çiärozquidan escúän
dituen gaüça guçiác
9 eztun etçhe huntan ni
bagno haündiägoric, eta
etçiarotan debecatu deüss-
-ere. hi bäiçen, hi haren
emazte äiçen beçala: eta
nola eguingo nuque gäiz-
-qui . . . . horren haündi
hori eta eguingo nuque
bekhatu Iaincoaren contra?
10 eta hagna egun guçièz
Iossepi hartaz mintçat-

-çen çitçájon arren: bizqui-
-tartean etçuen obeditu
içatu . . . .
haren contra etçáteco, ha-
-requign içatecotçat
11 eta guerthatu çen egun
bat, ethorri çela etçhéra
bere Lana eguitera, eta
etçéla sehiètaric bátere
etçhéän:
^çuen
12 ordúän hartu içan ^ hag-
-nac bere . . . . bez-
-timendutic, çiòtssala, etçan adi ene-
-quign: eta vtçi çuen bere
beztimendua haren
escúän eta goan çen ihessi,
eta ilkhi çen campóra.
13 hagnac bada ikhussi
çuen beçain sarri, vtçi
çuela bere beztiméndua
haren escúän, eta goän
çela ihessi campóra,
14 dèithu içan çituen bere
etçheco jendéäc eta mint-
-çatu çitçajen, erraten
çuela, ikhuss çaçue, ekhar-
-ri . . çiárócuc guiçon He-
-brearbat, gutaz mussi-
-cátçeco, çegna ethorri bäi-
-ta . . enegana enequign
etçátera: bagnan . . . . .
eguin diàt deÿhadar
haündibat.
15 eta aditu içan dúën
beçain sarri deÿhadar
eguin dudala, vtçi dic
bere beztiménduä ene
aldéän, eta ihessi goän
duc, eta ilkhi duc cam-
-póra
16 eta iduqui içan çuen
Iossepen beztiménduä
berequign, haren Naü-
-ssiä etçhéra ethor içan
çedign artéän.
17 orduän mintçatu çit-
-çajon hari perpaüs he-
-quièn arábera, erraten
çuela, muthil Hebréär
guri ekharri daroçùàna
ethorri duc enegana,
nitaz musicátçera.
18 bagnan nola deÿhadar
eguin bàitut, vtçi dic
bere beztimendua ene
aldéän eta goan duc ihessi
campora.
19 haren Naüssiàc aditu
çituen beçain sarri bere
emázteäc erran çiòtçan
hitçac, çiòtssala, hire
muthillac eguin çiărotac
perpaüs horiòn arábera,
haren colera piztu çen.
20 hala Iossepen Naüs-
-siàc hartu çúën, eta eçar-
-ri çártçela hertssibáteän,
Erregueren Pressonjerac
herstúäc çiren lekhúän.
han içatu çen bada presson-
-déguiàn.
21 bagnan Eternala Iosse-

Iossepequin çen, eta hedatu
içan çuen bere gracia ha-
-ren gágnera, eta eman
çioën gracia pressonde-
-guico naüssià bàithan.

22 eta pressondeguico Naüs-
-siàc eman çituen Iossepen
escúän pressondéguiàn çi-
-ren pressonjer guçiàc :
eta han eguiten çituzten
gaüça guçiàc, eguiten
çitúën

23 eta Pressondéguico
Naüssiàc etçúën *egortçen*
deüssere haren escuetan
çiren gaüça guçiètaric,
çeren eta Eternala hare-
-quin bàitçen : eta harc
eguiten çüéna, Eternalac
vngui goan eraguiten . . .
bàitçúën.

BERROGOŸGARREN CAPITÚ-
-LUÄ.

*Pharaonen copemáilleä
eta oguijábeä presso ema-
-ten ditúzte, eta ematen
diòitçále carguz Iossepi* 6
*horrec esplicatçen diòitçale
eguin çituzten ametss bat-
-çuec,* 20 *halaco maneraz
non horren esplicaciòneä
berehala ondóän confir-
-matçen bàita gaüçac
hala guerthaturic.*

GAÜÇA horiòn ondóän
guerthatu çen, Ejiptuco Erre-
(-)gueren copemáilleäc eta
oguijábeäc ofentssatu çu-
-tela Ejiptuco Erregue bere
Iaüna.

2 eta Pharao haguitç has-
-sarratu içan çen bere bi
Gambaraçágnen contra : erran
nahi da, bere Copemaille
haündiàren contra, eta bere
ogui Iabe Naüssiaren contra.

3 eta beguireraguin çituen
Iaüreguico Prebostaren
etçhéän, cártçela hertssiàn,
Iossep herstúä çen lekhuan

4 eta Iaüreguico Prebóstac
eman çioën hequièn car-
-gúä Iossepi, çegnac çer-
-bitçatçen bàitçitúën, eta
içatu çiren çembèit egu-
-nez pressondéguiàn.

5 eta bièc eguign içan
çuten ametss bat, batbe-
-derac bere amétssa gaü
batéän, eta batbéderac
bere ametssaren esplica-
-çiònearen arábera, ham-
-bat Copemáilleac nola
Ejiptuco Erregueren ogui-
-Iábeäc, pressondéguiàn
herstúac çirénac

6 ordúän Iossepec hequi-
-engana gòiçéän ethorri-
-ric, beguiratu çiòten, eta

horra, triste çiren.
7 eta galdetu çiòten Pharao-
-nen Gambaraçágneÿ [çegnac
bàitçiren harequign haren
naüssiaren pressondéguiàn]
erraten çuela, çer arraçog-
-nez duçúë . . . .
. . . . egun, horren
bissaia gaçhtóä?
8 eta ihardetssi içan çiòten,
ametssac eguin tiägu, . .
eztuc nihor esplicatçen
dituénic. eta Iossepec
erran çiòten, esplicaçiòne-
-ac eztire Iaincoarenac?
othòizten çàituztet, con-
-da diètçaquidátçuë.
9 eta Copemáille haündiàc
condatu çioën bere ame-
-tssa Iossepi, erraten
çiai-
çiòela, iduritçen . . . .
-táan ametsseguïteän ikh-
-usten nuela mahatsson-
-dobat ene àitçígneän:
10 eta mahatssondóan ba-
-çirela hirur adar eta
Loratu . . . nahi içan ba-
-lu beçala çen, eta haren
Lorea ilkhi çen, eta haren
mulkhóëc onduëraguin
çitízteän
. . . . . mahátssac.
11 eta Pharaonen copa ene
escúän çúän: eta hartçen
nitiàn mahatssac eta
hersten nitiàn Phara-
-onen copara, eta ema-
-ten nioän copa . . . .
bere escúra.
12 eta Iossepec erran çiò-
-en: haü da horren Es-
-plicaçiòneä: hirur adar-
-rac hirur egun dire.
13 hemendic hirur egunen
barnéän Pharaonec al-
-tçhatuco dic hire búruä
eta bihuraraçico aü hire
estatura, eta emanen
diòc copa Pharaoni
bere escúra lehembiçico
oficiòaren arabera, Cope-
-maille intçen ordúän.
14 bagnan orhòit adi
nitaz, hire gógara
eçárriä içanen àiçen
ordúän, eta eguin dièça-
-dac, othòizten aüt, fago-
-re hori, eguin dioçocóon
nitaz àiphamen P(h)ara-
-oni, eta Ilkhiàraz na-
-çacaan etçhe huntaric
campora.
15 eçen eguiàz ebátssià
içatu naüc Hebrearren
herritican: eta oragno
eztiàt eguin deüssere he-
-men phutçu huntan
eçar nintçaten mereçi duḗ-
-nic.

16 ogui Iabe naüssiàc bada
ikhussiric onera esplica-
-tu çuela ametss hura,
erran çiòèn Iossepi, niri
ere ametssetan iduritçen
çiàitaan baçirela hirur
otharre çhuri ene buru-
-aren gagnéän
17 eta otharreric gorénëan
baçela okhign ofiçiòco
Ianhari guçiètaric P(h)ara-
-onentçat, eta çhorièc
jaten çitúztela ene buru-
-aren gagnean çen otharré-
-tican.
18 . . . . eta Iosse-
-pec ihardetssi çuen, ...
. . . . çiòtssala,
huna haü duc horren
esplicaciǒneä; hirur oth-
-árreac hirur egun dituc.
19 hemendic hirur egunen
artean Pharaonec
altçhatuco dic hire bú-
-rua hire gagnetic, eta
vrkharaçico aü çur bá(-)
-teän, eta çhorièc ianen
ditec hire haráguià
hire gagnetican
20 eta guerthatu içan
çen hirurgarren egú-
-nean, çegna bàitçen
Pharaonen sor egúna,
eguin çiòtela festinbat
bere Sehi gucieÿ, eta eman
çituela
. . . . pressondeguitic cam-
-pora bere Copemaille
haündià eta Ogui Iabe
naüssià, bere Sehièn
artétican:
21 eta bihurraraçi çúën
Copemaille haündià bere
Copemaille estátura, çeg-
-nac eman bàitçuen copa
Pharaonen escura:
22 bagnan vrkharaçi
çuen ogui Iabe naüssià,
Iossepec esplicatu çiòten
arabera.
23 bizquitárteän Cope-
-maille haündià etçen
orhòitu . . . . Iossépez:
bagnan ahantçi içatu
çitçàion

BERROGOY ETA BATGARREN CAPITÚLUÄ.

Pharao bi ametss eguign
8 *eta ecign aurkhitu . . .*
ahal icanez norc esplica
çetçan 9 *abertitcen dute*

Iossepez: 14 *çegna era-*
-khartçen bäitu bere äi-
-tçignera. 25 *Iossepec*
esplicatçen diötça ametss-
-ac Pharaoni, 33 *eta*
ematen diö contsseillu on
bat ethorqui cuneco gos-
-seteari probeditçeco. 37
hargatic okhassione hortaz
eçarriä da Erreguez Ejip-
-tuco Gobernadore. 45
Iossepec, emaztea hartu
eta harenganic içaten
ditu bi haür gossétéä
ethorri bagno lehen 53.
çegna hastéän, errepar-
-titçen diöte Ejiptuárreÿ
oguiä eguign içan çuen
probissionétican.

ORDÉÄN guerthatu çen bi vrthe ossoën buruän, Pharaonec ametss eguin çuela, eta iduritçen çitça-jola Ibaiaren ondóän çela.

2 eta horra, çazpi çha-hal gazte ikhusteco eder, guiçen eta Ioriäc, igaten çiren Ibáyetic campora eta Iaten hari çiren lurur-tssúëtan.

3 eta horra, bertçe çazpi çhahal gazte ikhusteco itssussi, eta mehéäc iga-ten çiren Ibaietic cam-póra bertçeen ondó^ . . . ^tican, eta bertçe çhahal gazteen aldean çiren Ibaiaren çhirripan.

4 eta Çhahal gazte, ikhus-teco . . itssussi eta mehéec Ian içan çituzten çazpi çhahal gazte ikhusteco eder eta guiçénac. orduan irat-çarri içan çen Pharao.

5 guero loäkhartu içan çen, eta eguin çuen ametss bigarréneän, eta idurit-çen çitçajon . . çazpi oguiburu bihitssu eta eder ilkhitçen çirela pipabate-taric

6 guero iduritçen çitçaion bertçe çazpi oguiburu mehar eta . . . . orienteco häicéäz ihartu-ricaco ilkhitçen çiréla hequièn ondotican.

7 eta çazpi oguiburu me-hárrec iretssi çitúzten çazpi oguiburu bihitssu eta bethéäc. ord(uan) iratçarri çen Pharao. eta horra amet-

ametssa.

8 guerthatu çen gòicéän
haren izpiritua ikharatu
çela, hargatican egorri
içan çuen dèitçera Ejiptu-
(-)majiçiano eta çuhur gu-
-çiàc, eta condatu çiòtçáten
bere ametssac: bagnan
etçen nihorere esplica
çiòtçocónic.

9 Copemaille haündia min-
-tçatu çitçaion Pharaöni,
çiòtssala, orhòitçen naüc
egun ene ofentssez

10 Pharao haguitç hassar-
-ratu çen orduan bere
sehièn contra eta guarde-
-raguin guintuéneän Ogui-
-Iabe Naüssià eta ni
Iaüreguico Prebostaren
etçhéan:

11 orduan harc eta nic eguin
guindiàn ametss bat gaü
. . . . . batez, batbederac
eguiten çuela ametss bere
ametssaren esplicaciònea-
-ren arábera.

12 eta han . . . çúän gu-
-requièn muthill Hebre-
-arbat Iaüreguico Prebosta-
-ren çerbitçarià, eta condatu
guignozçáan, eta esplicatu
çiàrozquigúän gure ame-
-tssac, esplicatçen diòtça-
-tela batbederari bere
ametssaren arábera.

13 eta guerthatu çen
. . . . nola ere
esplicátu bàitçarócun
eta hala eguign içatu
çela. hori da Erreguec
bihurraraci ninduela
neüre estátura, eta vrkha-
-raçi çuela bertçéä.

14 Pharaoc bada bidaldu
çuen Iossepen dèitçéra,
eta berehala ilkhiàraçi
çuten phutçútic, eta
moçhtu çuten, eta gam-
-biàtu çiòtçaten bere tres-
-nac, guero ethorri içan
çen Pharaonen ^gana . . . .

15 eta Pharaonec erran
çiòèn Iossépi, eguin
diàt ametssbat, eta ez-
-tuc ^bat esplicatcen duenic.
. . . bagnan entçun diàt
erraten hitaz, aditçen
dituala amétssac, hequi-
-en esplicatceco.

16 eta Iossepec ihardet-
-ssi çiòèn Pharaoni, erra-
-ten çuéla, Iaincoac ni

gabetanic ihardetssico
du Pharaonen prospe-
-ritateari dagocána.

17 eta Pharaonec erran
Iossepi, nola ametss
eguiten bàinúën, idu-
-ritçen çitçàitan Ibaya-
-ren çhirripa ondóan
nintçéla.

18 eta horra, *c*azpi çha-
-hal gazte, guiçen eta
Iori eta Thaillu ederre-
-taco igaten çiren Iba-
-jatic campora, eta Iaten
hari çiren lurvrsúëtan.

19 eta horra, bertçe çaz-
-pi çhahal gazte igaten
çiren hequièn ondotic
haign . . . . . meharr-
-ac eta hàin thàillu itssu-
-ssitacoac, eta hain me-
-héäc non ezpàinuen
ikhussi içatu hec beçalá-
-coric itssustássunez
Ejiptuco herri guçiàn.

20 bagnan çhahal
gazte mehe eta itssu-
-ssièc iretssi çitúzten
lehembiçico çazpi çha-
-hal gazte güiçénac:

21 çegnac ethorri içan
bàitçiren hequièn barré-
-nera, nihorc ere ikhussi
gabe hara ethórri içan
çitúän
çirela: eçen hàin . . . .
itssussi ikhusteco nola
hastéän. ordúän irat-
-çarri nindúän.

22 Ikhussi niàn oragno
amétssetan, eta idurit-
-çen çiàitaan çazpi
ogui buru ilkhitçen
çirela pipabatetaric,
bethéäc eta edérrac.

23 guero horra, çazpi
oguiburu ttipi, mehar
eta orienteco hàiçéäc
iharturicácoac, çegnac
ilkhitçen bàitçiren ondó-
-tic.

24 bagnan oguiburu,
meharrec iretssi çitíz-
-tian çazpi oguiburu
edérrac. eta erran çiò-
-teat Majiçiánoeÿ, bag-
-nan batec ere etçiàro-
-tac declaratu.

25 eta Iossepec ihardetssi
çiòèn Pharaoni, Pha-
-raonec eguin duen am-
-étssa eztuc gaüça bera
bàiçen. Iaincoac decla-
çioc
-ratu . . . . Pharaoni
eguitera dohanhúra

26 Çazpi çhahal eder-

-rac dituc çazpi vrthe :
eta çazpi oguiburu ederrac
dituc çazpi vrthe : ametssbat
duc hóri.
27 eta çazpi çhahal gazte
mehe eta itssussi hequièn
ondotic igaten çirénac
çazpi vrthe dituc : eta
çazpi oguiburu hutss
eta orièntecо hàiçéäc
iharturicácoac içanen
dituc çazpi gosséte vr-
-the
28 hori duc Pharaoni
erran diòdana, erran
nahi da, Iaincoac Pha-
-raoni ikhussaraçi dioëla
eguitera dohanhúra.
29 horra, çazpi vrthe
heldu dituc
. . . . çegnétan
içango bàituc abundant-
-çià haündibat Ejiptuco
herri guçiètan.
30 eta vrthe hequièn on-
-dóän altçhátuco dituc
çazpi gossete vrthe.
ordúan ahántçià içan-
-go duc abundantçia hori
guçià Ejiptuco herriàn :
eta gosséteäc contssumi-
-tuco dic herrià
31 eta eztitec eçagútuco
guehiàgo abundantçia hori
herriàn . . . .
. . . . ondotic ethorrico
den gossete húra dela
caüssa : eçen haguitç
haündià içango duc.
32 eta Pharaonec amet-
ssa bi aldiz eguin duë-
-naz beçambáteän : hori
duc dela gaüça arrasta-
-tua Iaincoaz eta Iain-
-coa kheçha dela haren
complítçera
33 oraÿ bada Pharaonec
probedi beça guiçon
aditu eta çuhur batez
eta eçar beça hagna
Ejiptuco herriàren gag-
-néän.
34 Pharaonec eguin beça
haü ere : eçar betça
comessarioäc herriàren
gagnéän, eta har beça
Ejiptuco herrico Errenta-
-ren bortçgárrena çazpi
abundantçià vrtheren
iraün dembóran
35 eta bill betçáte ethorri-
-co diren vrthe on heta-
-co Ianhari guçiàc, eta
bill beçate oguià Phara-
-onen escúären azpíän
neürrimendútçat hiri-
-tara, eta beguira beçáte

36 eta içango dire Ianha-
-ri hec herrico probissió-
-netçat Ejiptuco herriàn
içango den çazpi vrthe-
-taco gossete iraün dembo-
-ran herrià gossetez
akhabátuä içan ezta-
-dintçat.

37 eta gaüça agradatu
çitçaion Pharaoni, eta
haren çerbitçari guçieÿ.

38 eta Pharaonec erran
çiòten bere çerbitcárieÿ,
aurkhi ahal guigneça-
-que guiçonbat haü beça-
-lácòà, çegnetan içan
dadign Iaincoaren Izpi-
-rituä

39 guero Pharaönec erran
çioën Iossepi Iaincoac
eman daroänaz gueroz
. . . . haüc guçièn
ecagutceco dohagna, eztuc
hi beçalaco pressuna adi-
-tu eta çuhúrric.

40 hi içanen àiz ene
etçhearen gagnéän, eta
ene poblu guçiàc mussu
emanen daroc ahóän:
solament hi bagno haün-
-diàgo naüc tronuz.

41 . . . . hortaz guehiago
Pharaonec erran çioën
Iossepi, beguira çac
eçarri aüt Ejiptuco herri
guçiàren gagnéän.

42 Pharaonec bada athe-
-ratu çuen bere erreztuna
bere escútic, eta . . . . .
. . . . . eman çuen Iosse-
-pen escúän, eta beztià-
-raçi çúën lignho fignez-
-co tresnez . . . .
. . . . eta
eman çuen vrrelephoco
bat haren lephóän,

43 eta iganareçi çuen
haren orgaren ondoan
bigarrena çen orgara:
eta oÿhu eguiten çuten
haren àitçígnean, bel-
-haürica bèitez: eta eçarri
içan çúën Ejiptuco herri
guçiàren gagnéän.

44 eta Pharaonec erran
çioën Iossepi. Pharao
naüc ni, bagnan hi
gabetanic eztic nihorc
ere altçhatuco bere es-
-cúä ez bere ogna Ejip-
-tuco herri guçiàn.

45 eta Pharaonec dèi-
-thu çúën Iossepen içéna
Tsaphenath-Pahaneah:
eta eman içan çioën
emaztétçat Asenath
Potipherah

Potipherah ongo Goberna-
-dorearen alába. hala
Iossep goan içan çen
Ejiptuco bazterrétara
46 eta Iossepec hogoy eta
hamar vrtheren adigna
çuen, pressentatu içan
çen ordúän Pharao Ejip-
-tuco Erregueren àitçig-
-neän. eta Erregueren
pressentciatic partitu-
-rican, iragan içan
Ejiptuco herri gucien ar-
-tétican
47 eta Lurrac ekharri
çuen franquiaz çazpi
vrthetaco abundantçià
iraün dembóran.
48 eta Iossepec biri bill-
-catu çitúën, Ejiptuco
herrian içatu çiren çaz-
-pi vrthetaco Ianhari
guçiàc, eta eçarri çituen
Ianháriàc hiriètan
hiri
erran nahida, ... ba-
(-)khotçh batean inguruco
Lurreco janháriàc.
49 Iossepec bada biri billca-
-tu çuen . . . . çhoill ha-
-guitç ogui franco itssassó-
-co harea beçala : halaco
maneraz non guelditu
bàitçiren condátçetic,
çeren eta conturic gabe
bàitçen
50 eta lehembiçico gossete
vrthéä ethorri bagno
lehen, sorthu çitçaĭzcon
bi haür Iossepi, çegnac
Asenath Potipherah
ongo Gobernadorearen
alabac eguin bàitçiòtçan.
51 eta Iossepec dèithu çuen
lehen sorthuaren içena,
Manasse : eçen Iaincoac,
çiòtssan, ahantçaraçi,
darot ene neque guçià,
eta ene àitaren etçhe
guçià.
52 eta dèithu çuen bigar-
-renaren içéna, Ephraim
eçen Iaincoac, çiòtssan,
berretaraçi naü ene aflic-
-çiònearen herriàn
53 akhabatu çiren bada
Ejiptuco herriàn içátu çen
abundantciaren çazpi
vrthéäc
54 guero hassi çiren
ethortçen çazpi gossete
vrthéäc, Iossepec àitçig-
-netic erran çuen beçala.
eta içatu çen gosséteä
herri guçietan, bagnan
baçen ogui Ejiptuco herri
guçiètan

55 ondóän guero Ejiptuco
herri guçiä gossez ha-
-mitua içatu çen, eta
pobluac eguin çiòèn
dèïhadar Pharaoni
oguiägátic. eta Pha-
-raonec ihardetssi çiòten
Ejiptuar guçieÿ, çohaz-
-te Iossepengána, eta
eguiçúë errango darot-
-çuéna.
56 gosséteä beraz herri
guciaren gagnéän çela,
Iossepec idequi cituen
Ejiptuarren artean çiren
granéro guçïäc, eta erre-
-partitu çiòten oguiä. eta
gossetea haünditu çen
Ejiptuco herriän.
57 ethortçen çiren herri
gucietaric ere Ejiptura
Iossepengana, ogui eros-
-tera: eçen gosséteä
haünditu içan çen
bazter guçietan.

BERROGOŸ ETA BIGARREN
CAPITÚLUA

Iossepec[1] *egortçen ditu bere*
haürretaric hamar Ejip-
-tura Ianhari eróstera 7
Iossepec eçagutçen ditu
eta hec eztute eçagutçen
Iossep, interrogatçen dituz(-)
-te eta hartçen presso espi-
-oneac içatu balire beçála
21 *hargatic eçagutçen dute*
bere artéän hori çela bere
anajaren contra cometi-
-tu içan çuten hobena
çela caüsa. 24 *Iossepec*
iduquitçen du Simeon,
Benjamin ekhar diòçoten
artean, eta vzten ditu
goatera bere bertçe anajac
Ianhariëquign. 29 *hec*
bihurtu eta condatçen diòt-
-çate gaüça guçiäc bere
àitari 35 *edireten dute*
bere diruä bere çakhúëtan
37, *eta eguiten dute bere*
eguign ahala signhetss-
-eraguiteco Iacobi vtç deçá-
-la goätéra hequiëquign
Benjamin Ejiptúra.

ETA Iacobec ikhussiric
baçela oguiä saltçeco Ejip-
-túän, erran içan çiòten
bere sémeeÿ, çergatic be-
-guiratçen diòçue batac ber-
-tçeäri?
2 guehiago erran çúen, horra,
entçun diät badela oguiä
saltçeco Ejiptuän, Iaütss

[1] Iacobec.

Iaütss çàitezte harat, eta
eros dièçagúçuë handic.
. . . . biçi gàite-
-çen, eta hill ezcàiteçent-
-çat.

3 Iaütssi çiren bada Iosse-
-pen hamar anájac eros-
-tera oguia Ejíptuän.

4 ordéän Iacobec etçuen
egorri içatu Benjamin
Iossepen Anaja bere
anajequign: eçen baçiòt-
-ssan, guardià eman behar-
(-)da çerbèit ondico hillga-
-rri . . . guertha eztáqui-
-òn.

5 eta Israelen semeäc ethor-
-ri içan çiren ogui erós-
-tera bertçe harat çihoä-
-çénen . . . baltssan: eçen
gosséteä çen canaango
herriàn.

6 Iossep bada gobernadore
çen herriàren gagnéän,
çegnac errepartiàraçitçen
bàitçiòten oguià Lurreco
poblu guçieÿ: Iossepen
anajac beraz ethorri
içan çiren, eta ahus-
-pez Iarri içan çiren
haren aitçigneän bissa-
-ja Lurréän

7 orduan Iossepec ikhussi
çitúën bere anajac eta
. . . eçagutu çitúën: bagnan
aléguià hura arrotç eguign
içan çuen hequièn aldera,
eta mintçatu çen hequiè-
-quign gogórqui, erraten
çiòtela, nondic heldu
*c*árete? eta ihardetssi
çuten, Canaango herritic,
Ianhari eróstera.

8 Iossepec beraz eçagutu
çituen bere anajac:
bagnan hec etçuten
eçagutu hura.

9 Iossep bada orhoïtu içan
çen hetaz eguign içan
çituen ametssez, eta
erran çiòten, Espiòneac
çárete, herrico lekhu
flácoeÿ beguirátçera
ethorri içan *c*árete.

10 eta erran çiòten, ez,
ene Iauna, bagnan hire
muthillac ethorri içan
dituc Ianhari eróstera.

11 guiçon baten haürrac
gàituc guçiac Leälac
gàituc: hire muthillac
eztituc Espiòneäc.

12 eta erran çiòten, eztuc
horrela, bagnan herrico
lekhu flácòèy beguirátçera
ethorri içan çárete.

13 eta ihardetssi çuten,
. . . . . . baguintuan ha-

-mabi anaja hire . . . . .
muthillac, guiçon baten
haürrac, Canaango herri-
-an: çegnetáric çhume-
-ena bàita egun gure
àitárequign, eta bat ezpài-
-ta guehiàgo.
14 berriz Iossepec erran
çiòten, hori duc nic
erran darotçuëdana,
erran içan dudánean
espioneac çárete.
15 huntan frogátuäc ican-
-go çárete: bici bedi
Pharao, hemendic Il-
-khitçen baldimbaçárete,
non çuen anaja çhu-
-meéna ethorri içan
eztadign hunat.
16 bidal çaçue çuen arteti-
-can bat ekhar deçan
çuen anaja: bagnan
herstúäc içango çárete,
eta çuen hitçac frogátuac
içango dituc, Iaquiteco,
eä erraten duçuen eguià:
non ez, biçi bedi Pha-
-rao, Espioneac çarételа.
17 eta hala, eçarri çituen
guçiàc elkharrequign
pressondéguiàn hirur
egunez.
18 eta hirurgarren egúne-
-an, Iossepec erran
çiòten, eguíçuë haü,
eta biçico çárete: Iainco-
-aren beldur naüc.
19 Leälac baldimbaçárete
anajen artétican, çúën
. . . .
artétican bat içan
bedi herstúä çuec presso
içatu çáreten lekhúän,
eta goän çàitézte, era-
-maten duçuëla oguià
probeditçeco, çuen famil-
-len gosseteäri:
20 eta ekhar dièçadáçuë
çuen anaja çhumeena
eta çúën hitçac aürkhi-
-tuco dituc eguiàzco:
hala etçárete hillen.
eta horréla eguign içan
çúten
21 eta erraten çiòten batac
bertçeäri, eguiaz falta-
-dun gaituc gure anaja-
-ren aldéra: eçen ikhussi
içan diàgu haren ari-
-maco hestúra, gracià
escatçen çarocúneän eta
eztiàgu entçun içatu
horrengatican hestúra
haü ethorri içan çiài-
-cuc
22 eta Rubenec ihardet-
-ssi çiòten, çiòtssála,
eznarótçuen nic erra-
-ten, ezteçaçuela eguin

eguin bekhatu haürraren
contra? eta etçinduten
entçun içatu. hargatic
ere horra . . . . haren
odola galdetua da.

23 eta hec etçeâquiten
Iossepec aditçen cituela:
çeren eta bàitçen Adià-
-raçitcaille bat hequien
artëän.

24 eta hura aldaratu
çen hequièn guibéle-
-ra, eta nigar eguin
çuen: guero hequienga-
-na bihurtu eta, mint-
-çatu çitçaioten heÿ,
eta hàrtu çuen Simeon
hequièn artética, eta
amarratu çuen hequien
. . . . beguien
àitçignean.

25 guero Iossepec mana-
-tu çuen bethe çetçáte-
-la hequièn . . . . . . ça-
-khúäc oguiz, eta eçar
çeçátela hetaric batbede-
-raren dirúä bere çakhu-
-an, eta eman çiòçótela
probissiòneä bere bidécot-
-çat. eta horrela eguign
içan çiòten

26 eta cargatu çuten bere
oguia bere astóën gag-
-nean, eta goän içan
çiren handic.

27 eta hetárican batec ide-
-qui çuen bere çákhuä,
emateco bazca astoäri
ostatátu çiren lékhuän:
orduan ikhussi çuen bere
dirua çegna bàitçen ça-
-khuaren çintçúrreän.

28 eta erran çiòten bere
anájeÿ . . neüre di-
-rua bihurtua içan çiài-
-tac eta erreâlqui, horra
hura ene çakhuan. eta
bihótça higuitu çitçájen,
eta sessítuäc içatu çiren
altaramenduz, erraten
çiòtela batac bertçeäri,
çer da Iaincoac eguign
içan darócun hori?

29 eta ethorri çiren Ca-
-naango herrira Iacob . .
. . . . bere àitagana,
eta condatu içan çiòtça-
-ten guerthatu çitçàiz-
-cóten gaüça guçiàc erra-
-ten çutela,

30 Personaja herrico
Iaünbat mintçatu
çiàicuc dorphéqui, eta
iduqui guiàitic herrico
espióntçat

31 bagnan ihardetssi çiò-
-agu, Lealac gàituc,
ezcàituc espiónac.

32 hamabi anaja guin-
-túän, gure àitaren
haürrac: bat eztuc
guehiàgo, eta ttipièna
gure àitarequin duc
egun Camaango her-
-riàn.
33 eta Personaja herrico
Iaün harc erran çià-
-rocuc, huntan eçagu-
-tuco diquéät Leälac
çarétela: vtç çaçue
çuen anajetaric bat
enéquièn, eta har çáçuë
oguia çuen familletaco
gosseteari probeditçeco,
eta goan çàitézte.
34 eta ekhar dièçadácuë,
çuen anaja çhumee-
-na. orduan eçagutu-
-co diquéät etçarétela
espióneac, bagnan
Leälac: eta bihurtuco
darótçuet çuen anaja,
eta traficatuco duçue
herriàn
35 eta guerthatu çen,
hec bere çakhuac hus-
-ten çituztela, horra,
batbederaren diru pa-
-quéta bere çákhuän
çen: eta ikhussi çituz-
-ten bere diru paqué-
-tac, hec eta hequièn
àitac, eta beldurtu içan
çiren.
36 erran çiöten bada
Iacob bere àitac,
gabeäraçi naücúë
haürrez: Iossep eztuc
guehiàgo eta Simeon
eztuc guehiàgo, eta
hartuco duçue Benia-
-min! gaüça horioc gu-
-çiàc ene contra dituc.
37 eta Ruben mintçatu
çitçaion bere àitari,
çiötssála, hillaraz çat-
-çic ene bi haürrac,
hagna ekhartçen ezpa-
-limbadároät: eman dièça-
-dac carguz, eta ekharri-
-co dároät.
38 eta ihardetssi çuen,
ene Sémeä eztuc Iaüt-
-ssico çuéquign: eçen
haren anaja hil duc, eta
haü guelditu bakhar-
-ric: eta çerbèit ondico
hillgarri guerthatuco lit-
-çajóquec . . . . . goänen
çáreten bidéän, hargatic
Iaütssaráçico çintuzquéte
ene ille çhuriàc dolore-
-requign hobira

BERROGOY ETA HIRURGAR-
-REN CAPITÚLUA

Iacob erlçhálua içanic gosseteë eta bere haürren othöilçez acordatçen da vsleco goalera Beniamin

Benjamin Ejiptura 11 *eta ordenâturic bere haürreÿ eramatera*
. . . . . . *pressentac eta dirûä dobleän, gomendat-*
-çen diòlça Iaincoari. 15 *horiòc Ejiptura ethorri eta, pressentatçen dire Benja-*
-mignequign Iossepen àitçigneän. 18. *eta nahi diòte bihurtu dirûä hequi-*
-en çakhûëlan aurkhitu içan çena Iossepen Iaü-
(-)*reguico Prebostari* 23 *çegnac ekhartçen bàitiòte Simeon.* 31. *Iossepec egui-*
-ten diòte banquetbat, eta màitatçen du beregàin-
-qui Benjamin.

ORDÉÄN Gossételà haü(n)-
-di eguiten çen Lurréän
2 eta guerthatu çen, nola
akhabatu bàitçuten Ia-
-téä Ejiptutic ekharri
çituzten Ianháriàc, bere
àitac erran çiótela, bihur
çàitézte, eta eros dièçagú-
-çue Ianhari aphurbat.
3 eta Iudac ihardetssi çioën
erraten çuela, person(a)ja
harc espressuqui declaratu
darócu, diòtssala, eztúçue
ikhussico ene bissája non
ezten çuen anaja çuéquign.
4 beraz egortçen baldimba-
-duc gure anaja gurequ-
-ign,
Iaütssico gàituc Ejiptura,
eta erossico darozquiàgu
Ianháriàc.
5 bagnan egortçen ezpal-
-dimbaduc, ezcàituc
harat Iaütssico: eçen
personaja harc erran
çiàrócuc, eztuçue ikhu-
-ssico ene bissaia, non
çuen anaja ezten
çuéquièn.
6 eta Israelec erran çúën,
çergatic eguin darotáçue
bidegabe hori, errátea
personaja hari, baçin-
-dutela oragno anaja
bat?
7 eta ihardetssi çuten, Per-
-sonaja harc arthaz
galdetu içan çiàrócuc
gutaz eta gure ahàideez,
erraten çuela, çuen àita
biçi da oragno? eztúçue
anajaric? eta declaratu
diògu perpaüs hequièn
arábera. baguignáquien
. guc erranen çuela, . .
Iautssaraz çaçue çuen
Anaja?
8 eta Iudac erran çioën
Israel bere àitari, egor
çac muthilla enéquièn,
guiaizcoc
eta emanen . . . . . . bide-
-ari, eta goango gàituc,
hala biçico gàituc, eta
ezcàituc hillen, ez gu
ez hi ere, ez gure

magnadac.
9 neüróri errendatçen
naüc caüçiòne hartaz,
galde çac ene escútican:
ekhartçen . . . .
. . . . eta pressent-
-atçen ezpaldimbadá-
-roat, obligatua içango
natçàic hiri penara
bethierecótçat.
10 berantetssi içan ezpal-
-dimbaguindu, eguiàz
iadan bihurtuac içan-
-go guintúän bertçe
aldi batez.
11 ordúän Israel bere
àitac erran çiòten,
beraz horrela baldim-
-bada, eguíçuë haü,
hartçátcuë çuen toqui-
-tan herrico gaüca ospe
guehien dutenac, eta
eraman diòçóçue perso-
-naja hari pressent bat,
çerbèit baltssamu guti,
eta çerbèit ezti guti,
drogac, mirra, pignu-
-fruituäc eta arbéndo-
-lac.
12 eta har çácue dirua . .
dobléan çuen escuetan:
eta çuen çakhúën çin-
-tçurrean eçarriricaco
dirúä, eramanen duçue
çuen escúëtan: hori
eguign içatu ahal da
vstecabez.
13 eta har çaçue çuen
anaja, eta jar çaquiz-
-cote bideari. eta bihur
càitezte personaja ha-
-rengana.
14 Iainco borthitç guçiz
puçhántac bada aür-
-khiàraz dieçaçuela
missericórdiä persona-
-ja haren àitçigneän,
libra dièçaçuëntçat çuen
bertçe anaja eta Benja-
-min: eta nola gabé-
-tua içatu bàinàiz haü-
-rrez, gabétuä içatu
nàiz hétaz.
15 hec bada hartu çuten
pressenta, eta hartu
çuten dirúä doblean
bere escuen artéän eta
Benjamin, eta Lothu
çitçàizcon bideari, eta
Iaütssi içan çiren Ejip-
-tura. guero pressentatu
çiren Iossepen àitçig-
-nean;
16 Iossepec bada ikhussi
çuen Benjamin hequi-
-equign, eta erran çioën
bere Iaüreguico Prebostari
eraman tçatçic persona-
-ja horiòc etçhéra, eta

eta hiltçac çerbèit gaüça,
eta aphàintçac: eçen
Ianen ditec egubérdiàn
enéquièn

17 eta guiçonac eguin çuen
Iossepec erran çioën be-
-çala, eta eraman çitúën
personaja hec Iossepen
etçhéra

18 hala beldurtu içan
çiren personaja hec,
çeren eta eramanac içatu
bàitçiren Iossepen etçhé-
-ra, eta erran çuten,
eramanac gàituc, gure
çakhuetan lehénican
eçarrià içatu çen dirua
dela caüssa, des*e*arga
dadintçat eta eror gure
gágnera, eta har gàit-
-çantçat esclabótçat, eta
har detçantçat gure as-
-tóäc.

19 guero hurbildu içan
çiren Iossepen Iaüre-
^na
(-)guico Prebostaga ^ eta mintçatu
çitçàizcoten hari etçheco
athéän

20 ciótssátela, helas,
ene Iaüna! eguiaz
Iaütssi içan gàituc
hastéän Ianhari erós-
-tera.

21 eta guerthatu çen, ethor-
-ri guignen ordúän osta-
-tatu guignen lekhúra,
eta idequi guintuen
orduan gure çakhuäc:
horra batbederaren di-
-rua bere çakhuaren
çintçúrreän çúän, baÿ
gure diru bera bere
pissuaren arábera:
ekharri diàgu guèüre
escúëtan.

22 eta ekharri diàgu orag-
-no bertçe diruric gure
escuetan Ianhari eróste-
-co: eta etçeäquiàgu norc
eçarri luqueen gure diruä
gure çakhúëtan.

23 eta erran çuen, gaüça
guçiàc ondo çihóäz*c* çu-
-entçat, eztuçuela beldur-
-ric. . çúën Iaincoac
eta çuen àitaren Iain-
-cóac eman darótçue tre-
-saürbat çúën çakhue-
-tan. çuen dirua ethorri
içan duc enegana: eta
ekharri çiòten Simeon.

24 guero guiçónac sarra-
-raçi çituën personaja
hec Iossepen Etchéän,
eta eman çiòten vra, eta

garbitu çituzten bere
ognac: hequien astoeÿ
ere eman çiòten bazca.
25 eta preparatu çuten
pressenta, Iossep
eguberdiàn ethor çedin
bitárteän: eçen aditu
içan çuten janen çútela
han oguià.
26 orduan Iossep bihur-
-tu çen etçhéra, eta pre-
-ssentatu çiòten etçhéan
bere escuëtan çuten
pressenta, eta jarri çiren
ahuspez haren àitçig-
-nean Lurrerágno.
27 eta galdetu çiòten he-
-quièn prosperitáteäz,
çiòtssala, vngui dago
çuen àita guiçon çahárra
çegnetaz mintçatu bài-
-tçàizquidáte? biçi da
oragno?
28 eta ihardetssi çuten,
hire muthilla gure
àita vngui çiàgoc.
biçi duc oragno. eta ma-
-khurtu içan çiren, eta
Iarri çiren ahuspez.
29 eta harc bere beguiac
altçhatçen çituela ikhus-
-si çuen Benjamin bere
anaja bere amaren se-
-meä, eta erran çúën, hu-
-naco haü da çúën ana-
(-)ja ttipièn mintçatu çàiz-
-quidaténa? guero erran
çuen, ene semea, Iaincoac
eguin diàçala graçià.
30 eta Iossep erretiratu içan
çen berehala: eçen bere
bihotça hasten çitçaion
beratçen bere anaiagana,
eta billha çebillan non
nigar eguign, eta ethorri
çen guardaropara, eta
nigar eguin çuen han.
31 guero garbitu çuen bere
bissaja, eta ilkhi çen
campora eta eguin çioën
bortçha bere buruäri, eta
erran çúën, emáçue oguià.
32 eta eman içan çiòten
apart, heÿ apart, eta
Ejiptuar harequin iaten
çuteney apart, ceren eta
Ejiptuarrec eçign ian
ahal bàitçeçaqueten oguià
hebreárrequign: eçen
abominaçiònea çaióte
Ejiptuärreÿ.
33 Iarri içan çiren bada
haren àitçígneän: çahar-
-rena bere çahartassuna-
-ren arábera eta ttipiè-
-na bere ttipitassunaren
arábera. eta personaja
hec

espantáturic çeüdéçen bere
artéän.

34 eta pressentatu çiotçáten
biändac bere äitcignéti-
-can : ordéän Benjamig-
-nen portçióneä . . . . .
. . . . bertçe gu-
-çiàc bagno haündiàgo çen
bortçétan, eta edan çúten,
eta çhoill haguitç eguin
çuten bonaçhira harequign.

BERROGOŸ ETA LAÜRGAR-
-REN CAPITÚLUÄ

*Iossepec bere anajac Ian-
-hariz probeditu eta, ma-
-natçen du haren thäça
eçar dadillala Benjamig-
-nen çakhüän.* 4 *eta ha-
-ren anajac partitu ondó-
-an, jarràiqui eraguiten
diòte ondòtican thaça
açarcálçeco* 11 *edireten da
thaça Benjamignen ça-
-khüän.* 13 *hortaz haren
anaja guciac harrituric
ossoqui bihurtçen dire
Iossepengana* 16. *eta
beheratçen çàizco haren
missericordiàri.* 18 *Iudac
guçiën artéan galdetçen
diò Iossepi iduquia iça-
-tera esclábotçat Benja-
-mignen lekhüän, Iacob
bere àitari eguin çiöen
promessa çela caüssa.*

ETA Iossepec manatu içan
çuen bere Ianhari Naüssià,
çiòtssala, bethetçac jan-
-hariz jende horiòn çakhúäc
Iassan ahal deçáqueten beçam-
-bat, eta eçarçac batbedera-
-ren dirúä bere çakhuä-
-ren çintçúrreän.

2 eta emac ene thaça, çillhar
thaça, ttipienaren ça-
-khuaren çintçúrreän,
elkharrequign haren
oguiären dirúä. eta eguin
çúën nola ere Iossepec
erran bàitçiòen eta hala.

3 gòiçéän eguna içatu
çen ordúän, egorri çituz-
-ten personaja hec bere
astoëquign.

4 . . . hiritican ilkhi içan
çiren ordúän, haguitc
vrrun goan çiteçen bagno
lehen, Iossepec erran
çioën bere Ianhari Naü-
-ssiàri, oha, ondótic Iar-
-ràic aquiòte personaia
heÿ : eta hec atçeman
ditúan ordúän, erran
diòçótec, çergatican bi-
-hurtu duçue gàitça ona-
-réntçat ?

5 eztuc hori non edaten

bàitu ene Iaünac: çegna
eguiàzqui eçagutuco bàitic?
gàizqui eguin duçue eguin
duçúën hortan.

6 eta Ianhari-Naüssiàc atçe-
-man çitúën, eta ėrran
çiòtçaten hitç hec.

7 eta ihardetssi içan çiòten,
çergatic ene Iaünac erra-
-ten ditu horlaco hitçac?
eztaquiòtela bada guer-
-tha hire muthilleÿ egui-
-tera horlaco gaüçáric.

8 horra, bihurtu daroágu
Canaango herritican
gure çakhúën çintçúrre-
-an ediren içan guindú-
-en dirúä, eta nola eba-
-tss guigneçáque dirúä
edo vrréä hire naüssià-
-ren etçhetican?

9 hire muthilletaric çeg-
-netan ere aurkhituco
bàita eta hura hill bedi:
eta gu ere esclabo iça-
-nen guiáizcoc . . . . ene
naüssiàri.

10 eta erran çiòten, eguin
bedi bada oraÿ horrela
çuen hitçen arábera:
çegnetan ere aurkhituco
bàita eta hura içan bé-
-quit esclabo, eta çuec
çaitezten inoçent.

11 eta beréhala batbéderac
phaüssatu çuen bere çákhuäc
Lurréän: eta batbederac
idequi çuen bere çakhua.

12 eta miratu çúën, hasten
çela haündiėnaganic,
eta akhabatçen çüela
ttipiéneän. eta thaça
aurkhitu içan çen Ben-
-jamignen çakhúän.

13 ordúän çathicatu çi-
-tuzten bere trésnac,
eta batbederac cargatu
çuen bere astóä eta
bihurtu çiren hirira.

14 eta Iuda bere anaje-
-quièn ethorri cen Iosse-
-pen etçhéra, çegna bài-
-tçen oragno han eta
Iarri çiren ahuspez
haren àitçignean Lur-
-réän.

15 eta Iossepec erran çiò-
-ten, çer acçione duc
çuec eguin duçuen hori?
eztaquiçuë ni beçalaco
guiçon batec eztuela
faltátçen asmátçera.

16 eta Iudac erran çiòėn,
çer erranen dugu, ene
Iaüna? nola mintça-
-tuco gare? eta nola
iustificatuco gare? Iain-
-coac ediren içan dic hire
muthillen hobena. horra

horra, esclabo guiàizcoc
ene Iaünari, hambat gu
noren
nola . . . . . ere . . . . .
escúän aurkhitu içan
bàita thaça eta hura
17 bagnan erran çuen,
eztaquidala bada guer-
-tha horren eguitera.
guiçona, çegnaren escúän
. . . . . aurkhitu içan
baita thaça, içango çi-
-àitac esclabo: bagnan
çuec, igan çàitézte ba-
-quéän çuen àitarenga-
-na.
18 Iuda bada hurbildu
çen harenganic, erraten
çuela, helas, ene Iaüna!
othòizten aüt, hire
muthillac erran deçan
hitç bat, ene Iaünac
aditçen duëla, eta hire
colerac eztéçan iraquit
hire muthillaren contra:
eçen ezàiz Pharaon
bagno guehiàgo ez guti-
-ago.
19 ene Iaunac galdetu
çióteän bere muthilleÿ,
çiòtssala, badúçuë ài-
-taric edo anajaric?
20 ihardetssi guindiòan
bada ene Iaünari, badià-
-gu gure àita çegna bài-
-ta çahárra, eta haür
gaztebat sorthua ha-
-ren çahártçeän, çegna
bàita gure artean den
ttipièna, çegnaren Ana-
-ja hill bàita, eta haü
gueldìtu duc bakharra
bere amaganic, eta bere
àitac màite dic
21 eta erran diòtec hire
. . . . . muthilleÿ,
. . . . Iaütssaraz çaçue
enegana, eta ikhussi-
-co diàt.
22 eta erran guindiòàn
ene Iaünari, muthillac
eçign vtç ahal leçáquec
bere àita: eçen vzten
baldimbadu, haren
àita hillen duc.
23 orduan erran (ç)iòten
hire muthilleÿ, çúën
anaja ttipiena jaüsten
ezpada çuéquign, eztú-
-çue ikhussico guehia-
-go ene bissaja
24 eta guerthatu içatu
duc, hire muthill
ene àitagana bihur-
-tu eta, declaratu guig-
-notçaan ene Iaünaren
hitçac.

25 guero gure àitac
erran çiàn, bihur
çàitezte, eta eros
dièçaguçue Ianhari
aphurbat.
26 eta erran guindiòàn,
eçign harat Iaütss
ahal guiàitézquec:
bagnan gure anaia
çhumeena gurequin
baldimbada, Iaütssico
gàituc harat: eçen
eçign ikhus ahal çique-
-agu personaja haren
bissaja non gure ana-
-ja ttipiena ezten
guréquièn.
27 eta hire muthill gu-
-re àitac ihardetssi
çiàrocúän, badaqui-
-çue ene Emázteac
eguin darozquidala
bi haür:
28 çegnetaric bat goän
bàita eneganic: eta
erran diàt, çer ére bài-
-ta segur duc . . . . . .
. . . . çathica-
-tua içatu dela, eta ez-
-tudala oraÿderagno.
29 haü ere khentçen
baldimbaduçue ene
àitçignetic, eta çerbèit
ondico hillgarri guerthat-
-çen baldimbaçáio, Iauts-
-saraçico ditut çuela ene
Ille çhuriàc desplaçere-
-quign hobira.
30 oraÿ bada, ethorrico
nàiçen ordúan hire mu-
-thill ene àitagana, eta
muthilla gurequign
içango ezténeän, çegná-
-ren arima bàitu lothúä
bereărequign,
31 guerthatuco duc ikhussi
*ic*anen
. . . . duen beçain sarri
eztela han içango muthil-
(-)la hillen duc. hala hire
muthillec Iaütssaráçico
tiztec dolore*re*quign hire
muthill gure àitaren Ille
çhúriàc hobira.
32 guehiago, hire cerbitça-
-rià caüçione errendatu
duc mutillarentçat ek-
-hartçeco ene àitaganic,
eta erran dic, ekhartçen
ezpaldimbadároät, obli-
-gatua içango . . . . . .
niàtçájoc penara bethi-
-erecotçat ene àitari.
33 hala oraÿ, othòizten
aüt, hire muthilla

egon

egon . . . . . . dáquiòn escla-
-bo ene Iaünari muthil-
-laren Lekhúän, eta mut-
-hilla igan dadign bere ana-
-jequign

34 eçen nola igango nàiz
ni ene àitagana, mu-
-thilla enequign ezpal-
-dimbada? beguiratu
beharda ikhus ezteça-
-dan ene àitari guertha-
(-tçen) çaïoën desplaçera

BERROGOY ETA BORTÇGAR-
-REN CAPITÚLUÄ.

*Iossepec bere búrua eça-
-gutçera ematen diòte
bere anajeÿ, 3 eta cont-
-ssolatçen ditu eracús-
-tera ematen diòtela
Iaincoaren probident-
-çiä. 16 guero Pharao-
-nen Manuz ematen
diòtçate orgac ekhart-
-çeco bere àita bere
magnadarequiën, 22
eta eguiten diòtçate
hetaric batbederari, eta
egortçen diòtça bere
àitari ere. 25 Iacob
adituricän Iossep biçi
çela oragno prestatçen
da Ejiptura gòàteco.*

ORDÚÄN Iossepec
eçign iduqui ahal içatu
çuen guehiàgo bere búruä
present çiren guçien àit-
-çignean, eta eguin çuen
oÿhu, ilkhiaraz çáçuë
batbedera ene guibélera.
eta nihor ere etçen egotu
harequiėn, bere búruä
eman çiòten ordúän
eçagutçera bere anájeÿ.

2 eta nigarrez çegoela,
altçhatu çuen bere boça,
eta Ejiptuarrec aditu
içan çuten, eta Phara-
-onen etçheac ere aditu
çuen.

3 eta Iossepec erran çiò-
-ten bere anajeÿ, ni
naüc Iossep: biçi da
oragno ene àita? bag-
-nan bere anajec eçign
ihardetssi ahal . . . . .
. . . . çiòçoquéten:
eçen nahássiàc çiren
haren presséntçiàz.

4 berriz Iossepec erran
çiòten bere anajeÿ,
othòizten çàituztet
hurbil çàitézte enega-
-na. eta hurbildu içan
çiren. guero erran çúën,
. . . . . . ni naüc Iossep

çúën anaja, çuec saldu
içan duçuéna erama-
-na içateco Ejiptura.

5 eta oraÿ eztu cúëla
ez pena ez vrriquiric
çuen bàithan . . . . . .
. . . . . . çeren Saldu naü-
-çúën ekharriä içateco
hunat, eçen Iaincoac
egorri niaüc çúën
àitçignean beguiratçé-
-cotçat çuen biçiä.

6 eçen horra jadan bi-
-garren gossete vrthéä
Lurréän, eta oragno
göititçen dituc bortç
vrthe, çegnetan ezpài-
-ta içango Laborantça-
-ric ez biltçéric.

7 bagnan Iaincoac egorri
niaüc çuen àitçigneän
çuec egonarazteco gòi-
-títuric Lurréän, eta çuec
biçiàrazteco ecçelenqui
Libráturic

8 oray beraz ez naüçue
çúëc egorri ni hunat,
bagnan baÿ Iaincóäc,
çegnac ordenatu bài-
-niaüc àitátçat pha-
-raönendáco, eta Iaünt-
-çat haren etçhe guçià-
-ren gagnéän, eta Erre-
-guignatçailletçat Ejiptu-
-co herri guçiàn.

9 kheçha çàitézte, eta
igan çàitézte ene
àitagána, eta erran
diòçóçuë, horrela erran
dic hire Seme Iossé-
-pec, Iaincoac orde-
-natu niaüc Iaün
Ejiptu guçiàren gag-
-nean: Iaütss bada
enegana, ezadillala
gueldi.

10 eta egongo àiz Gos-
-çengo herriàn, eta
içango àiz ene aldéän,
hi eta hire haürrac,
eta hire haürren haür-
-rac, eta hire arthál-
-deac, eta hire idiäc,
eta hire diren gaüça
guçiàc.

11 eta entretenituco aüt
han: eçen bàituc
bortç gossete vrthe:
gal ezadintçat pobré-
-çiàz, hi eta hire et-
-çhéa, eta hire diren
gaüça guztíäc.

12 eta horra çuen begui
dacussaténac, eta ene
Anaja Benjamignen

beguiàc

beguïäc, ene ahóä
mintço çàitçuéla çúeÿ.

13 erran diòçóçue beraz
ene àitari nic Ejiptu-
-an dudan Lorià guçià,
eta ikhussi ditútçuen
gaüça guçiàc: eta kheçha
çàitézte, et Iautssera-
-guin çaçúe hunat ene
Aïta

14 orduan aurthiqui çuen
bere burua bere anaja
Benjamignen lephoä-
-ren gagnera, eta nigar
eguin çuen. orobat
Benjamignec nigar
eguin çuen haren le-
-phoaren gagnéän.

15 guero mussu eman çiò-
-ten bere anaja guçieÿ,
eta nigar eguin çuen
hequien gagnéän. hor-
-ren ondóän haren
anajac mintçátu çiren
harequign.

16 eta habarrotssa adïtuä
içántçen Pharaonen
etçhéän, erraten çutéla,
Iossepen Anajac ethorri
dire. çer agradatu bàit-
-çitçajen Pharaoni eta
haren muthilleÿ.

17 Pharaonec bada erran
çiòèn Iossepi, errótec
hire anájeÿ, eguíçuë haü,
carga tçátçuë çúën abréac,
eta çoházte, bihur çài-
-tézte Canaango herrira,

18 eta har tçátçue çúën
àita eta çuen famillac,
eta bihur çàitezte ene-
-gana, eta emanen darót-
-çuët Ejiptuco herrico hobe-
-rénetic: eta Ianen dúçue
herrico guiçéna.

19 eta erreçibitu duc maná-
-tçeco bothéreä. eguiçue haü,
hartçátçue Ejiptuco herritic
orgac çuen magnadarent-
-çat eta çuen emazteent-
-çat eta ekhar tçáçue çúën
àita eta ethor çàitézte.

20 ezteçaçuëla vtç deüssere
çuen magnadátican: eçen
Ejiptuco herri guçico hobé-
-rena çuëna içango da.

21 eta Israeleco haürrec
horrela eguign içan çuten
eta Iossepec eman çiòtçá-
-ten orgac Pharaonen
manuaren arábera:

eman içan çiòten probis-
-siònea ere bidécotçat.
22 eta eman çiòtçaten
hec guçiètaric batbede-
aldátçeco
-rari . . . . arrópac,
eta Benjamigni eman
çiòtçan hirur ehun
çillhar phéça eta bortç
aldatçeco arrópa.
23 egorri çiòtçan orobat
bere àitari hamar asto
ekhartçen çitúztenac
Ejiptuco gaüçaric eccelen-
-tenac eta hamar asto
^ekhar çiòtenac
eme ^ . . . . ogui-
-bihi, ogui eta biànda
haren àitari bidécotçat.
24 bidaldu çitúën bada
bere anajac, çegnac par-
-titu bàitçiren, eta erran
çiòten, ezteçaçúëla ihar-
-duc bidéän.
25 hala igan içan çiren
Ejiptutic, eta ethorri çi-
-ren Iacob bere àitaga-
-na Canaango herrira.
26 eta ekharri çiòten
berriá, çiòtssatela,
Iossep biçi duc oragno,
eta . . . .
Iaün ere duc Ejiptuco
herri guçiàren gagneän
^bihotçac escas eguign çioën:
eta ^ . . . .
eçen etçituen signhésten.
27 eta erran çiòtçáten
Iossepec erran çiòtçáten
hitç guçiàc. guero
ikhussi çitúën Iossepec
haren ekhartçeco egorri
çituen orgac. eta Izpi-
-ritua bihurtu çitcajon
Iacob hequièn àitari.
28 Israèlec bada erran
çuen, asqui duc, Iossep
ene Semea biçi duc oragno,
goanen naüc, eta ikhussi-
-co diàt hil nadin bagno
lehen.

BERROGOY ETA SEŸGARREN
CAPITÚLUA.

Iacob, Iaünari sacrifi-
-catu eta, 2 contssolatua
da eta confirmatua bere
Ejiptura goateco erressolu-
-ciònean. 5 *halaco ma-*
-neraz non lotçen bàit-
-çajo haracòco bideari
bere jende guçièquign 8
çegnen contua eguin bàita

bàita beregâînqui. 28
Ejiptura hurbiltçeân bidal-
-tçen du Iuda Iossepenga-
-na, 29 *çegna ethortçen*
bàilçajo àitçignera, erre-
(-)çibitçen bàitu, 31 *eta*
ematen bàitiö contsséillu,
eta . . . . *orobat*
bere anajeÿ, çer eguin
beharco duten.

ISRAEL bada partitu içan
çen bere çituen gaüça
guçièquièn, eta ethorri
çen Beer-sçebahra, eta
sacrificatu çiòtçan sacri-
-fiçioac bere àita Isaa-
-quen Iaincoari.

2 eta Iaincoa mintçatu
çitçajon Israeli gaüaz-
-co bissiónetan, çiòtssala,
Iacob, Iacob: çegnac
ihardetssi bàitçúën, huna
ni.

3 guero erran çuen, ni
naüc Iainco borthitça,
hire àitaren Iaincoa:
ezadillala beldur Iaüste-
-ra Ejiptura: eçen han
eguignaracico aüt naçio-
-ne haündibat.

4 Iaütssico naüc hirequign
Ejiptura, eta handican
ere iganaraçico aüt
eguiàz: eta Iossepec
eçarrico dic bere escúä
hire beguièn gagnéän.

5 hala partitu içan çen
Iacob Beer-sçebahtic,
eta Israelen haürrec
eman çituzten Iacob
bere àita, eta bere mag-
-nada eta bere emázteäc,
Pharaonec ekhartçeco
egorri çituen orguétan.

6 ekharri çituzten bere
haçièndac ere, eta Cana-
-ango herriàn irabaçi
çitúzten ontassun gu-
-çiàc. eta Iacob eta ha-
-ren arraça guçia haré-
-quièn ethorri içan çiren
Ejiptura

çituen
7 eta ekharri . . . . . . bere-
-quign Ejiptura bere
haürrac, eta bere haürren
haürrac berequièn, bere
alabac, eta bere semeen
alabac eta bere casta
guçià

8 hunaco haüc dire bada

Israëlen haür . . . .
Ejiptura ethorri çirenen
. . . . . . içenac: Iacob eta
haren haürrac: Iacoben
lehen sorthúä içatu cen
Ruben.

9 eta Rubenen haürrac,
Henoc, Pallu, Hetsron,
Carmi.

10 eta Simeönen haürrac,
Iemuel, Iamin, Ohad,
Iakin, Tsohar, . . . eta
Sçaul emazte canane-
-arbaten sémeä.

11 eta Leuiren haürrac,
Guersçon, Kohath, *Kehath*,
et(a) Merari.

12 eta Iudaren haürrac,
Her, Onan, Sçela,
Pharez, eta Zara.
bagnan Her etá Onan
hil tçiren Canaango her-
-riàn. Pharezen haü(-)
-rrac ere içatu ciren
Hetsron eta Hamul.

13 eta Issacarren haürrac,
Tolah, Puua, Iob, eta
. . . . . Sçimron.

14 eta Zabulonen haür-
-rac, Sered, Elon, eta
Iahleel.

15 horiòc dire Learen
haürrac, Iacobi eguin
çiòtcanac Paddan-ara-
-men Dina bere alaba-
-requign: haren Semeen
eta haren alaben pressu-
-na guçiàc içatu çiren
hogoy eta hamahirur.

16 eta Gaden haürrac,
Tsiphjon, Haggi, Sçuni,
Etsbon, Heri, Arodi, eta
Areli

17 eta Asçeren haürrac
Iimna, Iisçua Iisçui,
Beriha, eta Serah he-
-quièn arréba. Beri-
-haren haürrac, Heber,
eta Malkiel.

18 horioc dire Zilparen
haürrac, çegna Labanec
eman bäitçioën Lea
bere alabari: eta harc
eguin çiòtcan hec Iacobi,
erran nahi da hamasey
pressuna.

19 Raçhel Iacoben Emaz-
-tearen haürrac, içatu
çiren, Iossep eta Ben-
-jamign

20 eta sorthu . . . . . .
. . . . . çitçäizcon Iossepi
Ejiptuco herriàn,

Manassé

Manassé eta Ephràim,
çegnetaz erdi içan bàitçit-
-çajon Asenath . . . . . .
Potipherath ongo Goberna-
-dorearen alaba.

21 eta Benjamignen . . . .
haürrac, Belah, Beker,
Asçbel, Guera Nahaman,
ehi, Ros, Muppim,
Huppim, eta . . . . Ard.

22 horiòc dire Raçhelen
haür Iacobi eguin çiòt-
-çánac: pressuna guçiàc
içatu çiren hamalaür.

23 eta Danen haürrac,
Husçim.

24 eta Nephthaliren,
Iahtseel, Guni, Ietser
Sçillem.

25 horiòc dire Bilharen
haürrac, Labanec Ra-
-çhel bere alabari eman
çiòènarénac, eta horrec
eguin çiòtçan horiòc
Iacobi erran nahida
çazpi pressuna guçiz

26 Ejiptura ethorri içan
çiren pressuna guçiàc
Iacobi çagozcánac,
haren hancatic ilkhi-
-ac [Iacoben haürren
Emázteäc gabe] dire
guçiz hirurhogoy eta seÿ

27 eta Iossepen haürrac,
Ejiptuän sorthu çitçàiz-
-conac içatu çiren bi
pressuna. Iacoben etçhe-
-co pressuna guçiàc bada
Ejiptura ethorri çirénac
içatu çiren hirurhogoy-
-eta hamar.

28 eta Iacobec egorri çuen
Iuda bere àitçigneän
Iossepengana, guidátçeco
Gosçenera. ethorri ican
çiren bada Gosçengo
herrira.

29 eta Iossepec moldatu
çituen bere orgac, eta
igan çen goateco Israel
bere àitaren àitçignera
Gosçenera, eta aguertu
çitçajon eta aurthiqui
çuen bere burua haren
lephoaren gagnera, eta
eguin çuen nigar çem-
-bèit demboraz haren
Lepho gagnéän.

30 eta Israelec erran çioën
Iossepi, hil nadillala
oràingo aldiàn, ikhussi
dudanaz gueroz hire
bissaia, ceren biçi

àiçen oragno.

31 guero Iossepec erran
çióten bere anajeÿ eta
àitaren famillari, iga-
(-)nen naüc, eta adiàra-
-çico çioät Pharaoni,
eta erranen çioät, ene
Anaiac eta ene Aïtaren
familla, Canaango her-
-riàn çirenac, ethorri
dituc enegána

32 eta pressuna hec
artçagnac dituc, eçen
haçiènda çagn içatu di-
-tuc bethi: hala ekharri
tiztec bere ardiàc, eta
bere Idiàc, eta hequièn
çiren gaüça guçiàc.

33 guerthatuco duc bada
Pharaonec dèithuco çài-
-tuztela, eta erranen
duela, çer da cuen ofiçioä?

34 ordúän erranen dúçue,
hire muthillac haçien-
-da çagn içatu dituc be-
-thi bere gaztarassu-
-netic oraÿ arterágno,
hambat gu nola gure
àitac: egon çàiteztent-
-çat Gosçengo herriàn,
eçen Ejiptuarrec çhoill-
-haguitç higuintçen di-
-tuzte artçágnac.

BERROGOY ETA ÇAZPIGAR-
-REN CAPITÚLUÄ.

*Iossepec adiàraçitçen diò
Pharaoni bere àitaren
ethórtçeä, 2 eta pressen-
-tatçen diòtça bere anaje-
-taric bortç, 4 çegnec
galdetçen bàitiòte Erregueri
egon ahal . . . . dàiteçen
Gosçengo herriàn: 5 çer
acordatçen baitçáje. 7
Iacobec, Pharaonen àit-
-çigneän pressentatu eta
agur eguiten diò hagnári,
eta ondóän guero erretirat-
-çen da Gosçenera.* 12. *non
Iossepec neürritçen bàitu
bere familla guçiàrequièn*
13. *Ejiptuarrec gosseteз
herstuac içaturic, sacrificat-
-çailleeз edo Gobernadoreeз
Landan, bere diru guçiac
akhabatu eta,* 17 *saltçen
dituзte bere haçiëndac*
19 *eta ondoan guero bere*

Lurra

Lurra: 23. *çegna errendatçen bàitçàje laborantça eguiteco, condiçionerèquiën pagatuco diòtela errentaren bortçgar-rena Pharaoni.* 28 *Iaco-bec ikhussirican hiltçéra çihoala Iuramentu eragui-ten diò Iossepi, ehortçi-co duela Canaango herriàn.*

IOSSEP beraz ethórri içan çen, eta adiàraçi çioën Pharaoni, çiòtssála, ene àita eta ene Anajac bere arthaldeequign, eta bere idièquign eta hequièn çiren gaüça guçièquièn ethorri dituc Canaango herrítican, eta horra Gosçengo herriàn . . . . dituc

2 eta hartu çuen partebat bere anajetaric, erran nahida bortç guiçon, eta pressentatu çituen Pha-raonen àitcígneän.

3 eta Pharaonec erran çiòten haren Anajeÿ, çer da çuen ofiçioä? ihardetssi . . . . . çiòten Pharaoni, hire muthillac artçagnac dituc hambat gu nola gure àitac.

4 erran çiòten . . . . oragno Pharaoni, arrotç beçala egotera ethor-ri gàituc herri huntara: eçen bazcárican eztuc hire muthilleÿ dagozcaten arthaldeéntçat: eta gossete haündibat ere baduc Ca-naango herriàn. oraÿ bada othòizten aügu hire muthillac egon dàitéçen Goscengo herriàn

5 eta Pharaon mintçatu çitçájon Iossepi çiòtssala, hire àita eta hire anajac ethorri dituc hiregana

6 Ejiptuco herria hire ma-nuco duc: egonaraz det-çac hire àita eta hire Anajac herrico lekhuric hoberéneän; egon dàitéçen Gosçengo herriàn, eta eçagutçen baldimbaduc, hequièn artéan badela Iende balentic, ordenatu-co dituc ene haçiènden naüssi

7 ordúän Iossepec ekharri çuen Iacob bere àita eta pressentatu çúën Pha-

-raonen àitçigneän.
eta Iacobec bedincatu
çuen Pharaon.
8 eta Pharaonec erran çiò-
-en Iacobi, çer adin duc?
9 Iacobec ihardetssi çioën
Pharaoni, ene pelegrin-
-tassun vrtheen egúnac
ehun eta hogoy eta ha-
(-)mar vrthe dituc: ene
biçiàren vrthéen egunac
Laburrac eta gàitçac iça-
-tu dituc, eta . . . . . .
. . . .
. . . .
. . . . . eztiztec ardièt-
-ssi ene àiten biçiaren
vrtheen egúnac, hequien
pelegrintassun demborácoäc
10 Iacobec beraz bedincatu
çuen Pharaon, eta il-
-khi çen haren àitçigne-
-tican.
11 eta Iossepec segnalatu
çiòten egòitça bere àita-
-ri eta bere anajeÿ
ematen çiòtela possessiö-
-neä Ejiptuco herriàn,
herrico lekhuric hoberé-
-neän, erran nahida
Rahmesesco herriàn,
Pharaonec manatu
çuen beçala.
12 eta Iossepec entrete-
-nitu çituen bere àita,
eta bere anajac, eta
bere àitaren etçhe gu-
-çià· oguiz, hequièn
magnadaco ahóën ará-
-bera.
13 ordéän etçen oguirican
Lur guçiàn: eçen gossé-
-tea haguitç çen haündià.
hargatican Ejiptuco herri-
-ac, eta Canaango herriac
etçeaquiten çer eguign
gosséteä çela caüssa.
14 eta Iossepec bildu çúën
Ejiptuco . . . . . herri-
-an aürkhitu içan çen
diru guçià eta Canaan-
-go herrian, erosten çu-
-ten oguiàréntçat: eta
ekharri çuen dirua . . . .
. . . . . . Pharaonen
contutóquira.
15 orduan escástu çen
Ejiptuco herrico eta Cana-
-ango herrico dirüa.
Ejiptuar guçiac ethorri
çitçàizcon Iossepi,
erraten çutela, iguc

oguiä: eta çergatic hillen
^àitçignean
guintuzquec hire beguièn^
çeren escastu den dirúä?
16 Iossepec ihardetssi çuen,
indátçuë çuen . . . haçièn-
-dac, eta emanen darótçuët
çuen haçièndaréntçat,
dirua escastu denaz gue-
-roz.
17 ekharri çiòtçaten bada
Iossepi bere haçièndac,
eta Iossepec eman çiòten
oguia camarien alde,
ardi arthaldeen alde, idi
arthaldeen alde, eta
astóën alde. hala neür(-)
-ritu çituen oguiz he-
-quièn arthaldeentçat
vrthe hartan
18 vrthe hura akhabatu
eta bihurtu içan ciren
ondoco vrthéän eta
erran çiòten, etçioägu
estalico ene Iaünari,
dirúä escastu baldimba-
-da, eta haçiènda . . . .
arthàldeäc, gaüça guçiàc
ene Iaünaren aldetic di-
(-)renaz gueroz, etçàicu
gueldítçen deüssere gagnerá-
-coric gure Iaünaren
àitçígneän, gure gorphut-
-çac, eta gure Lurrac bàiçen.
19 çergatic hillen guintuz-
-quec hire beguièn aitçig-
-neän? gutaz eta gure
Lurrez denaz beçambá-
-tean, eros gàitçac,
hambat gu nola gure
Lurrac oguiàrentçat,
eta gathibatuco guiàiz-
-coc gu eta gure Lurrac
Pharaoni eta iguc
çer ereign, biçi gài-
-teçéntçat eta hill ez-
-càiteçéntçat, eta Lurra
aflijitua içan eztadint-
-çat.
20 hala Iossepec ardiètssi
çiòtçan Pharaoni Ejip-
-tuco Lur guçiàc: eçen
Ejiptuarrec saldu çuten
batbederac bere Larréa,
çeren eta gosséteä haün-
-ditu bàitçen hequien
gagnéän . . . hargatic
Lurra içatu çen Phara-
-onentçat
21 eta iraganaraçi çuen
poblúä hiriĕtara
Ejiptuco bazterretaco
burubatetican haren
bertçe burúragno

22 solament etçituen ardi-
-etssi sacrificatçáilleen
Lurrac. eçen baçen
Pharaönec sacrificatçáil-
-leeÿ segnalaturicaco pro-
(-)bissiónea, eta Iaten çu-
-ten bere portçióne Pha-
-raonec eman içan çióte-
-na: hargatican etçituz-
-ten saldu içatu bere Lur-
-rac
23 eta Iossepec erran
çioën pobluari, horra,
ardietssi çiótçáat gaür
çuec eta çuen Lurrac
Pharaoni. badúçüe he-
-men haçiá erein deça-
-çuéntçat lurréän
24 eta ethortçen denéän
bildembóra, emanen
^dióue
^bortçgárrena Pharao-
-ni, eta Laür partéac
çuenac içango dituc,
Larréäc eréintçeco, eta
çuen . . . . eta
çuen etchetan direnen
jatécotçat, eta çuen
magnadaren Iatécotçat
25 eta erran çuten, sal-
-batu darocuc biçiá:
. . . . ediren deeagun
beraz graçiá hire
bàithan, ene Iaüna,
eta gathiba gaquiz-
-con Pharaoni.
26 eta Iossepec eguign
içan çuen ordenantça
bat, çegnac iráüten
bàitu egun artéän,
Ejiptuco Lurren gag-
-nean, Pharaonentçat,
pagatçeco bortçgár-
-rena: Lekhat çhoillqui
sacrificatçailleen Lur . . .
^ntçat
Pharaone ^ . . . .
. . . . . içatu etçirénac.
27 Israel . . bada . . . .
egotu içan çen Ejiptu-
-co herriän Gosçengo
baztérretan, eta goça-
-tu içan çiren hartaz,
eta berretu eta haüg-
-nitç eguin çiren ha-
-guitç
28 eta Iacob biçi içatu
çen Ejiptuco herriän
hamaçazpi vrthez:
eta Iacoben biçiaren
vrthéäc içatu çiren
ehun eta berrogoy eta
çazpi vrthe.
29 ordéan Israelen hil-
-tçeco dembora hurbilt-
-çean

-tçean, dėithu içan çuen
Iossep bere sémeä, eta
erran çioën, othòizten
aüt, ediren baldimba-
-dut graçia hire bàithan,
emac oraÿ hire escua
ene içhterraren azpïän,
vssatuco duala ene alde-
-ra graçia eta eguià,
othòizten aüt, eznaça-
-cala ehortç Ejiptuan
30 bagnan Lo natçan
ene àitéquièn. era-
-manen naüc beraz
Ejiptutican, eta ehort-
-çico naüc hequien
sepultúran. eta ihar-
-detssi çuen, eguignen
diàt hire hitçaren
arábera.
31 eta erran çioën
Iuramentu eguidac:
eta Iuramentu eguin
çioën eta Israel Iarri
çen ahuspez oheco
buhurquiàren gag-
-néän.

BERROGOY ETA ÇORTÇIGAR-
-REN CAPITÚLUA.

Iacob eri dalçala bissi-
-tatua da Iossepez 3
çegna orhòitaraçiltçen
bàitu Iaincoac eguign
içan çiòltçan promessez
5 *eta haütatçen ditu*
haren bi haürrac bere
haürlçat, primu içan
dàileçentçat orobat ha-
-ren berlçe haürréquign
8 *guero heÿ mussu*
eman eta bedincatçen
ditu, eçarlçen duela
Ephraim Manasseren
àilçígneän. 21 *eta*
erraten du àilçignelic
bere ondorearen libran-
-lça.

GUERTHATU çen bada,
gaüça horiòn ondóän
erran çitçájola Iossepi,
horra, hire àita eri
duc. ordúän hartu çi-
-túën bere bi seméäc
berequign, erran nahi
da Manasse eta Ephra-
-im.

2 eta berrià ekharri
içátu çitçajon . . . . . .
eta erran Iacobi,
horra, Iossep hire sém-
-eä hiregána heldu dé-
-na: Israel bada ent-
-ssajatu çen, eta Iarri

ohe gágneän.
3 guero Iacobec erran çiò-
-en Iossepi, Iainco bor-
-thitç, guçiz puçhanta
aguertu çiàitac niri
Luzen Canaango her-
-riàn eta bedincatu ni-
-aüc:
4 erraten darótala, horra,
berretaráçico aüt eta
haügnitç eguignarácico,
eta içanaracico aüt
poblu bilduma bat eta
emanen çioät herri hura
hire ondoreäri hire
ondóan seculaco possessiò-
-netçat.
5 oraÿ bada hire bi haür
Ejiptuco herriàn sorthu
çàizquiànac, ni harat
hiregana ethorri nint-
-çen bagno lehen, enéäc
dituc, Ephraim eta Ma-
-nassé enéäc içango di-
-tuc Ruben eta Simeon
beçala.
6 ordéän Lerro seguida he-
-quièn ondoan enjendra-
-tuco duana, içango duc
hiréä: eta dèithuac içan-
-go dituc bere anajen
içenaren arábera bere
primutassúneän
7 eta Paddandic nin-
-dathorréneän, Rachel
hil çiàitáan Canaan-
-go herriàn bidéän,
etçéla gueldítçen guehia-
-go çembeit herri espa-
-çiò ttipi inguru bài-
-çen Ephratara ethórt-
-çeco: eta han ehortçi
niàn Ephratco bidéän,
çegna bàita beth-lehem.
8 guero Israelec ikhussi
. . . . çituen Iossepen
seméäc, eta erran çuen
nor dire haüc?
9 eta Iossepec ihardetssi
çioën bere àitari,
haüc dituc ene sémeäc,
Iaincoac hemen eman
darozquidanac. ordúän
erran çuen, ekhar diètt-
-çáquidac, othòizten aüt,
bedinca detçadantçat
10 ordéän Israelen begui-
-ac pissatu çiren çahar-
-tássunez, halaco ma-
-neraz non eçign ikh-
-us bàitçecáquen, eta
hurbillaraçi

hurbillaraçi çituen bere-
-gana, eta mussu eman
çiòten, eta bessarcatu
çituen

11 eta Israelec erran çiòen
Iossepi, eznian vste
ikhussi seculan hire
bissaja: eta horra, Iain-
-coac ikhussaraçi çiaü-
-tac eta hi eta hire
lerro seguida ere

12 eta Iossepec erretira-
-tu çituen haren belhaü-
-netaric, eta Iarri çen
ahuspez bissaia lur-
-raren contra.

13 Iossepec beraz hartu
çituen hec biàc, Ephra-
-im bere escúgneän,
Israelen ezquerretic,
eta Manasse bere
ezquérreän Israelen
escúgnetic: eta hur-
-billaraçi çituen haren-
-gana.

14 eta Israelec àitçindu
çuen bere escu escug-
-na eta eçarri Ephrài-
-nen buruaren gagne-
-an çegna bàitçen tti-
-pièna, eta bere ezquer-
-ra Manasseren burua-
-ren gagnean: bere escúac
aldebatetic bertçéra berá-
-riàz ekhartçen çituela:
eçen Manasse çen lehen-
-sorthua.

15 eta bedincatu çuen Ios-
-sep erraten çuela, Iain-
-coac noren bissaiaren
àitçignean ibilli bàitire
ene àitac Abraham
eta Isaac, Iaincoac,
içáteän nàiçénetic
gaürco egun haü artere-
-ragno bazcatçen naüe-
-nac:

16 àingueruac gàitç guçi-
-etaric beguiratu naü-
-enac, bedinca détçala
haür haüc. eta ene
içena eta ene àita Ab-
-rahan eta Isaquen
içéna, içan dadillala
dèithuä horiòn gag-
-néän, eta eguin dài-
-téçela haügnitç arra-
-gnac beçala, berretçen
direla lurrean.

17 ordúän Iossepec ikhus-
-siric haren àitac ema-
-ten çuela . . . . . . bere
escu . . escúgna Ephrài-

-nen buruaren gagne-
-an, hori desagradatu
çitçáion, eta altçhatu
azpitic bere àitaren
escua aldaratceco Ephr-
-àinen buruaren gagnetic
Manasseren buruaren
gagnera.

18 eta Iossepec erran çioën
bere àitari, eztuc hor-
-rela, ene àita: eçen
hunaco haü duc lehen-
-sorthua: emac hire
escu escúgna hunen buru-
-aren gagnéàn

19 bagnan haren àitac
errefussatu çuen, çiòt-
-ssála, baçeäquiàt ene
hori
semea, baçëáquiàt. . .
ere eguingo duc poblu
bat, eta oragno içango
duc haündià: bagnan
. . . . guçiarequign-
-ere horren anaia ttipi-
-èna hori bagno haündià-
-go içango duc, eta haren
ondóreä içanen duc naçi-
-one abundantçià bethéa.

20 egun hartan bedincatu
çituen, erraten çuela,
Israelec bedincatuco dic
hitan diòtssála, Iaincoac
eguign áçala Ephraim
eta Manasse beçálaco:
eta eman çuen Ephra-
-im Manasseren àit-
-çignean.

21 berriz Israelec erran
çioën Iossepi, horra,
hiltçera nihóäc: bag-
-nan Iaincoa çuequign
içanen duc, eta bihur-
-raraçico çàituzte çuen
àiten herrira.

22 eta ematen daróàt
partebat hire ana-
-jeÿ bagno guehiàgo,
çegna hartu içan bài-
(-)tiàt ene ezpata eta
balestarequign Amor-
-rhearren escutican

BERROGOY ETA BEDERATÇI-
-GARREN CAPITÚLUA

*Iacobec azqueneco hit-
-çac, çegnetan condenat-
-çen bàititu bere hirur
haürren fallac àitçig-
-netic erraten diòtçatela
batéan guçieÿ guertha-
-tu behar çiltçàizcóten
gaüça guçiac Messias
ethor çedign arteragno*

çegnaren

çegnaren ethórtçeã prom-
-etatçen bàitu Iudaco
famillara. 29 *Iacob*
hiltçen da declaratu ondo-
-an bere borondátea bere
sepulturaren gágneän.

GUERO Iacobec dèithu çi-
-tuen bere semeac eta
erran çúën, bil çàitézte,
eta declaratuco darótçuët
çer guerthatu behar
çàitçuën azqueneco egu-
-netan.

2 bil çàitezte, eta adi
çáçue, Iacoben semeac,
adi çáçue, ... [çioät]
Israel çuen àita.

3 Ruben hi àiz ene le-
-hensorthúä, ene berthú-
-tea, eta ene indarraren
hastéä: exelénta digni-
-táteän, exelénta indár-
-reän.

4 buruz béhera aurthi-
-qui içatu duc heüre burua
vra béçala: ezadillala
àitçign: eçen igan iça-
-tu àiz hire àitaren
etçan toquiären gagnéra,
orduan Liçundu duc: ene
ohéä galdu içan duc.

5 Simeon eta Leui Ana-
-ja dituc, bortçha errem-
-entac bere cabanetan.

6 ene Arima ez bédi sar
hequien contsseillu secré-
-tuän: ene Lorià ez bedi
Iunta hequien biltçar-
rárequign. eçen hill
ican . . . . tiztec jende-
-ac bere cóleran, eta
goratu . . . . tiztec idiàc
bere placérera.

7 madarica bedi hequièn
colera, eçen ahalquegá-
-beä içatu duc: eta he-
-quièn fuliä, eçen tièsso
egotu içan duc: erre-
-partituco tiàt Iacobé-
-nean eta barraiatuco
tiàt Israeléneän.

8 Iuda, hitaz denaz be-
-çambáteän, hire ana-
-jec Laüdatuco aüte:
hire escua hire etssa-
-jen lepho gágnean
içango duc, hire àita-
-ren semeac jarrico
dituc ahuspez hire
àitçígneän

9 Iuda Lehoin cume-
-bat duc: ene semea
bihurtu içan àiz
çathicaturican, ma-
-khurtu içatu duc eta

bere indarrean den
lehoin bat beçala çià-
-goc, eta lehoin çahar
bat béçala, norc irat-
-çárrico du?

10 Sçeptróä eztuc aldara-
-tuco Iudarenganic, ez
Leguegullleä haren
ognen artétic, Sçilo
ethor dadign artéän,
eta hari dagoca poblu-
-en bilduma.

11 mahastiàri amarrat-
-çen . . . . çiòc bere astóa,
eta mahatss ondo exelen-
-tari bere asto cúmeä:
arnóan garbituco dic
bere beztimendua, eta
mahatss mulkho odóleän
bere capa.

12 beguiàc gorrièder tic
arnoz, eta hortçac
çhuri esnez.

13 Zabulon alojituco duc
itssas portú . an, eta
vntçi portuan içango
duc, eta haren aldéä
Sidon partéra.

14 Issacar asto heçurt-
-ssu bat duc establiá-
-co barren artean da-
-góëna.

15 ikhussi dic sossegua
ona çela, eta herriä
agradagárriä çela, eta
beheratu dic bere sor-
-balda ekhártçeco, eta
assuietitu çitçájoc es-
-clabo eguign içatu diré-
-nen tributuäri.

16 Danec Iujatuco dic
bere poblua Israele-
-co familletaric bertçe
bat . . beçaign vngui.

17 Dan suguebat içango
bideären gagnean, eta
itçal suguebat bide gag-
-nean aüssiquitçen
dituela çamariaren
çapatac çerengáti-
-can erori . . . . bàita ça-
-maldúna ahozgóra.

18 O Eternala, iduriqui
diàt hire salbamenduä.

19 Gadez denaz beçam-
-báteän, tropelac las-
-ter eguingo diò gagnéra
bagnan harc laster e-
-guignen dic gagnera
azquéneän.

20 ogui guiçena ethorri-
-co duc Asçerengánic
eta emanen tic atsse-

-guign Erreälac ere.
21 Nephthali orkhàitç-
-eme leçhatu bat duc,
hitç ederrac ematen tic.
22 Iossep erramu dakhar-
-quenbat duc, erramu-
-bat ithurri ondóän da-
-kharquena, adarrec
ditec
curritu içan . . . . harri-
-morroillaren gagnera.
ditec
23 hassarratu içan . . . .
ditec
minqui: tiratu . . . .
haren contra, eta flet-
-çha-tiratçáille Naüssiec
ditec
higuindu içan . . . .
24 bagnan haren ba-
-lesta bere indárreän
egotu içan duc eta
haren escúën bessóäc
borthìztuäc içatu
dituc: hori duc Iacoben
Puçhantaren escutican:
handic duc Artçagna,
Israeleco harrià.
25 hòri duc hire . Aìta(-)
-ren Iainco borthitça-
-gánic, çegnec lagun-
-duco bàihaü, eta gu-
-çiz Puçhantagánic çeg-
-nec bedincatuco bàihaü
çeru gagneco benediçiö-
-neez, leçe behereco be-
-nediçiòneez, bulhar-
-reco eta emasabeleco
benediçioneez.
26 hire àitaren bene-
-diçióneäc indar han-
-ditacoágoäc içatu di-
-tuc eçen ez ni enjen-
-dratu naütenen bene-
-diciòneac eternitate. .
aldaquen bururágno:
Iossepen buruaren gag-
-nean içango dituc, eta
bere anajen arteticáco
Nazaretarraren gag-
-nean
27 Benjamign çathica-
-tuco duen otsso bat duç;
gòicéän iretssico dic
arrapáquià eta arrát-
-sseän errepartituco dic
atçemánquià.
dire
28 hec guçiäc . . . .
Israeleco hamabi
famillac: hori ere da
bere àitac erran çiòte-
-na, hec bedincátçeän,
bay hetaric batbedera
bedincátçean bere be-
-nediçiòne propiòaren
arábera.

29 guehiago manatu
çúën, ciótssála, erreti-
-rátçera nihóäc ene
pobluagana, ehortç
naçáçuë ene àitéquign,
Hephron Hetiendarraren
Larréän den arroca phu-
-tçúän.

30 Macpelaco Larrean den
arroca phutçúän, çegna
bàita Mamreren àitçig-
-naz àitçign, Canaango
herriàn: çegna Abraha-
-nec ardietssi bàitçúën
Hephron Hetiendarra-
-gánic, Larreärequien
sepultura possessionet-
-çat:

31 han ehortçi içan ditec
Abraham Sara bere Em-
-aztearequign: han
ehortçi içan . . . . tiztec
Isaac eta Rebecca bere
emázteä: eta han ehor-
-tçi diàt Lea.

32 ardièssi ditec He-
-tièndarrenganic Larréä
eta arroca phutçu han
dena.

33 eta Iacobec akhabatu
çuen ordúän bere seme-
-eÿ manátçera erreti-
-ratu çituen bere og-
-nac ohera, eta fal-
-tatu çen: hala erre-
-tiratu içan çen bere
Pobluetara.

BERROGOY ETA HAMAR-
-GARREN CAPITÚLUÄ.

Iossepec vrrindatçen du
bere àitaren gorphutça
6 *pharaonen permissionez*
eta Ejiptuco buruçáguiëz
eta bere anajez Lagún-
-duä içanic, eramanaraz-
-ten du Canaango herri-
-ra: 12 *non . . . . . . ehorz-*
-ten bàita: 15 *Iossepen*
beldúrturic haren contra
eguignicaco dela caussa
othöizten dute barkha
diöçotela.. 19 *Iossepec*
contssolatçen ditu eta
entretenitçen. 22 *guero*
ikhussi ondóän bere gui-
-bel illobetaragno, 25 *eta*
Iuramentu eraguign ondo-
-an eramanen çituztela
haren heçúrrac Canaango
herrira hiltçen da Ejip-
-tuan, ehun eta hamar
vrtheren adignean.

Iossep-

IOSSEPEC bada aurthiqui
çuen bere búrüa bere
àitaren bissaiaren gag-
-nera, eta nigar eguin
çuen haren gagnean,
eta mussu eman çioën
2 eta Iossepec manatu
çituën bere çerbitçari
mirícuäc vrrindatçera
haren àita; eta miri-
-cuec vrrindatu çuten
Israel
3 guero berrogoÿ egunac
complitu çiren: eçen
horrela complitçen çi-
-ren vrrindatçen çituz-
-tenen egúnac. eta
Ejiptuarrec nigar eguin
çuten hartaz hirurho-
-goÿ eta hamar egunez
4 eta nigar eguin çuten
dembora iragan ondóän,
Iossep mintçatu çitça-
-jen Pharaonen etçhe-
-co çireneÿ, erraten çue-
-la, othòizten çàituztet,
ediren baldimbadut graçià
çuen bàithan, adiàraz
diòtçótçue Pharaoni
perpaüs haüc berac
5 ene àitac eguignaraçi
darotala juramentu
çiòtssála, horra, hiltçera
nihoäc; ehortçico naüc
ene sepultura Canaango
herrian çillhatu dudáneän:
oraÿ bada, othoizten aüt,
igan nadign harat, eta
ehortç deçadan neüre
àita: guero bihurtuco
naüc.
6 eta Pharaonec ihardet-
-ssi çuen, igan adi, eta
ehortç çac heüre àita,
Iuramentu eraguin dá-
-roän beçala.
7 Iossep bada igantçen
bere àita ehórztera,
eta harequign igan çi-
-ren Pharaonen çerbit-
-çari guçiàc, Pharao-
-nen etçheco çaharrac,
eta Ejiptu herrico çahar
guçiàc.
8 eta Iossepen etçhe guçià,
eta haren anaiac, eta
^haren
^àitaren etçhea ere harat
igan çiren, vtçi ondóän
solament bere magnada,
eta bere arthaldeac, eta
bere idiàc Gosçengo
herríän.
9 eta igan çiren oragno
harequign orgac eta

Çamáldunac: halaco
maneraz non han
içatu bàitçen jende
bilduma haündi bat

10 eta ethorri çiren Ada-
-co àiratéguiragno
çegna bàita Iordàin-
-dic . . . . haratago,
eta ekharri çuten do-
-lu haündi . . . eta
minbat: eta Iossepec
ekharri çuen bere àita-
-ren dolua çazpi
egunez.

11 eta Cananeärrec
herrico habitantec,
Ikhussiric dolu hura
Atadco àiratéguiàn,
erran çuten, dolu hori
min çiàiotec Ejiptua-
-rreÿ: hargatican ài-
-rateguiàren içena dèi-
-thua içatu çen Abel-
-mitsraim, çegna bàita
Iordaindic haratago.

bere
12 . . . semeec beraz
eguin çiòten nola ere
manatu bàitçioten
eta hala.

13 eçen bere semeec era-
-man içan çuten Cana-
-ango herrira, eta ehort-
-çi çuten Macpela Lar-
-reco arroca phutçúàn
Mamreren àitçignaz
àitçign: çegna Abra-
-hanec ardiètssi bàit-
-çúën Hephron Hetien-
-darraganic Larreare-
-quign, sepultura posse-
-ssiònetçat.

14 eta Iossep, bere àita
ehortçi ondóän, bihur-
-tu çen Ejiptura, hura
eta haren anaja gu-
-çiàc, eta harequien
haren àitaren ehorzte-
-ra igan çiren guçiàc

15 eta Iossepen anajec
ikhussirican hequien
àita hil tçela, erran
çuten, beharbada,
Iossepec higuinduco
guiàitic eta eztic fal-
-tatuco guri bihúrtçera
eguign içan diògun gàitç
guçià.

16 hargatican egorri çiò-
-ten Iossepi erratera,
çiòtssátela, hire àitac
manatu çiàn hill bag-
-no lehen, erraten çuela,

17 horrela erranen diò-
-çue Iossepi, othòizten

aüt

aüt, barkha oraÿ hire
anajen hobéna, eta he-
-quièn bekhátua: eçen
gàizqui eguin darótec.
oray bada, othòizten aüt,
barkha *c*ac hire àita-
-ren Iaincoaren çerbitça-
(-)rien hobéna. bagnan
Iossepec nigar eguin
çuen hari mintçatu
çitçàizcon ordúän

18 haren anajac ere göàn
çiren harat eta aurthi-
-qui çituzten bere buruac
haren àitcignera, erraten
çutela, horra, hire . .
muthill gàituc.

19 eta Iossepec erran çiò-
-ten, etçàitéztela bel-
-dur: eçen Iaincoaren
Lekhuan naüc ni?

20 gàizqui phentssatu
çinduten ene aldera,
bagnan Iaincoac . . .
onera phentssatu dic,
eguiteco gaürco egun
hunec eracusten duena-
-ren arábera, beguirat-
-çécot*c*at biçiric poblu
haündibat.

21 hargatican eztuçuela
beldurric oraÿ: nic
neurórrec entretenitu-
-co çàituztet çuec eta
çuen magnada. eta
contssolatu çituen, eta
mintçatu çitçajoten
heÿ . . . .
. . . . bere
gogara.

22 Iossepec beraz Ejip-
-tuan eguin *c*uen bere
egöitça, harc eta haren
àitaren etçhéäc, eta
biçi içatu çen ehun
eta hamar vrthe.

23 eta Iossepec ikhus-
-si çiòtçan Ephraini
. . . . hirur-
-garren jeneraçiòneco
haürrac. Makir
Manasseren semearen
haürrac ere haçiàc
içatu çiren Iossepen
belhaünen gagnéän.

24 eta Iossepec erran
çiòten bere anajeÿ,
hiltçera nihóäc, eta
Iaincoac eztic faltatu-
-co çuen bissitátçera
eta . . . . iganará-
-çico çàituzte herritic

Abrahan, Isaac, eta
Iacobi Iuramentu
. . . . eguign içan
diòten herrira.

25 eta Iossepec Iura-
-mentu eraguin çiòten
Israelen haürreÿ, eta
erran çiòten, Iaincoac
eztic faltatuco çuen
bissitátçera: eta har-
-gatic eramanen ditút-
-çue ene heçúrrac he-
-mendican.

26 guero Iossep hil
tçen ehun eta ha-
(-)mar vrtheren adíg-
-neän: eta vrrin-
-du çúten, eta eçarri
çuten gathabuta
batean Ejíptuän

Mòisseren bigarren Libúruä Ilkhítçeä dèithúä.

LEHEN CAPITÚLUÄ.

Israeleco haür Ejiptura jaütssi direnen nombréä
7 eta hequièn berretçe
miracuillúzcoa 8 Erre-
-gue berribatec, Israel-
-tarren berretçeari bel-
-durturic afliјitçen
ditu asco traçaz 15
. . . Emaguigneÿ ma-
-natçeragno hillarázte-
-ra hequièn haür har-
-rac. 22 eta azquéne-
-an emateragno ordena-
(-)bat hequièn haür harrac
aürthic dàitéçen Ibaiarat.

HUNACO haüc dire bada
Israelenen haür Ejiptu-
-an sarthu çirenen íçénac,
hetaric . . . . . batbedera
sarthu içan çen han Iaco-
-bequign eta bere familla-
-quign.

2 Ruben, Simeon, Leui, eta
Iuda,

3 Issacar, Zabulon, eta
Benjamign,

4 Dan, eta Nephtali, Gad,
eta Asçer.

5 Iacoben hancatic ilkhi-
-ricaco pressuna guçiàc
çiren hirurhogoy eta
hamar Iossepequign

çegna

çegna bäitçen Ejiptuän.
6 Iossep bada hill içan çen,
eta haren anaja guçiäc
eta jeneraçiọne hura guçiä.
7 eta Israelen haürrac
berretu eta çhoill haguitç
haügnitç eguin çiren
eta multiplicatu eta
borthiztu içan ciren,
hambat eta guehiägo
halaco maneraz non
herriä bethe içatu bäit-
-çen hetaz.
8 guerostican altçhatu
içan çen Erregue berri
bat Ejiptuarren gag-
-néän, çegnec ezpäit-
-çuen eçagutu Iossep.
9 eta harc erran çioën
bere Pobluari, horra,
Israelen haürren poblua
gu bagno haündiägo
eta puchantago duc.
10 eä bada comporta
gäitéçen çuhurqui
horren aldera haüg-
-nitç eguign . . . .
. . . eztadin beldur-
-rez, eta çembëit guer(-)
-la guerthatçen baldim-
-baliz, Iunta eztaquiö-
-ten gure etssayeÿ ere
eta eguin dièçagun guri
guerla, eta igan ezta-
-dign herritican
11 ordenatu çituzten beraz
pobluaren gagnean
gabel comissarióac
haren afliiitçeco cargat-
-cen çutela gagnetic:
eçen pobluac eguin
çiötçan municióneco
hiriäc Pharaoni, erran
nahida, Pithom, eta
Rahamses.
12 ordéän çembátenaz
guehiägo afliiitçen
bäitçuten eta hamba-
-tenaz guehiägo haüg-
-nitç eguiten çen, eta
hambatenaz guehiägo
haguitç berretçen cen:
horrengátican higuin-
-garri çitçäizcoten Is-
-raëlen haürrac.
13 eta hala gathibatu
çitúzten Israelen
haürrac gogórqui.
14 halaco maneraz non
errendatu bäitçiöten
bere biçitçeä gäitç

dorphe, morthero eguite-
-co, ardillu eguiteco, eta
Larréän eguiten diren
obra guçien eguiteco
gathibutassun gogorra
çela caüssa: Labúrqui,
hequiénganic atheratçen
çuten çerbitçu guçia go-
-gortassunarequin çen.

15 Ejiptuco Erreguec ma-
-natu çiöten oragno
Emaguign Hebreärreÿ,
çegnetaric batec bäit-
-çúën içéna Sçiphra,
eta bertçéäc bäitçuen
icéna, Puha:

16 eta erran çuen, Hebre-
-arren haürrac erreçi-
-bitçen ditút çuen ordúän
eta ikhusten alkhi .
gágnëän: semea bal-
-dimbada, hil çáçuë:
bagnan alaba baldim-
(-)bada, biçi bedi.

‸bagnan
17 ‸ Emaguignac Iain-
-coären beldur içatu
çiren, eta etçuten
eguign Ejiptuco Erre-
-guec erran içan çiöten
beçala: eçen vtçi çi-
-tuzten biçitçera Se-
-méäc.

18 Ejiptuco Erreguec ba-
-da déithu çituen Ema-
-guignac eta erran çiö-
-ten, çergatic eguin du-
-çue hori, vtçi tutçúë
biçĭtçera seméäc?

19 eta Emaguignec ihar-
-detssi çiöten Pharao-
-ni, ceren eta Emazte
Hebreärrac ezpäititue
Emazte Ejiptuärrac be-
-çala: eçen sendóäc
dituc, erdi dituc
haürraz, Emaguigna
hequiengana ethor da-
-din bagno lehen.

20 eta Iaincoac eguin
çiöten ontassun Ema-
-guigneÿ, eta poblua
multiplicatu çen eta
haguitc borthiztu.

21 eta çeren Emaguignac
içatu bäitçiren Iain-
-coaren beldur, guer-
-thatu çen, heÿ eguin
çiötçáten etçhéäc.

22 ordúän Pharaonec
manatu çiöen bere
poblu guçiäri, çiötssa-
-la, sorthuco diren se-
-me guçiäc aurthic çat-

-çue Ibáiarat, bagnan
vtç tçátçue biçitçera
nescátçha guçiàc

BIGARREN CAPITÚLUÄ.

Moise sorthu eta hirur illhabetez ...... gordéä içaturic 3 eçarriä da Ibajan: 5 bagnan ikhussiä içanic Pharao- ... nen alabaz, erreti-ratua da hirriscutic, 9 eta emana bere ama propioari hazlécotçat: 10 haündi eguign eta haü-látua da semélçat Pharao-nen Alabaz. 11 guero Ejiptuarbat hill eta, 15 beldurtüric an hill ..... çeçan Pharaonec, goàten da Ihessi madianera. 21 non hartçen bàitu emázteiçat Sephora. 23 Pharao hill eta, Israeltar-rac suspiraz dagozca Iaünari, çegnac entçuten bàititu hequien ... ni-gar aühénac.

GOÄN içan çen bada Leui-ren etçheco Personaja bat, eta hartu çuen Leuiren Alaba bat.

2 çegnac contçébitu bàit-çuen eta eguign ...... Semebat, eta ikhussiri-can ederra cela, gorde içan çuen hirur illhabe-tez.

3 bagnan gorderic guehià-go eçign iduqui içanez, hartu içan çiöen ihiz eguignicaco cofrétçhobat, eta alcaternaztátu çuen eta breiaztátu: guero eçarri çuen haürra har-tan barna, eta phaussa-tu çuen arrossategui ba-tean Ibaia ^ren .... gágneän.

4 eta haren arreba vrrú-netic egotu içan çen . Iaquiteco çer eguignen hartaz.

5 Pharaonen alaba bada Iaütssi içan çen garbitçera Ibajan, eta haren nescátçhac passá-jetan çebiltçan Ibaia-ren gagnean: eta ikhus-siric cofrétçhoa arossa-teguiaren erdian egorri içan çuen bere nescato bat çegnac hartu bàitçu-en

6 eta cofrétçhoa idéqui
eta ikhussi çuen haür-
-ra. eta horra, haürra
nigarrez çegóën: vrri-
-caldu çitçaion bada haü-
-rra, eta erran çuen,
Hebrear horiòn haürre-
-taric duc haü.

7 orduan haren arrebac
erran çioën Pharaonen
‸othe
alabari, goanen ‸ naün
dėitçera hiri emaztebat
Hebrearren artétic bul-
-harra eman deçan, eta
emanen çiòn bulharra
haür horri?

8 eta Pharaonen alabac
ihardetssi çioën, oha.
eta nescatçha gaztéä
goän içan çen, eta dėi-
-thu çuen haürraren
ama.

9 eta Pharaonen Alabac
erran çioën, eraman
tçan haür haü eta
bulharra eman dióçon
eta emanen darónat pa-
-gúä: eta Emázteäc har-
-tu çuen haürra eta
bulharra eman çioën.

10 eta haürra haündi eg-
-uign içan cen ordúän
eraman çioën Pharaonen
alabari, eta semetçat
içatu çitçáion, eta dėi-
-thu içan çuen haren
içéna Moyse, ceren
eta [çiòtssan] vretaric
atheratu içan bàitut.

11 eta guerthatu çen dem-
-bora hartan, Moyse
haündi eguign içan çen
ordúän, ilkhi içan çela
bere Anajengana, eta
ikhussi çituen hequièn
cargac: ikhussi içan
çuen Ejiptuarbat ere
Iotçen çuela Hebrearbat
bere anajen arteticácoa.

12 eta beguiratu ondoan
harat hunat, ikhussi
çuen etçela nihor:
hala hill içan çuen Ejip-
-tuarra, eta gorde çúën
hareápeän.

13 berriz ilki içan çen
bigarren egúneän, eta
horra, bi guiçon Hebre-
-ärrec ihardúquitçen
çuten, hargatican erran
içan çioën falta çuënári,
çergatic jotçen duc heüre
Lagun proxímoä?

14 çegnac ihardetssi bàit-

-çuen, norc . . . . . . eçar-
-ri aü Printçe eta Iuiet-
-çat gure gágneän?
naüc
vste . . . . ni hill, Ejip-
-tuarra hill içan dúän
béçala? eta Moyse
beldurtu çen, eta erran
çuën, eguiáz eguigna
eçagutuä da.
15 Pharaonec bada eguign
hori entçun eta ibilli
içatu çen Moyse hil
nahiz. ordéän Moyse
ihessi góän içan çen
Möisseren[1] äitçignetic,
eta guelditu Madiän-
-go herriän, eta Iarri
çen vrphutçubaten
ondóän.
16 eta Madiängo sacri-
-ficatçáilleäc baçítuën
çazpi alaba, çegnac
ethorri . . . bäitçiren
vr atherátcera, eta
bethe çituzten ascac
bere äitáren arthäldeac
edaráteco.
17 ordúän artçagnac
ethorri çiren, eta khas-
-satu çituzten hec: bag-
-nan Moyse altçhatu çen
eta beguiratu çituen,
eta edaran çuen hequièn
arthäldeä.
18 eta bihurtu içan çiren
orduan Rehuel bere
äitagana, erran çiöten,
nola bihurtu çarete hor-
-ren Laster egun?
19 ihardetssi çuten, guiçon
Ejiptuar batec libratu
guiäitic artçagnen
escutican: eta oragno
vra franco atheratu çiä-
-rocuc, eta edaran dic
arthäldeä.
20 ordúän erran çiöten
bere alabeÿ, eta non da
hura? çergatic horla vtçi
duçue guiçon hura?
dëi tçáçuë, eta Ian beça
oguiä.
21 eta Moyse acordatu
çen egoteco guiçon ha-
-réquièn, çegnac eman
bäitçiöen Sephora bere
alaba . . . . . . Moysi
22 eta erdi içan çen seme
batez, eta dëithu çuen
haren içéna Guersçom
eçen erran çuen . . . .
^herri
^arrótçeän egotu içan
naüc.
23 guerthatu çen bada

[1] Pharaonen.

dembora luçeären ondóän
Ejiptuco Erregue hil çéla:
eta Israelen haürrac
suspiraz egotu çirela
gathibutassuna çela caüssa,
eta eguin çutela deyhá-
-dar, eta hequièn deÿ-
-hadarra, gathibutassuna
çela caüssa, igan tçéla
Iaincoagana.

24 Iaincoäc beraz entçun
çitúën hequièn nigar-
-aühénac: eta Iaincoa
orhöitu içan çen bere,
Abrahan, ... Isaac, eta
Iacobequico aliëntçiàz.

25 hala Iaincoac . . .
beguiratu çiöten Isra-
-elen haürreÿ, eta èça-
-gutu çituen

HIRURGARREN CAPITÚLUÀ.

Iaincoac Moysi aguertu-
-ric su çatçhécon hessi bá-
-teän, 7 *adiärazten diö*
nola ikhussi içan düën
Israeltarren aflicçiónea,
9 *çegnetaric libratu nahi*
bàititu haren bidez, 13
hargátican hari bere
içena erran eta egortçen
du, 16 *lehenic Israeleco po-*
-bluägána, 18 *guero ondóän*
Pharaonengana: 19 *eta*
erratten diö àilçignetic
comissiöne horren ondóreä.

MOYSE bada içatu çen
Iethro bere àita Guign-
-harraü Madiàngo sacri-
-fiçatcaillearen arthal-
-dearen artçagn: eta
eramaten çuela arthál-
-dea dessertu guibélera,
ethorri içan çen Iaincoa-
-ren mendira Horeb-
-ragno.

2 eta Eternalaren ain-
-guéruä aguertu çitça-
-jon su khárretan,
hessibaten erditican,
eta beguiratu çuen, eta
horra, hessíà sutan
çegoen, eta hessia
etçen contssumitçen

3 ordúän Moysec erran
çúen, aldarátuco naüc
oraÿ, eta ikhussico
diàt bissiöne handi
hori, çergatic hessià
ezten errétçen.

4 eta Eternalac ikhussi
çuen, Moyse aldaratu
çela . . . . beguirat-

-çeco: eta Iaincóäc dèithu
içan çúën hessiàren erdi-
-tican, çiòtssála, Moyse,
Moyse. eta ihardetssi
çuen, huna ni.

5 eta Iaincoac erran çuen,
ezadillala hurbill hunat.
eraüntç tçátçic hire
çapatac hire ognetaric:
. . . eçen gueldìtu içan
àiçen lekhúä, Lur sain-
-duä duc.

6 erran çuen oragno, hire
àitaren Iaincóä naüc ni,
Abrahanen Iaincóa, Isaa-
-quen Iaincóä, eta Iacoben
Iaincóä. eta Moysec estali
çuen bere bissáia, çeren
eta beldur bàitçen be-
-guira çeçan Iaincoaren al-
-déra.

7 eta Eternalac erran çúën,
ikhussi diàt baÿ ene po-
bluaren aflicçionea, Ejip-
-tuan déna: eta aditu diàt
aurthiqui duten deÿhadár-
-ra hequien Gabelurac
direla caüssa: eçen eçagu-(tu)-
tiàt hequien dolóreäc.

8 hargatican Iaütssi naüc
haren librátçera Ejiptu-
(-)arren escútican, eta igana-
-ráztera herri hartaric
herri on eta çabal bate-
-tara, esne eta ezti da-
-riòn . . . . herri batétara:
erran nahi da, Cananear-
-rac, Hetiendarrac, Am-
-orrhearrac, Phereziàrrac,
Heuiendarrac, eta Iebuziàr-
-rac diren Lekhura.

9 eta oraÿ horra, Israelen
haürren deÿhádarra ethor-
-ri . . içan duc enegana:
eta ikhussi ere badiàt
herstúra çegnetaz Ejip-
-tuärrec hersten bàitituz-
-te.

10 oraÿ beraz athor, eta
egorrico aüt Pharaoga-
-na: eta erretiratuco duc
ene Pobluä, ... erran
nahi da, Israelen haür-
-rac, Ejiptutic campora.

11 ordúän Moysec ihar-
-detssi çioën Iaincoari,
nor nàiz ni, nohan
Pharaogana, eta erreti-
-ra detçadan Israelen
haürrac Ejiptutic cam-
-porat?

12 eta Iaincoac erran çúën,
çeren eta hirequign

içango bainaüc: eta seg-
-nale haü içanen duc nic
egorri aüdála. ene poblua
Ejiptutic camporat erreti-
(-)ratu içango duanean, çer-
-bitçatuco duçúë Iaincóä
mendi horren ondóän.

13 eta Moysec ihardetssi
çioën Iaincoäri, horra,
ethórri içango nâiçen or-
-dúän Israelen haürrenga-
-na eta erran içango diò-
-tedáneän, çuen àiten
Iaincoac egorri niaüc
çuëngána, beraz erraten
baldimbadarotet, çer da
haren içéna? çer erranen
diòtet?

14 ordúän Iaincóäc erran
çioën Moyssi, Nâiçéna
naüc ni. erran çuen
oragno, hunela errango
diòtec Israelen haürreÿ,
Nâiçéna dèitçen dénac
egorri niaüc çuëngána

15 guehiàgo Iaincoac erran
çioën Moyssi, hunela
errango diòtec Israelen
haürreÿ, Eternalac,
çuen àiten Iaincoac,
Abrahanen Iaincóäc,
Isaaquen Iaincóäc, eta
Iacoben Iaincóäc egorri
niaüc çuengana: haü duc
ene içena secula seculoróne-
-cotç, eta haü duc nitazco
orhòitçapena mende guçi-
-etácotç.

16 oha, eta biribil cátçac
Israeleco çahárrac, eta
erran diòçotec, Eternala,
çuen àiten Iaincóä ag-
-uertu çiàitac, Abrahan . .
. . . . . ., Isaac eta Iacoben
Iaincóä, diòtssála, bissi-
-tatçen çàitúztet çintçig-
-nez, eta Ejiptuän eguin
darotçúēna.

17 hargatican erran diàt,
iganaraçico çàitúztet
Ejiptuco aflicçiònetic
Cananearren, Hetiendar-
-ren, Amorrhearren,
Phereziendarren, Heui-
-endarren, eta Iebusien-
-darren herrira, esne
eta ezti dariòn herri-
-ra

18 eta obedituco çiòtec
hire hitçári, eta goanen
àiz, hi eta Israeleco ça-
-harrac Ejiptuco Erregueren-
-gana eta erranen diòçuë,
Eternala Hebrearen Iain-

Iaincóä ethorri çiäicuc
incuntrátçera: oraÿ beraz
othóizten aügu, goan gäite-
-çen hiruregunen bideaz
dessértura, eta sacrifica di-
-çógun Eternal gure Iain-
-coari
eta
19 . . . . . baçeáquiät Ejip-
-tuco Erreguec etçäitúztela
vtçico goätéra Lekhat
escu borthitçez:
20 bagnan hedatuco diät
ene escúä, eta Iaçarrico
Ejiptuari ene haren erdi-
-an eguingo ditudan
miracuillu guçièz: eta
ondóän guero vtçico çäi-
-túzte goätéra.
21 eta emanen çioät gra-
-çiä poblu horri Ejip-
-tuarren bäithan, eta
guerthatuco duc, goango
çareten ordúän, etçare-
-tela goango hútssic
22 bagnan batbederac gal-
‸çiötçac
-detuco ‸ . . . . bere haüçóco
emazteari eta bere etçhe(-)
-co andreari, çillhar ba-
(-)çherac eta vrre baçhérac,
eta tresnac cegnac em-
-ango bäititútçuë çuen
semeen eta çuen alaben
[IV. 10.]

sognéän: hala biphilduco
ditútçue Ejiptuarrac.

LAÜRGARREN CAPITÚLUÄ.

*Moysec confirmatua içatu-
-ric bere bocaçiönean bi
miráculllus, 8 Iaincoac
eguitera manatu . . . . . .
çiòtçánez Israeltarren
äitçignean berïçe hirur-
-garren batéquiën, 10 erre-
(-)fussatçen du bizquitartean
cargu hori: 11 bagnan
hartçen du azquéneän
Iaincóac bere fagorearen
promessarequign Iuntat-
-çen dioën ordúän Aaron
Laguntçat.* 18. *Ejiptura
goateco partitu eta incun-
-tratua da bidéän Iaünaz,
çegnac hillaraçi nahi
bäitçüén, Sephorac bere
semea çircuntçissatu
ezpaldimbálu.* 27 *Aaron
badïhoä Moysen äitçig-
-nera,* 29 *eta biäc ba-
-dïhoäz Israelitengana
çegnec signhésten bäitu-
-te hequien mandátuä.*

ETA Moysec ihardetssi
çüën, erraten çuéla,

bagnan horra, ezniäü-
-tec signhetssico, eta
etçiòtec obedituco ene
hitçari: eçen erranen
ditec, Eternala etçaïc
aguertu.

2 eta Eternalac erran
çioën, çer duc hire
escúän? ihardetssi
çúën çhigor bat.

3 erran çúën, aürthic
çac Lurréra. eta aür-
-thiqui çuen Lurrera,
eta billhatu çen sugue:
eta Moyse ihessi çihóän
aitçígnetic.

4 ordúän Etere*rn*alac
erran çioën Moysi,
heda çac hire escúä, eta
sessi çac horren buztá-
-na: [eta hedatu çuen
bere escúä, eta hartu
çuen: eta çhigor bihur-
-tu çen haren escúan.]

5 eta hori signhetss deça-
-tentçat Eternala, he-
-quièn àiten Iaincoa,
Abrahanen Iaincoa,
Isaaquen Iaincoa, eta
Iacoben Iaincoa aguertu
çàiála.

6 guehiägo Eternalac
erran çioën, emac oraÿ
hire escúä hire galtçár-
-beän. eta eman çuen
bere escua bere galtçár-
-beän: guero atheratu çúën:
. . . eta horra haren escúä
çhurià çen ezcábiäz
elhurra beçala.

7 guero erran çúën, emac
. oragno hire escúä hire
galtçárbeän. eta eman
çuen oragno bere escúä
bere galtçárbean. eta
atheratu çuen oragno
bere galtçarbétican cam-
-pora: eta horra, bihurtu
içan çen oragno haren
bertçe haráguià beçala.

8 guerthatçen baldimbada
ez áütela signhesten, eta
eztiótela obeditçen lehen-
-biçico segnalearen boçari,
signetssico ditec azque-
-neco segnalearen bóça.

9 eta guerthatçen baldim-
-bada, eztúztela signhes-
-ten bi segnala haüc,
eta eztiótela obeditçen
hire hitçári, hartuco duc
Ibajeco vretic, eta issu-

-rico duc Lurraren gag-
-nera: eta Ibajetic har-
-tu içango ditúän vrac
odol billhatuco dituc
Lurraren gágneän.
10 eta Moÿsec ihardetssi
çioen Eternalari, helas,
Iaüna! ez atçótic ez
heren egúnetic, eznaüc
hitça àisse duen guiçó-
-na, oragno hire mu-
-thillari mintçatu atça-
-jonaz gueróstic: eçen
ohóä eta mihià debecá-
-tuäc ditíät.
11 eta Eternalac erran . . .
çioën, norc eguin diò
ahóä guiçonári? edo
norc eguiten du mutúä,
edo gorra, edo ikhusten-
-duena edo Itssúä? eztut
. . . eguiten . . . . . . nic
Eternalac?
12 oha beraz oraÿ, eta hire
ohoärequign içango naüc,
eta eracutssico daróat çer
erran behárco dúän.
13 eta Moysec ihardetssi
çúën, helas, Iaüna!
egortçac, othòizten aüt
nor ere egorri behar bài-
-tuc eta hura.
14 eta Eternalaren colerac
iraquitu çúën Moysen
contra, eta erran çúën,
Aaron Leui famillácoä
ezta hire anaia?
baçeáquiàt çhoill vngui
mintçatuco dela. eta
. oragno horra, non
Ilkhitçen dúän hire
àitçignera, eta hi
ikhústeän bozcáriò
içanen dic bere bihót-
-çean.
15 mintçátuco atçáio
beraz hari, eta ema-
-nen diòtçac hitç
haüc bere ahóän,
eta hire ahoärequign
eta harenarequign
içango naüc, eta era-
-cutssico darótçuët çer
eguin beharco dúçuën
16 eta hura mintçatu-
-co çiàioc hiretçat
Pobluari, eta hala
ahótçat içango at-
-çajo hi, eta Iainco-
-tçat içango çàic húra.
17 hartuco duc çhigor
hori ere hire escúän,
çegnarequièn eguin-
-go bàitituc segnale

hec.

18 hala Moysse goän çen,
eta bihurtu içan çen
Iethro bere àitaguign-
-harraüagána, eta erran
çioën, othóizten aüt, ni
goän nadign, eta bihur
nadign ene Anaja Ejip-
-tuan direnetára, ikhus-
-tera eä biçi diren ora-
-gno. eta Iethroc erran
çioën, oha baquéän.

19 Eternalac bada erran
çioën Moyssi Madian-
-go herriàn, oha, eta
bihur adi Ejiptura:
eçen hire biçiàren bill-
-ha çebiltçan guçiàc
hil dituc.

20 hala Moyssec hartu
çitúën bere emázteä,
eta bere sémeäc, eta
eçarri çitúën asto ba-
-ten gagneän: eta bi-
(-)hurtu içan çen Ejiptu-
-co herrira. eta Moysec
hartu çuen Iaincoären
çhigorra ere . . . . . .
bere escúän.

21 eta Eternalac erran
çioën oragno Moyssi
Ejiptura ohala eta bi-
-hurtçen àiçéla, beguiraüc,
eguingo dituc Pharaonen
àitçigneän, hire escuan
eçarri ditudan miracuillu
guçiàc: ordéän gogortu-
-co diàt haren bihotça,
eta eztic vtçico goätera
poblúä.

22 erranen dióc beraz
Pharaoni, horrela
erran dic Eternalac,
^ene
Israel duc ^ sémeä, ene
Lehen sorthúä.

23 eta erran dároät . .
. . . . vtçac goätera ene
sémeä, çerbitça naçánt-
-çat: eta errefussatu duc
vztéra goatéra. horra
banihóäc hiltçera hire
semea hire lehen sorthuä.

24 guerthatu çen bada,
nola Moysse bàitçen
bide gagnean, ostelé-
-riàn, Eternalac in-
-cuntratu çuela eta
ibilli çela hura nola
hill billha.

25 ordúän Sephorac
hartu *c*uen canibet
çorrotçbat eta hartaz
ebaqui içan çioën

çioën prepuçioä, pitçho-
-muthurra bere semeari,
Moyssen
eta eçarri çuen . . . . .
. . . . . ognétan: eta erran
çuen, eguiàz hi niri
odol esposbat atçàit.
26 beraz partitu çen ha-
-renganic; hargatican
erran çuen, odol espóssa:
çircuntçissiònea dela caüssa.
27 eta Eternalac erran
çioën Aaroni, oha Moy-
-ssen àitçinera dessertura.
goançen bada harat, eta
incuntratu çúën Iaincoa-
-ren mendïàn, eta eman
çioën mussu.
28 eta Moyssec erran çiòt-
-çan Aaroni Eternal egor-
-ri cuenaren hitç guçiàc,
eta segnale manatu
içan çiòtçan guçiàc.
29 Moysse bada Iarraiqui
çitçajon bere bideäri
Aaronéquièn: eta
biribillcatu çitúzten
Israeleco haürren ça-
-har guçiàc.
30 eta Aaronec erran
çitúën Eternalac
Moyssi erran içan
çiòtçan hitç guçiàc,
eta eguin çituen segnáleac
pobluac ikhusten çituëla.
31 eta Pobluac signhetssi
çuen: eta aditu çuten,
Eternalac bissitatçen
çituela Israeleco haür-
-rac eta beguiratçen
çiòtela hequièn aflicçi-
-oneari: eta makhur-
-turican Iarri içan çiren
ahuspez

BORTÇGARREN CAPITÚ-
-LUÄ.

Moyssec eta Aaronec
declaratçen diòte bere
cargúä Pharaoni 4
. . . . . *çegnac acussatçen*
bàitïtu trublagarriac dire-
-la eta khassatçen bere àit-
-çigneltican 6 *eta cargat-*
-çen bàitu oragno guehiago
Israeleco poblua. 19 *har-*
-gatic Israeltarren Comessa-
-rioëc ihardaquitçen dute
Moyse eta Aaronequign.
22 *eta hortas Moyssec*
eguiten diò errencúra
Iaünari.

ONDÓÄN guero Moysse

eta Aaron ethorri içan çi-
-ren, eta erran çiòten Pha-
-raoni, horrela erran içan
du Eternalac, Israeleco
Iaincóäc, vtçac goatera
ene poblua, çelebra diè-
-çadántçat Bestaburubat
dessértuän.

2 ordéän Pharaonec
erran çuen, nor da Eter-
-nala, obedi diòçodan nic
haren boçari, Israel
goatera vztéco? eztiat
eçagutçen Eternala, eta
oragno eztiät vtçico
goätera Israel.

3 eta erran çuten, Hebre-
-arren Iaincoa ethorri
çiäicuc incuntrátçera: .
othóitzten aügu, goän
gäiteçen oraÿ hirur
egunen bidéäz dessertu-
-ra, eta sacrifica diòço-
-gun Eternal gure Iain-
-coäri, bere burua gure
gagnera aürthic ezté-
-çan beldúrrez heriòt-
-çez edo ezpátaz.

4 eta Ejiptuco Erreguec
erran çiòten, Moysse
eta Aaron çergatic al-
-dararaçitçen duçúë . . . .
Poblua bere obrátican?
çohazte oray çuen car-
-guétara.

5 Pharaonec erran çuen
oragno, horra, herri
huntan poblu haügnitç
da oraÿ, eta gueldiara-
-çitçen ditútçue bere car-
-guétaric.

6 eta Pharaonec manatu
. . . . çiòten egun har-
-tan beréän pobluaren
gagnean çiren Gabelureÿ,
eta haren Comessariòeÿ,
erraten çuela,

7 eztiòçuë emanen guehi-
-ago lastóric poblu horri
ardillu eguiteco lehen be-
-çála: bagnan bihóäz
eta bill beçate Lastóä.

8 bizquitárteän cargatuco
ditútçuë lehen eguiten
çitúzten ardillu quanti-
-tatez . . . .
. . . . handic
deüssere gutitu gabetá-
-nican: eçen horiòc astià-
-duten jendeac dire, . .
hargatican daüdez oyhuz,
erraten dutela, goäçen,
eta sacrifica diòçogun
gure Iaincoari.

9 Lana haündi bedi jende
horiòn gágneän, eta
ocupa bèitez, eta ezbe-
-çate iragan dembora
gueçur hitçquétan

10 Pobluaren Gabelurac
bada eta haren Comes-
-sarioäc ilkhi çiren, eta
erran çiòten pobluari,
horréla erran du Phara-
-onec, eztarótçuet ema-
-nen guehiàgo Lastóric.

11 çoházte çeüòc hartçé-
-ra Lastóä non ere
aürkhituco bàitúçue eta
harat: eçen eztuc gutitu-
-co deüssere cüën Lanéti-
-can.

12 ordúän Poblua barra-
-iatu içantçen Ejiptuco
herri guçiàn biltçeco
[1] Lastoären orde

13 eta Gabelurec kheçha-
-raçitçen çitúzten, erra-
-ten çutela, akhaba tçat-
-çue çüën Lanac, egun
guçièz bere Lana, lastóä
ematen . . çitçàitcuéne-
-an beçála.

14 Israeleco haürren Com-
-essarioäc ere, Pharaonen
Gabelurec hequièn gag-
-nean . . eçarri çituzté-
-nac çehátuäc içatu çi-
-ren, eta erran çiòten,
çergatic eztúçuë akha-
-batu çuen Lana, eztú-
-tçue eguign ardilluäc
atço eta egun, lehen bé-
-çala?

15 ordúän Israeleco haür-
-ren Comessarioäc ethor-
-ri çiren oÿhu eguitera
Pharaoni, çiòtssátela,
çergatic eguiten diòtec
horrela hire muthilleÿ?

16 etçiòtec ematen Las-
-tóric hire . . . .
muthilleÿ, eta erraten
çiárócutec, eguitçue
ardilluäc. eta horra,
hire muthillac çehá-
-tuäc dituc eta hire po-
-blua punitua duc be-
-khatu eguin balu béçala.

17 eta ihardétssi çuen,
badúçuë asti. badúçue
asti: hargatican erra-
-ten dúçuë, goäçen sacri-
-fica diòçogun Eternala-
-ri.

[1] Word omitted (Fr. *chaume*): it should have been translated 'ogui-ondoa.'

18 oraÿ bada, çohazte,
eguíçuë Lana: eçen Las-
-tóä etçáïtçue emango,
eta bitartean errenda-
-tuco duçúë ardillu . .
quantitátea.
19 eta Israeleco haürren
Comessarioec ikhussi
çuten . . . . pontu gaçh-
-tóän çirela, erraten
çuténaz gueroz, eztú-
-çue gutituco deüssere
çuen ardilluetáric egun
. . . . bakhót-
-çheco Lanética.
20 eta Pharaonenganic
ilkhïtçeän, incuntratu
çitúzten Moysse eta
Aaron çegnac ediren
bàitçiren hequièn àitçig-
-neän.
21 eta erran çiòten, Eter-
-nalac beguira dièça-
-çuëla eta Iuia çàitçá-
-tela, ikhussiric higui-
-gnaraçi gàitutçuela
Pharaoni eta haren çer-
-bitçárieÿ, ematen diò-
-çuela ezpata bere escúän
gure hiltçeco.
22 ordúän Moysse bihur-
-tu çen Eternalagana,
eta erran çúën, Iaüna,
çergatican gàizqui trata-
-raçi duc poblu haü?
çergatican egorri naüc?
23 eçen Pharaonengana
ethorri nàiçénaz guer-
-óstic hire içénean
mintçátçera, gàizqui
tratatu içan dic poblu
haü, eta eztuc libratu
batere heüre póbluä

SEŸGARREN CAPITÚLUÄ.

Iaünac erreberritçen ditu bere promessac Israeleco haürren libranlçaz 6 *egort-çen du berriz Moysse he-quiënganą,* 9 *bagnan Ez-tüle entçúten* 11 *harga-tic pretenitçen du escussa-tçera bere burua Iaüna-ren bàithan presentátçeäz guehiàgo Pharaonen àit-çignean.* 16 *Moyssen, Aa-ron eta bertçe Leui famil-len Ieneraçióneä.*

ETA Eternalac erran
çioën Moyssi oraÿ ikhus-
-sico duc çer eguignen diò-
-dan Pharaoni: eçen vtçi-
-co tic goätéra bortçhátuä
içanic escu borthitçez,

baÿ

baÿ . . . . . bortçhátuä
içáturic escu borthitçez
khassatuco tic berȩ .
herritican.

2 guehiágo Iaincoa mint-
-çatu çitçáion Moyssi,
eta erran çioën, Eternala
naüc ni.

3 aguertu niàtçajótec Iain-
-co borthitç guçizpuçhan-
-ta beçala Abrahan,
Isaac, eta Iacobi: bagnan
eznaüc eçagutuä içatu
hetaz ene içen Eternala-
-ren bidez.

4 eta eçarri diàt ene alien-
-tçià ere hequiéquièn, hey
ematécotçat Canaango
herrià, çegna bàita hequièn
pelegrinquériá herrià, non
egotu içan bàitire arrotç
béçala.

5 entçun ere bàitiàt Israele-
-co haürren nigaraühénac,
Ejiptuárrac gathiba çitéçen:
eta orhóitu içan naüc
ene alientçiàz.

6 hargátican erran dióço-
-tec Israeleco haürreÿ,
. . ni naüc Eternala, eta
atheratuco çàituztet
Ejiptuárren cargúen az-
-pitican, eta libratuco
çàitúztet gathibutassu-
-netic, eta errescatátuco
çàitúztet besso hedatu
batéquièn, eta Iuiamen-
-du handièquign.

7 eta hartuco çàitúztet
niri içatecótçat poblu,
eta içango natçáitçue
Iainco, eta eçagutuco
duçue Eternal . . . .
çuen Iàincoa nàiçéla,
Ejiptuarren carguen az-
-pitican atherátçen çài-
-tuzténa.

8 guero sarraraçico çàitúz-
-tet herriàn çegn(ar)enga-
-tic altçhatu bàitut ene
escúä, emanen nioëla
hura Abrahan, Isaac, eta
Iacobi, eta emanen . . . .
darótçuët ontassúntçat:
Eternala naüc.

9 Moysse beraz mintça-
-tu çitçaioten traça
hortan Israeleco haürreÿ,
bagnan etçuten entçun
içatu Moysse bere Iz-
-pirituco aflicçionea çela
caüssa, eta gathibutas-
-sun gogorra çéla caüssa.

10 eta Eternala mintçatu
çitçaion Moyssi, çiótssala,

11 oha eta mintça aquiò

Pharao Ejiptuco Erregueri,
vtç detçála ilkhitçera
Israeleco haürrac bere
herritic

12 ordúän Moysse mint-
-çatu çen Eternalaren
àitçigneän, çiòtssála,
horra, Israeleco haürrec
ezniaütec entçun içatu:
eta nola entçunen
naü Pharaonec ni
ezpagnez trebe eznài-
-çéna?

13 guçiàrequign ere Eter-
-nala mintçatu çitçaio-
-ten Moyssi eta Aaro-
-ni, eta eman çiòten . . .
. . . . . Israeleco haürrenga-
-naco eta Pharao Ejip-
-tuco Erreguerenganaco
manua, atheratçecót-
-çat Israeleco haürrac
Ejiptuco herritican.

14 hunaco haüc dire bere
àiten etçhetaco burúäc.
Ruben Israelen lehen sor-
-thuaren haurrac, Henoc
eta Pallu, Hetsron eta
Carmi. horiòc dire Ru-
-benen famillac;

15 eta Simeonen haür-
-rac, Iemuel Iamin,
Ohad, Iakin, Tsohar,
eta Sçaul emazte Cana-
-nearbaten Sémeä. horiòc
dire Simeonen famillac.

16 eta hunaco haüc dire
Leuiren haürren içénac
bere Ieneracioneen ará-
-bera, Guersçon, K*e*hath,
eta Merari. eta Leuiren
biçi vrthéäc içatu çiren
ehun eta hogoÿ eta hama-
-çazpi
. . . . vrthe.

17 Guersçonen haürrac,
Libni eta Sçimhi bere
famillen arábera.

18 eta K*e*hathen haür-
-rac, Hamram, Iitshar,
Hebron eta Huziël. eta
K*e*hathen biçi vrtheac
içatu çiren ehun eta
hogoÿ eta hamahirur
vrthe.

19 eta Merariren haür-
-rac Mahli eta Musçi;
horiòc dire Leuiren
famillac bere jeneraçi-
-oneen arábera.

20 Hamramec bada har-
-tu çuen Iokebed bere
Içéba emaztétçat,

çegna

çegna erdi bàitçitçáion Aa-
-ron eta Moyssez. eta
Hamramen biçiàren vr-
-théäc içatu çiren ehun
eta hogoy eta hamaçazpi
vrthe.

21 eta Iitsharen haürrac,
Coré, Nepheg, eta Zicri.

22 eta Huzielen haürrac
Misçael, Eltsaphan eta
Sithri.

33[1] eta Aaronec hartu çuen
emaztetçat Eliscebah
Hamminadaben alaba,
Nahassonen arrebarena,
çegna erdi bàitçitçáion
Nadabez, Abihuz, Eleaza-
-rez eta Ithamarez.

34[1] eta Coreren haürrac,
Assir, Elkana eta Abia-
-saph. horioc dire Cori-
-tarren familiac.

35[1] bagnan Eleazar Aa-
-ronen seméäc hartu
çuen berétçat emaz-
-tétçat Putielen ala-
-betaricbat, çegna erdi
bàitçitçaion Phineesez.
horioc dire Leuitarren
àiten buruac bere fa-
-millen arábera.

26 hori da bada Aaron
hura eta hori da Moysse
hura, çegneÿ Eternalac
erran bàitçiòten, erretira
tçáçue Israelen haürrac
Ejiptutic: . . . .
. . . .
. . . . bandaz banda.

27 horiòc dire . . mintçat-
-çen çitçàizconac Pha-
-rao Ejiptuco Erregueri,
erretirátçeco Israelen
haürrac Ejiptutic: hori
da Moysse hura eta
hori da Aaron hura.

28 guerthatu çen beraz
Ejiptuco herriàn Eter-
-nala Moyssi mintça-
-tu çitçáion egúneän,

29 Eternala, diòt, Moy-
-ssi mintçatu çitçáion
ordúän, çiòtssala, ni
naüc Eternala; errot-
-çic Pharao Ejiptuco Erre-
-gueri nic hiri erran
darozquiàdan hitç
guçïác:

30 ordúän Moyssec
erran çuen Eternala-
-ren àitçigneän, horra,

[1] Mis-numbered thus in the MS.

eŕnaüc trebe ezpagnez,
eta nola Pharaoc ent-
-çunen naü?

ÇAZPIGÁRREN CAPITÚ-
-LUÄ.

*Moysse eta Aaron egor-
-tçen dire Pharaonengá-
-na Iaũnaren Laguntça-
-ren promessarequign.*
7. *hequiën adigna Pha-
-raonen äitçignean
pressentatu çiren ordu-
-an.* 9 *seguitçen dutela
Iaincoaren Mánua con-
-bertitçen dute bere ma-
-khilla suguebatétara,*
11 *bagnan hori beçalaco
miracuillu bat majiçi-
-anoec eguign eta, . .
Pharao gogortçen da:*
19 *hargatic Iaũnac
egortçen du lehembiçi-
-co plaga, çegna bäit-
-çen odolera bihurturi-
-caco vrac.*

ETA Eternalac erran
çioën Moyssi, horra,
ordenatu aüt hi içan
aquión Iainco Phara-
-oni, eta hire anaja
Aaron içanen duc hire
Profeta.

2 erranen tuc nic hiri
mańatu darozquiádan
gaüça guçiác, eta Aaron
hire anaja mintçatuco
çiäjoc Pharaoni, vtç
deçántçat goatera Isra-
-elen haürrac bere herri-
-tic campora.

3 bagnan gogortuco diät
Pharaonen bihótça, eta
multiplicatuco tiät ene
segnáleäc, eta ene mira-
-cúilluac, Ejiptuco herrián.

4 eta Pharaonec etçäitúz-
-te entçúnen: bagnan
eçarrico diät neüre escúä
Ejiptuaren gágneän, eta
atheratuco tiät ene
bandac, erran nahi da,
ene poblua Israelen haür-
-rac Ejiptuco herritican,
Iuiamendu haündiëquién.

5 ordúän Ejiptuarrec Ia-
-quingo ditec ni näiçe-
-la Eternala, hedatu
içango dudáneän neüre
escua Ejiptuaren gag-
-nera, eta erretiratu içan-
-go ditudáneän Israelen
haürrac

haürrac hequien artétic

6 Moyssec beraz eta Aaro-
-nec eguin çuten hori:
Eternalac manatu çiòten
^ eta
beçala, ^ hala eguign içan
çúten.

7 eta Moyssec laür hogoy
vrtheren adigna çuen,
eta Aaronec laur hogoy
eta hirurena, Pharaoni
mintçatu çitçàizcóten
ordúän.

8 eta Eternala mintçatu
çitçáien Moyssi eta
Aaroni, erraten çutela,

9 Pharao mintçatuco çàit-
-çuen ordúän, diòtssála,
ra
emáçuë aitçígne . . mira-
-cuillubat çuĕntçat: orduan
erranen diòc Aaroni, har
tçac hire çhigórra, eta
etçha çac Pharaonen
àitçígnean, eta billhatu-
-co duc . . . . . . tragoinb-
-at.

10 Moysse beraz eta Aaron
ethorri çiren Pharaon-
-engana, eta eguin
çuten Eternalac mana-
-tu çuen beçala. eta
Aaronec etçhatu çuen
bere çhigorra Pharaonen
àitçígnean eta haren çer-
-bitçárien àitçígneän, eta
ėguign içan tçen tragoin(-)
-bat.

11 ordéän Pharaonec ere
erakharri çitúën çuhur-
-rac eta Llilluratçàille-
-ac: eta Ejiptuco Majiçia-
-noec eguin orobat bere
llilluramenduen bidez.

12 etçhatu çitúzten beraz
batbederac bere çhigórrac,
eta billhatu çiren trago-
-gn: bagnan Aaronen
çhigórrac iretssi çituen
hequièn çhigórrac

13 eta Pharaonen bi-
-hótça gogórtu çen, eta
etçítuën entçun içatu,
Eternala mintçatu içan
çen arábera.

14 eta Eternalac erran
çioën Moyssi, Pha-
-raonen bihotça pissa-
-tu duc, errefussatu dic
vztera goätera poblua.

15 oha gòiçétic Phara-
-onengana: horra,
ilkhico duc vr aldera:
pressentatuco àiz be-
-raz haren àitçígne-
-ra Ibaÿ baztérreän

eta hartuco duc hire escúän
çhigor suguerat çhanjatu-
-déna:

16 eta erranen dióc, Etern-
-al Hebrearren Iaincoac
egorri nindiän hirega-
-na, çiötssála, vtçac go-
-atera ene poblua, çer-
-bitça naçáten dessér-
-tuan: eta horra, eznaüc
entçun oraÿ arterágno.

17 horrela erran dic Eter-
-nalac, huntan Iaquig-
-nen duc ni näicela
Eternala: horra, ba-
-nihóäc Iaçartçera es-
-cúan dudan çhigorraz
Ibayeco vrac, eta odole-
-rat bihurtuco dituc.

18 eta arragn Ibáyeän
dena hillen duc, eta
Ibaya vssainduco duc,
eta Ejiptuarrac nekha-
-tuco dituc Ibayeco vre-
-tic edaten.

19 Eternalac erran çioën
oragno Moyssi, erroc
Aaroni, hartçac hire
çhigórra, eta hedaçac
hire escua Ejiptuarren
vren gagnéra
. . . . hequien arri-
gagnéra
(-)beren . . . . . hequien çhirri-

n gagnera
-pe . . . . eta hequièn
lekhu urtssu ^ . . . . ^ en ga-
-gnera, eta hequien vr
bilduma guçièn gagnéra:
eta billhatuco dituc
odol, eta içanen duc
odola Ejiptuco herri gu-
-çiän, çurézco eta harríz-
-co toquíètan

20 Moyssec beraz eta
Aaronec eguin çuten
Eternalac manatu içan
çuen arábera: eta Aaro-
-nec çhigórra altçhatu-
-ric, iaçarri çiöten hartaz
Ibayean çiren vreÿ,
Pharaonec eta haren
çerbitçárièc . . . . . .
çacussátela; eta Ibáye-
-an çiren vr guçiac bihur-
-tu çiren odolera.

21 Ibáyeän çen arragna
ere hill içan tçen: eta
Ibaya vssaindu çen,
halaco maneraz non
Ejiptuarrec eçign edan
bäitçeçaquéten Ibayeco
vretaric: eta içatu çen
odola Ejiptuco herri
guçiän.

22 orobat eguin çuten

Ejiptuco

Ejiptuco Majiçiănoëc bere
llilluramenduen bidez,
hargatican Pharaonen
bihotça gogortu içan çen,
halaco maneraz non ez-
-pàitçituen entçun içatu,
Eternala mintçatu içan
çen arábera

23 eta Pharao, heÿ gui-
-béla bihurtu eta, ethorri
içan tçen bere etçhéra:
eta etçiòen ez guehiàgo
iratçháqui bere bihótça
huni

24 Ejiptuar guçièc bada
eguin çitúzten phutçúac
ibajaren ingúruän aür-
-khitçeco edateco vra,
çeren eta eçign edan
bàitçeçaquéten Ibayeco
vrétican.

25 eta çazpi egun ira-
-gan çiren Eternalac
Ibayari Iaçarri çioë-
-naz gueróstic

ÇORTÇIGÁRREN CAPITÚLUA.

Iaincoac egortçen du Pha-
-raonen contra bigarren
plaga, erran nahida,
neguélac, 15 *eta biz-*
-quitártean Pharao
ostrignaturic dago, libra-
-tu içatu ondóän Moyssec
othòitç eguignic: 16 *har-*
-gatican punituä da hi-
-rurgarren plagaz,
erran nahida çorriz: 20
. . eta ez humiliàtu . .
içánez, afliiitua da
Laürgarren plagaz erran
nahida, bestiàtçho bil-
-duma batez: 30 *çegneta-*
-ric Libratu eta Moyssen
othòitçaren bidez, bitár-
-tean bere gogortassúneän
dago

ONDÓÄN Eternalac
erran çioën Moyssi,
oha Pharaonengana,
eta erroc, hunela
erran dic Eternalac,
vtçac goatera ene poblua,
çerbitça naçaténtçat.

2 errefussatçen baldimba-
-duc vztéra hura goate-
-ra, banihóäc Iaçártçera
neguelez hire herri gu-
-çiäc.

3 eta Ibayac gàindi eg-
-uingo dic neguélez,
çegnac igango bàitire,
eta sarthuco hire etçhé-
-an, eta etçáten àiçen

guelan, eta hire ohearen
gagnera, eta hire çerbit-
-çárièn etçhéän, eta hire
poblu guciaren artéän, eta
hire labétan, eta hire[1]
4 hala neguelac igango di-
-tuc hire gagnera, hire
pobluaren gagnera, eta
hire çerbitcari guçièn gag-
-nera.
5 Eternalac beraz erran
çioën Moyssi, erroc
Aaroni, heda çac hire
escúä hire . . . .
çhigorrarequign Ibayen
gagnera, arriberen gag-
-nera, eta lekhu urtssúën
gagnera, eta iganaraz
çatçic neguélac Ejiptu-
-co herriaren gagnéra.
6 hala Aaronec hedatu
çuen bere escúä Ejiptu-
-co vren gagnera, eta
neguélac igan içan çi-
-ren, eta estali çuten
Ejiptuco herria.
7 eta majiçiánöec orobat
eguin çuten bere sorguin-
-queriez, eta iganaraçi
çituzten neguélac . . .
Ejiptuco herrirat.
8 orduan Pharaonec
çitúën
dèithu . . . . . . Moyssé
eta Aaron, eta erran çuen,
ertçha çáçuë Eternala çuen
othöitçen bidez, khen detçan
neguélac ene gagnétican,
eta ene pobluaren gagné-
-tican: eta vtçico diät
goätera poblúä, sacrifica
diöçotentçat Eternalari.
9 eta Moyssec erran çioën
Pharaoni, glorifica adi
. . . . ene bidez
ertçhatu içango dudan ord-
-úän ene othöitçez Eterna-
-la hirétçat eta hire çerbit-
-çariéntçat, eta hire poblua-
-rentçat, desterra detçántçat
neguélac hire, ...
eta hire etçhéen guibéle-
-rat? Ibayan çhoillqui
guelditučo dituc.
10 orduan Ihardetssi çuen,
biharcotç, eta Moyssec
erran çuen, eguingo duc
hire hitçaren arábera,
Iaquin deçaántçat, eztela
nihor ere Eternal gure
Iaincoa becalácoric.
11 neguelac beraz erretira-
-tuco dituc hiregánic eta
hire etçhetáric, eta hire
çerbitçarienganic, eta

[1] A word is left out, 'kneading-troughs' (Fr. *mais*): 'maÿretan' might have been used.

hire

hire pobluaganic: eta
Ibayan çhoillqui gueldi-
-tuco dituc.

12 orduan Moysse eta Aa-
-ron ilkhi içan çiren
Moysserenganic[1], eta
Moyssec eguin çioën oÿhu
Eternalari neguélez,
Pharaonen gagnean ecar-
-ri çituénez.

13 eta Eternalac eguin
çuen Moyssen hitça-
-ren arábera. hala
neguélac hill içan çiren,
halaco maneraz non
ezpàitçiren içatu gue-
-hiàgo etçhétan, ez
bassa herritan, ez larré-
-tan.

14 eta bildu çituzten hec
multçóca, eta Lurra
vssàindu çen.

15 ordéän Pharaonec,
ikhússiric baçuela hatss
hartçeco astià eta harc
pissatçeco bere bihotça:
eta etçítuën entçun
içatu, Eternala mint-
-çatu içan tçen arábera.

16 eta Eternalac erran
çioën Moyssi, erroc
Aaroni, heda çac hire
çhigórra, eta Iaçar diò-
-çoc Lurreco herrautssári,
eta billhatuco duc çorri
Ejiptuco herri guçiàn.

17 eta horrela eguign
içan çuten: Aaronec
hedatu çuen bere escua
bere çhigorrarequign,
eta Iaçarri çioën lurre-
-co herraütssári, çegna
billhatu bàitçen çorri
guiçonen gagnean eta
haçiènden gagnéän:
herrico herraütss guçià
çorri billhatu çen
Ejiptuco herri guçiàn.

18 eta Majiçianoec orobat
eguin çuten bere sor-
-guinqueriequign çor-
-riàc erakhártçeco
bagnan eçign eguign . .
ahal çuten. çorriàc bada
içatu çiren hambat gui-
-çonetan nola haçiènde-
-tan.

19 orduan Majiçiänoëc
erran çiòten Pharaoni,
hemen duc Iaincoáren
erhià. bizquitárteän
Pharaonen bihotça gogor-

[1] Pharaonenganic.

gogortu içan tçen, eta
etçituen entçun içatu,
Eternala mintçatu içan
çen arábera.

20 guero Eternalac erran
çioën Moyssi, Iàiqui
adi gòiz gòiçétic, eta
pressenta adi Pharaonen
àitçigneän. horra, Ilkhico
duc vr aldéra: eta erra-
-nen diòc, horrela erran
dic Eternalac, vtçac
goatera ene poblua, . .
çerbitça naçaténtçat.

21 eçen vzten ezpaduc
goatera ene pobluä, horra,
banïhoäc egórtçera hire
contra, hire çerbitça-
-rien contra, hire poblu-
-aren contra, eta hire
etçhéen contra, bestiàt-
-çho bildumabat, eta
Ejiptuarren etçhéäc be-
-theco dituc bilduma
hartaz, eta Lurra ere
çegnaren gagnean iça-
-nen bàitire.

22 bagnan apartatuco
diàt egun hartan Gos-
-çengo herrià, non bài-
-tago ene poblua, hala-
-co maneraz non ezpài-
-ta içango han bestiat-
-çho bilduma bátere,
Iaquin deçaántçat, ni
nàiçela Eternala lur-
-raren erdiàn

23 eta emango diàt dife-
-réntçià hire pobluaren
eta ene pobluaren arté-
-an. bihar guerthatuco (da)
segnale hori.

24 eta Eternalac horrela
eguign içan çuen eta
bestiàtçho bilduma haün-
-dibat sarthu içatu çen
Pharaonen etçhéän,
‸haren
eta ‸ çerbitçárièn etçhe
bakhótçheän, eta Ejiptu-
-co herri guçiàn: Lurra
galdu içatu çen bilduma
hartaz.

25 ordúän Pharaonec dèi-
-thu . . . . çituen Moysse
eta Aaron, eta erran
çuen çohàzte, sacrifica
diòçóçue çuen Iaincoari
herri hartan.

26 bagnan Moyssec erran
çuen ezlúquec . . . .
. . . .
guerthatuco vngui horre-
-la eguïteäz: eçen . . . .
. . . . gure
Iainco Eternalari Ejip-

-tuarren gaüça higuin-
-gárriá sacrifica guig-
-noçóque. horra sacrifi-
-catçen baldimba ‸ . . guindu
Ejiptuärren gaüça hi-
-guingárriá hequièn
beguièn àitçigneän,
ezquintuzquéte lapi-
-datuco?

27 goänen gàituc hirur
egunen bidez desser-
-tura, eta sacrificatuco
çioägu gure Iainco
Eternalari, erranen da-
-rocun beçála.

28 orduan Pharaonec
erran çuen, vtçico
çàituztet, goätéra
sacrificátçera desser-
-tuan . . . . çuen
Iainco Eternalari:
guciarequign ere etçá-
-rete vrrunduco batere
çúëc goäteän. Paçéga
çáçuë Eternala enétçat
othòitçen bidez.

29 eta Moyssec erran
çuen, horra, ilkhit-
-çen naüc ni hirega-
-nic, eta pacegatuco
diät Eternala othòitç
eguignic, bestiatçho
bilduma erretira da-
-din bihar Pharaonen-
-ganic, haren çerbitça-
-riènganic, eta haren
pobluaganic. ordéän
Pharaonec ezbeça con-
-tínuä trufátçera, vzten
eztuela goatera poblua
Eternalari sacrificat-
-çera.

30 ordúän Moysse ilkhi
çen Pharaonenganic,
eta sossegatu çuen Eter-
-nala othòitçen bidez

31 eta Eternalac eguin
çuen Moyssen hitça-
-ren arábera: eta bes-
-tiàtçho bilduma erreti-
-ratu çen Pharaoneng-
-ánican, eta haren çerbit-
-çarièngánican, eta haren
pobluarenganican: etçen
guelditu bestiàtçhobat
çhoillqui.

32 bagnan Pharaonec
Pissatu çuen oragno . . .
bere bihotça aldi hortan,
eta etçuen vtci goate-
-ra poblua.

BEDERATÇIGARREN CAPI-
-TÚLUÄ

*Pharao punitua da borlç-
-garren plagaz, erran nahi*

da, heriotçeāz, horrenga-
-tic Ejiptuco haçiënda
hiltçen da: 8 *ondoan gue-*
-ro seÿgarrenaz, erran
nahida çaūri biçhica
dakharquetênez. 13 *eta*
çeren bàitago gogorturic,
Iaincoac haguitç meha-
-tçhatu eta, 22 *egortçen*
du çazpigarren plaga,
erran nahi da babaçûça:
27. *hori dela caussa Pha-*
-rao, bortçhâtuā da ài-
-thortçera bere escássa,
34. *bagnan bitârteān*
ostrignaturic dago bere
bekhâtuan, Iaincoac
erlaçhaméndua ematen
dioën beçain sarri.

ORDÚÄN Eternalac
erran çioën Moyssi,
oha Pharaonengana,
eta erran dióçoc, horre-
-la erran dic Eternalac,
Hebrearren Iaincóäc,
vtçac goatera ene po-
-blua, çerbitça naçatent-
-çat.

2 eçen errefussatçen baduc
vztera goatera eta
iduquitçen baldimbài-
-tuc oragno,

3 horra, Eternalaren
escúa içango duc hire
haçiènda larréän dena-
-ren gagnean, hambat
çamariėn gagnéän, nola
astoen, cameluen, idièn,
eta ardièn gagnéän,
erran nahida, heriötçe
çhoillhaundibat.

4 eta Eternalac eçárrico
dic diferéntçià Israel-
-tarren haçièndáren eta
Ejiptuarren haçièndáren
artéän: Israelen haür-
-ren diren gaüçetáric deüss-
-ere hill eztadintçat.

5 eta Eternalac segnala-
-tu çúën termígnoä, çiót-
-ssala, bihar Eternalac
eguignen çióc hori
herriàri.

6 Eternalac beraz eguin
cuen hura biharamú-
-netic: eta Ejiptuarren
haciènda guçià hiltçen:
bagnan Israelen haür-
-ren haçièndátic etçen
hill içatu çathibat . . .
çhoillqui.

7 eta Pharaonec egorri
çuen ikhústera: eta
horra, etçen çathibat
ere çhoillqui hillican

Israelen

. . . Israelen haürren ha-
-çiëndátic. guçiàrequign-
-ere Pharaonen bihotça
pissatu içantçen, eta
etçúën vtçi goätera po-
-bluä.

8 ordúän Eternálac erran
çiòten Moyssi eta Aaroni
har tçátçuë çuen escu
barnéäc labeticaco haüt-
-ssez bethéric: eta Moy-
-ssec barraia beça çeruen
aldéra Pharaonen àit-
-çǐgneän.

9 eta hori herraütss bill-
-hatuco duc . . . . Ejip-
-tuco herri guçiàren gag-
-néän: eta hartaz eguin-
-go tuc çaüri biçhica da-
-kharquetének, hambat
guiçonen gagnéän, nola
bestièn gagnéan, Ejiptuco
herri guçiàren gagnéän.

10 hartu çuten bada labe-
-ticaco haütssa, eta
egotu çiren Pharaonen
aǐtçigneän: eta Moyssec
barraiatu çúën haütssa
çeru aldera eta billhatu
çen çaüri biçhicac da-
-kharzquetenéquign ham-
-bat guiçonetan nola besti-
-etan.

11 eta Majiçianoäc eçign
egotu ahal içatu çiren
Moyssen àitçigneän
çaüriàc çirela caüssa:
eçen baçiren çaüriàc
majiçiänoëtan Ejiptuar
guçiètan beçala.

12 eta Eternalac gogortu
çuen Pharaonen bi-
-hótça: eta etçituën
entçun içatu, Eternala
Moyssi mintçatu çitçá-
-jon arábera.

13 guero Eternalac erran
çioën Moyssi, Iàiqui
adi gòiz gòiçétic, eta
pressenta adi Pharaonen
àitçignean, eta erran
diòçoc, hunela erran
dic Eternalac, Hebrea-
-rren Iaincoac, vtçac
goätéra ene poblua,
çerbitça naçaténtçat.

14 eçen oràingo aldiàn
banihóäc erakhártçe-
-ra ene plaga guçiàc
hire bihótçera eta
hire çerbitçarien gag-
-nera, eta hire poblua-
-ren gagnera: Iaquin
deçaantçat eztela
nihor ere ni beçala-
-coric Lurr guçiàn

15 eçen hedatu içan
baldimbanu ene

escúä . . . . Ionen
indúdan heriòtçez, hi
eta hire póbluä: eta
vrrátuä içango intçen
Lurrétican.

16 bagnan eguiàz, hagó-
-an iduquiáráçi aüt
hunengatic ikhussáraz
deçaántçat ene puçhán-
-tça, eta mintça däite-
-çentçat ene içénaz
Lur guçiàn.

17 prestatçen àiz oragno
ene pobluaren contra,
ez vztécotç goätéra?

18 horra, vriä eraguíte-
-ra nihóäc bihar
oren huntan berëän
babaçúça bat çhoillha-
-guitç borthitça hori
beçalacóric Ejiptuän
içatu ezten bat, fun-
-datua içatu den egune-
-tic . . eta oraÿ arte-
-ragno.

19 oraÿ beraz egortçac
biribillcatçéra hire
haçiëndac, eta Larréän
ditúän gaüça guçiàc.
eçen babaçúça erorico
duc guiçon guçièn gag-
-nera, eta bestiä Larré-
-an edirengo dirénen, eta
etçherat erretirátuac içan-
-go eztirenen gagnéra,
eta hillen dituc.

20 Pharaonen çerbitçari
Iaincoaren hitçaren
beldur içatu çen harc
ihes eraguin çiöten
etçhetara haren çer-
(-)bitçárieÿ eta haren
bestieÿ.

21 bagnan Eternalaren
hitçari bere bihotça
iratçháqui . . . . . .
etçioénac, vtçi çitu-
-en haren çerbitçari-
-ac eta bestiäc Larréän.

22 ordúän Eternalac
erran çioën Moyssi,
heda çac hire escua
çeru aldéra eta içanen
duc babaçúça Ejiptuco
herri guçiàn, guiçonen
gagnéän, eta bestièn
gagnéän, eta Larreco
belhar guçièn gagnéän
Ejiptuco herriän.

23 Moyssec beraz heda-
-tu çuen bere çhigórra
çeru aldéra, eta Eterna-
-lac egorri çituen ih-
-urtçíriäc eta babaçúçac,
eta suä passaietan
çebíllan Lurréän,

eta

eta Eternalac vri baba-
-çúça hariàráçi çúën
Ejiptuco herriaren gag-
-néra.

24 eta han içatu cen ba-
-baçúça suäréquién
çegna contçerbatçen
bàitçen babaçuçaren
artéän çegna bàitçen
harrigarri borthitça,
hori beçalacóric ezpàit-
-çen içatu Ejiptuco herri
guçiàn, naçióne eguign
içatu çénaz gueroz.

25 eta babaçúçac Io çitú-
-en Larréan çiren gaü-
-ça guçiàc guiçonetaric
bestiètaragno. babaçu-
-çac io çitúën Larreco
belharqui guçiàc ere,
eta porroscatu çitúën
Larreco arbola guçiàc

26 solament Gosçengo
herriàn, non bàitçiren
Israelen haürrac
etçen içatu babaçucá-
-ric.

27 ordúän Pharaonec
egorri . . . . . çitúën
dèitçera Moysse eta
Aaron, eta erran çiò-
-ten, bekhatu eguin
diàt oraingo aldiàn:
Eternala Iustua duc,
bagnan ni eta ene po-
-blua gaçhtóäc gàituc.

28 sossegaraz çáçuë otho-
-ïtç eguignic Eternala:
içan dadign asqui, eta
içan estádin guehiago
Iaincoaren ihurtçïri-
-ric, eta babaçuçáric:
eçen vtçico çàituztet
goätéra, eta etçàitúz-
-te gueldiàraçico guehi-
-ago.

29 ordúän Moyssec erran
çuen, hiritican ilkhit-
-çen nàiçen beçain sarri,
hedatuco tiàt neüre
escúäc Eternalarenga-
-na: eta Ihurtçiriac
guelditùco titùc, eta
eztuc içango guehiago
babaçuçaric, Iaquin de-
-çaántçat Lurra Eterna-
-laréna dela.

30 bagnan nitaz eta
hire çerbitçáriëz de-
-naz beçambátean,
baçeäquiàt etçarétela
oragno Iainco Eterna-
-laren beldùr içánen.

31 Lignhóä eta garagár-
-ra bada jóäc içatu
çiren. eçen garagarra

eguintçen buru ontçen
hari, eta lignhóä . . .
pipantçen.

32 bagnan oguià eta[1]
etçiren Ióäc
içatu, çeren eta gordéäc
bàitçiren.

33 Moyssec beraz, hiri-
-tic Pharaonenganican
ilkhi eta, hedatu çiòtçan
bere escúäc Eternalari:
eta Ihurtçíriäc gueldi-
-tu çiren, eta babaçúça,
eta vrià etçen erori
guehiago lurraren gag-
-néra.

34 Pharaonec ikhussiric
vria, babaçúça eta
ihurtçiriàc gueldìtu
çirela continuatu
çuen bekhatu eguite-
-ra, eta pissatu çuen
bere bihotça, harc eta
haren çerbitçáriëc.

35 Pharaonen bihotça
beraz gogortu içan tçen,
eta etçituën vtçi goa-
-tera Israelen haür-
-rac, Eternala Moy-
-ssen mediòz mintça-
-tu içan tçen . . . . .
arábera.

HAMARGARREN CAPITÚLUÄ.

Moyssec adiàrazlendiò
çortçigarren plaga, erran
nahida, Larrepóleäc,
Pharaoni, 7 çegnac okhas-
-siòne hori delacaussa bere
çerbitçárièn contsseillus,
acordatçen bàitu guiço-
-nac çhoillqui Israelen
haürren artetic dohaçen
sacrificátçera: 12 eta
punitua içaturic plaga
hortas àithortçen bàitu
bere bekhátuä libratua
içáteco hartaric: 20
bagnan ondoan guero
perseberatçen duela bere
gogortassúneän punituä
da bederatçigárren plagas
erran nahi da, illhum-
-béez, 28 hargatican ethor-
-tçen da khassátçera bere
àitçignetic Moysse me-
(-)hatçhuëquien.

ETA Eternalac erran çioën
Moyssi, oha Pharaonen-
-gana: eçen pissatu diät
haren bihótça, eta haren
çerbitçárièn bihótça,
eçártçeco ene segnale ho-
-riòc haren barnéän.

2 eta conda dotçaantçat
aditçen duela hire seme-

[1] Word for 'rye'—'secalea'—omitted.

sémeäc, eta hire seméen
seméec Ejiptuan eguign
içango ditudan gaüçac,
eta ene segnale hequien
içango
artéän eman . . . . . . ditu-
-danac: hargatican Ia-
-quingo duçúe Ni näiçela
Eternala

3 Moysse beraz eta Aa-
-ron ethorri çiren Pha-
-raonengana, eta erran
çiòten, hunela erran dic
Eternalac, Hebrearren
Iaincoac, Nòiz artéän
errefussatuco duc humi-
-liätçera ene bissaia-
-ren äitçïgneän? vtçac
goätera ene pobluä, çer-
-bitça naçaténtçat.

4 eçen errefussatçen bal-
-dimbáduc vztéra goä-
-téra ene poblua, horra,
banihoäc erakhártçera
bihar çhartálac hire
herrïtara:

5 çegnec . . . . . . estálico
bäitúte ikhus ahal
däitéquen Lur gúçiä,
halaco maneraz non
. . . . eçign ikhus
ahal içango bäitúte lur-
-ra: eta Ianen bäitute
escapatu içatu den goÿ-
-tiä, babaçúçac vtçi darot-
-çuána: eta Ianen . . . . .
bäititúzte Larréän
botogn eguiten çäizquit-
-çúën arbola guçiäc.

6 eta bethéco bäitiztec
hire etçhéäc, eta hire
çerbitçári guçièn etçhe-
-ac, eta Ejiptuär guçièn
etçhéäc: çer gaüça hire
äitec ezpäitúte ikhussi,
ez hire äiten äitec,
Lurraren gagnean içatu
diren egunaz guerostic[1]
egungo egun arteragno.
eta bihurtu çiòten gui-
-bela, eta ilkhi içan
çen Pharaonenganic.

7 eta Pharaonen çerbit-
-çáriëc erran çiòten,
nòiz artean hunec
iduquico guiäitic
trebecaturïcan? vtçat-
-çic goatera Iende hóriòc,
eta çerbitça beçáte bere
Iainco Eternala. Iaquin-
-go duc Ejiptua galdu
bagno lehenago.

8 ordúän bihurraraçi
çitúzten Moysse eta
Aaron Pharaonenga-
-na: eta erran çiòten,
çoházte, çerbitça çaçúe

[1] 'gueroztic' changed to 'guerostic.'

çuen Iainco Eternala
çèin dire goänen diren
guçiac?

9 eta Moyssec ihardetssi
çuen, goanen gàituc
gure Iende gazte eta
. . . . . . çaharréquièn,
gure seme eta alabé-
-quièn, gure haçiënda
çhehe eta Larriequièn;
eçen badiàgu besta bu-
-rubat Eternalaréntçat.

10 erran çiòten bada, hala
Eternala dela çuequign,
nola vtçico bàitçàitúz-
-tet goätéra çuec eta
çuen magnáda. begui-
-raûtçuë, ecen gàitça
çuen àitçigneän duc.

11 eztuc horrela içango,
bagnan çuen guiçonen
artéän, çoházte oraÿ,
eta çerbitca çáçue Eter-
-nála: eçen hori duc
çuec galdetçen duçuéna
khassatu
eta . . . . çitúzten
Pharaonen àitçigné-
-tican.

12 ordúän Eternalac erran
çioën Moyssi, heda
çac hire escua Ejiptuco
herriaren gagnéra larre-
-póteäc erakhártçeco,
igan dàiteçéntçat Ejiptuco
herriàren gagnéra eta Ian
Lurreco belhar guçià, eta
babaçúçac vt(ç)i ditu goÿ-
-ti guçiàc.

13 Moyssec beraz hedatu
çuen bere çhigórra Ejiptu-
-co herriàren gagnera, eta
Eternalac guidatu çuen
Lurrétic orienteco hàiçe
bat egun hartan guçiàn,
eta gaü guçiàn: eta gòi-
-ça ethorri eta Orienteco
hàiçéäc altçhatu çitúën
çhartálac.

14 eta iganaraçi çitúën
çhartálac Ejiptuco herri
guçièn gagnera, eta phau-
-ssatu çitúën Ejiptuco herri
guçiètan: gaçhtóac çiren
haguitç. etçen içatu he-
-taz lehenago hec beçalá-
-coric, eta ezta içanen hec
beçalacóric hequièn ondóän.

15 eta estali içan çuten
herri guçico ikhus ahal
çitequéna: halaco mane-
-raz non Lurra hetaz
estálià içatu bàitçen:
eta Ian içan çuten
Lurreco belhar guçià,
eta babaçúçac vtçi
içan çüën arboletaco
fruitu guçià, eta etçen

guelditu

gueldìtu berdurâric bâ-
-tere arbóletan ez Larre-
-co belhárretan Ejiptuco
. . . . bazter gu-
-çiètan.

16 ordúän Pharaonec
. . . . . dèitaraçi çituen
beréhala Moysse eta
Aaron: eta erran çúën,
bekhatu eguin diàt . . .
. . . . çuen
Iainco Eternalaren
contra eta çuen contra.

17 oray bada, othòizten
aüt, barkha dièçadac
neüre bekhátuä, çhoill-
-qui oràingo aldiàn: eta
sossegaraz çaçúe . . . . .
çuen Iainco Eternala
othòitçen bidez, khen
deçántçat ene gagneti-
-can hunaco heriótçe
haü çhoillqui.

18 ilkhi içan çen bada
Pharaone*quign*[1] eta
sossegaraci çuen Eternala
othòit*c* eguignican.

19 eta Eternalac altçha-
-raçi içatu çúën àitçig-
(-)netican ẅésteco hàiçe
haguitç borthitç bat,
çegnac goratu bàitçitu-
-en Larrepóteäc, eta
ondorátu itssas gorriàn:
etçen gueldìtu içátu larre-
-potebat solament Ejiptu-
-co bazter gucietan

20 bagnan Eternalac
gogortu içan çuen Pha-
-raonen bihótça, eta
etçituen vtçi goatera
Israelen haürrac

21 ordúän Eternalac
erran çioën Moyssi,
heda çac hire escua
çeru aldera, eta içan
dàitecen illhúmbeäc
Ejiptuco herriaren gag-
-néän, hambat non
vqui detçáten escuz
illhúmbeäc.

22 Moyssec beraz heda-
-tu içan çuen bere es-
-cúä çeru aldéra: eta
eguign içatu çiren ill-
-húmbe haguitç gòibé-
-lac Ejiptuco herri gu-
-çiàn hirur egúnez:

23 halaco maneraz non
batec ezpäitçuën ikhu-
-sten bertçéä, eta ǹihor-
-ere etçen altçhatu bere
lekhutican hirur egu-

[1] Pharaonenganic.

-nez: bagnan Israelen
haür guçieÿ içatu çitçá-
-jen argulä bere egòitç
lekhúän.

24 orduan Pharaonec
. . . dèithu çuen Moyssé,
eta erran çuen, çoházte,
çerbitça çácuë Eternala:
çhoillqui çuen arthalde
çhehe eta larrià gueldi-
-tuco duc: oragno çuen
magnada goänen duc
çuéquièn.

25 ordéän Moyssec ihar-
-détssi çúën, vtçico da-
-rozquiguc eramátera
sacrifiçiò eta holocaüs-
-ta gure Iainco Eterna-
-lari eguingo diòtçogu-
-nac ere.

26 eta gure arthåldeäc
ere ethorrico dituc
guréquièn, hetáric
behatç bat guelditu ga-
-be: eçen hartuco diägu
hetaric gure Iainco
Eternala çerbitçátçeco:
eta etçeäquiàgu çertaz
çerbitçatu behar dugun
Eternala, lekhu har-
-tára ethor gäiteçen arté-
-an.

27 bagnan Eternalac go-
-gortu çuen Pharaonen
bihótça halaco mane-
-raz non ezpäitçitçá-
-jon agradatu hec vz-
-téra goätéra.

28 eta Pharaonec erran
çioën, oha ene guibé-
-lera: beguiraüc behin-
-tçat, ene bissaia gue-
-hiägo ikhustétic: eçen
ene bissaia ikhussico
duän egunean, hillen
àiz.

29 ordúän Moyssec ihar-
-detssi çúën, vngui
erran duc: eztiät ikhus-
-sico guehiägo niholere
hire bissáia.

HAMECAGARREN CAPITÚ-
-LUÄ.

Iaincoac manatçen du
Moysse Iaquignaraz
diòçola Pharaoni azque-
-neco plaga, erran nahi
da, ... lehen
sorthu guçièn heriòtçeä

hambat

hambat guiçonéna nola bes-
-tiēna, çegnagátican bor-
. . . -tçhátuā içango bäita
poblua goātéra vztéra:
4 *hori eguign eta Moy-*
-ssé partitçen da hassarra-
-turic ossóqui, Pharaönen-
-gánican.

ETERNALAC bada erran çioën
Moyssi erakhárrico diät
oragno plaga bat Pha-
-raonen gagnera, eta
Ejiptuaren gagnera: ondó-
-an guero vtçico çäitúz-
-te goatera hemendic cam-
guçiäc
-pora, baÿ . . . . . . goä-
-tera vtçico çäituzténeän,
khassatuco çäitúzte
ossóqui
2 mintça adi oraÿ po-
-bluac aditçen duela, gui-
(-)çonbat béderac galde diötçónt-
-çat bere haüçóco gui-
-çonári eta emaztebat-
-béderac bere hauçóco
Emazteāri, çillhar vnt-
-çiäc eta vrre vntçiäc.
3 eta Eternalac eman
tçioën graçiä pobluari
Ejiptuarren bäithan.
eta oragno Moysse
estimatua çen guiçon
haündi baténtçat Ejiptu-
-co herriän, hambat
Pharaonen çerbitçáriëz,
nola poblúäz.
4 eta hargatican Moyssec
erran çuen, hunela
errandic Eternalac, gaü-
-erdiren ingúruän baní-
-hoäc irágátera Ejiptu . .
. . . . guçia trebes.
5 eta lehen sorthu guçíäc
hillen dituc Ejiptuco her-
-riän, Pharaonen lehen-
-sorthu, haren tronuaren
gagnean Iarri behar çúën-
-etic eta nescato ehótçen
emplegatua denaren
lehensorthurágno, orag-
-no bestiën lehensorthu . .
. . . . guçiëtarágno.
6 eta içanen duc deÿhá-
-dar haündibat Ejiptu-
-co herri guçiän, halá-
-coric egundagno içatu
ezten beçalácoä, eta gue-
-hiágo içánen ezten beça-
-lácoä
7 bagnan Israelen haür
guçiën contra, oçar ba-
-tec eztic higuïtuco bere
mihiä, guiçonagánic

bestiètarágno, Iaquin deça-
-çuéntçat Iaincoac eman
içatu duela diferéntçià
Ejiptuarren eta Israeltar-
-ren artéän.

8 eta hire çerbitçari hori-
-óc guçiàc ethorrico dituc
enegána, eta Iarrico dituc
ahuspez ene àitçigneän,
erraten dutela, Ilkhi adi,
hi, eta hire azpiän den
poblu guçià: eta guero
Ilkhico naüc. hala
Moysse Ilkhi içan Pha-
-raonenganic colera
haündi batéquièn.

9 Eternalac beraz erran
içan çioën Moyssi,
Pharaonec etçàitúzte
entçúnen, ene mira-
-cuilluac multiplica dài-
-teçéntçat Ejiptuco herri-
-an.

10 eta Moyssec eta Aaro-
-nec eguin çitúzten mi-
-racuillu horióc guçiàc Pha-
-raonen àitçígneän. eta
Eternalac gogortu çúën
Pharaonen bihótça,
halaco maneraz non
ezpàitçítuën vtçi goäté-
-ra Israelen haürrac bere
herritic campora.

HAMABIGÁRREN CAPITÚLUÄ.

Iaincóac ordenatçen du vrthe condatçeco traça bérribat: 3 . *eçartçen du Bazco bildotssaren sacra-méndua, iateco behardi-ren çeremoniëquiën, orobat ogui lemamiga-bécoäc:* 12. *eta eracusten du sacramendu horren signi-ficaçióneä ematen duela manubat haren çelebratçe-cótçat bethiërecotç,* 25 *eta eracustecótçat haürreÿ çeremóniä hori.* 29 *guero hillaraçi ondóän Ejiptuár-reÿ lehensorthu guçiac hambat guiçónac nola bestiàc, bortçhatçen du Pharao vztera goätera Israelen haürrac Ejiptutic camporat:* 35. *çegnac Ejiptuarren aberastássu-nac eramaten ditúztela,* 37 *ilkhitçen bàitire contuz seÿ ehun milla ognezco gui-çon,* 40 *Iaincoac Abraha-ni prometatu çioën dembo-ra béreän.* 43. *ordenac bazco bildotssaren gagnéän.*

eta

Eta Eternalac erran çiòten
Moyssi eta Aaroni Ejip-
-tuco herriàn, çiòtssála,

2 Illhabethe hori içango
çàitçúë Illhabethéen has-
-téä, hori içanen çàit-
-çúë lehenbíçicoä vrtheco
Illhabetheen artéän.

3 mintça çaquizcóte Isra-
-elen bildúma guçiàri,
erraten duçúela, illhabe-
-the hunen hamargarren
egunean, hetaric batbéde-
-rac har déçala çhumét-
-çhobat ardièn artétican,
edo ahuntçen artétican
àiten famillen arábera,
çhumétçhobat ardièn ar-
-tétican edo ahuntçen
artétican famillarent-
-çat.

4 bagnan familla gutià-
-go baldimbada behar
ezten bagno çhumet-
-çhobat iatéco ardièn
artétic, edo ahúntçen
artétic, har déçala bere
haüçócoa haren etçhearen
aldéän déna pressunen
nombrearen arábera:
condátuco tutçúë çembat
beharco diren Iatéco
çhumétçhobat ardien ar-
-tetic edo ahuntçen arté-
-tic, beguiraturican çue-
-taric . . batbéderac Ian
ahal deçaquenári.

5 ordéän ardièn arteticáco
edo ahuntçen arteticáco
çhumétçhoä içanén duc
notharic gábeä, harra,
vrthe bat duéna, hartuco
dúcuë ardièn artétican
edo ahúntçen artétican

6 eta iduquico dúçue guar-
-dáturic illhabethe hu-
-nen hamalaurgannen
eguneragno, eta Israe-
-len bildumaren congre-
-gacióne guçiàc Larrutu-
-co dic ^hura^ bi bezperáric
artéän

7 eta hartuco ditec haren
odóla, eta eçarrico ditec
. . . .
. . . . . . athepillero gagné-
-tan, eta . . . .
. . . . hura
Ianen duten etçhetaco
athalapustaren gag-
-néän

8 eta Ianen ditec hará-
-guià erreric súän gaü
hartan, eta Ianen . . .

ditec ogui lemamigabee-
quign, eta belhar khi-
-ratssdunéquign.
9 ezteçaçuéla Ian deüssere
. . . . erdi erré-
-ric ez vréän egóssiric
niholere, bagnan súän
erréric: haren burúä
bere çangoéquièn eta
bere erraiéquièn.
10 eta hartárican ezteça-
-çuela vtç deüssere goÿ-
-tiric göiz artéän:
bagnan göiz artéän
göititu içángo déna,
erreco duçue súän.
11 eta ianen dúçue horré-
-la, çuen erragnac tro-
-çhátuäc içango dire,
çuen çapátac ognétan,
eta çuen makhilla çuen
escúän, eta Ianen dúçue
kheçhaz. hori duc Eterna-
-laren Bazcóä.
12 eçen iraganen naüc
gaü hartan Ejiptuco
herritican, eta ionen
. . . . tiàt lehen sorthu
guçiac Ejiptuco herriàn
guiçonetaric bestièta-
-ragno, eta hala eguin-
-go Iuiaménduä Ejiptuco
Iainco guçien gagnean.
ni naüc Eternala.
13 eta odóla icanen . . . .
çàitçúë segnáletçat
etçhe içanen çaretenen
. . . . gagnetan:
eçen ikhussico diàt
odola, eta iragango
naüc çuen gagnétican,
eta eztuc içango . . .
. . . . plaga deseguin-
-gárriric çuen arteän,
Iaçarrico diòdan orduan
Ejiptuco herriàri.
14 eta egun hura içanen
çàitçue orhöitçapent-
-çat, eta çelebrátuco diŏ-
-çuë besta burútçat Eter-
-nalari çúën adignétan:
. . çelebratuco dúçuë besta-
-burutçat seculaco ordénaz.
15 Ianen ditútçuë çazpi
egunez ogui lemamigá-
-beäc: hargatican khendu-
-co dúçuë lehembiçico egúne-
-tic lemámiä çuen etçhetá-
-rican. eçen norc ere Ianen
bäitu Lemamiärequíco oguiä,
lehembiçico egunetic eta çaz-
-pigarrenerágno, haren
pressuna ebáquiä içango
duc Israelen artétican.
16 lehembiçico egúneän
içanen

içanen duc Iendebildúma
saindua, eta çazpigárren
egúneän ere Iendebilduma
sainduä: eztuc eguignen
içango Lanic batere egun
hetan, çhoillqui alogatuco
darótçuë pressuna bakhot-
-çharen Iatecótçat içanen
déna
17 guardiä emanen dióçuë
beraz ogui lemamiga-
-béeÿ: eçen egun proprió
hartan erretiratu içan-
-go tiät çuen bandac Ejip-
-tuco herri'tican beguira-
-tuco dúçuë egun hura
çuen adígnetan, secula-
-co ordenaz.
18 lehembiçico illhabéthe-
-an, illhabethearen hama-
-laürgarren egúneän, Ia-
-nen tútçuë arrátsseän
ogui lemamigábeäc,
Illhabethearen hogoÿ eta
batgarren eguneragno
arrátsseän.
19 eztuc aürkhituco lema-
-mirican çuen etçhétan
çazpi egunez: eçen
norc ere Ianen bäitu
lemamiärequico oguiä,
pressuna hura ebáquiä
içango duc Israelen bil-
-dumatic, hambat arrotç
beçala dagoéna, nola
herriän sorthu dena.
20 eztúçue Ianen ogui
lemamidúnic, bagnan
Ianen dúçuë egonen ça-
-réten lekhu guçiëtan
ogui lemamigábeac.
21 Moyssec bada déithu
çitúën Israelen çahar
guçiäc eta erran çiöten,
haüta çáçue eta har
tçáçuë chumétçho bat
ardièn artétican edo
ahuntçen artétican,
çuen famillen arábera,
eta Larru çáçue Bazcóä.
22 guero hartuco dúçuë
Issopo buquetbat eta
trempátuco dúçuë baçin
batean barna içango den
. . odóleän: eta ihinz-
-tatuco dúçuë baçígneän
içango den odolaz, atha-
-lapústa, eta bi athe pi-
-lléroac. eta çuetaric ni-
-hor ere eztuc ilkhico
bere etçhéco athétic göiz
árteän.
23 ecen Eternala iraganen
duc Ejiptua çehátçera,
eta ikhussico dic odóla

athalapústeän, eta bi
athepilleroétan: eta Eter-
(-)nala iraganen duc atheä-
-ren gagnétican, eta
eztic permetituco destru-
-itçáillea sar dadin çuen
çuen etçhétan çehátçe-
-ra.

24 beguiratuco dúcue hori
seculaco ordena den be-
-çala hiretçat eta hire
haurréntçat.

25 sarthu icango çaréten
orduan beraz Eternalac
emango darótçuën herri-
-an, mintçatu içan den
arábera, beguiratuco dú-
-çuë çerbitçu hori.

26 eta çuen haürrec erra-
-nen darotçuéneän, çer
erran nahi darótçuë çer-
(-)bitçu hunec?

27 orduan ihardétssico . .
. . . . dúçuë, haü duc
bazcoco sacrifiçioä Eter-
-nalari, çegna iragan
içatu bäitçen Ejíptuän
Israelen haürren etçhéen
gagnétican, Ejiptua çeha-
-tu çuen orduän, eta gure
etçhéäc beguiratu; ordúän
poblua makhurtu eta
ahuspez iarri içan tçen.

. . 28 hala Israelen haür-
-rac goän içatu çiren,
eta eguin çuten hori:
nola ere Eternalac mana-
‸bäitçióten
-tu ‸ Moyssi eta Aaroni, eta
hala eguign içan çúten.

29 eta guerthatu çen gaü
erdiän Eternalac iaçar-
-ri çiőtela Ejiptuco herri-
-co lehensorthu guçieÿ,
Pharaonen lehensorthu,
haren tronuaren gagne-
-an Iarri behar çuenetic
eta pressondeguian çiren
esclaboen lehensorthueta-
-ragno, orobat bestien
lehensorthu guçieÿ.

30 eta Pharao iäiqui çen
gaüaz, hura eta haren
çerbitçáriäc, eta Ejiptu-
-ar guçiäc: eta içatu çen
deÿhadar haündibat
Ejíptuan, çeren eta ez-
-päitçen etçhe bátere non
etçen hillbat.

31 dèithu çituen beraz
Moysse eta Aaron
gaüaz, eta erran çuen,
ilkhi çäitezte ene poblu-
-aren erditican, hambat

çuec

çuëc nola Israelen haür-
-rac: eta çohàzte, çerbit-
-ça çáçuë Eternala, mint-
-çatu içan çareten beçála.
32 hartçátçuë çuen haçièn-
-da çhehe eta larriàc ere,
mintçatu içan çáreten beça-
-la, eta cohazte, eta be-
-dinca naçáçuë ni ere.
33 eta Ejiptuarrec bortçhá-
-tçen çuten poblua, khe-
(-)çhatçen çiréla hec egórtçera
herritican camporat: eçen
baçiòtssáten, hill gàituc
guçiàc.
34 Poblúäc beraz hartu
çuen bere pasta, altçha-
-tuä içatu bagno lehen,
bere maÿrac bere bezti-
-menduequign amarrátu-
-ac çituztela bere sorbal-
-den gagnéän.
35 Israelen haürrec bada
eguin çuten Moyssen
hitçáren arábera, eta Ejip-
-tuarrec prestáturic hartu
çitúzten çillhar eta vrre
vntçiac, eta beztimén-
-duac
36 eta Eternalac eman
çioën graçià pobluari
Ejiptuarren bàithan
çegnec prestatu bàitçiòt-
-çaten hec: hargàtican
bere ontassunez gabetu
çituzten Ejiptuarrac.
37 hala Israelen haürrac
Rahmesestic partitu
eta ethorri içan çiren
Succóthera, seÿ ehun
milla ognezco guiçonen
ingúruä, magnadaric
gabe.
38 goän içatu çen oragno
hequièquign bilduma
haündibat Iende mota
suërte guçiètaric: eta
haçiènda çhehe eta Larriè-
-taric haguitç trópela
haünditan.
39 eta çeren içatu bàitçi-
-ren khassátuac Ejiptu-
-tic campóra eta eçin guehià-
-go egon ahal içatu bàit-
-çiren, eta ezpàitçuten
eguign oragno probissiò-
-ne batere, erre içan çu-
-ten ophillac eguignic
lemamigabe Ejiptutic
ekharri içan çuten orhéä:
eçen etçuten altçharaçi
içatu.
40 Israelen haürren
egòitça bada Ejiptuän

egotu diren beçala, içatu
çen laür ehun eta hogoÿ
eta hamar vrthe.

41 guerthatu çen beraz
Laür ehun eta hogoy eta
hamar vrtheren buruän,
guerthatu çen [diòt]
egun propriò hartan,
Eternalaren banda guçi-
-ac ilkhi çirela Ejiptuco
herrítican.

42 hori da gaüa haguitç
beguiratu behar çaióna
Eternalari, çeren eta
ordúän erretiratu bài-
-tçituen Ejiptuco herritic:
gaü hura beguiratu
behar çaio Eternalari,
Israelen haür guçiėnt-
-çat bere adignétan.

43 Ėternalac oragno
erran ^çiòten . . . . Moyssi
eta Aaroni, hori duc
bazcoco ordena, arrotç
batec ere eztic Ianen
. . . . hortáric.

44 bagnan Esclabo di-
-ruz erossi içango di-
-tuzten guçiėc, hic hec
çircuntçissatu içango
. . . . dituá-
-neän, Ianengo ditec
ordúän hortaric.

45 arrótçac eta sariçá-
-leäc eztitec janen
hortaric.

46 Etçhe báteän Ianen
ditec hori, eta eztu-
-çue eramanen haren
haraguitican
. . . . etçhétic
campórat, eta eztu-
-çue haütssico haren
heçurretaric.

47 Israelen Iende bil-
-duma guçiàc eguig-
-nen dic hori.

48 çembėit baldimba-
-dago hire artéän, eta
eguin nahi baldimba-
-diò bazco Eternal(ar)i,
hari dohazcon . . .
haür har guciàc çir-
-cuntçissa bėitez, eta
ordúän hurbilduco di-
-tuc haren eguitera,
eta içanen duc herriàn
sorthu den hura béçala:
bagnan çircuntçissátuä
içatu ezten batec ere
eztic Ianen hortic

49 Legua bera içango duc
herriàn sorthu denarent-
-çat, eta çuen artean

dagoen

dagóën arrotçaréntçat
50 çer eguin bàitçuten Isra-
-elen haür guçièc: nola
ere Eternalac manatu
bàitçiòten Moyssi eta
Aaroni eta hala, eguign
içan çuten.
51 guerthatu çen beraz
egun propriò hartan
Eternalac erretiratu
çituela Israelen haürrac
Ejiptuco herritic, bere
banden arábera.

HAMAHIRURGARREN CAPI-
-TÚLUÄ.

Moyssec propossatçen diòte Israelen haürreÿ Iaincoa-
-ren manaménduä bazco bildotssaren sacraménduäz
11 *oróbat lehensorthüën contssecraçionearen sacra-*
-menduaz, 14. *manatçen dituela declarátçera bethi*
haren significaçiònea bere haürreÿ. 17. *bidéä*
Iaincóäc Israeleco haürrac Ejiptutic camporat traça
mirigarri batez guidatu dituéna. 19 *Iossepen*
heçur Ejiptutic campora . . . . *ekharri-*
-ricácoäc.

ETA Eternala mintçatu
çitçaion Moyssi, çiòtssa-
-la,
2 santifica dièteçáquidac
. . . . lehensorthu guciàc
emasabel guçià idequit-
-çen duténac Israelen
haürren artéän, hambat
guiçon nola bestià cu-
-méäc: eçen enéäc dituc.
3 Moyssec beraz erran
. . çioën pobluari,
duçúën egun hartazco
orhòitçapéna çegnétan
ilkhi içan bàitçarete
Ejiptútic, esclabo etçhe-
-tic, eçen Eternalac
erretiratu çàitúzte
escu borthitçez, eztitec
Ianen beraz ogui leba-
-turic.
4 Ilkhitçen çaréte
gaür oguibúruäc ont-
-çen diren illhabétheän
5 Eternalac beraz sar-
-raraçi içango aüéne-
-an Cananearren, . . .
. . . . Hetiendarren,
Amorrhearren, Heui-
-endarren, Iebusiendar-

-ren herrían, çegna eguin
bàitiòte Iuramentu hire
àiteÿ, emanen daroala,
çegna bàita herribat
esne eta ezti dariòna:
ordúän eguingo duc çer-
-bitçu haü illhabethe hun-
-tan.

6 çazpi egunez ianen
dituc lemamigabeco
oguiàc, eta çazpigar-
-ren eguneän içanen
duc bestabúruä Eter-
(-)nalarentçat.

7 Ianen tiztec çazpi
egunez lemamigabeco
oguiàc: eta eztuc ikh-
-ussi içango hire bài-
-than lebaturicaco ogui
batere, ez eztuc ik(h)ussi
içango oragno lemamiri-
-can hire herri guçiètan.

8 egun hartan adiàra-
-çico diòtec hire haürreÿ,
dioäla, horrengatic Eter-
-nalac eguin çiàrótac,
ni erretirátçeän Ejiptu-
-tic.

9 eta hori içanen çàic Seg-
-naletçat hire escugag-
-néän, eta orhòitçapent-
-çat hire beguièn artéän,
Eternalaren leguéä içan
dadintçat hire ahóän,
çeren eta Eternalac erre-
-tiratu içango baÿ haü
Ejiptutic escu borthit-
-cez,

10 beguiratuco duc beraz
ordena hori bere sassóg-
-neän vrthétic vrthe-
-ra.

11 oragno Eternalac sar-
-raraçi . . içango aüene-
-an Cananearren herriàn,
hiri eta hire àiteÿ Iura-
-mentu . . . . . eguin diò-
-ten arábera, eta eman
içango daroàneän:

12 ordúän presentatuco
diòtçoc Eternalari athéä
idequitçen duten guçiàc,
oragno ilkhitçeän bes-
-tièn athéä idequitçen
duten . . . . . guçiàc:
içango ditúän harrac
Eternalarentçat içango
dituc

13 bagnan errescata-
-tuco dituc ardièn arte-
-ticaco . . . . edo
ahuntçen arteticaco cu-
-mebatez astóën athéä
idequitçen duten . . . .

guçiàc

guçiàc: eta errescatatçen
ezpaldimbàituc, ebaqui-
-co diòtec lephóä. oróbat
errescatatuco dituc lehen-
-sorthuricaco guiçon gu-
-çiàc hire haürren arté-
-an.

14 eta hire semeac interro-
-gatuco aüéneän hemendic
àitçígnera, diòtssala, çer
erran nahi du hunec?
ordúän erranen diòc,
Eternalac erretiratu gui-
-àitic escu borthitçez Ejip-
-tutic campora, Esclabotas-
-sun etçhética.

15 eçen guerthatu çen
Pharao gogortu içant-
-çen ordúän gu ez vztera
goatera, Eternalac hil
çituela lehen sorthu gu-
-çiàc Ejiptuco herriàn,
guiçonen lehensorthueta-
-ric eta bestièn lehensor-
-thuetaragno: hargati-
-can sacrificatçen çiòtçáat
Eternalari har athéä
idequitçen duten guçiàc,
eta hala errescatátçen tiàt
. . . ene haürren lehensor-
-thúäc.

16 hori içanen çàic beraz
segnaletçat hire escu gag-
-néän, eta guarda bekho-
-quitçat hire beguièn ar-
-téän Eternalac erretira-
-tu gàituela Ejiptutican
escu borthitçez.

17 Pharaoc bada vtçi
çuen ordúän goätera
poblua, Iaincóäc etçi-
-tuen guidatu içatu filis-
-tintarren herrico bidéäz,
Laburrena . . . .
çelaric: eçen Iaincoac
baçiótssan, probeditu
beharda pobluari . . . . .
. . . . perbentura
vrriqui eztáquiòn
guerla ikhussico duéneän
eta eztadin bihur Ejip-
-túra

18 bagnan Iaincoac bira
bira erabillaráçi çuen
poblua dessertuco bideaz
itssas gorri aldéra. hala
Israelen haürrac igan
içatu çiren armáturic
Ejiptuco herritican.

19 eta Moyssec hartu
çituen beréquièn Iosse-
-pen heçúrrac: çeren
eta Iossepec Iuramentu
eraguin bàitçiòten es-
-pressuqui Israelen haür-
-reÿ, çiòtssála, Iaincoac
bissitatuco çàitúzte
eguiàz, eramanen
ditútçuë beraz çuequign

ene heçurrac hemendic.
20 eta partitu çiren Succo-
-thic, eta gueldìtu çiren
Ethamen, çegna bàita
dessertuaren burúän.
21 eta Eternala egunaz
hedoyezco coluna bate-
goäten çen
-an . . . . hequièn
àitçignean, hec bidéän
guidatçeco: eta gaüaz
suzco coluna batéän,
heÿ argui eguíteço, bi-
-déän goän çiteçéntçat
egunaz eta gaüaz.
22 eta etçituen khendu
hedoyezco coluna eguné-
-coä ez suzco coluna gaüáz(-)
-coä pobluaren àitcignetic

HAMALAÜRGARREN CAPITÚ-
-LUÄ.

Pharaonec ardièsten ditu
Israelen haürrac itssas gor-
-ritican hurbill, 10 *harga-*
-tic espantátu . . . eta
eguiten diöte errencúra Moy-
-ssi, 13 *çegnac contssolatçen*
bàititu, prometatçen diöte-
-la librántça: 19 *Iaincoa-*
-ren àinguéruä eçartçen
da bi armaden artéän,
21 *eta Itssássoä bi parte*
eguiten da, 22 *halaco ma-*
-neraz non Israeltarrac
iragaten bàitire haren
erditic leyhórreän beçala
ognac batere busti gabe, 23
eta Ejiptuärrac hareragno
heÿ Iarràiquitu içanic,
ithòtçen dire guçiàc bere
Erreguerèquiën 31. *har-*
-gatican Israelen haür-
-rac Iaünaren beldur iça-
-ten dire.

ETA Eternala mintçatu
çitçáion Moyssi, çiötssá-
-la,
2 mintça aquiöte Isra-
-elen haürreÿ, aldara
dàitéçela, eta gueldi
Pi-hahiroth àitçígneän
Migdol eta itssassotic ar-
-téän, Bahal-Tsephonen
àitçignaz àitçign: gueldi-
-tuco çarete haren aldean
Itssassotiç hurbill.
3 ordúän Pharaonec
erranen dic Israelen
haürrez [1]
dessértuäc çarra-
-tu tic.
4 eta gogortuco diàt

[1] 'They are entangled in the land' omitted: 'herrian trabatuac direla.'

Pharaonen

Pharaonen bihótça, eta
Iarràiquico çàitçue ondo-
-tic: hala glorificatua
içango naüc Pharaonen
bàithan, eta haren arma-
-da guçiàn: hargatican
Ejiptuarrec Iaquingo
ditec ni nàiçela Eterna-
-la. eta horrela eguign
içan çuten
5 erran çiòten bada Ejiptu-
-co Erregueri, poblua
ihessi çihoäla. eta Pha-
-raonen eta haren çerbit-
-çarièn bihótça . . . . . .
. . . . pobluaren aldé-
-ra mudatu içan çen:
eçen erran çuten, çer
eguin dugu, vtçi içatu
dugun goätera Israel,
halaco maneraz non
ezpacáltu çerbitcátuco
guehiàgo?
^eraguin
6 ordúän prest ^ . . . . çuen
bere carréta, eta hartu
içan çuen bere poblua
berequign.
7 hartu çituen beraz seÿ
ehun carreta haütúz-
-cóäc, Ejiptuco carreta
guçiàc, eta baçiren capi-
-tagnac hec guçièn gag-
-néän.
8 eta Eternalac gogortu içan
çuen Pharao Ejiptuco
Erregueren bihótça, çegna
Iarràiquitu bàitçitçaien
ondotic Israelen haürreÿ
Israelen haürrac bada il-
-khi içan çiren escúäc
gora.
9 Ejiptuarrac beraz Iar-
-ràiquitu çitçàizcóten
ondótic, eta Pharao-
-nen carretetáco çama-
-ri guçièc, haren ça-
-maldúnec, eta haren
armadac ardiètssi
çitúzten, hec gueldítu-
-ric çeüdeçéla itssassotic
hurbill, Pi-hahiroth
aldéän Bahal-Tseph-
-onco partéän
10 nola Pharao hur-
(-)bildu bàitçen, Israe-
-len haürrec altçhatu
çitúzten bere beguiàc,
eta horra, Ejiptuar-
-rac hequien ondótic
çihòåçen. Israelen
haürrec beraz çhoill
beldur haündià içatu
çuten, eta eguin çiòten

oÿhu Eternalari.

11 erran çiòten Moyssi ere
nola sepulturaric baté-
-re Ejiptuan ez içanez
erakharri gàituc hilt-
-çera dessértuän? çer
eguign içan darócuc il-
-khiaráçi bàicàituc Ejip-
-tutic campora?

12 eztuc hori çegnetaz
mintçatçen bàiquign-
-àizquiàn Ejiptuan,
erraten guinduela, vtç
gàitçac, eta çerbitça det-
-çagun Ejiptuárrac? eçen
hobequi luquec gurétçat
hec çerbitçátçià eçen ez
dessertuan hiltçéä.

13 eta Moyssec erran çiò-
-en . . . . pobluari,
. . etçàitéztela beldur:
gueldi çàitézte, eta ikh-
-ussáçuë Eternalaren
librantça, gaür eman-
-go darotçuéna. eçen
Ejiptuar egun ikhussi
ditut çuénac; eztitútçuë
ikhussico seculan guehia-
-go.

14 Eternala guducatuco
duc çuéntçat, eta egon-
-go çaréte gueldiric.

15 Eternalac bada erran
çioën Moyssi, çergatic
oÿhuz agot niri?
mintça aquiòte Israe-
-len haürreÿ, dohá̧çela

16 eta hic altçha çac
hire çhigórra, eta heda
çac hire escúä Itssas
gagnéra eta erdira
çac: eta Israelen haü-
-rrac sar bèitez itssas-
-soären erdíän leÿhor-
-reän beçala idorric.

17 eta nitaz denaz beçam-
-báteän, horra, banihóäc
gogórtçera Ejiptuarren
bihótça, sar dàiteçént-
-çat hequien ondóän: eta
glorificatua içango naüc
Pharaonen bàithan, eta
haren armada guçiàn,
haren carretétan, eta
haren çamaldunétan.

18 . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

18 eta Ejiptuárrec iaquin-
-go ditec ni nàiçéla
Eternala glorificatua
içango nàiçeneàn Pha-
-raonen bàithan, haren
carretetan, eta haren
Çamaldunetan.

19 eta Iaincoaren àingué-
-ruä Israelen armadaren
àitçignean çihoäna
partitu içan çen eta
goän hequien guibé-
-lera: eta hedoÿ coluna
partitu çen hequièn
àitçignetican: eta egotu
çen hequien guibéleän:

20 eta ethorri çen Ejip-
-tuarren armadaren eta
Israelen armadaren
artéra. hura beraz
hedoya çen eta goÿbel-
-tassuna, eta arguitçen
çuen gaüa: eta bat
etçen hurbildu bertçeä-
-ganic gaü guciän.

21 Moyssec bada hedatu
içan çuen bere escúä
itssassoären gagnéra:
eta Eternalac guibelara-
-çi çuen itssássoä gaü
guçiàn orienteco hàiçe
baten bidez çegna bàitçen
haündiä: eta eguin çúën
itssássoä leÿhor, eta vrac
erdiratu içan çiren.

22 eta Israelen haürrac
sarthu çiren idor itssa-
-ssoaren artétican: et(a) vrac
harri morroill bat beçala
çitçàizcóten escugnétic
eta ezquerrétic.

23 eta Ejiptuarrac Iar-
-ràiquitçen çitçàizcoté-
-la sarthu çiren hequien
ondóän itssassoaren erdi-
-an: erran nahi da, Pha-
-raonen çamari guçiäc,
haren carretac eta haren
çamaldúnac

24 bagnan guerthatu çen
gòiçaren gagnera Eterna-
-lac suzco colunan çe-
-goela, eta hedóyeän
beguiratu çioëla Ejiptu-
-arren armadari, eta
deseguign içan çuela.

25 eta khendu çituela
haren carréten arró-
-dac eta eguin çuela
eraman çetçaten hag-
-uitç nequetç. Ejiptu-
-arrec bada erran çuten,
göäçen ihessi Israeltar-
-ren àitçignétican: eçen
Eternala gudúän hari-
-duc hequièn alde Ejip-
-tuárren contra.
26 eta Eternalac erran
çioën Moyssi, heda
çac hire escúä itssa-
-ssoären gagnéra, eta vrac
bihúrtuco dituc Ejiptu-
-árren gagnéra, hequièn
carréten gagnéra, eta
hequièn çamaldúnen
gagnéra.
27 Moyssec beraz hedatu
çuen bere escúa itssa-
-ssoaren gagnera, eta
Itssássoä bihurtu çen
bere goäyára göiça, hel-
-du çela, eta Ejiptuárrac
ihessi çihöázcon. hala
Eternalac hil çituen
Ejiptuarrac itssassoären
erdiàn.
28 eçen vrac bihurtu
çiren eta estali çituz-
-ten carrétac, eta Phara-
-onen armada guçico ça-
-maldúnac, itssássoän bar-
-na Israelen ondótic sar-
-thu . . . . çirénac:
eta etçen göititu bate-
-taragno çhöillqui.
29 bagnan Israelen haür-
-rac goän çiren idor
itssassoaren erdíàn: eta
vrac harrimorroillbat
beçala çitçàizcoten escug-
-nétic eta ezquerrétic.
30 Eternalac beraz egun
hartan descantssatu çu-
-en Israel Ejiptuarren
escutic. eta Israelec
ikhussi çituen Ejiptuä-
-rrac hillic Itssass baz-
-térreän.
31 hala Israelec ikhussi
çuen puçhantça haündi
Eternalac Ejiptuarren
contra desplegatu çuéna:
eta Poblua Eternalaren
beldur içatu çen, eta
signhetssi çituzten ^Eternala^ eta
Moysse haren çerbitçá-
-rià.

HAMABORTÇGARREN CAPI-
-TÚLUA.

Moysseren

Moyssen cantica, . harc
eta Israelen haürrec Iaü-
-nari cantátuä, hari
esquérrac emateco bere
Libranlçaz. 20 . . . . .
Moyssen arrébac eta
berlçe Emaztéec ihar-
-désten diòte cantica
hari berari kharra har-
-turic beçala. 22. *Isra-*
-elen haürrac, ez edire-
-nez vric hirur egunez,
eta maraco vrac gàitç
aurkhitu içánez mur-
-muratçen dire Moyssen
contra, 23 *çegnec ez-*
-titçen bàititu Maraco
vrac, ...
. . . . *hequièn*
. . . . *barnera aür-*
-thiquiric Iaincoac era-
-custen dioën çur bateiá-
-rican.

ORDÚÄN Moyssec eta
Israelen haürrec canta-
-tu çiòten cantica haü
Eternalari, eta Iarri
çiren erraten, cantatu-
-co çiòat Eternalari;
eçen . . . . . gora altçhá-
-tua içatu duc: aurthiqui
tic itssassorat çamaria eta
haren çamalduna.

2 Eternala duc ene indar-
-ra eta Laüdorioä eta
içatu çiàitac Salbat-
-çàille. hori duc ene
Iainco borthitça, eguin-
-go çioät etçhe ederbat,
hori duc ene àitaren
Iàincoa, hori gora alt-
-çhatuco diàt.

3 Eternala duc guerlari
balent bat, haren içena
duc Eternala.

4 etçhatu tic Pharaonen
carretac itssáss ^ . . . . ^ orat,
eta haren armada:
haren capitaign haüt-
-úzcoäc ondoratu . . . .
tuc Itssass górriän

5 Pulumbíoëc . . estali
tiztec, Iaütssi tuc on-
-dórat harribat béçala

6 hire escugna, O Eterna-
-la, haguitç haündi aguer-
-tu içan duc indárreän:
hire escugnac ô Eternala,
lehertu dic Etssáia.

tuc
7 deseguign içatu . . . . .
hire haltotássun haün-
-diäz hire contra altçha-
-tçen çirénac, vtçi içatu

duc hire colera, çegnac
contssumitu içan bàititu
Lastoä béçala.

8 hire sudurretaco çhiz-
-túäz vrac multçoca-
-tu içan dituc: curri v-
-rac gueldìtu tituc mul-
-tçobat béçala, vr pulum-
-bióäc hormatu içan dituc
itssassoáren bihótceän

9 Etssaiac erraten çiàn,
iarràiquico niàitçaioc,
atçemanen diàt, erre-
-partituco diàt pillája:
ene arima sassiàtuco
duc: . . . .
billucico diàt neüre ez-
(-)pata, ene escúäc dese-
-guignen tic.

10 hàiçe eguign içan duc
hire hàiçeaz, itssásso-
-ac estali tic: ondora-
-tu içan tuc berúna be-
-çala vr haündiètan.

11 nor da hi beçalácoric
borthitçen artéän,
ô Eternala? nor da hi
beçalácoric, aguerturica-
-córic haündi saindutas-
-sunean, ohoratu behar-
-duténic Laüdoriòtan,
eguiten dituénic gaüça
miragárriac?

12 hedatu içan duc hire
escúgna, Lurrac iret-
-ssi tic.

13 guidatu içan duc hire
graçiàz errescatatu
duan poblu haü, gui-
-datu içan duc hire
indarraz hire saindu-
-tassunaren etçhe eder-
-rerat.

14 Poblúëc entçun ditec
hori, eta ikharatu tuc:
dolóreäc sessitu tic
Palestinaco habitantac.

15 ordúän galduco tuc
Edomgo Printçéäc,
eta ikhárac sessituco
tic Moabco borthit-
-cac: Canaango habi-
-tant guçiac vrthuco
dituc.

16 beldurra eta Lastima
erorico tuc hequièn gag-
-nera: hire bessoaren
haünditassunaz tonto
eguingo dituc harribat
béçala, hire poblua, ô
Eternala, iragan dadign
artéän: poblu irabaçi
içan dúän haü iragan
dadign artéän.

17 Sarraráçico dituc, eta
Landatuco hire primuö-
-ntassun mendían, hire
egòitçatçat prestatu içan
duan lekhúän, ô Eternala;
hire escúëc eçarri duten
sanctuarioan, ô Iaüna.

18 Eternalac erreguignatu-
-co dic secula gucicotç eta
bethièrecotç.

19 eçen Pharaonen çama-
-riä sarthu duc bere car-
-reta eta çamaldunequign
itssassoan barna, eta
Eternalac erakharri tic
hequien gagnéra Itssasso-
-co vrac: bagnan Israe-
-len haurrac goän dituc
idor itssassoären erditic.

20 eta Maria Profeta,
Aaronen arrébac, hartu
çuen thamburinbat
bere escúän: eta emazte
guçiäc ilkhi çiren haren
ondotic thamburigne-
-quign eta çhirolequign.

21 eta Mariac ihardes-
-ten ciòten, canta diò-
-çóçue Eternalari, eçen
gora altçhatu duc, aür-
-thiqui tic itssássorat
çamáriä eta haren ça-
-malduna.

22 guero Moyssec parti-
-araçi çituen Israeltarrac
itssass gorritican: eta
tiratu çuten Sçur desser-
-tu aldéra: eta hirur
egunez dessertuan ibilli
ondóän, etçuten aürkhit-
-çen vric.

23 handic ethorri çiren
Mararat, eta eçign
edan çeçaquéten Ma-
-raco vretaric, çeren
eta khiratssa bàitçú-
-ten: horrengatic haren
içena içatu çen dèithuä
Mara.

24 ordúän Poblua mur-
-muratu çen Moyssen
contra, çiòtssala, çer
edango dugu?

25 hargatic Moyssec
oÿhu eguin çioën Eter-
-nalari: eta Eternalac
eracutssi çioën çúra
çegna aürthiqui bàit-
-çuen vrétara: eta
vrac eguin çiren ezti.
han propossatu çioën
ordenántça eta juia-
-ménduä, eta han ere
frogatu içen çúën.

26 eta erran çúën, ent-
-çuten baldimbaduc aten-
-tçiónerequign hire
Iainco Eternalaren boça,
eta eguiten çuçen dena
haren àitçígneän eta
hedatçen badiòtec behar-
-rià haren manamén-
-dueÿ, eta . beguiratçen
bàituc haren ordenántça
guçiàc, eztiàt eçárrico
hire gagnean infirmitá-
-teric batere, Ejiptuan
eçarri ditudan beçaláco-
-ric: eçen ni naüc Eter-
-nala hi sendatçen aüèna.
27 guero ethorri çiren
Elimerat, non bàitçi-
-ren hamabi vr ithur-
-ri, eta hirur hogoÿ eta-
-hamar palmondo: eta
han gueldítu içan çiren
vren ondóän.

HAMASSEŸGARREN CAPITÚ-
-LUÄ

Israeltarrac Singo desser-
-tura ethorri eta oguiric
ez aurkhitu içanez mur-
-muratçen dire berriz. 7
horren gagnean Moyssec
eracusten du hequien
murmurátçeac Iaincoa-
-ren contra dohaçela
propiqui, eta ez haren
çerbitçáriën contra. 13.
Iaincoac ematen diòtça
Israeleco pobluari cail-
-lac, 14 *eta ondóän gue-*
-ro Mana, 16 *decla-*
-ratçen diòtela haren
biltçéco traça, 33 *eta*
manatçen diòtela guar-
-da deçatela neürribat
segnaletçat: 35 *Israel-*
-tarrec iaten dute mana
berrogoÿ egunez.

GUERO Israeleco haürren
bilduma guciá Elime-
-tic partitu eta, ethor-
-ri çen Singo dessertura,
çegna bàita Elim eta
Sinairen artéän bigar-
-ren illhabetheco hama-
-bortçgarren egúneän
Ejiptuco herritican il-
-khi içatu çiren ondóän.
2 Israeleco haürren bil-
-duma guçiá murmu-
-ratu çen dessertu har-
-tan Moyssen eta Aaro-
-nen contra.
3 eta Israeleco haürrec
erran çiòten, óçhala

bada hill içan baguigne
Eternalaren escuz Ejiptu-
-co herriàn, Iarririan
guignaüdeçen ordúän
haragui eltçéen ondóän,
Iaten guinduen orduan
gure asséä
. . . . ogui!
eçen erakharri gäitut-
-çue dessertu huntara,
hillaraçitçeco gossez
congregaçióne haü guçià.
4 ordúän Eternalac erran
çioën Moyssi, horra,
banihóäc çueÿ vrià
eraguitera çeruetárican
oguiz, eta poblua il-
-khico duc, eta bilduco
dic egun guçiez egun
batetaco probissióneä,
froga deçadantçat eä
ibillico den ene leguéän
edo ez,
5 bagnan seÿgarren egú-
-neän presta . . . .
beçáte . . ekharri içango
duténa, eta hori içan
bedi egunetic egunera
bilduco dutenaren . . . . .
dobléä.
6 Moyssec beraz eta Aa-
-ronec erran çióten Is-
-raeleco haür guçieÿ,
arratssa ethorri eta Ia-
-quignen duçúë Eternalac
atheratu çäituztéla Ejip-
-tuco herritican.
7 eta göiça ethorri ondó-
-an ikhussico dúçuë
Eternalaren glorià:
çeren eta aditu bäititu
çuen murmuraçioneac
Eternalaren contra. eta
eguiazqui çer gare gu,
murmura çäitezten çúëc
gure contra?
8 oragno guehiágo Moys-
-sec erran çúën, hori
içanen duc Eternalac
eman içanen darótçuën
ordúän arrátsseän ha-
-raguià iatéra, eta göi-
-çean çúën asséä ogui:
çeren eta aditu bäitic
çuen murmuraçióne ha-
-ren contra murmuratu
çareténac. eçen çer gare
gu? çuen murmuracione-
-eac eztire gure contra
bagnan Eternalaren
contra
9 eta Moyssec erran
çioën Aaroni erroc
. Israeleco haürren
bilduma guçiári, hur-

hurbil çäitézte Eternala-
-ren pressentçiära, eçen
aditu tic çuen murmu-
-raçiöneäc.

10 guerthatu çen bada
Aaron mintçatu çitça-
-jon beçain sarri Israe-
-leco haürren bilduma
guçiäri, beguiratu içan
çuten dessertu aldéra,
eta horra, Eternalaren
gloria aguertu çen he-
-dóyeän

11 eta Eternala mintçatu
çitçaion Moyssi çiöt-
-ssála,

12 entçun tiät Israele-
-co haürren murmura-
-çiŏneäc: mintça aquiö-
-te heÿ, diöăla, bi bez-
-péren artéän ianen
dúçuë haragui, eta göi-
-céän asseco çárete oguiz:
eta Iaquignen dúçuë ni
näiçéla cuen Iainco Eter-
-nala.

13 ethorri çen ordúän
arratssaren gagnéra
igan içan çiren cáillac,
çegnec estali bäitçuten
armada lékhuä, guero
göiçéän içatu çen ihintç
bat barraiátuä arma-
(-)da lekhuaren ingúruän

14 eta ihintç hala bar-
-raiaturicácoä vrmari-
-atu eta horra dessertu-
-aren gagneco aldean gaü-
-ça çhume biribill mehar
bat, bihiä . . . .
. . . . . . beçala lurraren
gágneän.

15 hori ikhussi eta Is-
-raeleco haürrec erran
çiöten batac bertçeări,
hori duc man: eçen
etçeäquiten çer tçen
hori. eta Moyssec
erran çiöten, hori duc
ogui Eternalac iateco
eman darotçuéna.

16 hori duc Eternalac
manatu duéna bil
tçáçuë batbéderac har-
-táric ^bere^ iatécotcat behar
duen beçambat, erran
nahi da, Homer neurri
bat bakhótçhac, çuen
pressunen nombrearen
arábera: batbederac
hartuco ^dic^ hartáric bere
hedetçhean

hedetçhéän dituenéntçat
17 horrela beraz eguign
içan çuten Israeleco
haürrec: eta batçúëc
bildu çuten guehiágo
hartaric, bertçeec gutia-
-go.
18 guero neürtçen çuten
Homer neürriz, eta
haügnitç bildu içan
çuénac etçuen behar
etçuen bagno guehiago:
eta . . . guti bildu çué-
-nac, etcuen gutiágo:
bagnan batbederac bilt-
-çen çúën Ian ahal
çeçaqueen arábera.
19 eta Moyssec erran
çióten, nihorc ezbeça
vtç göitiric hartárican
göiz artéän
20 içatu çiren Moysse
obeditu etçuténac: eçen
batçúëc göititu çuten
göiz artéän: eta har-
-rac eguin çitçáizcon,
eta vssaindu çen:
horrengatican Moysse
haguitç hassarratu içan
tçen hequien contra
21 horréla biltçen çu-
-ten göiz guçièz bat-
-béderac Iatécotcat behar
çuen arábera: eta iguz-
-quiä ethortçen ordúän
bero içátera, vrtçen
tçen.
22 eta ethorri çen ordúän
seÿgarren egunerat,
bildu çuten oguiä do-
-blean, erran nahi da,
bi Homer neürri ba-
-khotçharéntçat. beraz
bildumaco buruçáguiäc
ethorri çiren hori Moy-
-ssi errátera.
23 çegnec ihardetssi
bäitçioten, hori duc
Eternalac erran duéna,
bihar duc errepáüssuä,
Sabbat saindúä Eterna-
-lari: errétçeco duçuéna,
errearaz çáçuë: eta . . . .
egósteco duçuéna, egos-
-saraz çáçuë: eta göiti-
-tuco den guçiä, herts
çáçuë beguirátçeco göiz
artéän
24 herstu çuten beraz
göiz artéän, Moyssec
manatu çuen beçala:
eta etçen vssaindu,
eta etçen içatu harric
hartan barna.

25 ordúän Moyssec
erran çuen Ian çáçuë
hori gaür: eçen gaür
duc Eternalaren sossé-
-gua. gaür eztúçuë
aurkhituco hartáric
Larréän.

26 Seÿ egunez bilduco
dúçuë: bagnan çazpi-
-garrena duc sosséguä
hortan eztuc içángo
hartaric.

27 guerthatu çen bada
çazpigarren egúneän
pobluticaco batçúëc il-
-khi içan çirela haren
biltcéra; bagnan etçu-
-ten aurkhitu.

28 ordúän Eternalac
erran çioën Moyssi,
nóiz arterágno erre-
-fussatuco tutçuë beguirat-
-çera ene manaméndu-
-ac eta ene légueäc?

29 Ikhussáçuë Eterna-
-lac ordenatu darot-
-çuela sosséguä: eta
horrengatic ematen
darótçuë seÿgarren egú-
-neän . . . . . . biegune-
-taco . . . . oguiä: egon
çäitezte batbédera bere
lékhuän: nihor ere ezbe-
-di ilkhi bere lekhútic
çazpigarren egúneän.

30 poblua bada sossegatu
çen çazpigarren egú-
-neän.

31 eta Israeleco etçhé-
-ac dèithu çuen haren
içena, man: çegna
bàitçen, coriandra
haçià béçala, eta çhu-
-rià, eta haren guztúä [1]

32 eta Moyssec erran
çuen, horra, Eternalac
manatu dic, bethe be-
-çate hartaric Homer
neürribat hura begui-
-rátçeco çuen adignetan:
ikhus deçaténtçat desser-
-tuan Ianaraçi darotçu-
-edan oguiä, Ejiptuco
herritican erretiratu
içan çintuztedan ondó-
-an.

33 Moyssec beraz erran
çioën Aaroni, hartçac
pegarbat, eta han emac
Homer neürribat man(-)
-naz bethéric, eta . . .
eçar çac Eternalaren
äitçïgneän, beguiratua

[1] Words left out 'was like wafers made with honey;' Fr. 'comme de bignets au miel;' 'eztiarequin orhaturicaco ophillena beçala.'

icateco

içateco çuen adîgnetan.

34 Iaünac Moyssi mana-
-tu çioën beçala, Aaro-
-nec ere phaussatu çuen
hura lekhuco àitçígne-
-an beguiratua içáteco.

35 eta Israeleco haürrec
Ian çuten manna ber-
(-)rogoÿ vrthez, herri
habitaturat ethorri içatu
çiren artéän: Ian çuten,
diòt, manna, ethorri
içatu çiren artéän Cana-
-an herrico bazterréta-
-ra.

36 . Homer bat bada
Ephabaten hamargarren
parteä da

HAMAÇAZPIGARREN CAPI-
-TÚLUA.

*Israeltárrac Rephidime-
-rat ethorri eta mur-
-muratçen dire oragno
çeren eta vráren escassa
. . . . bàitúte.* 4
*Iaünac, Moyssec othoitç
eguignic ilkhiärazten
vra arroca batetaric
hec edanarázteco,* 8. *eta
ematen diòte bitória Ha-
-Lekitarren contra,* 14
*declaratçen duela, egun
batez desseguignac içan . .
. . . . behar dutela
ossoqui.* 15 *Moyssec,
bitoriä haren eçagutçát-
-çat eguiten diö aldare
bat Eternalari.*

GUERO Israeleco haürren
bildúma partitu çen
singo dessértutic bere
bideän goäteco vssantçá-
-ren arábera, Eternala-
-ren manúä seguitçen
çutéla: eta guelditu
içan çiren Rephidimen,
non ezpàitçen vric po-
-blúäc edáteco.

2 horrengatic pobluac
iharduqui çúën Moyssen
contra, eta erran çúten,
igúçuë vra edáteco.
eta Moyssec erran çiò-
-ten, çergatic ihardu-
-quitçen dúçuë ene con-
-tra? çergatic tentatçen
dúçuë Eternala?

3 han beraz egarritu
çen vr faltaz: eta
hala poblua murmura-
-tu çen Moyssen contra,

çiótssála, çergatic igana-
-raçi gàituc Ejiptutic
campora, egarriz hilla-
-raçitçeco, gu, eta gure
haürrac, eta gure ar-
-tháldeäc?

4 eta Moyssec oÿhu eguin
çioën Eternalari, çiót-
-ssála, çer eguignen diót
poblu huni? Sarri har-
-rica Iaçárrico çiärotátec.

5 eta Eternalac ihardetssi
çioën Moyssi, iragan
adi pobluaren àitçígneän,
eta har tçátçic heüre-
-quign Israeleco çahar-
-rac: eta har tçac hire
escúän çhigor . hartaz
Ibaia jo duána, eta ethor
adi.

6 horra, banihóäc egóte-
-rat han hire àitçígne-
-an arrocaren gágneän
Horeben, eta Ionen duc
arróca, eta handic il-
-khico tuc vrac, eta po-
-bluac edanen dic. Moy-
-ssec beraz horrela eguin
çuen, Israeleco çaharrec
ikhusten çutéla.

7 eta dèithu çuen lekhuaren
içéna Massa eta Meri-
-ba: Israeleco haürren
iharduquïtçeä çela caüssa,
eta çeren tentatu bàitçu-
-ten Eternala, erraten çu-
-tela, ...
. . . .
Eternala gure erdiàn .
. othe duc, ala ez?

8 orduän Hamalek ethor-
-ri çen eta eguin çioën
guerla Israeli Rephi-
-dimen.

9 hargatic Moyssec erran
çioën Iossuëri, haüta
diètçáquiguc guiçónac,
eta ilkhi adi gudúän
haritçera Hamaleken
contra eta egongo naüc ni
bihar bizcarquiären
gágneän, eta Iaincoaren
çhigórra ene escúän içan-
-go duc.

10 eta Iossuëc eguin çúën
Moyssec manatu çioën
beçála, gombatitçen çela
Hamaleken contra.
ordéän Moysse eta
Aaron eta Hur igan
çiren bizcarquiären
gagnera.

11 eta guerthatçen çen,
Moyssec bere escua altçhat-
-çen çuéneän, orduan
Israel çela borthitçéna:
bagnan bere escua phaüss-
-atçen çuéneän, orduan
Hamelek çen borthitcé . .
-na.
12 eta Moyssen escuac
eguin çiren pissu: har-
-gatican hartu çuten har-
-ribat, eta eçarri çuten
haren azpiàn, eta Iarri
gagneän. Aaronec ere
eta Hurrec sustengat-
-çen çitúzten haren es-
-cúäc, batec hemendic
eta bertçéac handic:
hargatic haren escúäc
tièsso içatu çiren Iguz-
-quià sarthu arteragno.
13 hala Iossuec deseguin
çuen Hamalek eta
haren poblua ezpáta
çorrotcárequign.
14 ordúän Eternalac erran
çioën Moyssi, iscriba
çac hori orhòitçapént-
-çat libúruän, eta adia-
-raz dióçoc Iossueri
vrratúco dudala ossóqui
Hamaleken orhòitçápe-
-na çeruën azpítican
15 eta Moyssec eguin
çuen aldarebat, eta
dèithu çuen haren
içéna Eternal ene
segnáleä.
16 erran çuen oragno
çeren escúä altçhátuä
içatu den Eternalaren
tronuaren gágnera,
Eternalac guerla dic
Hamaleken contra
adígnetic adígnera

. . . . HEMEÇORT-
-ÇIGARREN CAPITÚLUÄ

Iethro Moyssen Aïtagui-
-gnharraüac Israellarren
librantça entçun eta,
ekhartçen diö bere Suhia-
-ri haren emázteä bere
haürréquign: 7 eta erre-
-çibitua içáturic vngui,
alegueratçen da Israel po-
-bluco çahárrequign Eter-
-nalaganic erreçibitu çituz-
-ten vnguieguignez 12
çegnari oragno sacrificat-
-çen bàitiö. 13 guero cont-
-sseïllu onbat emanic poblu-

-aren gobernuaren gágnean,
27. bihurtcen da bere herri-
-rat.

IETHROC bada Madiâneco
sacrificatçaille Moyssen
àitaguignharraüac, aditu-
-ric Eternalac Moyssi, eta
Israel bere pobluari eguign
içan çiòtçan gaüça guçiàc,
2 hartu çuen Sephora Mo-
-yssen Emázteä, bidaldu
içan . . çuen ondóän,
3 eta haren bi seméäc:
çegnetaric baten içéna
baitçen Guersçom, [ceren
erran bàitçúën, bideängo-
-aille içatu naüc herri
arrótçeän]
4 eta bigarrenaren içéna
Eliheser: [eçen neüre Ar-
-taren Iaincóa, diòtssa,
içatu çiàitac laguntçat-
-çat, eta beguiratu niaüc
Pharaonen ezpatátic]
5 Iethro beraz Moyssen
àitaguignharraüa ethorri
çen Moyssegana, haren
haürrequien eta emazte-
-arequièn, desserturat,
non bàitçégoën guelditurio
Iaincoaren mendíän.
6 eta erran çioën Moyssi,
ni Iethro hire àitaguign-
-harraüa baniàt horc hire-
-gána, hire emaztearequign,
eta haren bi semeéquign
haréquièn.
7 eta Moysse ilkhi çen
bere aitaguignharraüa-
-ren àitçignera, eta ahus-
-pez Iarriric mussu eman
çioën: eta galdetu çiòten
batac bertçeäri bere pros-
-peritáteäz, guero ethorri
içan çiren pabillunerat.
8 guero Moyssec condatu
çiòtçan bere àitaguign-
-harraüari Eternalac
Pharaoni eta Ejiptuárreÿ
eguin çiòtçáten gaüça gu-
-çiàc, Israelen amoreägá-
-tic, eta bideän içatu
çitúzten neque guçiàc,
çegnetaric Eternalac li-
-bratu bàitçítuën.
9 eta Iethroc atsseguign
içatu çúën Eternalac
Israeli eguin çiòtçan
ontassun guçièz, ceren
libratu bàitçituen Ejiptu-
-arren escútic.
10 guero Iethroc erran
çuën, benedica bedi
Eternala, çegnac libratu
bàitçàitúzte Ejiptuarren

escutic

escútic, eta Pharaonen
escutic, eta çegnac libratu
bàitu poblua Ejiptuáren
escu azpític
11 eçagutçen diàt oray, Eter-
-nala dela haündià Iainco
guçièn gagnétic: eçen vr-
-guillutssu eguign içan diren
hartan béreän, hequièn
garaÿ içátu da.
12 Iethro Moyssen àitaguign-
-harraüac hartu çuen oragno
holocaüstabat eta sacrifi-
-çioäc Iaincoari ofrendatçe-
-cotçat: eta Aaron eta
Israeleco çahar guçiac ogui
Iáterat Moyssen àitaguign-
-harraüarequièn, Iaincoa-
-ren pressentçiàn.
13 guerthatu çen biharamú-
-neän, nola Moysse
cadiran bàitçégoen poblua
juiátçeco, eta poblu bàitçe-
-goën Moyssen àitçignean,
gòiçetic arratsseragno:
14 Moyssen àitaguignhar-
-raüac ikhussi cituela
‸pobluäri
harc ‸ eguiten çiòtçan gaü-
-ça guçiàc, eta erran çuela,
çer da pobluari eguiten dioän
hori? çergatic Iarriric ago
bakharric, eta poblu guçià
çiàgoc . . . . . hire àitçig-
-neän, gòiçétic arratsserágno?
15 eta Moyssec ihardetssi
. . . . çioën bere àitaguign-
-harraüari, hori duc poblua
ethórtçen bàita eneganat
galdétçerat Iaincóaz.
16 çerbèit eguiteco duten
ordúän, eneganat ethort-
-çen dituc: ordúän Iuiat-
-çen diàt bataren eta bert-
-çeären artéän, eta adià-
-raçitçen çiòtçáteät Iaincoa-
-*a*ren ordenántçac eta haren
légueäc.
17 bagnan Moyssen àita-
-guignharráüac erran
çioën, hic eguiten du-
-ana eztuc ona.
18 segur faltatuco àiz,
eta hi eta poblu hire-
-quin den hori ere . . .
eçen hori pissuégui duc
hiretçat, eta eçign . . . .
. . . . eguign
ahal eçáque hori hic
bakharric.
19 entçun çac bada ene
contsseilluä: contss-
-eillatuco aüt, eta Iain-
-coä hirequièn içanen
duc. içan adign poblu-
-arentçat Iaincoaren

aldera eta adiàraz diòt-
-çocóan eguitécoäc Iaincoa-
-ri:

20 eta Iaquignaraz diòtçó-
-teän ordenantçac eta
légueac: eta adieraguin
diòçóteän bide nondic
goango direna, eta çer
eguin beharco duten.

21 eta probedi adign poblu
guçiàren artétic, guiçon
prestúëz, Iaincoaren bel-
-durtássuna duténez, gui-
-çon eguiăzcoëz, irabaçi
deshonesta higuintçen du-
-ténez: eta ecartçatçic
hec hequien gagnean go-
(-)bernadore çembèit millen
gágneän, eta cembèit ehu-
-nen, ... berrogoyeta-
-hamarren eta hamarren
gagnean.

22 eta Iuia deçaten poblua
dembora guçietan: bagnan
erreporta diètçaquiteän
eguiteco haündi guçiàc,
eta juia detçaten diferent-
-çià ttipi guçiàc. hala
lagunduco aüte, eta Iassa-
-nen ditec bere partea
hirequièn.

23 hori eguiten baduc,
eta Iaincoac manatçen
daroc, egongo ahal àite
hagóän: eta oragno poblu
guçià helduco duc prospe-
-ritate oneän bere lekhu-
-rat.

24 Moyssec beraz obedi-
-tu çioën bere àitaguig-
-nharraüaren hitçari,
eta eguin çituen . . harc
erran çiòtçan guçiàc.

25 . . . . hala Moyssec
bereçi çituen Israel gu-
-çitican, guiçon prestúäc,
eta eçarri çituën buruça-
-gui pobluaren gágneän;
gobernadore cembèit mil-
-len gagnean, ... çem-
(-)bèit ehunen, berrogoyta-
-hamarren eta hamarren
gagnean:

26 çegnec iuiatu behar
bàitçúten poblua ǹòiz
nahi: bagnan errepor-
-tatu behar çiòtçáten
gaüça gàitçac Moyssi
eta iuiatu behar çituz-
-ten gaüça ttipi guçiàc.

27 eta Moyssec bidaldu
çuen bere àitaguign-
-harraüa, çegna goän
bàitçen bere herrirat.

HEMERETÇIGARREN CAPITÚLUA.

Israeleco haürreÿ Sinàico dessertuan gueldìtu eta

Iaincoac

Iaincoac adiaraçitçen diòte eguin nahi duela bere alient-çià hequiequign, ...
. . . . obedient içan daquizcon condiçiònerequi-en. 7. hori hec acceptatu eta, manatçen du Moysse hequièn santificàtçera, 12 eta eçartçera mugárriàc Sinaico mendiaren ingúru-an, 20 çegnaren gagnera Iaüsten bàita hirur egunen ondóän majestate ikhara-garri eta eçin comprehendi-tuzco bateän.

HIRURGARREN illhabetheco le-hen egunean, Israeleco haür-rac Ejiptuco herritic ilkhi ondóän, egun hartan berean ethorri içan çiren Sinaico desserturat.

2 . . . Rephidimtic beraz partitu eta, ethorri çiren Sinàico desserturat, eta guel-ditu içan çiren dessértuän: Israel, diòt, guelditu çen mendiaren àitçignaz àit-çign.

3 eta Moysse igan çen Iain-coagana: eçen Eternalac dèithu çuen mendïtican, hori errateco, hunela erra-nen diòc Iacoben etçheäri, eta declaratuco diòtec Israelen haürreÿ,

4 Ikhussi dúçuë çer eguin diòtedan Ejiptuarreÿ, eta nola ekharri çàituz-tédan arrano hegalen gágneän, eta erakharri çàituztedan enegána

5 oraÿ beraz obeditçen bal-dimbadiòçuë çintçignez ene boçari eta beguirat-çen baldimbadúçuë ene alientçià, çuec içanen ça-rete poblu guçièn artéti-can ene joyaric preçiàtu-ena, Lur guçià enea den arren.

6 eta içanen çàizquidate sacrificatçaille erressuma bat, eta naçiòne saindu bat. horiòc dituc Israelen haürreÿ erranen diòtçáteän perpaüssac.

7 guerò Moysse ethorri çen eta dèithu çitúën pobluco çahárrac, eta eman çitu-en hequièn àitçïgneän Eternalac manatu çiòtçan gaüça hec guçiàc.

8 ordúän poblu guçiàc elkharrequign acort ihardetssi çuën, çiòtssála, eguignen tiàgu Eterna-lac erran dituën guçiàc. eta Moyssec erreportatu

çiòtçan Eternalari poblua-
-ren hitç guçiàc.

9 eta Eternalac erran çioën
Moyssi, horra, ethorrico
natçàic hiri hedoÿ lodi
báteän, pobluac adi deçan-
-tçat hiri mintçatuco
natçaiáneän, eta oragno
signhetss açaántcat . . .
seculacotç: eçen Moyssec
erreportatu çiòtçan Eter-
-nalari pobluaren hit-
-çac.

10 Eternalac erran çioën,
oragno Moyssi, oha
pobluarenganat, eta
sanctifica tçac gaür eta
bihar, eta garbi detçátela
bere trésnac:

11 eta prestpresta egon
dàitéçela hirurgarren
egunécotçat: eçen hir-
-urgarren egúneän Eter-
-nala Iaütssico duc Sina-
-ico mendi gágnera, po-
-blu guçiàc dacussála.

12 eçarrico diòtçac bada
mugárriàc pobluari
ingúruän, eta erranen
duc, beguiráütçuë iga-
-tétic mendirat, eta vqui-
-tçetic haren bazter bá-
-tere. norc ere vquítuco
bàitu mendià, hillaráçi-
-co . . . . ditec
heriòtçeäz.

13 escu batec ere eztic hu-
-ra vquituco: bagnan
segur lapidatua içango
duc, edo tirátuä fletçhez:
nahiz bestiá, nahiz gui-
-çóna, eztuc biçico . . .
adartrompétac Iotçen duen
ordúän Luçéän, iganen
dituc mendi . . . alderat.

14 eta Moysse Iaütssi çen
menditican pobluarenga-
-nat, eta santificatu çuen
poblua, eta garbitu çituz-
-ten bere trésnac.

15 eta erran çioën pobluäri,
çaüdéte prestpresta hirur-
-garren egunécotç, eta
etçàitéztela hurbill Emaz-
-teägánic.

16 eta hirurgarren egúne-
-an gòiça içatu çéneän,
içatu çiren ihurtçiriàc
eta çhiçhmiçhtac, eta
hedoÿ lodibat mendigag-
-neän, eta adartrompeta
sognubat haguitç bor-
-thitça: çegnagátican
armadalekhuan çen poblu
guçiá ikharatu bàitçen.

17 ordúän Moyssec ilkhiaraçi
çuen armadalekhutic poblua
Iaincoaren àitçignera: eta
gueldítu içan çiren mendià-
-ren azpiàn.
18 eta Sinàico mendià khetan
çen ossóqui, çeren eta
Eternala jaütssi bàitçen
gagnera sutan: eta haren
kheä igaten çen labe bate-
-taco kheä béçala, eta . .
mendi guçià ikharatçen
çen haguitç.
19 eta nola adartrompeta sog-
-nua borthizten bàitçen
guehiàgo bagno guehiàgo,
Moysse mintçatu çen, eta
Iaincóac ihardetssi çioën
boça batez.
20 Eternalac beraz, Sinàico
mendirat, mendiaren pun-
-tarat Iaütssi eta, dèithu
çuën Moysse mendiären
puntarat; eta Moysse igan
içan çen harat.
21 eta Eternalac erran çiò-
-en Moyssi, Iaütss adi,
deÿ eguiòc pobluäri haütss
eztetçáten . . . beldurrez
mugárriàc igateco Eternalagá-
-na, ikhusteco, eta gal ezta-
-dintçat jende haündià hequi-
-en artétican.
22 oragno sacrificatçáille
Eternalaganat hurbiltçen
dirénac sanctifica dàite-
-çen, perbentura Eterna-
-la . eror eztadin beldur-
-rez hequièn gagnerat.
23 eta Moyssec erran çioën
Eternalari, poblua eçign
igan ahal içango duc
Sinàico mendirat, çeren
eta deÿ eguin bàitarócuc,
erraten duala, ematçic
mugárriàc mendiàn, eta
sanctifica çac.
24 eta Eternalac erran
çioën, oha, Iaütss adi,
guero iganen àiz, hi,
eta Aaron hirequign:
ordéän sacrificatcailleec
eta pobluac eztetçátela
haütss mugárriàc igáte-
-cotç Eternalagánat
perbentura eror ezta-
-din beldurrez hequièn
gágnera
25 Moysse beraz Iaütssi
içan çen pobluägánat:
eta hori erran çiòten.

HOGOYGARREN CAPITÚLUÄ.

Iaincoac ematen du bere
legue hamar manamen-

-dutan herstüä: 18 eta
poblua ossóqui espantáturic
Iaincoaren majestateaz eta
boçaz othöitçez dago Iaü-
-na eztaquiölen mintça
heÿ guehiägo. 23 vrre edo
. çillharrezco Iainco eguiteco
defenissa. 24 ordena
aldare eguiteco moldeären
gagnéän.

ORDÚÄN Iaincóäc erran
çitúën hitç horiöc guçi-
-ac, çiötssála,
2 ni naüc hire Iainco Eter-
-nala, Ejiptuco herriti-
-can atheratu aüdána,
esclabotassun etçhétican.
3 eztuc içanen bertçe Iain-
-córic ene bissaiaren äit-
-çigneän.
4 eztuc eguingo heurétçat
Imajina thailláturic ez
gagnéän cerúëtan, ez
behéreän Lurréän ez
vretan Lurraren azpiän
diren gaüçen idúriric
bátere.
5 ez äiz ahuspez iarrico
hequién äitçigneän, eta
eztituc çerbitçatuco: eçen
ni naüc Eternal hire Iain-
-coa, Iainco . borthitça,
Ieloscor déna, punitçen
duéna äiten hobéna
haürren gagnéän, ni
higuintçen naütenen
hirurgarren eta Laürgar-
-ren Ieneraçiönean.
^diötena
6 eta eguiten ^ . . . . . Misse-
-ricórdiä milla jeneraçió-
-netan, ni maitatçen-
-naüténeÿ eta ene mana-
-ménduäc beguiratçen dituz-
-téneÿ.
7 eztuc hartuco Eternal
hire Iaincoaren içéna
alferric: eçen Eternalac
eztic iduquico inoçent-
-çat haren içena hartu
içango duena alferric
8 orhöit adi errepaüssu
egunaz, haren santifi-
-cátçeco
9 Seÿ egunez trabaillá-
-tuco äiz eta eguignen
dituc hire Lan guçiäc:
10 bagnan çazpigarren
eguna duc Eternal hire
Iaincoaren Errepaüssuä.
eztuc eguingo Lan bá-
-tere hartan, hic, ez
hire semeac, ez hire
alabac, ez hire muthil-
-lac, ez hire nescátoäc

ez

ez hire abréäc, ez hire
arrotç hire athétan barna
denac.

11 eçen seÿ egunez Eternalac
eguin tic çerúäc eta lurra,
eta Itssássoä, eta hetan di-
-ren guçiàc, eta errepaüssa-
-tu içan duc çazpigarren
egúneän: eta horrengatic
Eternalac bedincatu dic
errepaüssu egúna eta santi-
-ficatu.

12 ohora tçac hire àita eta
hire ama, hire egunac
luça dàiteçéntçat lurra-
-ren gagnean, çegna
Eternal . hire Iaincoac
ematen bàitároc

13 eztuc hillen.

14 eztuc eguignen haraguiz-
-co bekháturic.

15 eztuc ebátssico.

16 eztuc erranen faltsso
testimonioric hire lagun
proximoären contra.

17 eztuc guticiátuco hire
lagun proximoaren etçhéä:
eztuc gutiçiátuco hire
lagun proximoären emáz-
-tea, ez haren muthilla,
ez haren nescátoä, ez
haren idiä, ez haren
astóä, ez hire lagun
proximoaren diren gaüça-
-ric bátere.

18 eta poblu guçiàc ikhus-
-ten çituen ihurtçïriàc[1],
adartrom-
-peta sognúä eta kheä egui-
-ten çuën . . . . . . mendiä:
pobluari beraz hori ikh-
-ussi eta ikhara çeriòn,
eta vrrun çégoën.

19 hargatic erran çiòten
Moyssi, hi mintça adi
gurequign, eta entçúnen
diàgu: bagnan Iaincoa
ezbedi mintça gurequign,
hill ezcàitéçen beldurrez.

20 ordúän Moyssec erran
çioën pobluari, etçài-
-téztela beldur: eçen
Iaincoa ethorri duc
çuen frogátçera, eta
haren beldurtássuna
içan dadintçat çúën
àitçigneän, bekhaturic
eguign ezteçaçuéntçat.

21 poblua beraz egotu
içan çen vrrun: bag-
-nan Moysse hurbildu
çen illhumbetic . . .

[1] 'and lightnings' (Fr. *brandons*) omitted: 'eta kharrac.'

çegnetan

bàitçen Iaincoa.

22 eta Eternalac erran
çioën Moyssi, hunela
erranen diòtec Israelen
haurreÿ, Ikhussi dúçuë
mintçatu natçàitçuela
çueÿ çeruetaric.

23 eztiŏçuë eguignen çeüeÿ
enéquièn çillharrezco
Iaincoric, eta eztióçuë
eguignen çeüeÿ vrrezco
Iai coric.

24 eguingo darótac lurrez-
-co aldarebat çegnaren
gagnean sacrificatuco
bàitituc hire holocaüs-
-tac, eta hire prosperitate
ofrendac, hire haçiènda
çhehe eta larrià: çegnere
lekhutan eçarrico bàitut
ene içenaren orhòitçápena,
ethorrico naüc hireganat,
eta bedincatuco aüt.

25 eguiten baldimbadaro-
-tac harrizco aldarebat,
eztituc picatuco: altçhat-
-çen baldimbaduc burdi-
-gna haren gagnera, liçun-
-duco duc:

26 eta ezàiz iganen ene
aldárera escabelétaric,
hire ahalquissuna aguer
eztadintçat haren aldéän

HOGOYETA BATGARREN CAPI-
-TÚLUÄ.

*Politica léguëac Escláboën
gagneco naüssitassunari
vquitçen çàizcónac,* 12
*heriòtçe nahi içanac eta ez
nahi içánac,* 15. 17 *àita
edo
. . . ama çehatçen edo
madaricatçen dutémac* 16
guiçonbat ebatssi dutènac,
18 *batabertçea çehatçen
dutènac ihar duquìtçeän,*
20 *bere esclaboeÿ bidegabe
eguiten diòtenac,* 22
*liscártçeän emazte . . . . .
içorbat çehatçen edo bu-
-tatçen dutènac,* 28. *gui-
-çóna edo bestià ioìçen duen
Idià,* 33 *eta vrphutçu
çillhatu dituztènac . . .
estaltçen eztituztènac.*

HUNACO haüc dituc pro-
-possátuco diòtçatean le-
-gueäc.

2 erosten baldimbaduc
Esclabo hebrearbat, çer-
-bitçatuco aü seÿ vrthez,
eta çazpigarréneän il-
-khico duc içateco descant-
-ssu deüssere pagatu gabe.

3 ethorri baldimbada bere
gorphutçarequign çhoillqui,
ilkhico duc bere gorphutça-
-requign: baldimbaçuen emáz-
-teä, haren emázteä ere
ilkhico duc harequign.

4 bere naüssiàc eman baldim-
-bádiò emázteä semeac eta
alabac eguign icatu diòtçána,
Emázteä eta haren haürrac
haren naüssiàrentçat iça-
-nen dituc: bagnan ilkhico
duc bere gorphutçaréquièn

5. Escláboäc erraten baldim-
(-)badu francóqui, màite
diàt ene naüssià, ene
emázteä, eta ene haurrac,
eznaüc ilkhico descántssu:

6 ordúän bere naüssiàc era-
-kharrico dic hura Iujeen
àitçignera, eta hurbillará-
-çico dic atherat, edo atheco(-)
-pillérorat, eta bere naüs-
-siàc çillhatuco çiòc behar-
-rià ezten batez: eta çer-
-bitçatuco dic bethi.

7 norbàitec saltçen baldim-
-badu haren alaba esclabo
içáteco, eztuc ilkhico es-
-cláboac ilkhitçen diren
béçala.

8 desagradatçen baldimbaçáio
bere naüssiari promess
eman içatu eztioënari,
errescataráçico dic, eta
eztic içanen puçhantça
haren saltçeco poblu arrot-
-çari desloialqui compor-
-tatçen dela haren alderat.

9 bagnan hura prometatu
baldimbadiò bere semeari,
eguignen çiòc alaben çu-
-çenaren arábera.

10 hartçen baldimbadu bert-
-çebat beretçat, eztic
gutituco deüssere haren
neurrimendútic, haren
beztitçétic ez hari çor
çaion màitarassunétic.

11. eguiten ezpadiòtça hirur
gaüça horiòc, ilkhico duc
diru batere pagatu gabe

12. . guiçona çehatu icango
duena halaco maneraz
non hiltçen bàita, hilla-
-raçico ditec heriótçeäz.

13 guçiàrequign ere guardiàn
egotu içango ezténa,
bagnan Iaincoac okhassiò-
-nez incuntraraçi içango
duena haren escúän,
ordenatuco daróät lekhu
bat çegnetara ihes eguin-
-go bàitu

14 bagnan norbàit altçha-
-tu baldimbada bere nahiz

espressuqui bere lagun
proximoaren contra haren
hiltçeco fignéciàz, athera-
-tuco duc hagna ene alda-
-rétican, hil dadintçat

15. bere àita edo bere ama
çehatu içango duena,
hillaráçico ditec heriŏtçe-
-az.

16. norc ere ebatssi içango
bàitu guiçonbat, eta
saldu icango bàitu, edo
. . . . . . edireten baldimba-
-da haren escúën artéän,
hillaraçico ditec heriŏtçeäz
hagna.

17 norc ere madaricatu
içango bàitu bere àita
edo bere ama, eta hura
hilleraguingo ditec heriót-
-çeäz.

18 çembèitec iharduqui
baldimbatute eta batec
jo baldimbadu bertçéä
harribatez edo vkhabillaz:
çegnetaric ezpàita hill iça-
-tu, bagnan erori bàita
oherat:

19 Iàiquitçen baldimbada,
eta ibiltçen . . . .
campóän prematçen
dela bere makhillaren
gagnéän, norc ere jo içango
bàitu hagna quito içanen
duc: guçiárequign ere
bihurtuco dic eguign
eztuen trabailluaren
intressa, eta sendaraçico
dic hagna ossóqui.

20. norbàitec jo baldimba-
-du haren guiçaesclàboä
edo haren emaesclàboä
makhill batez, halaco
maneraz non hill . içatu
bàita haren escuaren
azpiàn, eztitec faltátu-
-co haren punitçera.

21 guçiárequignere biçitçen
baldimbada egun bat edo
bièz, eztuc içango har-
-tazco puniçiòneric, eçen
hori duc haren dïruä.

22. batçúëc guducatçen
diren ordúän, eta çeha-
-tu içango duténeän
içorra den emaztebat,
eta haren haürrac ilkh-
-itçen baldimbadire,
eta guçiárequièn ere
colpea ezpaldimbada
mortala, condemnatua
içan beharco dic pagat-
-çerat emazteären sen-
-harrac iratçhaquico diò-
-en arábera, eta emango
dic pagúä Iujeec ordena-
-tuco duten arábera.

23. bagnan colpea mortala baldimbada, emango duc biçià biçiàrentçat,

24. beguià beguiarentçat, hortça hortçordagn, escua escuordagn, ogna ognordagn,

25. erréä erreordagn, çaüriä çaüriordagn, vspela vspelordagn.

26. norbàitec jotçen baldim-badu bere . . . . guiçaesclaboa(-)ren beguià edo bere ema-esclaboären béguià, eta galtçen badiò beguià, vtçi(-)co dic hura goätera libro içatecotçat bere beguiàgá-tican

27 eroraraçitçen baldimbá-diò hortç bat bere guiça-esclaboari edo bere emaes-claboäri, vtçico dic hagna goaterat içatecotçat libro bere hortçagátican.

28. Idibatec Iotçen baldim-badu guiçona edo Emáz-teä eta hiltçen baldimba-da . . . . pressuna colpétic, Idià Lapidátuä içango duc, ecçepçioneric bátere gábe eta eztitec Ianen haren haraguïtican: eta Idiaren Iabéä quito içango duc.

29. bagnan Idià lehenago costumatua baldimbacen Iotçéra, eta haren Iabéä abertitua içatu baldimbaçen protestaçiònerequign eta ezpaldimbaçuen beguira-tu çerengatic hillaraçi içatu baldimbadu guiçona edo Emázteä; Idia lapi-dátuä içango duc: eta oragno hillaráçico ditec haren Iabeä.

30. dirua iratçháquitçen baldimbadiòte bere búruä errescatátçeco, emango dic bere biçiàren errescatúra Iratçhaqui içango çàizcon gaüça guçien arábera.

31. Iotçen baldimbadu seméä edo Alaba, eguin-go çiàjoc legue horren be-raren arábera.

32. Idiàc Iotçen badu esclabo bat, nahiz guiço-na nahiz emázteä, noren ere bàita Idià eta harc emanen çiòtçac

hogoy eta hamar çillhar pheça haren naüssiàri, eta Idià lapidátua içango duc.

33. norbàitec idequitçen badu phutçubat, edo norbàitec çillhatçen badu phutçubat, eta ezpaldim-badu estaltçen, eta harat erortçen bada idibat edo astóbat,

34. phutçuären Iabeäc errecompentssatuco dic, eta errendatuco çiòc diruä haren naüssiari: bagnan hil dena harena içango duc

35. eta norbàiten idiàc colpatçen badu bere Lagun proximoären idià, eta hargatic hiltçen bal-dimbada: salduco ditec idi biçià, eta errepar-tituco ditec dirua erditic eta Idi hilla ere erre-partituco ditec ordïtican.

36. bagnan eçagun baldim-bada, idià lehenago costumatua çela Iotçéra, eta naüssiàc beguiratu ezpadu, bihurtuco dic ossoqui idià idiordagn: bagnan idi hilla ha-réna içango duc.

HOGOY ETA BIGARREN CAPI-TÚLUÄ.

Politica leguéac ohòin-quérià vquitçen dutenac. 5. *haçiënden edo Larreä-ri iratçhaquiricaco suä-ren bidegábeä,* 7 *gàüça guardatçera emanicácoäc,* 14. *gaüça prestatu eta alocài-ruan emánac.* 16. *birjina-bat çuritçen duéna.* 18 *emasorguigna,* 19 *bestiä-ren compagnià duëna.* 20 *Imaïjnadoratçáillea,* 21. *biòlentçià,* 25. *vssúrac,* 26. *bahitçat harturicaco gaüçac* 28. *buruçáguieÿ ekharri beharçaien ohóreä ;* 29 *fignéän Iaincoac bere pobluari escatçen diötçan premiçez eta sàindutas-sunaz.*

NORBAÏTEC ebatssi baldim-badu idibat edo çembèit

bestià

bestià çhehe, eta hill baldim-
-badu edo saldu, bihurtuco
tic bortç idi idiàren orde,
eta laür bestià çhehe
bestia çhehearen orde.

2. [ohogna aurkhitçen baldim-
-bada çillhatçen eta Iotçen
bada eta hiltçen handic,
hura Io içango duéna eztuc
içanen . . . faltadun hill
içánez.

3. Iguzquià altçhatu baldim-
-bada haren gágnera, falta-
-dun içango duc hill içanez.]
eguingo dic beraz Erresti-
-tuçiòne ossóä: eta ezpaldim-
-badu deüssic, saldua içango
duc bere ohòinqueriaren
orde.

4 ohòinquériä aürkhitçen
baldimbada ossóric haren
escúën artéän [nahiz idià,
astóä, edo bestia çhehéä,
biçirican] errendatuco dic
dobléä.

5. norbàitec Ianaraçitçen
baldimbadu larréa edo
mahástià, leçhatu eta
Iatera vtçiric bere bestià
bertçeren Larréän: erren-
‸bere
-datuco dic ‸ Larreco hoberene-
-tican, eta bere mahastico
hoberenétican.

6. Suä Ilkhitçen baldimba-
-da eta aurkhitçen baldim-
-bàitu elhorriàc

APPENDIX A.

VOCABULAIRE DES FORMES VERBALES,

Par M. Julien Vinson.

Il m'a paru intéressant de relever ci-après les formes verbales employées par d'Urte dans sa traduction. On sait que le verbe est la partie la plus intéressante de la grammaire basque; c'est seulement par l'analyse et la comparaison du plus grand nombre possible d'expressions verbales simples que nous pourrons avoir la clef de cet édifice vaste et compliqué. D'Urte nous fournit à cet égard des éléments d'étude d'autant plus précieux que, comme Liçarrague, il a cru devoir, par un scrupule religieux peut-être excessif, mais dont nous devons nous féliciter, rendre très exactement le tutoiement de la version originale française. Nous trouvons même chez lui, à ce point de vue, une étrange anomalie: le tutoiement appliqué à plusieurs personnes.

J'ai tâché de traduire chaque expression d'une manière aussi générale et aussi précise que possible; pour mieux expliquer certains auxiliaires dont la signification originale nous échappe, j'ai cru pouvoir me servir des verbes *avoir* et *être* que j'ai mis entre parenthèses. Je n'ai pas jugé nécessaire de conserver fidèlement les trémas, les accents, les cédilles que d'Urte prodigue, fort irrégulièrement d'ailleurs. J'ai de même rétabli des mots qu'il avait coupés en deux, mais j'ai conservé les altérations phonétiques ou euphoniques qu'il a eu la bonne idée de reproduire dans son manuscrit: j'ai dû pourtant corriger, et l'on comprendra aisément pourquoi, des formes telles que *goanen auc* pour *goanen nauc* 'tu m'as, ô h., pour aller' c'est-à-dire 'j'irai' *goanen naiz*. J'ai distingué *zu* 'vous' de *zuek* 'vous' (pl.), et j'ai indiqué les tutoiements par 'ô h.' et 'ô f.' c'est-à-dire 'ô homme,' 'ô femme.'

Le manuscrit de d'Urte est évidemment un brouillon que l'auteur n'a pas eu le temps de revoir et de corriger. On y trouve des erreurs qui ne lui auraient pas échappé s'il avait pu se relire, par exemple le tutoiement masculin au lieu du féminin au v. 6 du chap. xviii de la Genèse: ***hartçatçic***, ***orrha tçac***, et ***eguitçic*** pour ***hartçatçin***, ***orrha tçan***, et ***eguitçin***.

J. V.

PARIS, 15 *février* 1894.

ABILLA,	tu marches
açaantçat,	pour qu'il (ait) toi
açadan,	que j'(aie) toi
açala,	qu'il (ait) toi
açan,	qu'il (ait) toi
açantçat,	pour qu'il (ait) toi
açatela,	afin qu'ils (aient) toi
adi,	(sois)
adign, *adin*,	que tu (sois)
adinçat, *adintçat*,	pour que tu (sois)
ago,	tu demeures
agoen,	(où) tu demeures
agot,	tu demeures à moi
aicela,	pendant que tu es
aicen,	que tu es
aite,	tu pourrais être
aiz,	tu es
aphaïntçac,	prépare-le, ô h.
aquio,	(sois) à lui
aquion,	que tu (sois) à lui
aquiote,	(sois) à eux
atçait,	tu es à moi
atçajo,	tu es à lui
atçan,	(où) tu es couché
athor,	viens
au,	il a toi

audala,	que j'ai toi
audan,	(où) j'ai toi
audana,	moi qui ai toi
auena,	celui qui a toi
auenean,	quand il a toi
augu,	nous avons toi
aut,	j'ai toi
aute,	ils ont toi
auten,	qu'ils ont toi
autenac,	ceux qui ont toi
BAÇAIC,	s'il est à toi, ô h.
baceáquiát,	je le sais certes, ô h.
baceaquic,	il le sait certes, ô h.
bacela,	qu'il était certes
bacignacussat,	je le vois certes, ô f.
bacihoacen,	ils allaient certes
bacindutela,	que vous l'aviez certes
baciotsaten, *baciotssaten*,	ils le disaient certes
baciotssan,	il le disait certes
bacirela,	qu'ils étaient certes
badacussat,	je le vois certes
badaqui,	il le sait certes
badaquic,	tu le sais certes, ô h.
badarotac,	si tu l'(as) à moi, ô h.
badathor,	il vient certes
badela,	qu'il est certes
badetçac,	si tu les (as), ô h.
badiagu,	nous l'avons certes, ô h.
badiat,	je l'ai certes, ô h.
badihoa,	il va certes
badihoaz,	ils vont certes
badiotec,	tu l'as certes à eux, ô h.
baduçue,	vous (*pl.*) l'avez certes
baguignaquien,	nous le savions certes
baguigne,	si nous étions
baguintuán,	tu avais nous certes, ô h. (*pour* nous étions)

bahaiz,	tu es certes
bahaugu,	nous avons certes toi
baicaituc,	parce que tu as nous, ô h.
baiharótan,	parce que tu l'(avais) à moi, ô h.
baihau,	parce qu'il a toi
baihaut,	parce que j'ai toi
baihuen,	parce que tu l'avais
bainago,	parce que je demeure
bainaiz,	parce que je suis
bainaroan,	parce que je l'(avais) à toi, ô h.
bainau,	parce qu'il a moi
bainauc,	parce que tu as moi, ô h. (*pour* je suis)
bainiaüc,	parce qu'il a moi, ô h.
bainintcen,	parce que j'étais
bainuen,	parce que je l'avais
baiquignaizquian,	parce que nous étions à toi, ô h.
baita,	parce qu'il est
baitago,	parce qu'il demeure
baitaroc,	parce qu'il l'(a) à toi, ô h.
baitarocuc,	parce que tu l'(as) à nous, ô h.
baitaron,	parce qu'il l'(a) à toi, ô f.
baitçacussan,	parce qu'il le voyait
baitçait,	parce qu'il est à moi
baitçaitçue,	parce qu'il est à vous (*pl.*)
baitçaituzte,	parce qu'il a vous (*pl.*)
baitçaizquidate,	parce que vous (*pl.*) étiez à moi
baitçaje,	parce qu'il est à eux
baitçajo,	parce qu'il est à lui
baitçarocun,	parce qu'il l'(avait) à nous
baitçathocen,	parce qu'ils venaient
baitçeçáquen,	parce qu'il ne pouvait pas l'(avoir)
baitçeçaqueten,	parce qu'ils ne pouvaient pas l'(avoir)
baitcegocan,	parce qu'il demeurait à lui
baitcegoen,	parce qu'il demeurait
baitcen,	parce qu'il était
baitcihóan,	parce qu'il allait
baitcioen,	parce qu'il l'avait à lui

baitciotçan,	parce qu'il les avait à lui
baitcioten,	parce qu'il l'avait à eux
baitciren,	parce qu'ils étaient
baitcitçáian,	parce qu'il était à toi, ô h.
baitcitçaien, baitcitçajen,	parce qu'il était à eux
baitcitçajon,	parce qu'il était à lui
baitcitezquen,	parce qu'ils ne pouvaient pas (être)
baitcituen,	parce qu'il les avait
baitcituzten,	parce qu'ils les avaient
baitçuen,	parce qu'il l'avait
baitçuten,	parce qu'ils l'avaient
baithun (pour *baitun*),	parce que tu l'as, ô f.
baitiat,	parce que je l'ai, ô h.
baitic,	parce qu'il l'a, ô h.
baitio,	parce qu'il l'a à lui
baitioc,	parce que tu l'as à lui, ô h.
baitiot,	parce que je l'ai à lui
baitiotça,	parce qu'il les a à lui
baitire,	parce qu'ils sont
baititu,	parce qu'il les a
baitituzte,	parce qu'ils les ont
baitiztec,	parce qu'ils les ont, ô h.
baitu,	parce qu'il l'a
baituc,	parce que tu l'as, ô h.
baïtuc (pour *badituc*),	tu les a certes, ô h.
baitut,	parce que je l'ai
baldimbaçáio,	s'il est à lui
baldimbaçarete,	si vous (*pl.*) êtes
baldimbacen,	s'il était
baldimbada,	s'il est
baldimbadago,	s'il demeure
baldimbadarocuc,	si tu l'(as) à nous, ô h.
baldimbadarot,	s'il l'(a) à moi
baldimbadarotac,	si tu l'(as) à moi, ô h.
baldimbadarotet,	s'ils l'(ont) à moi
baldimbadeça,	s'il l'(a)
baldimbadio,	s'il l'a à lui

baldimbadioçue,	si vous (*pl.*) l'avez à lui
baldimbadiote,	s'ils l'ont à lui
baldimbadu,	s'il l'a
baldimbaduc, baldinbaduc,	si tu l'as, ô h.
baldimbaduçue,	si vous (*pl.*) l'avez
baldimbadut,	si je l'ai
baldimbaguindu,	si nous l'avions
baldimbahaiz,	si tu es
baldimbahintç,	si tu étais
baldimbaitu,	s'il les a
baldimbaituc,	si tu les as, ô h.
baldimbaïtut,	si je les ai
baldimbaituzte,	s'ils les ont
baldimbaliz,	s'il était
baldimbanau,	s'il a moi
baldimbanu,	si je l'avais
balu,	s'il l'avait
banadi,	si j'(étais)
baniathorc,	je viens certes, ô h.
banihoac	je vais certes, ô h.
banio,	si je l'avais à lui
banu,	si je l'avais
bayhau,	parce qu'il a toi
beça,	qu'il l'(aie)
beçat,	que je l'(aie) (*impér.*)
beçate,	qu'ils l'(aient)
bedi,	qu'il (soit)
beguirauc,	regarde-le, ô h.
beguirautçue,	regardez-le, vous (*pl.*)
béitez,	qu'ils (soient)
bequiote,	qu'il (soit) à eux
bequit,	qu'il (soit) à moi
betça,	qu'il les (aie)
betçate,	qu'ils les (aient)
ÇABILLANA,	celui qui marchait
çac,	(aie)-le, ô h.

çaçue,	(ayez)-le, vous (*pl.*)
çacussatela,	qu'ils le voyaient
çagozcanac,	ceux qui demeurent à lui
çaiala,	qu'il est à toi, ô h.
çaiana,	ce qui est à toi, ô h.
çaianic,	quelque (chose) qui est à toi, ô h.
çaic,	il est à toi, ô h.
çaign,	il est à toi, ô f.
çaiñen,	qui est à lui
çaiolen,	il était à eux
çait,	il est à moi
çaitçatela,	qu'il (ait) vous (*pl.*)
çaitçue,	il est à vous (*pl.*)
çaitçuela,	qu'il est à vous (*pl.*)
çaitçuen,	(ce) qui est à vous (*pl.*)
çaitezte,	(soyez), vous (*pl.*)
çaitezten,	que vous (*pl.*) soyez
çaiteztençat,	pour que vous (*pl.*) soyez
çaituztedan,	(comment) j'ai vous (*pl.*)
çaituztet,	j'ai vous (*pl.*)
çaizco,	ils sont à lui
çaizcon,	(les choses) qui sont à lui
çaizquiánac,	ceux qui sont à toi, ô h.
çaizquic,	ils sont à toi, ô h.
çaizquidate,	vous (*pl.*) êtes à moi
çaizquidátena,	(celui dont) vous (*pl.*) étiez à moi
çaizquitçue,	ils sont à vous (*pl.*)
çaizquitçuen,	qui sont à vous (*pl.*)
çakharzqueten,	ils les portaient
çan,	aie-le, ô f.
çaquizcote,	soyez à lui, vous (*pl.*)
carete,	vous (*pl.*) êtes
caretela,	que vous (*pl.*) êtes
careten,	(où) vous (*pl.*) êtes
caretenen,	de vous (*pl.*) qui êtes (*gén.*)
carocunean,	quand il l'(avait) à nous
carotala,	qu'il l'(avait) à moi

çarolan,	il l'(avait) à moi
çatchecon,	qui tenait à lui
çatçac,	(aie)-les, ô h.
çatcic,	(aie)-les, ô h.
çatçue,	(ayez)-les, vous (*pl.*)
çathorrela,	comme il venait
çathozte,	venez, vous (*pl.*)
çaudecenec,	ceux qui demeuraient
çaudete,	demeurez, vous (*pl.*)
cebillan,	il marchait
cebiltçan,	ils marchaient, qui marchaient
ceçan,	qu'il l'(eût)
ceçantçat,	pour qu'il l'(eût)
ceçaqueten,	ils pouvaient l'(avoir)
ceçatela,	qu'ils l'(eussent)
cedign, cedin,	qu'il (fût)
cedintçat,	pour qu'il (fût)
cegoela,	pendant qu'il demeurait
cegoen,	il demeurait
cegoëna,	celui qui demeurait
cela,	qu'il était
cen,	il était
cerion,	il était à lui *ou* il coulait
ceritçana,	celui qui s'appelait
cetçan,	qui les (eût)
cetçaquéen,	il pouvait les (avoir)
cetçatela,	qu'ils les (eussent)
cetçaten,	qu'ils les (eussent)
ceudecela,	comme ils demeuraient
ceüdecen,	ils demeuraient
ceudecenac,	ceux qui demeuraient
ciagoc,	il demeure, ô h.
ciagotac,	il demeure à moi, ô h.
ciaicuc,	il est à nous, ô h.
ciaioc,	il est à lui, ô h.
ciaiotec,	il est à eux, ô h.
ciáitáan,	il était à moi, ô h.

ciailac,	il est à moi, ô h.
ciájoc,	il est à lui, ô h.
cián,	il l'avait, ô h.
ciarocuán,	il l'(avait) à nous, ô h.
ciarocuc,	il l'(a) à nous, ô h.
ciarocutec,	ils l'(ont) à nous, ô h.
ciarolac,	il l'(a) à moi, ô h.
ciarolatec,	ils l'(ont) à moi, ô h.
ciarozquidan,	il les (a) à moi, ô f.
ciarozquiguăn,	il les (avait) à nous, ô h.
ciaŭltac,	il l'a à moi, ô h.
ciautanan,	il l'avait à moi, ô f.
cignan,	il l'avait, ô f.
cihatocen,	ils venaient
cihoăcec,	ils vont, ô h.
cihoacela,	pendant qu'ils allaient
cihoacen,	ils allaient, qui allaient
cihoala,	pendant qu'il allait
cihoan,	il allait
cihoana,	celui qui allait
cihoaz(*c*),	ils vont, qu'ils aillent, ô h. (?)
cihoăzcon,	(les) qui allaient à lui
cinduten,	vous (*pl.*) l'aviez
cintuzquete,	vous (*pl.*) les auriez
cioagu,	nous l'avons à lui, ô h.
cioat,	je l'ai à lui, ô h.
cioăt,	je le dis, ô h.; je l'ai à toi, ô h.
cioc,	il l'(a) à lui, ô h.
cioçoqueten,	ils pouvaient l'avoir à lui
cioçotela,	qu'ils l'eussent à eux
cioela,	qu'il l'avait à lui
cioen,	il l'avait à lui
cioenaren	de celui qu'il avait à lui
cioenarenac,	ceux de celle qu'il avait à elle
cion,	qu'elle l'eût à lui, ô f.
ciotçaat,	j'ai vous (*pl.*) à lui, ô h.; je les ai à lui, ô h.
ciotçac,	il les a à lui, ô h.

ciotçan, (les) qu'il avait à lui; il les (avait) à lui
ciotçanac, ceux qu'il avait à lui
ciotçánat, je les ai à lui, ô f.
ciotçat, je l'ai à eux, ô h.
ciotçatçat, je les ai à eux, ô h.
ciotçaten, il les avait à eux; ils l'avaient à lui; ils les avaient à eux
ciotçoconic, quelque (chose) qui les avait à lui
cioteán, ils l'avaient à lui, ô h.
ciotec, ils l'ont à lui, ô h.
ciotela, pendant qu'il l'avait à eux
cioten, il l'avait à eux; ils l'avaient à lui
cioténa, ce qu'il avait à eux
ciotet, je l'ai à eux, ô h.
ciotssala, *ciotsala*, pendant qu'il le disait
ciotssan, il le disait
ciotssatela, *ciotsatela*, pendant qu'ils le disaient
ciqueagu, nous l'aurions, ô h.
cirela, pendant qu'ils étaient
ciren, ils étaient
cirenac, ceux qui étaient
cirenen, de ceux qui étaient (*gén.*)
citçaien, il était à eux
citçaiola, qu'il était à lui
citçaion, il était à lui
citçaioten, il était à eux
citçaitan, il était à moi
citçaitçuenean, quand il était à vous (*pl.*)
citçaizcon, ils étaient à lui
citçaizconac, ceux qui étaient à lui
citçaizconean, quand ils étaient à lui
citçaizcotela, pendant qu'ils étaient à eux
citçaizcoten, ils étaient à lui; (les) qu'elles étaient à eux; (les) qui étaient à eux; ils étaient à eux
citçájen, il était à eux
citçajon, il était à lui
citecen, qu'ils (fussent)

citecentçat,	pour qu'ils (fussent)
citequena,	ce qui pouvait (être)
citiztian,	ils les avaient, ô h.
cituán,	tu les avais, ô h. (*pour* ils étaient)
cituela,	qu'il les avait
cituen,	il les avait
cituenean,	quand il les avait
cituztela,	qu'ils les avaient
cituzten,	ils les avaient
cituztenac,	ceux qu'ils avaient
cituztenen,	de ceux qu'ils avaient
çohazte,	allez, vous (*pl.*)
çuán,	tu l'avais, ô h. (*pour* il était); (ce) que tu avais, ô h.
çuela,	pendant qu'il l'avait
çuen,	il l'avait
çuenetic,	depuis qu'il l'avait
çutela,	qu'ils l'avaient
çuten,	ils l'avaient
çuteney,	à ceux qui l'avaient
DA,	il est
dabillan,	qui marche
dacussaan,	que tu vois, ô h.
dacussala,	pendant qu'il le voit
dacussatenac,	ceux qui le voient
dadign,	qu'il (soit)
dadillala,	qu'il (soit)
dadintçat,	pour qu'il (soit)
dago,	il demeure
dagoca,	il demeure à lui
dagocána,	ce qui demeure à lui
dagoena,	celui qui demeure
dagozca,	ils demeurent à lui
dagozcaten,	qui demeurent à eux
daitecela,	qu'ils (soient)
daitecen,	qu'ils (soient)

daitecentçat,	pour qu'ils (soient)
dakharquedala,	que je puisse le porter
dakharquen,	qui peut le porter
dakharquena,	celui qui peut le porter
dakharqueten,	qui peuvent le porter
dakharquetenac,	ceux qui peuvent le porter
daquidançat,	pour qu'il (soit) à moi
daquiôn,	qu'il (soit) à lui
daquionçat,	pour qu'il (soit) à lui
daquiotela,	qu'il (soit) à eux
daquiqueon,	il peut *ou* pourrait (être) à lui
daquizcon,	(qu')ils (soient) à lui
darion,	où coule
dariona,	celui où coule
daroadan,	que je l'(aie) à toi, ô h.
daroágu,	nous l'(avons) à toi, ô h.
daroala,	qu'il l'(a) à toi, ô h.
daroăn,	qu'il l'(ait) à toi, ô h.
daroăneăn,	quand il l'(a) à toi, ô h.
dároăt,	je l'(ai) à toi, ô h.
daroc,	il l'(a) à toi, ô h.
darocu,	il l'(a) à nous
darocuana,	ce que tu (as) à nous
darocuc,	tu l'(as) à nous, ô h.
darocun,	(ce) qu'il (a) à nous
daronat,	je l'(ai) à toi, ô f.
darot,	il l'(a) à moi; je l'(ai) à lui
darotac,	tu l'(as) à moi, ô h.
darotacan,	que tu (as) à moi, ô h.
darotacana,	ce que tu (as) à moi, ô h.
darotaçue,	vous (*pl.*) l'avez à moi
darotala,	pendant qu'il l'(a) à moi
darotanala,	que tu l'(as) à moi, ô f.
darotanana,	ce que tu (as) à moi, ô f.
darotaten,	qu'ils (ont) à moi
darotçue,	il l'(a) à vous (*pl.*)
darotçuedana,	ce que j'(ai) à vous (*pl.*)

daroiçuena, ce qu'il (a) à vous (*pl.*)
daroiçuenean, quand il l'(a) à vous (*pl.*); quand ils l'(ont) à vous (*pl.*)
daroiçuet, je l'(ai) à vous (*pl.*)
darotec, ils l'ont à toi, ô h.
darozquiadan, (les choses) que j'ai à toi, ô h.
darozquiadanac, les choses que j'(ai) à toi, ô h.
darozquiágu, nous les (avons) à toi, ô h.
darozquián, (les choses) qu'il (a) à toi
darozquiat, je les (ai) à toi, ô h.
darozquic, il les (a) à toi, ô h.
darozquidac, tu les (as) à moi, ô h.
darozquidacan, (les choses) que tu (as) à moi, ô h.
darozquidala, qu'il les (a) à moi
darozquidanac, les choses qu'il (a) à moi
darozquiguc, tu les (as) à nous, ô h.
darozquitçuegu, nous les (avons) à vous (*pl.*)
darozquitçuet, je les (ai) à vous (*pl.*)
datçala, pendant qu'il est couché
dathorren, qui vient
daudecenen, de ceux qui demeurent
dautac, tu l'(as) à moi, ô h.
deçaan, que tu l'(aies), ô h.
deçaantçat, pour que tu l'(aies), ô h.
deçacala, que tu l'(aies), ô h.
deçaçuentçat, pour que vous (*pl.*) l'(ayez)
deçadantçat, pour que je l'(aie)
deçagun, que nous l'(ayons)
deçan, qu'il l'(ait)
deçaquedan, que je l'(aie)
deçaquena, ce qu'il peut (avoir)
deçaqueten, (ce) qu'ils pourraient (avoir)
deçaten, qu'ils l'(aient)
degno, tant qu'il est
dela, qu'il est
den, qui est, qu'il soit
denean, quand il est

detçac,	(aie)-les, ô h.
detçacantçat,	pour que tu les (aies), ô h.
detçadan,	que je les (aie)
detçadantçat,	pour que je les (aie)
detçagun,	(ayons)-les
detçala,	qu'il les (ait)
detçan,	qu'il les (ait)
detçantçat	pour qu'il les (ait)
diaçala,	qu'il l'(ait) à toi, ô h.
diagu,	nous l'avons, ô h.
diat,	je l'ai, ô h.
dic,	il l'a, ô h.
dieçaala,	qu'il l'(ait) à toi, ô h.
dieçaçuela,	qu'il l'(ait) à vous (*plur.*)
dieçaçuentçat,	pour qu'il l'(ait) à vous (*plur.*)
dieçadaan,	que tu l'(aies) à moi, ô h.
dieçadac,	(aie)-le à moi, ô h.
dieçadaçue,	(ayez)-le à moi, vous (*pl.*)
dieçadan,	(aie)-le à moi, ô f.
dieçadantçat,	pour que tu l'(aies) à moi, ô h.
dieçaguçue	(ayez)-le à nous, vous (*pl.*)
dieçagun,	qu'il l'(ait) à nous
dietçaquidac,	(aie)-les à moi, ô h.
dietçaquidatçue,	(ayez)-les à moi, vous (*pl.*)
dietçaquiguc,	(aie)-les à nous, ô h.
dietçaquitçuedan,	que je les (aie) à vous (*pl.*)
dietçaquitean,	qu'ils les (aient) à toi, ô h.
dign,	il l'a, ô f.
dignagu,	nous l'avons, ô f.
dignat,	je l'ai, ô f.
dihoa,	il va
dihoaz,	ils vont
dio,	il l'a à lui
diodála,	pendant que tu le dis, ô h.
diodán,	comme tu l'as à lui, ô h.
dioc,	tu l'(as) à lui, ô h.; tu le dis, ô h.
dioçoc,	aie-le à lui, ô h.

dioçocoan,	que tu l'(aies) à lui, ô h.
dioçoçue,	(ayez)-le à lui, vous (*pl.*)
dioçodan,	que je l'(aie) à lui
dioçogun,	(ayons)-le à lui
dioçoguten,	ayons-le à eux
dioçon,	(aie)-le à lui, ô f.
dioçontçat,	pour qu'il l'(ait) à lui
dioçotean,	que tu l'(aies) à eux, ô h.
dioçotec,	(aie)-le à eux, ô h.
dioçotela,	qu'il l'(ait) à eux
dióçue,	vous (*pl.*) l'avez à lui
diodála,	pendant que je le dis, ô h.
diodan,	que j'ai à lui
diódana,	ce que j'ai à lui
dioela,	qu'il l'a à lui
dioen,	qu'il a à lui
diógu,	nous l'avons à lui
diógun,	que nous avons à lui
dion,	tu l'(as) à lui, ô f.
diot,	je l'ai à lui
diótça,	il les a à lui
diotçáan,	(les choses) que tu as à lui
diotçagute,	nous les avons à eux
diotçana,	celui qui les a à lui
diotçanac,	les choses qu'il a à lui
diotçate,	il les a à eux
diotçatean,	(les choses) qu'il a à eux, ô h.
diotçatela,	pendant qu'il les a à eux
diotçocoan,	(aie)-les à lui, ô h.
diotçogunac,	ceux que nous avons à lui
diotçontçat,	pour qu'il les ait à lui
diotçotean,	que tu les aies à eux
diotçutet,	je les ai à vous (*pl.*)
diote,	il l'a à eux
diotec,	tu l'as à eux, ô h.
diotedan,	que je l'aie à eux
diotedanean,	quand je l'ai à eux

diotela,	qu'il l'a à eux
diotet,	je l'ai à eux
diótssa,	il le dit
diotssála,	pendant qu'il le dit
diqueăt,	je l'aurai, ô h.; je pourrai l'avoir, ô h.
dire,	ils sont
direla,	qu'ils sont
diren,	qui sont
direna,	où ils sont
direnen,	de ceux qui sont
direnetaric,	parmi ceux qui sont
ditec,	ils l'ont, ô h.
ditiat,	je les ai, ô h.
ditu,	il les a
dituala,	que tu les as, ô h.
dituán,	que tu les as, ô h.; (les choses) que tu as, ô h.
dituánean,	quand tu les as, ô h.
dituc,	tu les as, ô h. (*pour* ils sont)
ditudanac,	(les choses) que j'ai
ditudanean,	quand je les ai
dituena,	celui qui les a
ditun,	tu les as, ô f. (*pour* ils sont)
ditutçuela,	que vous (*pl.*) les avez
ditutçuen,	(les choses) que vous (*pl.*) avez
dituzte,	ils les ont
dituzteney,	à ceux qui les ont
doha,	il va
dohacen,	qui vont, qu'ils aillent
dohan,	qui va
dohazcon, dohascon,	qui vont à lui
duála,	que tu l'as, ô h.; pendant que tu l'as, ô h.
duán,	que tu as, ô h.
duan,	que tu as, ô h.
duana,	(par ce que) tu l'as, ô h.
duanean,	quand tu l'as, ô h. (*pour* quand il est)
duc,	tu l'as, ô h.
duçue,	vous (*pl.*) l'avez

duçuela,	pendant que vous (*pl.*) l'avez
duçuen,	(si) vous l'avez, vous (*pl.*)
duçuena,	celui que vous (*pl.*) avez
dudala,	que je l'ai
dudana,	ce que j'ai
dudanaz,	par ce que j'ai
dudánean,	quand je l'ai
duela,	qu'il l'a, pendant qu'il l'a
duenaren,	de celui qui l'a
duenaz,	par ce qu'il a
duenic,	quelque qui l'ait
dugu,	nous l'avons
dun,	tu l'as, ô f.
dunan,	que tu as, ô f.
dutênac,	les choses qui l'ont
duténena,	celui de ceux qui l'ont
Eçac,	(aie)-le, ô h.
eçagutçac,	reconnais-le, ô h.
eçaque,	tu pouvais l'(avoir)
eguic,	fais-le, ô h.
eguiçue,	faites-le, vous (*pl.*)
eguidac,	fais-le moi, ô h.
eguioc,	fais-le lui, ô h.
eguitçic,	fais-les, ô h.
eguitçue,	faites-les, vous (*pl.*)
emac,	mets-le, ô h.; donne-le, ô h.
emaçue,	donnez-le, vous (*pl.*)
emadac,	donne-le moi, ô h.
emadan,	donne-le moi, ô f.
eman,	donne-le, ô f.
ematçic,	donne-les, ô h.
erroc,	dis-le à lui, ô h.
errotçic,	dis-les à lui, ô h.
errotec,	dis-le à eux, ô h.
etçaic,	il n'est pas à toi, ô h.
etçaicu,	il n'est pas à nous

etçaitçue,	il n'est pas à vous (*pl.*)
etçaiteztela,	que vous (*pl.*) ne (soyez) pas
etçaitezten,	que vous (*pl.*) ne (soyez) pas
etçarete,	vous (*pl.*) n'êtes pas
etceãquiágu,	nous ne le savons pas, ô h.
etceaquiat,	je ne le sais pas, ô h.
etceaquien,	il ne le savait pas
etceaquiten,	ils ne le savaient pas
etcela,	qu'il n'était pas
etçen,	il n'était pas
etciarotac,	il ne l'(a) pas à moi, ô h.
etciarotan,	il ne l'(a) pas à moi, ô f.
etcinduten,	vous (*pl.*) ne l'aviez pas
etcioãgu,	nous ne l'avons pas à lui, ô h.
etcioçontçat,	pour qu'il ne l'(aie) pas à lui
etcioela,	qu'il ne l'avait pas à lui
etcioen,	il ne l'avait pas à lui
etcioenac,	celui qui ne l'avait pas à lui
etcion,	qu'il n'avait pas à lui
etciotec,	ils ne l'ont pas à lui, ô h.
etcitçaioc,	il n'est pas à lui, ô h.
etcituzten,	ils ne les avaient pas
etçuen,	il ne l'avait pas
ezadillala,	que tu ne (sois) pas
ezadin,	que tu ne (sois) pas
ezadintçat,	pour que tu ne (sois) pas
ezáiz,	tu n'es pas
ezaugun,	(comme) nous n'avons pas toi
ezautela,	qu'ils n'ont pas toi
ezbaïtcen,	parce qu'il n'était pas
ezbeça,	qu'il ne l'(ait) pas
ezbedi,	qu'il ne (soit) pas
ezcaitecen,	que nous ne (soyons) pas
ezcaitecentçat,	pour que nous ne (soyons) pas
ezcaituc,	tu n'as pas nous, ô h. (*pour* nous ne sommes pas)
ezluquec,	il ne l'aurait pas, ô h.

eznaçala,	qu'il n'(ait) pas moi
eznaçalen,	qu'ils n'(aient) pas moi
eznadign,	que je ne (sois) pas
eznarolçuen,	je ne l'(avais) pas à vous (*pl.*)
eznauc,	tu n'as pas moi, ô h.
ezneaquien,	je ne le savais pas
eznian,	je ne l'avais pas, ô h.
ezniauc,	elle n'a pas moi, ô h.
ezniautec,	ils n'ont pas moi
ezpacaitu,	parce qu'il n'a pas nous
ezpada,	s'il n'est pas
ezpadiolça,	s'il ne les a pas à lui
ezpaduc,	si tu ne l'as pas, ô h.
ezpahau,	si elle n'a pas toi, ô h.
ezpainuen,	parce que je ne l'avais pas
ezpaita,	parce qu'il n'est pas
ezpaitaroágu,	parce que nous le l'(avons) pas à toi, ô h.
ezpaitcen,	parce qu'il n'était pas
ezpaitcilçaizcolen,	parce qu'ils n'étaient pas à eux
ezpaitcituen,	parce qu'il ne les avait pas
ezpailçuen,	parce qu'il ne l'avait pas
ezpailçulen,	parce qu'ils ne l'avaient pas
ezpaitio,	parce qu'il ne l'a pas à lui
ezpaitiot,	parce que je ne l'ai pas à lui
ezpaitituc,	parce que tu ne les as pas, ô h. (*pour* ils ne sont pas)
ezpaldimbaçuen,	s'il ne l'avait pas
ezpaldimbada,	s'il n'est pas
ezpaldimbadire,	s'ils ne sont pas
ezpaldimbadu,	s'il ne l'a pas
ezpaldimbaduc,	si tu ne l'as pas, ô h.
ezpaldimbagaitulçue,	si vous (*pl.*) n'avez pas nous
ezpaldimbaguindu,	si nous ne l'avions pas
ezpaldimbaïtuc,	si tu ne les as pas, ô h.
ezpaldimbálu,	s'il ne l'avait pas
ezpalimbadároäl, ezpaldimbadároat,	si je ne l'(ai) pas à toi, ô h.

ezpalimbadarotec,	s'ils ne l'(ont) pas à toi, ô h.
ezpalimbadarozquidan,	si tu ne les (as) pas à moi, ô f.
ezpaliz,	s'il n'était pas
ezquintuzquete,	ils n'auraient pas nous
eztadign, *eztadin*,	qu'il ne (soit) pas
eztadintçat,	pour qu'il ne (soit) pas
eztaquiala,	qu'il ne (soit) pas à toi, ô h.
eztaquiçue,	vous (*pl.*) ne le savez pas
eztaquidala,	qu'il ne (soit) pas à moi
eztaquion,	qu'il ne (soit) pas à lui
eztaquiotela,	comme il n'est pas à eux
eztaquiòten,	qu'il ne (soit) pas à eux
eztaroadan,	que je ne l'(aie) pas à toi, ô h.
eztaroat,	je ne l'(ai) pas à toi, ô h.
eztaroc,	il ne l'(a) pas à toi, ô h.
eztarot,	il ne l'(a) pas à moi
eztarotac,	tu ne l'(as) pas à moi, ô h.
eztarotacala,	que tu ne l'(as) pas à moi, ô h.
ezteçaantçat,	pour que tu ne l'(aies) pas, ô h.
ezteçaçuela,	que vous ne l'(ayez) pas
ezteçadan,	que je ne l'(aie) pas
ezten,	qu'il ne soit pas
ezténeän,	quand il n'est pas
eztetçatela,	qu'ils ne l'(aient) pas
eztiaçacala,	qu'il ne l'(ait) pas à lui, ô h.
eztiagu,	nous ne l'avons pas, ô h.
eztiat,	je ne l'ai pas, ô h.
eztiéçadaçuéla,	que vous (*pl.*) ne l'ayez pas à moi
eztieçadan,	qu'il ne l'(ait) pas à moi, ô h.
eztioc,	tu ne l'(as) pas à lui, ô h.
eztioçoçuen,	que vous (*pl.*) ne l'(ayez) pas à lui
eztioçoçuetela,	ne l'(ayez) pas à eux, vous (*pl.*)
eztioçogun,	ne l'ayons pas à lui
eztioçue (pour *eztioçoçue*),	ne l'ayez pas à lui, vous (*pl.*)
eztiotela,	qu'ils ne l'ont pas à lui
eztiotet,	je ne l'ai pas à eux
eztire,	ils ne sont pas

eztilec,	ils ne l'ont pas, ô h.
eztituc,	tu ne les as pas (*pour* ils ne sont pas)
eztiztec,	ils ne les ont pas, ô h.
eztuala,	que tu ne l'(aies) pas, ô h.
eztuc,	tu ne l'as pas, ô h. (*pour* il n'est pas)
eztuçue,	vous (*pl.*) ne l'avez pas
eztuçuela,	que vous (*pl.*) ne l'ayez pas
eztudala,	que je ne l'aie pas
eztun,	tu ne l'as pas, ô f. (*pour* il n'est pas)
eztunala,	que tu ne l'aies pas, ô f.
eztut,	je ne l'ai pas
eztute,	ils ne l'ont pas
G*AITÇAC*,	(aie) nous, ô h.
gaitçantçat,	pour qu'il (ait) nous
gaitecen,	que nous (soyons)
gaitecentçat,	pour que nous (soyons)
gaituc,	tu as nous, ô h. (*pour* nous sommes)
gaituenaz,	par celui qui a nous
gaitutçuela,	que vous (*pl.*) ayez nous
gaquizcon,	que nous (soyons) à lui
gare,	nous sommes
goacen,	allons
guiaitezquec,	nous ne pouvons pas l'(avoir), ô h.
guiaitic,	il a nous, ô h.
guiáizcoc,	nous sommes à lui, ô h.
guignaudecen,	nous demeurions
guigneçaque,	nous l'aurions
guigneçaquec,	nous l'aurions, ô h.
guignen,	nous étions
guignoçoque,	nous l'aurions à lui
guignotçaan,	que nous les avions à toi, ô h.
guignozcaan,	nous les avions à lui, ô h.
guihoacec,	nous allons, ô h.
guindian,	nous l'avions, ô h.
guindioán,	nous l'avions à lui, ô h.
guinduela,	que nous l'avions

guinduen,	nous l'avions
guintuán,	tu avais nous (*pour* nous étions)
guintuen,	nous les avions
guintuenean,	quand il avait nous
guintuzquec,	tu aurais nous, ô h.
HARTÇATÇUE,	prenez-le, vous (*pl.*)
hilçac,	tue-le, ô h.
IGUC,	donne-le à nous, ô h.
iguçue,	donnez-le à nous, vous (*pl.*)
ikhussaçue,	voyez-le, vous (*pl.*)
indac,	donne-le à moi, ô h.
indan,	donne-le à moi, ô f.
indatcic,	donne-les à moi, ô h.
indatçue,	donnez-les à moi, vous (*pl.*)
indoan,	tu allais
indudan,	j'avais toi
intcela,	que tu étais
intcen,	tu étais
LEÇAQUEC,	il pourrait l'(avoir), ô h.
litçajoquec,	il serait à lui, ô h.; il pourrait être à lui, ô h.
litezquenac,	les choses qui pourraient (être)
luquec,	il l'aurait, ô h.
luqueen,	il aurait pu l'avoir.
NABILLAN,	(où) je marche
naçac,	(aie)-moi, ô h.
naçacaan,	que tu (aies) moi, ô h.
naçaniçat,	qu'il (ait) moi
naçaçue,	(ayez)-moi, vous (*pl.*)
naçaten,	qu'ils (aient) moi
naçatentçat,	pour qu'ils (aient) moi
nadign, nadin,	que je (sois)
nadillala,	que je (sois)

naicela,	que je suis
naicelaric,	pendant que je suis
naicen,	que je suis
naicenean,	quand je suis
naicenetic,	depuis que je suis
naite,	je serais
naiz,	je suis
naquiantçat,	pour que je (sois) à toi, ô h.
naroan,	que j'(avais) à toi, ô h.
natçaianean,	quand je suis à toi, ô h.
natçáic,	je suis à toi, ô h.
natçaican,	(ce) que je suis à toi, ô h.
natçaitçue,	je suis à vous (*pl.*)
natçaitçuela,	que je suis à vous (*pl.*)
natçan,	que je sois couché
nau,	il a moi
nauan,	que tu aies moi, ô h.
nauc,	tu as moi, ô h. (*pour* je suis)
nauçue,	vous (*pl.*) avez-moi
nauçuela,	que vous (*pl.*) avez-moi
nauçuen,	que vous (*pl.*) avez-moi
nauëla,	qu'il a moi
nauën,	qu'il a moi
nauenac,	celui qui a moi
naun,	tu as moi, ô f. (*pour* je suis)
naute,	ils ont moi
nautenen,	de ceux qui ont moi
nauteney,	à ceux qui ont moi
niabillac,	je marche, ô h.
niaçaten,	qu'ils (aient) moi, ô h.
niaitçaioc,	je suis à lui, ô h.
nián,	je l'avais, ô h.
niatçaiotec,	je suis à eux, ô h.
niatçájoc,	je suis à lui, ô h.
niauc,	il a moi, ô h.
niaun,	il a moi, ô f.
niauten,	ils ont moi, ô f.

nignan,	je l'avais, ô f.
nihoa,	je vais
nihoac,	je vais, ô h.
nindiăn,	il avait moi, ô h.
nindathorrenean,	quand je venais
ninduăn,	tu avais moi, ô h. (*pour* j'étais)
ninduela,	qu'il avait moi
nintçaioquele,	je serais à eux
nintçela,	que j'étais
nintçen,	j'étais
ninteke,	je serais
nioan,	je le lui avais, ô h.
nioela,	que je l'avais à lui
nioen,	je le lui avais
nitian,	je les avais, ô h.
nohan,	que je vais, que j'aille
nohantçat,	pour que j'aille
nuela,	que je l'avais
nuque,	je l'aurais
OHA,	va, tu vas
ohala,	que tu ailles
TÇAC,	(aie)-les, ô h.
tçáçue,	(ayez)-le, vous (*pl.*)
tçagun,	(ayons)-le
tçan,	(aie)-le, ô f.
tçatcic,	(aie)-les, ô h.
tçatçue,	(ayez)-les, vous (*pl.*)
tcela,	qu'il était
tcen,	il était
tcioen,	il l'avait à lui
tciren,	ils étaient
tçuen,	il l'avait
tiagu,	nous les avons, ô h.
tiat,	je les ai, ô h.
tic,	il les a, ô h.

lituc,	tu les as, ô h. (*pour* ils sont)
tizlec,	ils les ont, ô h.
tuc,	tu les as, ô h.
tun,	tu les as, ô f.
tutçue,	vous (*pl.*) les avez
VENA,	ce que tu avais
vque,	tu l'aurais
viçac,	laisse-le, ô h.
viçatcic,	laisse-les, ô h.

APPENDIX B.

LIST OF TRANSLATIONS OF THE BIBLE OR OF PARTS OF IT INTO BASQUE.

Compiled by E. S. Dodgson, Esq., from Prof. J. Vinson's Bibliography.

1. Iesvs Christ gvre Iavnaren Testamentv Berria. Rochellan. Pierre Hautin, Imprimiçale, 1571. This is the famous translation of Jean de Liçarrague, of which some twenty-five copies are known to be extant.

From this, with much alteration, the Gospel according to St. Matthew was reprinted in 1825 and 1828, the Four Gospels and Acts in 1828, and the whole New Testament in 1828. All these were published at Bayonne.

The Sermon on the Mount, also with much alteration, was published by Fleury (de) Lécluse at Toulouse in 1831, and the Parable of the Prodigal Son, Matthew ii-v, and Acts i-iii in the *Denkmaeler der Baskischen Sprache* by C. A. F. Mahn, Berlin, 1857.

The Gospel according to St. Mark (with Liçarrague's *Dédicace* to Jeanne d'Albret) was reprinted in 1874 at Bayonne for M. Julien Vinson, and the Gospel according to St. Matthew in 1877 at Paris for M. W. J. Van Eys.

The *Euskara*, a periodical issued at Berlin, has reprinted the Epistle of St. Jude and the Epistle of St. Paul to Philemon. It is also now reprinting the Gospel according to St. John.

In several linguistic books, specimens of languages, and collections of versions of the Lord's Prayer in diverse languages, the text of Liçarrague (Matt. vi. 9–13) is reprinted.

2. Evangelioa San Lucasen guissan. El evangelio segun S. Lucas traducido al vascuence. Madrid, impr. de la compañia tipográfica, 1838. Translated into the Guipuzcoan dialect by a physician named Oteiza, for George Borrow (cf. *The Bible in Spain*, chap. xxxvii).

3. Iesu-Christo gure Iaunaren Testament berria lehenago I. N. Haraneder, &c., Bayonne, 1855. The title announces the whole of the New Testament translated into the Labourdin dialect by Jean Haraneder, priest, of St. Jean de Luz (circ. 1740); but the volume really contains only the four Gospels with modifications introduced by the Abbé Maurice Harriet of Halsou, who possesses the autograph manuscript of Haraneder.

4. L'Evangile selon Saint Mathieu, sur la version de M. Le Maistre de Sacy, traduite en Langue Basque, dialecte bas-navarrais, par M. Salaberry (d'Ibarolle) pour le prince Louis-Lucien Bonaparte. Bayonne, 1856. Twelve copies only.

5. Le Saint Evangile de Jésus-Christ selon saint Mathieu, traduit en basque souletin par l'abbé Inchauspe, pour le prince Louis-Lucien Bonaparte. Bayonne, 1856. Twelve copies only.

6. El Evangelio segun san Mateo, traducido al vascuence, dialecto Vizcaino, por el P. Fr. José Antonio de Uriarte, para el principe Luis-Luciano Bonaparte. Londres, 1857. Eleven copies only.

7. El Evangelio segun san Mateo traducido al vascuence, dialecto navarro, por D. Bruno Etchenique de Elizondo, para el principe Luis-Luciano Bonaparte. Londres, 1857. Ten copies only.

8. El Evangelio segun san Mateo, traducido al vascuence, dialecto guipuzcoano. Londres, 1857.
Translated by Prince L.-L. Bonaparte. Eight copies only.

9. El Apocalipsis del Apóstol san Juan, traducido al vascuence, dialecto vizcaino, por el P. Fr. José Antonio de Uriarte, para el principe Luis-Luciano Bonaparte. Londres, 1857.

10. Prodromus Evangelij Matthaei octupli, seu oratio dominica, hispanice, gallice et omnibus Vasconicae linguae dialectis reddita, necnon orthographiae in Evangelio adhibitae accommodata. Londini, 1857. Edited by Prince L.-L. Bonaparte.

11. San Lucasen ebanjelioaren parteac. Edited by Prince L.-L. Bonaparte.

12. Joan iii. 16 (Fin: dial. vizcaíno); one page, edited by Prince L.-L. Bonaparte.

13. Joan iii. 16 (Fin: dial. guipuzcoano); one page, edited by Prince L.-L. Bonaparte.

14. Canticum trium puerorum in septem praecipuas vasconicae linguae dialectos versum. Londini, 1858.

15. Canticum trium puerorum in XI vasconicae linguae dialectos versum. Collegit et novae orthographiae accommodavit Ludovicus Lucianus Bonaparte. Londini, 1858.

A second edition in the same year.

16. Canticum canticorum Salomonis tribus vasconicae linguae dialectis in Hispania vigentibus versum. Opera et studio Josephi A. de Uriarte et Ludovici L. Bonaparte. Londini, 1858.

17. El Evangelio segun san Mateo, traducido al vascuence, dial. Guipuzcoano, por el P. Fr. José Antonio de Uriarte, para el principe Luis-Luciano Bonaparte. Londres, 1858.

18. L'Apocalypse de l'Apôtre saint Jean, traduite en basque souletin, par l'abbé Inchauspe, pour le prince Louis-Lucien Bonaparte. Londres, 1858.

19. El Apocalípsis del apóstol san Juan, traducido al vascuence, dialecto guipuzcoano, por el P. Fr. José Antonio de Uriarte, para el principe Luis-Luciano Bonaparte. Londres, 1858.

20. Le Cantique des cantiques de Salomon, traduit en basque labourdin, par M. le cap. Duvoisin. Londres, 1859.

21. Biblia edo Testamentu zar eta berria Aita Fray José Antonio de Uriartec latiñezco Vulgatatic lembicico aldiz Guipuzcoaco euscarara itzulia, Luis Luciano Bonaparte principeac eta don José Antonio de Azpiazu guipuzcoatarrac lagunduric Londresen, 1859. Only the books of Genesis, Exodus, and Leviticus were published, though the title announces the whole Bible.

22. Le Livre de Ruth, traduit en basque labourdin par le cap. Duvoisin. Londres, 1860.

23. Le Cantique des cantiques de Salomon, traduit en basque Guipuzcoan par le prince L.-L. Bonaparte. Londres, 1862.

24. Le Cantique des cantiques de Salomon, traduit en basque biscayen central, tel qu'il est communément parlé aux environs de Bilbao, et accompagné d'une traduction en basque biscayen littéraire de Marquina, par le P. J. A. de Uriarte.

Suivi d'un petit dictionnaire comparatif des dialectes basques et de notes explicatives, par le prince L.-L. Bonaparte. Londres, 1862.

But the *Dictionnaire* thus promised on the title-page is not found in the volume, having apparently not been printed.

25. La Profecia de Jonás traducida al vascuence, dialecto navarro del valle de Bastan, segun ahora comunmente se habla en la villa de Elizondo, por don Bruno Etchenique. Londres, 1862.

26. La Prophétie de Jonas traduite en dialecte basque de la Basse-Navarre tel qu'il est communément parlé dans la vallée de Cize, par M. l'abbé Casenave. Londres, 1862.

27. La Prophétie de Jonas traduite en basque labourdin, par le cap. Duvoisin. Londres, 1863.

28. Bible Saindua edo testament zahar eta berria Duvoisin kapitainak latinezko Bulgatatik lehembiziko aldizko laphurdiko eskarara itzulia Luis-Luziano Bonaparte Printzeak argitara emana. Londresen, 1859. Finished March 27, 1865.

Ebangelio saindua san Marken arabera, lapurdico escuararat itçulia. Londresen, 1887. Reprinted, with some slight corrections, from Duvoisin's Bible.

Ebangelio saindua san Joanesen arabera, lapurdico escuararat itçulia. Londresen, 1887. Reprinted, with some slight corrections, from Duvoisin's Bible.

29. El Salmo quincuagésimo traducido al vascuence del valle de Salazar, de la version castellana de don Felipe Scio, por don Pedro José Samper, abad de Jaurieta. Londres, 1867.

30. Ebanyelio saindua san Luken arabera. Lapurdico escuararat itçulia. Londresen, 1868. Editions also in 1871, 1878, 1887.

31. Jesu-Cristoren evangelio sandua Juanec dacarran guisara. Don Joaquin Lizarragac euscaran itzulia itzes itz, daiquen diña, eguiaren amorez, eta Luis Luciano Bonaparte principeac arguitara emana. Londresen, 1868.

In the northern High-Navarrese dialect.

32. El Salmo quincuagésimo, traducido al vascuence aezcoano, salacenco y roncalés de la version castellana del padre Felipe Scio, por don Martin Elizondo de Aribe, don Pedro Samper abad de Jaurrieta, y don Mariano Mendigacha de Vidángoz. Londres, 1869.

33. Le Cantique des trois enfants dans la fournaise, dans les dialectes basques d'Aezcoa, de Salazar et de Roncal, tel qu'il a été recueilli sur les lieux mêmes

à Aribe, à Jaurrieta et à Vidangoz, de la bouche des gens de la campagne, avec l'indication des variantes les plus importantes particulières aux autres localités de ces trois vallées. Par le prince Louis-Lucien Bonaparte. Londres, 1869.

A second edition, revised, was published the same year.

34. Le Cantique des trois enfants dans la fournaise, dans les trois sous-dialectes du basque haut-navarrais méridional, tel qu'il a été recueilli de la bouche des gens de la campagne par le prince Louis-Lucien Bonaparte. Londres, 1869.

35. Jesu Cristoren Evanjelioa Lucasen araura. Londres, 1870. Reprinted in 1877 at Buenos Aires and in 1881. In the Guipuzcoan dialect.

36. Ebanjelio Saintia Jesus-Kristena jondane Johaneren arabera. Bayonan, 1873. Another edition at Orthez in 1888. Translated by Miss Anna Urruthy. In the Souletin dialect.

37. Jondane Phetiriren Epitriac. Bayonan, 1873 and 1887. Translated by Miss Anna Urruthy. (Souletin.)

38. Parabola del sembrador, traducida á los ocho dialectos del vascuence y á cuatro de sus subdialectos. Londres, 1878. Edited by Prince L.-L. Bonaparte.

Prince L.-L. Bonaparte had already published versions of this parable in six Basque dialects (Guipuzcoan, Biscayan, High-Navarrese, Labourdin, Low-Navarrese, Souletin) in pp. 1–6 of his work: *Parabola de seminatore ex evangelio Matthaei in LXXII Europaeas linguas versa*. Lond. 1857.

39. Jesu-Cristoren Evangelioa Juanen araura. Londres, 1879. (Guipuzcoan.)

40. Ruthen libria, Salomounen kantiken kantika, Jonasen libria. Bayonan, 1888. (Souletin.)

41. Perlasco Colierbat. Un collier de perles, ou passages extraits du Nouveau Testament de Notre Seigneur Jésus-Christ. Bayonne, Bordeaux, Paris, 1864.

Another edition at Paris, 1879, where it is still on sale at the Bible shop near the Louvre.

42. Spécimens de variétés dialectales basques (I. Fontarabie, II. Ustaritz, III. Bardos) by J. Vinson. Paris, 1876. Observations sur le basque de Fontarabie, by pr. L. L. Bonaparte. Paris, 1877. Chapter ii. of St. Matthew.

43. Genesis and part of Exodus (to verse 6 of ch. xxii) from the MS. of Pierre d'Urte circ. 1700, printed at the University Press, Oxford, 1894.

Many of the above editions are out of print, and others are so rare that they can be procured only with great difficulty.

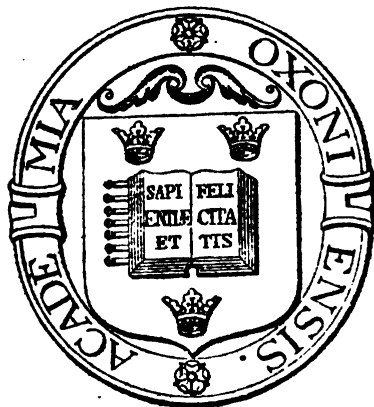
The following may be bought at the stores of the British and Foreign Bible Society: the Gospels according to St. Mark, St. Luke and St. John in the Labourdin dialect: the Gospels according to St. Luke and St. John in the Guipuzcoan dialect: the Gospel according to St. John, the Epistles of St. Peter, and the books of Ruth, Canticles, and Jonah, in the Souletin dialect.

Other translations still exist unpublished in MS. Prince L.-L. Bonaparte possessed many. M. Vinson has recently acquired the original MS. of a translation of the book of Job in the Souletin dialect, made (circ. 1835) by J. B. Chaho.

To the above must be added the Penitential and a few other Psalms and verses from both Testaments in Roman Catholic books of devotion, published since the beginning of the seventeenth century. It cannot be ascertained when or by whom they were translated, but in several dialects they seem to be very well done.

Several quotations from the New Testament are found in a tract, the only one ever published in Basque, entitled *Bakea heriotzeco orenean* ('Peace at the death-hour'), printed at Bayonne in 1878. This tract was translated from a French one, entitled *La paix au lit de mort*, a reprint of a Brussels edition which bore the title *L'heureuse delivrance* (no. 602). The original was an English tract, the title and origin of which I have not discovered. ✓

Oxford
PRINTED AT THE CLARENDON PRESS
BY HORACE HART, PRINTER TO THE UNIVERSITY

7.